

TIGHT BINDING BOOK

UNIVERSAL
LIBRARY

OU 198860

UNIVERSAL
LIBRARY

॥ ೩೯ ॥

ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಕಥಾಮೃತ.

ಲೇಖಕ:—

ಭೀಮಾಚಾರ್ಯ ಒಡವಿ,
ಮಾಸ್ತರ ಹೂಲಿಹಳ್ಳಿ.

ಪ್ರಕಾಶಕ:—

ಯ. ಗು. ಕುಲಕರ್ಣಿ,
ಸಂ. ಸ. ಜ. ಅನಂದವನ.
+==+

೧೯೩೧

ಬೆಲೆ ೧೨ ಅಣೆ.

ಗ್ರಂಥಕರ್ತನ ಎರಡು ಮಾತುಗಳು.

ಈಗ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಸಂಘ ಕಥಾವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿವನ್ನು ಬರೆದಾಗ್ಗೆ ಅದರ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ—ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಕರ್ಣಾಟಕದೇಶ-ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಮಹೋಪಕಾರ ಮಾಡಿರುವಂಥ ಮಹನ್ನೀಯರ ಚರಿತ್ರಗಳನ್ನು ಅಂದರೆ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಕಥಾವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ (ದಾಸಕೂಟದ ಅರುಣೋದಯ), ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಜ ಕಥಾವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ (ಸೂರ್ಯೋದಯ), ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರು (ಮಧ್ಯಾಹ್ನ), ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಕ್ತವಿಜಯ (ನೂರಾರು ದಾಸರ ಚರಿತ್ರ) ಎಂಬೀ ನಾಲ್ಕು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಯಥಾಮತಿ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೆನು. ಶ್ರೀಹರಿ-ಗುರುಗಳ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷ ಬಲದಿಂದಲೂ ಆಸ್ತಿಕ ಮಹಾಶಯರಾದ ವಾಚಕ-ವಾಚಕಿಯರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದಲೂ, ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಹಾಯ-ಸಂಪತ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಹೃದ್ರಾದಪಿಕ್ವುದ್ರನಾದ ನನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಾದ ದಾಸಕೂಟದ ಅರುಣೋದಯವೆಂಬ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಈ ವರ್ಷ ಚಂದ್ರಿಕೆಯ ದ್ವಾರಾ ಪ್ರಕಟವಾದದ್ದು ಅತ್ಯಂತ ಆನಂದದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿರುವದು. ಇದರಂತೆಯೇ ಇನ್ನುಳಿದ ಮೂರು ಗ್ರಂಥಗಳ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಲು ಆ ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೇ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಆತನ ಅನುಗ್ರಹವಾದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷವೇ ಸೂರ್ಯೋದಯವು ಪ್ರಕಟವಾಗಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದ ವಾಚಕ ಮಹಾಶಯರನ್ನೂ, ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನೂ ಶತಶಃ-ಸಹಸ್ರಶಃ ಅಭಿನಂದಿಸುವೆನೆಲ್ಲದೆ, ಮುಂದಾದರೂ ಅವರ ಸಹಾಯಸಂಪತ್ತಿಯನ್ನೇ ಇದಿರು ನೋಡುತ್ತಿರುವೆನು.

ನೂರಿನ್ನೂರು ದಾಸರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಗ್ರಂಥವು ಪ್ರಕಟವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಕರ್ಣಾಟಕದ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದಲೂ ಸಹಾಯವು ದೊರೆಯಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ಕಾರಣ ದಾಸಕೂಟದ ಮಾಹಿತಿಯುಳ್ಳ ಅಥವಾ ದಾಸಕೂಟದ ಸಂಗ್ರಹವುಳ್ಳವರು ಗುಪ್ತಧನದಂತಿರುವ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸುವ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವೆನು. ಬರೆದು ತಿಳಿಸಲು ಶಕ್ಯವಿದ್ದಂಥವರು ಅಷ್ಟು ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾರಿಗೆ ಬರೆದು ತಿಳಿಸಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲವೋ, ಅಂಥವರು ನನಗೊಂದು ಪತ್ರ ಬರೆದರೆ ನಾನೇ ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವೆನು. ಭಾವಿಕರಾದ ಮಹನ್ನೀಯರು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನರಾಗಬಾರದೆಂದೂ, ಇದ್ದಲ್ಲಿಂದ ಸಹಾಯವನ್ನೊದಗಿಸಲು ಯತ್ನಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು.

ಅಲ್ಲದೆ—ಸತ್ಪುರುಷರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಅವತರಿಸಿ, ಸತ್ಪುರುಷರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತಳಾದಂಥ ಚಂದ್ರಿಕೆಯು ನನ್ನ ಸತ್ಪುರುಷರ ಚರಿತ್ರಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಚಂದ್ರಿಕೆಯನ್ನು ನಿರಂತರವೂ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಇತಿ. ಭೀಮಾಚಾರ್ಯ ಹಿಡವಿ. (ಕಾವ್ಯರತ್ನ.)

ಶ್ರೀಪಾದರಾಜ ಕಥಾಮೃತ.

ಅಥವಾ

ದಾಸಕೂಟದ ಅರುಣೋದಯ.

(ಪ್ರಥಮ ಪಟಲ.)

ಆಪಾದ ಮೌಳಿವರ್ಯತಂ ಗುರುಣಾಪೂರ್ವಕಂ ಸ್ಮರೇತ್ ||
ತೇನವಿಘ್ನಾಃ ಪ್ರಣಶ್ಯಂತಿ ಸಿದ್ಧಂತಿ ಚ ಮನೋರಥಾಃ ||
ಓನ್ನಮಃ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಾಯ ನಮಸ್ತು ವ್ಯಾಸಯೋಗಿನೇ ||
ನಮಃ ಪುರಂದರಾಯಾಚಾರ್ಯಾಯ ವಿಜಯರಾಜಾಯತೇ ನಮಃ ||

ಪ್ರಲ್ಬಾದ ನಾರದ ಪರಾಶರ ಪುಂಡರೀಕ |
ವ್ಯಾಸಾಂಬರೀಷ ಶುಕ ಶನಕ ಭೀಷ್ಮಕಾದ್ಯಾ ||
ರುಕ್ಮಾಂಗದಾರ್ಜುನ ವಸಿಷ್ಠ ವಿಭೀಷಣಾದಿ |
ಪುಣ್ಯಾನಿಮಾಂಸರಮ ಭಾಗವತಾನ್ ಸ್ಮರಾಮಿ ||

ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕವನ್ನೂ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸುವಂಥ, ಅಣು-ರೇಣು-ತುಣು-ಕಾಷ್ಠ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದಂಥ ಪರಮಾತ್ಮನು ಕೂಡ ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪದಿಂದ ಅವತರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಸಕಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯವೇ ಆಗಿರುವುದು. ಅಂತೆಯೇ ಆತನು ಮತ್ಸ್ಯ-ಕೂರ್ಮಾವತಾರಗಳಾದ ಅವತಾರಗಳನ್ನು ಎತ್ತಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಅವತರಿಸುತ್ತಿರಲು ಆತನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳೂ, ಋಷಿಗಳೂ ಹೇಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು? ಭಗವಂತನ ಸೇವೆಯೇ ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯವಲ್ಲವೇ? ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಭಕ್ತೋದ್ಧಾರವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕಾರ್ಯವೆಂದು ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತೋರಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಿರಲು, ಅವರಾದರೂ ಸಜೀವಿ

ಗಳಿಗೆ ಚ್ಚಾನೋಪದೇಶ' ಮಾಡಿ ಅನರ್ಥನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವದೇ ತಮ್ಮ ಶ್ರೀಪ್ರಕಾರ್ಯವೆಂತಲೂ, ಇದೇ ಮುಖ್ಯವಾದ ದೇವರ ಸೇವೆಯೆಂತಲೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಈ ಭರತಖಂಡವೆಂಬ ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅವ ತರಿಸ ಹತ್ತಿದರು.

ಓ ಭಾರತೇಯರಿರಾ! ನಾವು ಜನಿಸಿರುವ ಈ ಭಾರತಭೂಮಿಯು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದೆಂದು ಎಣಿಸಬೇಡಿರಿ.

“ಗಾಯಂತಿ ದೇವಾಃ ಕಿಲಗೀತಕಾನಿ |

ಧನ್ಯಾಸ್ತುತೇ ಭಾರತ ಭೂಮಿ ಭಾಗೇ ||

ಸ್ವರ್ಗಪವರ್ಗಾಸ್ತದ ಮಾರ್ಗ ಭೂತೇ |

ಭನಂತಿ ಭೂಯಃ ಪುರುಷಾಃ ಸುರಸ್ವಾತ್ ||”

(ಪಾರಮಾರ್ಥ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವದಕ್ಕೆ ಸಾಧನೀಭೂತವಾದ ಭರತ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸತಕ್ಕ ಮಹಾತ್ಮರು ನಮಗಿಂತಲೂ ಧನ್ಯತಮರೆಂದು ದೇವತೆಗಳು ಗಾನಮಾಡುತ್ತಿರುವರು.)

ಎಂದಾಗಿ—ಸ್ವರ್ಗಸುಖದಲ್ಲಿ ಲೋಲಾಡತಕ್ಕಂಥ, ಅಮೃತಪಾನೀಯರಾದಂಥ ದೇವತೆಗಳೂ ಗಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರೆಂದಮೇಲೆ ಇದರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಇನ್ನೆಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳೋಣ! ಅತ ಏನ ನಮ್ಮ ಭರತಖಂಡವು ಯುಗಯುಗಾಂತರಗಳಿಂದಲೂ ಮಹಾತ್ಮರ ಅವತಾರಕ್ಕೆ ಲೀಲಾಕ್ಷೇತ್ರವಾಯಿತು; ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತೊರುವನೆಯೆನಿಸಿತು. ಇದೊಂದು ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯೋದಯವೇ ಸರಿ. ಹೀಗೆ ಇವರ ಅವತಾರವೇ ಆಗದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ವೇದಗಳ ಸತ್ಕಾರ್ಯವೆಲ್ಲ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಅಪಾರ್ಥಕಲ್ಪನೆಯೇ ಹೆಚ್ಚಿ ಜ್ಞಾನಿ ಬೆಳೆದು ಎಲ್ಲವೂ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಬಾರದೆಂದೇ ಭಗವಂತನು ದೇವತೆಗಳನ್ನೇಕರನ್ನು ಅಪ್ಪಣೆಗೊಟ್ಟು ಈ ಸಾಧನ ಭೂಮಿಗೆ ಕಳಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅವತರಿಸಿ ಬಂದ ದೇವತೆಗಳ ನಿಜಾರ್ಥವನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿ ಉತ್ತಮ ಜೀವಿಗಳಾದವರಿಗೆ ಚ್ಚಾನೋಪದೇಶ ಮಾಡಿ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯವನ್ನು ಕರತಲಾಮಲಕವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು.

ತ್ರಯೋಥಾಃ ಸರ್ವವೇದೇಷು ದಶಾರ್ಥಾ ಭಾರತೇಸ್ಥಿತಾಃ ||

ಎಷ್ಟೋ ಸಹಸ್ರನಾಮಾಸಿ ನಿರಂತರ ಶತಾರ್ಥಕಂ ||

ಎಂಬಂತೆ—ವೇದಗಳಿಗೆ ಮೂರು ಅರ್ಥಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಇಂಥ ದೇವತೆಗಳ ಅವತಾರದಕೊರತು ಅವವುಗಳ ನಿಜಾರ್ಥವು ಹೊರಬೀಳುವ ಹಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಅನೇಕಾನೇಕ ಟಿಪ್ಪಣೆಗಳಿಂದ ಆ ಮಾರ್ಗವು ಸುಗಮವಾಯಿತು. ಅದರೇನು? ಬರಬರುತ್ತ ಕಲಿಸ್ತಾ ಬಲ್ಲ ದೋಷವಿರಲೋ, ಅನೀತಿ-ಅನಾಚಾರಗಳ ಹೆಚ್ಚುವಿಕೆಯಿಂದಲೋ ಜನರಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನವು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ವೇದಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯುವದಂತೂ ಇರಲಿ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಗೀರ್ವಾಣ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಟೀಕಾಟಿಪ್ಪಣೆಗಳು ಸಹ ತಿಳಿಯದಷ್ಟು ಮಂದತ್ವವುಂಟಾಯಿತು. ಮೊದಲು ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸ ರೂಪದಿಂದ ಅವತರಿಸಿ ವೇದಾರ್ಥವು ಗಡಚೆಂದು ಅವನ್ನು ತಿಳಿಯುವಂತೆ ವಿಭಾಗಿಸಿದ್ದನು. ಮುಂದೆ ಆದು ತೀಯದ ಹಾಗಾಗಲು ಅದರ ಸಾರವನ್ನೇ ತೆಗೆದು ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಇವು ತಿಳಿಯದಂತಾಗಲು ದೇವತೆಗಳನ್ನೇಕರನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಟಿಪ್ಪಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು. ಆದರೂ ಮುಂದಿನವರಿಗೆ ಆ ಟೀಕಾಟಿಪ್ಪಣೆಗಳೇ ಮೂಲ ವೇದದಷ್ಟು ಗಡಚಾಗಿ ತೋರಹತ್ತಿದಮೇಲೆ ದೇವರು ಇವನ್ನೇನು ಮಾಡಬೇಕು? ಆಗ ಆತನಿಗೆ ಯೋಚನೆಯಾಯಿತು. ಏನು ಮಾಡಿದರೆ ಕಲಿಕಾಲದ ಮಂದ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾದೀತೆಂದು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಿದನು.

‘ವಕ್ತುರೇವ ಹಿತಜ್ಞಾತ್ಯಂ ಶ್ರೋತಾಯತ್ರ ನ ಬುಧ್ಯತೆ’ ||

ಅಂದರೆ—ಕೇಳುವವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಹೋದರೆ ಹೇಳುವವನಲ್ಲಿಯೇ ದೋಷವಿರುತ್ತದೆಂಬ ತತ್ವವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಕೂಡಲೆ ಕೆಲವು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಅವತಾರಮಾಡಲಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಅವರು ಹಿಂದಿನವರಂತೆ ಗೀರ್ವಾಣಭಾಷೆಯ ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ—ಯಾವ ದೊಂದು ವಿಷಯವು ಆಯಾ ದೇಶಭಾಷೆಯಿಂದ ಸುಗಮವಾಗಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ತಿಳಿದಂತೆ ಪಃಭಾಷೆಯಿಂದ ಎಂದಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಾರದಲ್ಲವೇ? ಗೀರ್ವಾಣಭಾಷೆಯ ಅಭ್ಯಾಸವಾದಲೋ ಬರಬರುತ್ತ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ದೇಶಭಾಷೆಗಳು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ್ದವು; ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಜರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಗುರುಭಕ್ತಿ, ಸತತೋದ್ಯೋಗಗಳೆಲ್ಲ ಮೂಲಗುಂಪಾಗುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದವಲ್ಲದೆ ಚಿತ್ತಚಾಂಚಲ್ಯ-ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾನಸಿಕ-ಕಾರ್ಥ

ರಿಕ ಬಲಗಳೆಲ್ಲ ಹೈ(ಬಿಡುತ್ತ ಹೋಗಿದ್ದವು. ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಗೀರ್ವಾಣ ಭಾಷೆಯ ಬಿಗುವು ಹೇಗೆ ಉಳಿಯಬೇಕು? ಅದು ಬಹಳ ಸಡಿಲಾಗಿ ಲಿಕ್ಕಿಲಿಕ್ಕಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ—

“ಕೃತವತಿ ಕಥಾನ್ವಿತವೆನಿಸುವಾ! ಕೃತವೆ ತಾ ಸಂಸ್ಕೃತವೆನಿಸ ಸ |

ದ್ಗತಿಯ ನೀವುದು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಕೇಳಿ ಪೇಳಿರಿಗ||”

“ಪ್ರಾಕೃತೋಕ್ತಿಗಳೆಂದು ಬರಿದೆ ನು | ಪ್ರಾಕೃತಘ್ನರು ಜರಿವರಲ್ಲದೆ |

ಸ್ವೀಕೃತವ ಮಾಡದಲೆ ಬಿಡುವರೆ ಕುರುಹು ಕವಿಗಳಿಗೆ ||

ಶ್ರೀ ಕೃತಾಸತಿಯವಲ ಗುಣಗಳು | ಈ ಕೃತಿಯೊಳುಂಟಾದ ಒಳಕ |

ಪ್ರಾಕೃತವೆ? ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸಡಗರವೇನು ಸುಗುಣರಿಗೆ||”

(ಹರಿಕಥಾಮೃತ ಸಾರ)

ಎಂಬಂತೆ—ಕೇವಲ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೇ ಗ್ರಂಥ ರಚನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಕೃತಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಲೇ ಕೂಡದೆಂಬ ದುರಾ ಗ್ರಹವೂ ಅಳಿಯುತ್ತ ಬಂದಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಸಮದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ಈ ಮಹನ್ನೀಯರು—

“ಸಮ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸೊಲ್ಲು ಸಾಯುಜ್ಯಮಂ ಮುನ್ನಾರಿಗಿತ್ತುದೈ

ಕನ್ನಡದ ಹರಿಸಾಮ ಕೈವಲ್ಯವನ್ನೀಯದೇ||”

ಎಂದು ಹೇಳುವ ಕವಿಭಾಷಿಕದಂತೆ ವೇದ-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ರಹಸ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದು ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಗದ್ಯ-ಪದ್ಯಗಳ ರೂಪದಿಂದ ತೀರ ಪಾಮರರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿಟ್ಟರು. ಅಟಕ್ಕ ತಕ್ಕ ವೇಷ, ವೇಷಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಭಾಷೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಹೀಗೆಯೇ ಇತ್ತು. ಹೀಗೆ ಭಾಷಾಭೇದದಿಂದ ವೇದ-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಕಾಡುವಂಥ ಎರಡು ಪಂಗಡಗಳಾದವು. ಗೀರ್ವಾಣ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದು—ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಟ್ಟ ನೊದಲನೇ ಪಂಗಡದವರಿಗೆ ವ್ಯಾಸಕೂಟಸ್ಥರೆಂತಲೂ—ಪ್ರಾಕೃತಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡು ನೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಪಂಡಿತ-ಪಾಮರರ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಎರಡನೆಯ ಪಂಗಡದವರಿಗೆ ದಾಸಕೂಟಸ್ಥರೆಂತಲೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಸರುಗಳುಂಟಾದವು. ವ್ಯಾಸಕೂಟಸ್ಥರಲ್ಲಿ-ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು, ಟೀಕಾಚಾರ್ಯರು ಮುಂತಾ

ದವರು ಬರುವರು. ದಾಸಕೂಟಸ್ಥರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾದರಾಯರು, ವ್ಯಾಸರಾಯರು, ಪುರಂದರ ದಾಸರು ಇತ್ಯಾದ್ಯನೇಕರು ಬರುವರು. ಆದರೂ ಇವರಲ್ಲಿ—ಶ್ರೀಮಾದರಾಯರು-ವ್ಯಾಸರಾಯರು-ವಾದಿರಾಜರೇ ಮುಂತಾದವರಿಗೆ ದಾಸಕೂಟಸ್ಥರೆಂದು ಹೇಳುವದು ವಾಡಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವದಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ಇವರು ಕೇವಲ ಹರಿದಾಸರಾಗಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಂಬೂರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಸೇನೆ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಸೇನೆ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸರೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೊದಲನೆಯವರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ದಾಸಕೂಟದವರು—ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಪುರುಷರು ಪುರಂದರದಾಸರೆಂದು ಇವತ್ತಿಗೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದಲೇ ಇವರಿಗೆ 'ದಾಸರಾಯ ಸಾರ್ವಭೌಮ' ಎಂಬ ಗೌರವದ ಹೆಸರುಂಟಾಗಿರುವದು ಇರಲಿ—

ಆದರೆ—ವ್ಯಾಸಕೂಟ-ದಾಸಕೂಟ ಹೀಗೆ ಎರಡೂ ಬಗೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮಹಾತ್ಮರು ಕೆಲವರು ಆಗಿ ಹೋದರು. ಅವರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಕರ್ನಾಟಕ-ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ-ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವಿಟ್ಟು ಅನೇಕ ಕವನಗಳನ್ನೂ-ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿಟ್ಟರು ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಪುರಾಣ ಪುಣ್ಯಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾದ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಸಹ ತಮ್ಮ ಅಗಾಧವಾದ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿ ಸ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ದಂಗು ಬಡಿಸಿದರು. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಏನೋ—ಹನುಮಂತನು ಶ್ರೀರಾಮನಲ್ಲೆಟ್ಟ ಅತೀವ ಭಕ್ತಿಯ ಬಲದಿಂದ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಗೋಷ್ಠದದಂತೆ ಹಾರಿ ಹೋದನು; ಅಗಸ್ತ್ಯವೃಷಿಗಳು ಸಮುದ್ರದ ಅಪಾರವಾದ ಜಲರಾಶಿಯನ್ನೇ ಏಕಾಪೋಶನ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು; ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ತನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮನೋವೇಗದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಥೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಾವು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದೆವು, ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಜಾಗೂ ಪ್ರಕೃತಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲ ಕಟ್ಟಿಕಥೆಗಳೆಂದೂ, ಹಾಳು ಹರಟೆಗಳೆಂದೂ ಅಸಡ್ಡೆಯಾಗಿ ಎಣಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಬರಬರಾತ್ತ—

“ಪಾಂಡಿತ್ಯಹೀನಾಃ ಕವಯೋಭವಂತಿ ಕವಿತ್ವ ಹೀನಾಶ್ಚ ಪುರಾಣಭಟ್ಟಾಃ||
ಪುರಾಣಹೀನಾಃ ಕೃಷಿಸೂತ್ರಯಂತಿ ನಷ್ಟೇಕೃಷೌ ಭಾಗವತಾಭವಂತಿ”||

ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲೂ ನಾವು ಹಿಂಜರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಮಂದಮತಿಗಳಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮಹಾನುಭಾವರು ಅವತರಿಸಿ ಅಶಕ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಶಕ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಡಿಸಿ ನಾವು ವಿಧ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಥ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಟ್ಟರು.

ಕರ್ಣಾಟಕ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ ಇವರು ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯವು ಬಂಗಾರದ ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಬರೆದಿಡುವಂತಿದೆ. ಇಂಥವರಿಗೇ ಮಹಾತ್ಮರು— ಸತ್ತರುಷರು ಎಂದು ಕರೆಯುವದು 'ಪೂಜ್ಯೇಷ್ವನುಂಗೋ ಭಕ್ತಿಃ' (ದೊಡ್ಡವರ ವಿಷಯದಲ್ಲುಂಟಾಗುವ ಅನುರಾಗವೇ ಭಕ್ತಿಯು) ಎಂಬಂತೆ ಇವರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜಗತ್ಪ್ರಜ್ಞನಾದ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿಟ್ಟ ಅತಿವ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದಲೇ ಇಂತಹ ಅದ್ಭುತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಕಾಪಾದಿಸಿ ಶರಾದಪಿಗಳೆಂದು ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರಾದರು. ಅಂದಬಳಿಕ ಇಂಥವರ ಚಿತ್ರಚರಿತ್ರಗಳು ಹಿಂದಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದು ವಿಚಿತ್ರಗಳಾಗಿಯೇ ತೋರಿದರೆ ಅಶ್ಚರ್ಯವೇನು? ಅವುಗಳನ್ನು ಕೇಳುವದಕ್ಕೆ ಭಾವಿಕ ಜನರು ಮುಗಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸೋಜಿಗವೇನು? ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಸದ್ಗತಿಯುಂಟಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವನೋ ಅವನು ಅವಶ್ಯಮೇವ ಇಂಥ ಸಜ್ಜನರ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಧನವು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಅತವನ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನು ಉದ್ಧವನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರುವನು:—

“ತತೋದುಃಸಂಗಮುಸ್ಸೃಜ್ಯ ಸತ್ಸುರಜ್ಜೀತ ಬುದ್ಧಿಮಾನಾ||

ಸಂತ ಏತಸ್ಯ ಭಿಂದಂತಿ ಮನೋವ್ಯಾಸಂಗ ಮುಕ್ತಿಭಿಃ”||

(ದುಷ್ಟಸಹವಾಸವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಸತ್ಸಹವಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಸತ್ತರುಷರು ತಮ್ಮ ಹಿತವಚನಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ದುಷ್ಟ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವರು)

“ಅನ್ನಂ ಹಿ ಪ್ರಾಣನಾಂ ಪ್ರಾಣ ಆರ್ತನಾಂ ಶರಣಂತ್ಯಹಂ ||

ಧರ್ಮೋವಿತ್ತಂ ನೃಣಾಂ ಪ್ರೀತ್ಯ ಸಂತೋಷ್ಯಾದ್ವಿಭ್ಯ ತೋರಣಂ”||

(ಭಾಗವತ)

(ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ನವೇ ಜೀವನ ದುಃಖಿತರಾದವರಿಗೆ ನಾನೇ ರಕ್ಷ

ಕನು. ಪರಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿದವರಿಗೆ ಧರ್ಮವೇ ಹಣ ಸಂಸಾರಾದ್ವೈಸೆಯಿಂದ ಭೀತರಾದವರಿಗೆ ಸತ್ತುರುಷರೇ ರಕ್ಷಕರು.)

ಅಹಾ! ಸ್ವಯಂ ಪರಮಾತ್ಮನೇ, ಇಷ್ಟೊಂದು ಹೊಗಳಿದ ಆ ಸತ್ತುರುಷರ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಮಂದಮತಿಗಳಾದ ನಾವು ಏನೆಂದು ಹೇಳೋಣ!

ಸುಭಾಷಿತಕಾರರಾದರೂ ಇವರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಸಿದ್ಧ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. —

“ಸಜ್ಜನಾಶ್ರಯಮಾಶ್ರೀಣ ದುರ್ಜನಃ ಸಜ್ಜನಾಯತೇ ||

ಮಲಯಾಚಲವಾಸೇನ ಇಂಧನಶ್ಚಂದನಾಯತೇ ||

“ಮಹಾನುಭಾವ ಸಂಸರ್ಗಃ ಕಸ್ಯನೋನ್ನತಿ ಕಾರಕಃ ||

ವೀಠ್ಯಂಬುಜಾಹ್ವವೀ ಸಂಗಾಸ್ತ್ರಿದಶೈರಪಿ ವಂದ್ಯತೇ” ||

(ಮಲಯಾಚಲದೊಳಗಿದ್ದ ಚಂದನದ ಗಿಡಗಳ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿರುವ ಉರುವಲು ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳೂ ಕೂಡ ಚಂದನವೆಂದೇ ಹೇಗೆ ಎಣಿಸಲ್ಪಡುವವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಸಜ್ಜನರನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ದುರ್ಜನರೂ ಸಹ ಸಜ್ಜನರೆಂದೇ ಎಣಿಸಲ್ಪಡುವರು)

(ಬಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿವ ನೀರು ಭಾಗೀರಥಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಕೂಡಲಿ ಹೇಗೆ ಪವಿತ್ರವಾಗಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ವಂದನೀಯವಾಗುವದೋ ತದ್ವತ್ ಮಹಾತ್ಮರ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಿದ ಎಂತಹ ಅಧಮನಾದರೂ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಹೊಂದದಿರಲಾರನು)

ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಕಟ್ಟಿಕಡೆಗೆ—

“ಸದ್ಭೀವ ಸಹಾಸೀತ ಸದ್ಭಿಃ ಸರ್ವೀತ ಸಂಗತಿಂ ||

ಸದ್ಭಿರ್ವಿವಾದಂ ಮೈಶ್ರೀಂಚ ನಾ ಸದ್ಭಿಃ ಕಿಂಚಿದಾಚರೇತ್ ||”

ಅಂದರೆ— ಸಜ್ಜನರೊಡನೆ ಕೂಡಬೇಕು. ಸಜ್ಜನರ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಜ್ಜನರ ಗೆಳೆತನವಿರಬೇಕು. ಜಗಳಾಡಬೇಕಾದರೂ ಸಜ್ಜನರ ಕೂಡವೇ ಹೊರತು, ದುರ್ಜನರ ಕೂಡ ಯಾವ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನೂ ಮಾಡಕೂಡದೆಂದು ಶಾಸನವೊಂದನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿದರು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಿಂದಿಳಿದು ಬಂದ ಮಹಾನುಭಾವರು ತಮ್ಮ ಕೂಡ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದಲೇ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ತಂದರೋ ಎಂಬಂತೆ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರಬಲ

ಪಡಿಸಲು ಕಾರಣರಾದರು ಹೀಗಾದುದರಿಂದ ಬಹುಜನರು ಕಠಿಣವಾದ ಕರ್ಮನಾರ್ಗಕ್ಕಿಂತಲೂ, ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವೇ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸಮೀಪವೆಂದರಿತು ಆ ದಾರಿಯನ್ನೇ ಹಿಡಿಯತಕ್ಕವರಾದರು. ಹೀಗೆ ಹೊಸದೊಂದು ಸುಲಭವಾದ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟವರಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಶ್ರೀ ಮನ್ನರಹರಿತೀರ್ಥರೇ () ಆದಿಪುರುಷರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗ್ಯಾದರೂ ಅವರು ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಒಂದೆರಡು ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಸಿಕ್ಕುತ್ತವೆಯಾದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಶ್ರೀಮಾದರಾಯ ಗುರುಗಳನ್ನೇ ಆದ್ಯರೆಂದೇನಿಸಿ ಅವರ ಕಾಲವೇ ದಾಸಕೂಟದ ಅರುಣೋದಯಕಾಲವೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತೇವೆ. ಮುಂದೆ ಇವರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ನ್ಯಾಸರಾಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ದಾಸಕೂಟಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾದಂತಾಗಿ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರ ಕಾಲವೇ ಪ್ರಖರವಾದ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ನ್ಯಾಸಕೂಟಸ್ಥರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರೆನಿಸಿ ದಾಸಕೂಟವನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿಸಿದಂಥ-ಮಹಾಭಗವದ್ಭಕ್ತರಾಗಿ ರಾಜಾಧಿರಾಜರಿಂದಲೂ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದಂಥ—ಕನ್ನಡಿಗರ ಮೇಲೆ ಮಹದುಪಕಾರಮಾಡಿ ಪ್ರಾತಃಸ್ತರಣೀಯರಾದಂಥ ಪುಣ್ಯಪುರುಷರ ಹೆಸರನ್ನೇ ಕನ್ನಡಿಗರಾದ ನಾವು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತೇವೆಂದಮೇಲೆ ನಮ್ಮಂಥ ಅಧಮರೂ-ದುರ್ದೈವಿಗಳೂ-ಹೇಡಿಗಳೂ ಇನ್ನಾರಿದ್ದಾರು? ಈ ಮಹಾನ-ಭಾವರು ಬರೆದ ಕವನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಅಭಿಮಾನಿಗಳೆಲ್ಲರಾದರೂ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸುವರಾದರೆ ಅದೊಂದು ಮಹಾಭಾರತದ ಹತ್ತುಮಡಿಯಷ್ಟು ಗ್ರಂಥವಾಗಬಹುದು. ಆದರೂ ನಿರ್ಲಜ್ಜರಾದ ಕನ್ನಡಿಗರು ನಾವು ಇಂಥ ಮಹಾತ್ಮರ ಹೆಸರನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಲಿಕ್ಕೂ ನಾಚಿಕೊಂಡು ಅವರ ದಿವ್ಯಚರಿತಾವೃತ್ತವನ್ನು ಪಾನೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ದೈವವಿಲ್ಲದವರಾಗಿ ಕಾಲುಮೂರಿದ ಗುದ್ದಿಯಂತೆ ಇವರನ್ನು ಮೂಲೆಗುಂಪುಮಾಡಿ ಕೂಡಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವೆವು. ದುರ್ಬಲರಾದ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಮಹಾಪುರುಷರು ಜನಿಸಿದ್ದೇ ತಪ್ಪು ದೇಶವೆಲ್ಲ ಅಪ್ರಕಾಶಿತವಸ್ತುವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿ ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹವಣಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ನಾವು ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಕ ವಸ್ತುವನ್ನೇ ಪರಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಿರುವೆವಲ್ಲ! ಕರ್ಣಾಟಕಸ್ಥರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ನಮಗೆ ಇದೆಷ್ಟು ನಾಚಿಕೆಗೇಡು! ಎಷ್ಟು ತಿರಸ್ಕಾರ! ಈ ಅಂಶವನ್ನೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಂದು ಕರ್ಣಾಟಕ

ಸತ್ತುರುಷರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನಾದರೂ ಸಾಧ್ಯಂತವಾಗಿ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬರೆದು ಭಾಷಾವಾತೆಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಈ ಹೊತ್ತು ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಗುರುಗಳ ಚರಿತ್ರವನ್ನೇ ಯಥಾನುತಿ ವಾಚಕರ ಮುಂದಿಡುವ ಸಾಹಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ.

ಕಥಾರಂಭಃ

ಲಕ್ಷ್ಮೀವಕ್ಷಸುಕುಂಕುಮಾಂಕಿತಸದಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಲಾಸಾಸ್ವದಾ |
 ಲಕ್ಷ್ಮೀಅಕ್ಷಸುಪದ್ಮಪದ್ಮಿನಿಪ್ರಿಯಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀಮನೋನಾಯಕಾ ||
 ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಹುಲತಾತ್ರಯಾ ಭುಜಯುಗಾಲಕ್ಷ್ಮೀಸದಾಲಿಂಗಿತಾ |
 ಲಕ್ಷ್ಮೀಚಿತ್ತಚಕೋರ ಪೂರ್ಣಉಡುಪಾಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ತ್ವಂ ಪಾಹಿಮಾಂ ||
 (ಗುರುಗೋಪಾಲದಾಸರು)

ಪುಣ್ಯತಮವಾದ ಕಾವೇರೀ + ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗವೆಂಬುದೊಂದು

+ ಕಾವೇರೀ ಎರಚಾಸೇಯಂವೈಕುಂಠಂರಂಗಮಂದಿರಂ ||

ಸವಾಸುದೇವೋ ರಂಗೇಶಂ ಪ್ರಕೃಕ್ಷಂ ಪರಮಂಪದಂ ||

ತ್ರಿರಾತ್ರಂ ಜಾನ್ವವೀತೀರೇ ಪಂಚರಾತ್ರಂತುಯಾಮುನೇ ||

ಸದ್ಯಃಪುನಂತು ಕಾವೇರೀ ಪಾತುಮಾಂ ಮರಣಾಂತಿಕಂ ||

ಯಾಗತಿರ್ಯೋಗಯುಕ್ತಸ್ಯವಾರಾಣಸ್ಯಾಂಚತಾದೃತೀ ||

ಸಾಗರೇ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರೇಣ ಕಾವೇರ್ಯಾಂ ಹರಿವಾಸರೇ ||

ದೃಷ್ಟ್ವಾತು ಪಾಪಶಮನಂ ಸ್ತೃಷ್ಟ್ವಾಪ್ಯಾಧಿನಿವಾರಣಂ ||

ಕಾವೇರೀವಂದನಾತ್ಪುಣ್ಯಂ ಕೈವಲ್ಯಂತು ಜಲಂಪಿಬನ್ ||

(ಕಾವೇರೀ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ)

ಇದನ್ನೇ ಶ್ರೀ ಪುರಂದರ ದಾಸರು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ನೋಡಿರಿ.

ರಾಗ—ತಾಳ.

ಕಾವೇರಿಯಭವಹಾರಿಯ|ದುರಿತಾರಿಯಮುಕ್ತಿ ಕಾರಿಯ ನೋಡುವವನ್ನಿ ರಯ್ಯ|ಪ|

ಘಾತಿಯ ಹರಿಪದಜಾತಿಯ ಪರಮಭಾತಿಯ ಭುವನ ವಿಖ್ಯಾತಿಯ ಸು |

ಪೀತಿಯ ಹರಿಮನಪ್ರೀತಿಯ ನುತನನಜಾತಿಯ ನೋಡುವ ವನ್ನಿ ರಯ್ಯ ||

ಗಂಗೆಯಮುನೆಗೆ ಹೋದರೆಮುಖರೈದುದಿನಂಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯುತುಬೆಂಬರು|

ದಿವ್ಯವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರವುಂಟು ಶ್ರೀರಂಗವೆಂಬ ನಾಮನಿರ್ದೇಶಮಾತ್ರ ದಿಂದಲೇ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವೆಂದು ವಾಚಕರು ಭ್ರಮೆಗೊಳ್ಳಕೂಡದು. ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೌತಮಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಹೆಸರಾದ, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಮೈಸೂರ ಹುಲಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಟೀಪುವಿನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣವೇ ಬೇರೆ; ನಾವೀಗ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರುವ ಶ್ರೀರಂಗವೇ ಬೇರೆ. ಇವೆರಡೂ ಕಾವೇರೀ ತೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೂ, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವು ಮೈಸೂರ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು; ಶ್ರೀರಂಗವಾದರೋ ಮದ್ರಾಸಾಧಿಪತ್ಯ ದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಚನಾಪಲ್ಲಿಯ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದೆ ಇವೆರಡೂ ಕ್ಷೇತ್ರಮಹಾ ತ್ಯಗಳ ಸಕಲ ಪುರಾಣಸಾರಭೂತವಾದ ಹನ್ನೆರಡುಸಾವಿರ ಸಂಹಿತೆಗೆ ಉಳ್ಳ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಪುರಾಣದೊಳಗಿನ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಖಂಡವೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವವು. ಅವುಗಳ ಸಾರಾಂಶವನ್ನೇ ತೆಗೆದು ರಂಗಾಚಾರ್ಯ, ಚಿಕ್ಕಪಾಠ್ಯಾಯ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ತಿಮ್ಮ ಮುಂತಾದ ಕವಿವರ್ಯರು ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು.

ಶ್ರೀರಂಗವು ಭರತಖಂಡದ ಅನೇಕಾನೇಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು. ಭಕ್ತರ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಕಲ್ಪ ತರುವೆನಿಸುವ ಶ್ರೀ ರಂಗನಾಥನೇ ಇಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರುವದರಿಂದಲೂ, ಭಾಗೀ ರಥೀ ಸದೃಶಳಾದ ಕಾವೇರಿಯು ಇದರಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿರುವದ ರಿಂದಲೂ ಇದರ ಮಹತ್ವವು ಅತೀವವಾಗಿರುವದು. ಇಲ್ಲಿರುವ ದೇವಸ್ಥಾನದಷ್ಟು ವಿಶಾಲವಾದ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಇಡೀ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿಯೇ ಇಲ್ಲ ವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ರಂಗನಾಥ ಮೂರ್ತಿಯು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ರಘು ವಂಶದ ಮಹಾರಾಜರ ಗೃಹಾರಾಧನೆ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿತ್ತೆಂತಲೂ ಮುಂದೆ

ಪಿಂಗದಿಕಾವೇರಿಯುನೋಡಿದಾಕ್ಷ ಣದಲಿ ವಾತಕಗಳರದೋಡಿದೋಗುವುದಯ್ಯ ||
ಯಾಗಾದಿವ್ಯರ್ಗವೋಕ್ತವಿದೀವೇಳಾಕಾಶಿಯೊಳಾಗಲೆತನುವಬಿಡಲು ಮುಕುತಿ |
ಭೋಗಿತಯನನ ದಿನದಲ್ಲಿ ಕಾವೇರಿಯಹೋಗಿಮಿಂದರಿಗಂದೆಗತಿಯಹುದಯ್ಯ ||
ಕಂಡರೆಸಕಲವಾಸವುಪರಿಹಾರಮಿಂದರೆಸಕಲದುಸ್ಯುತಿ ದೂರ |

ಕೊಂಡಾಡಿದರೆಅನಂತಸುಕೃತನೀರುಂಡರೆ ಭವಬಂಧವೋಕ್ಷವೈಯ್ಯ ||
ಅವಾವಜ್ಞಕರ್ಮಂಗಳುಸವೆಯಲು ಕಾವೇರಿಯುಕಂಡು ಸುಖಿಯಾಗಿರೊ ||
ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಸ್ವಾಮಿಪುರಂದರಾವಿಠಲನ್ನ ಚರಣಸೇವೆಯೊಳನುದಿನ ಇವ್ವುದಯ್ಯ ||

ವಿಭೀಷಣನು ಶ್ರೀರಾವ.ಚಂದ್ರನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿ
ಯಾದ ಲಂಕೆಗೆ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯ
ಮಯವಾದ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಕಂಡು ರಂಗನಾಥನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಿರ
ವಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನೆಂತಲೂ ಇತಿಹಾಸವುಂಟು. ಹೀಗೆ ಕರುಷ ವಂಶದ
ವರಿಗೆ ಕುಲಧನವಾದ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನು ವಾಸಮಾಡತಕ್ಕಂಥ ಶ್ರೀರಂಗ
ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸೋಣ! ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರಾದರೋ,

“ಶ್ರೀರಂಗಮಂಗಳಮಣಿಕರುಣಾನಿವಾಸಂ

ಶ್ರೀವೆಂಕಟಾದ್ರಿ ಶಿಖರಾಲಯಕಾಲಮೇಘಂ ||

ಶ್ರೀಹಸ್ತಿಶೈಲಶಿಖರೋಜ್ವರಪಾರಿಜಾತಂ

ಶ್ರೀಶಂನಮಾಮಿ ಶಿರಸಾಯದುಪೈಲದೀಪಂ” ||

[ಶ್ರೀರಂಗ, ವೆಂಕಟಗಿರಿ, (ತಿರುಪತಿ), ಹಸ್ತಿಗಿರಿ, (ಕಂಚಿ), ಯದುಗಿರಿ
(ಮೇಲುಕೋಟೆ) |

ಎಂಬದಾಗಿ:—ಭರತಖಂಡದೊಳಗಿನ ಸಹಸ್ರಾರು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಈ
ನಾಲ್ಕೇ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾದುವೆಂದೂ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀರಂಗವು ಮೊದ
ಲನೆಯ ನಂಬರವೆಂದೂ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿರುವರು. ಅಂತೆಯೇ ಶ್ರೀಪಾದ
ರಾಯರು—

ರಾಗ—ತೋಡಿ—ತಾಳ

ಕಂಗಳಿದ್ದತಕ್ಕೋ | ಕಾವೇರಿ ರಂಗನ್ನ ನೋಡದಾ ||ಪಲ್ಲ|| ಜಗಂಗಳೊಳಗೆ
ಮಂಗಳಮೂರುತಿ | ರಂಗಯ್ಯ ಶ್ರೀಪಂದಗಳ ನೋಡದ || ಅ. ಪ||

ಹರಿಪಾದೋದಕಸಮಕಾವೇರಿ | ವಿರಜಾನದಿಯ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ||

ವರವೈಕುಂಠಮಂದಿರದೊಳು | ಸಿರಿವಾಸುದೇವನ ನೋಡದ || ೧ ||

ಎಂದಿಗಾದರೊಮ್ಮೆ ಜನರು | ಬಂದು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂದು ||

ಭಂದವುಷ್ಕರಣಸ್ನಾನವ ಮಾಡಿ|ನಂದದಿಂದದೇವನ ನೋಡದ|| ೨ ||

ಹಾರಹೀರವೈಜಯಂತಿ | ತೋರಮುತ್ತಿನ ಪದಕವಿಟ್ಟು ||

ತೇರನೇರಿ ಬೀದಿಲೆ ಬರುವ | ಶ್ರೀರಂಗವಿಠಲನ್ನ ನೋಡದ || ೩ ||

ಇಷ್ಟೊಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ
ಮಹತಿಯನ್ನು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹಿಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ —

ಈ ಮಹೀಮಂಡಲದೊಳಿಪ್ಪ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರ| ನಾನುಗಳ ಕಾಲತ್ರಯ

ಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುರಿಸುತ್ತಿಹ | ಧೀಮಂತರಾಗಾಮಿ ಸಂಚಿತಾಘೃತಪರಿ ಹರಿಸಿ
 ದಾನಂತರದಲೀ|| ಸೋಮಾರ್ಕರುಳ್ಳನಕ ವಿವಿಧ ಭೋಗಗಳಸು |
 ತ್ರಾಮಲೋಕದೊಳುಣಿಸಿ ಕರುಣಾಳು ಪ್ರಾಂತಕೆಸ್ತು | ಧಾಮಯ್ಯ
 ರಿಸಿ ಮುಕ್ತನ ಮಾಳ್ವನಹುದೆಂದು ಸೂತ ಶೌನಕಗೆಪೆಳ್ಳಾ ||
 ಈ ಭರತ ಖಂಡದೊಳಗುಳ್ಳ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರ | ವೈಭವಾಬ್ಜ ಭವಾಂಡ
 ಪೌರಾಣದೊಳಗೆಹರಿ|ನಾಭಿ ಸಂಭವಪೇಳ್ವ ನಾರದನಿಗಿನಿತೆಂದುವರಮು
 ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದಾ || ಶ್ರೀಬಾಲಗೋವಿಪ್ರ ಮೃತಾಪಿತ್ಯಗಳ ಧನ |
 ಲೋಭದಿಂದಲಿಕೊಂದ ಸಾತಕವು ಪರಿಹರಿಸಿ | ಶ್ರೀಭೂರಮಣ
 ಜಗನ್ನಾಥವಿಠಲ ಪೊರೆವ ಬೇಡಿದಿಸ್ವಾರ್ಥವಿತ್ತು ||

(ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ)

ಎಂಬದಾಗಿ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿರುವ ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥದಾಸರ ಹೇಳಿ
 ಕೆಯಂತೆ ಈ ಹೊತ್ತಿನ ದಿವಸ ನಮಗೊ-ನಮ್ಮ ನಾಚಕ ವರ್ಗಕ್ಕೂ ಶ್ರಿ
 ರಂಗದಂಥ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೂ-ಮಹಾತ್ಮಳಾದ ಕಾವೇರಿಯನ್ನೂ ನೆನಿಸುವ
 ಸುಯೋಗವು ಒದಗಿದ್ದು, ಆ ಶ್ರೀರಂಗವಿಠಲ ಪದಾಂಕಿತ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರ
 ಪಾದಾನುಗ್ರಹವೇಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುವದು. ಇರಲಿ.

ಇಂಥಾ ಪುಣ್ಯತಮವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಶೇಷಗಿರಿಯವನೆಂಬೊಬ್ಬ
 ಸಾತ್ವಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದನು. ಈತನೇನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಲಿತವನಲ್ಲ.
 ಡಂಭಾಚಾರದವನೂ ಅಲ್ಲ. ದೇವರಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವಿಕ ಭಕ್ತಿಯೊಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ
 ಇಟ್ಟಿದ್ದನು. “ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವಿತ್ತವಿರಬೇಕು; ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ವಿತ್ತವಿರಬೇಕು;
 ದೇವರ ಚರಣಾರವಿಂದದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತವಿರಬೇಕು.” ಎಂಬದೊಂದು ನಾಣ್ಣು
 ಡಿಯುಂಟಲ್ಲವೆ? ನಮ್ಮ ಶೇಷಗಿರಿಯವನಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನವೆರಡು ಅಷ್ಟ
 ಕಷ್ಟೇ ಇದ್ದರೂ, ಮೂರನೆಯದು ಮಾತ್ರ ಅದಾವ ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತ ಪುಣ್ಯ
 ದಿಂದಲೋ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತ್ತು.

ದುರ್ಲಭಾವಿಪ್ರ ಗೋಷ್ಠೀಚ ದುರ್ಲಭಾ ಭಾರತೀಕಥಾ ||

ದುರ್ಲಭಾ ಹರಿಭಕ್ತಿಶ್ಚ ಗಂಗಾಸ್ನಾನಂಚ ದುರ್ಲಭಂ ||

ಎಂಬಂತೆ:—ಅತಿ ದುರ್ಲಭವಾದ ಭಕ್ತಿರಸಾವೃತವು ಸರ್ವರಿಗೂ
 ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

‘ನರಾಣಾಂ ಕ್ಷೇಣಪಾಪಾನಾಂ ಹರಾಭಕ್ತಿಃ ಪ್ರಜಾಯತೇ’ ||

(ಗರುಡವುರಾಣ)

ಎಂಬ ರೀತಿಯಾಗಿ ಯಾರು ಅನನ್ಯ ಭಾವದಿಂದ ಭಂಗವತನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿ ಕ್ಷೇಣಪಾಪರಾಗಿರುವರೋ, ಅಂಥವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಆತನಲ್ಲಿ ನೈಜವಾದ ಭಕ್ತಿಯುತ್ಪನ್ನವಾಗಬಹುದು. ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಹದಿನೆಂಟು ಚಿತ್ತವುಳ್ಳ ನಮಗೆ ಅನನ್ಯ ಭಾವವೆಂದರೇನೋ, ದೇವರ ಸ್ತೋತ್ರವೆಂದರೇನೋ ಅದರೆ ಗುರುತೇ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಮಾಡುವದೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರೀವಾದರಾಜ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಹೇಳಿದಂತೆ—

‘ಮಂದಿಯ ಮುಂದೆ ದೇವರಸೇವೆ | ತುಳಸಿ | ಗಂಧಪುಷ್ಪವತಂದು
ಯೇರಿಸುತಾ |

ಸಂದಣಿಆರೂ ಇಲ್ಲದಾಗ | ಸತಿ | ಕಂದನ ಮಲಮೂತ್ರವನಗುವೆ||
ಧನದಗೋಸುಗೆ ದೇವರಪೂಜೆ | ನಿತ್ಯ | ಮಣಿವಿಭೂಷಣಗಳ
ವಿಳಸಿ ||

ಜನರುಆರುಇಲ್ಲದಾಗ | ಪರರ | ಬಿನುಗುನುಡಿವುತ್ತು ಮಲಗುವೆನೊ”||

ಕೇವಲ ಡಂಭಾಚಾರ, ಮಂದಿಗೆ ಟೊಪ್ಪಿಗೆ ಹಾಕುವ ಮಾರ್ಗ. ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಈ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ನವನವೀನ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯ ಪರಿಣಾಮವೋ ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ದುರದೃಷ್ಟವೋ ತಿಳಿಯದು! ಶೇಷಗಿರಿಯವನಂತೂ ಈ ವರ್ಗದವನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಧ್ಯವಿರೋಮಣಿ ಗಿರಿಯಮ್ಮನೆಂಬವಳು ಈತನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಈ ಗಿರಿಯಮ್ಮನ ಅಕ್ಕನನ್ನೇ ಕಣ್ವನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ನೈಸಿಂಹ ಕ್ಷೇತ್ರದೊಳಗಿರುವ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರೆಂಬವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. (ಈಗಳ ಮೈಸೂರಾಧಿಪತ್ಯದಲ್ಲಿ ಚನ್ನಪಟ್ಟಣ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಸೇರಿದ ಒಂದಾನೊಂದು ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನೈಸಿಂಹ ಕ್ಷೇತ್ರವೆನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು.) ಅಕ್ಕತಂಗಿಯ ರಿಬ್ಬರೂ ಕೇವಲ ಪತಿಪರಾಯಣರು. ಸತ್ಕುಲಪ್ರಸೂತರು. ದೇವಾಂಶ ಸಂಭೂತರು. ಇಂಥಾ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನಗಳೆರಡೂ ನಮ್ಮ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಖನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಜನಿಸಿ, ಕರ್ಣಾಟಕ ಮಹಾರಾಜರ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿತಗಳಾಗಿ, ಕರ್ಣಾಟಕದ ಭಾವೀ ಭಾಗ್ಯೋದಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದವೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕನ್ನಡಿಗನೂ ತನ್ನ ಹೃತ್ತಟಲದಲ್ಲಿ ಕೊರೆದಿಡತಕ್ಕದ್ದು.

ಅಂದರೆ—ಹಿರಿಯಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತೀರ್ಥ^೧ರೆಂಬ ಮಹಾತ್ಮರೂ (ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಯರ ಗುರುಗಳು), ಕಿರಿಯಳಲ್ಲಿ (ಗಿರಿಯಮ್ಮನಲ್ಲಿ) ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರೆಂಬ ಮಹನ್ನೀಯರೂ ಜನಿಸಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ-ಕನ್ನಡಿಗರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ, ಸರ್ವಾಂಶದಿಂದಲೂ ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ತಂದರು. ಅದೆಲ್ಲವೂ ಮುಂದೆ ಕ್ರಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಚರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಡುವದು. ಇರಲಿ.

ಈ ಉಭಯ ದಂಪತಿಗಳೂ ಕೇವಲ ಸಾತ್ವಿಕರಾಗಿ ಆ ದೇಶದ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಮನೆಯ ಹತ್ತರವೇ ಹಿಂದು ತೋಟವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದರಿಂದ ಕಾಲಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ

• ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತೀರ್ಥರು—ನೃಸಿಂಹಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ವರಿಗೆ-ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಮಕ್ಕಳಾದರು. ಇವರನ್ನು ಉಪನಯನವಾದ ಕೂಡಲೆ ಅಬ್ಬಾಕ ಹತ್ತರವಿರುವ ಪ್ರವಸ್ಯಪಲ್ಲಿಗಳ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ತೀರ್ಥರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕೆಟ್ಟರು. ಮುಂದೆ ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ಈ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರಿಗೇ ಸಂಸ್ಥಾನವಾಯಿತು. ಇವರೇ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತೀರ್ಥರು. ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾದ್ದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಈ ಹೆಸರೆಟ್ಟರು. ಪುರುಷೋತ್ತಮತೀರ್ಥರು ಶಾ. ಶಕೆ ೧೩೫೭ನೇ ರಾಕ್ಷಸಸಂವತ್ಸರದ ಆಶ್ವೀಜ ಶುದ್ಧ ೭ರಿಂದ ೧೩೬೪ನೇ ದುಂದುಭಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾಘ ಶು|| ೫ ರವರೆಗೆ ಸಂಸ್ಥಾನ ಆಳಿದರು.

ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತೀರ್ಥರ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ದೇವರು ಬಂದು ಹೇಳಿದ ಮೇರೆಗೆ ಅವರು ಗುಹೆಯ ಹತ್ತರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅಗಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ವಿಠಲದೇವರನ್ನು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಹತ್ತಿದರು.

ಇವರು-ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಕಾಣಲ್ಪಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ತಪೋನಿಷ್ಠರಾಗಿ ಶಾ. ಶಕೆ ೧೩೬೪ನೇ ದುಂದುಭಿ ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ೫ರಿಂದ ೧೩೮೯ನೇ ಸರ್ವಜಿತು ವೈಶಾಖ ವದ್ಯ ೧೨ರ ವರೆಗೆ ಸಂಸ್ಥಾನವಾಳಿದರು.

‘ಸೇವೇಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಭಾಸ್ಕರಂ’ ಎಂದು ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಇವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿರುವದರಿಂದ ಇವರು ಸೂರ್ಯಾಂಶರೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವದು.

(ಪಾಧ್ಯಮುನಿವೃಂದಚರಿತ್ರ)

‘ತೋಟಂತಿಲ್ಲಾಯ’ ಅಂದರೆ ತೋಟದ ಮನೆಯವರು ಅಥವಾ ತೋಟದ ತಿಗುಳರು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ತೋಟಂತಿಲ್ಲಾಯವೆಂದರೆ ಮೈಷ್ಣವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಭೇದವಾಗಿರುವದು, ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ವಿದ್ಯಾಗುರುಗಳಾದ ತುಳುವ ವಂಶದವರಿಗೂ ಇದೇ ಹೆಸರಿತ್ತು. ನಾವು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರು (ಗಿರಿಯಮ್ಮನ ಅಕ್ಕನಗಂಡ) ಇದೇ ತುಳುವವಂತೀಯರು. ಇವರಿಗೆ ‘ಪೂಗವನಾನ್ವಯಜ’ರೆಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದಂತೆ ಶ್ರೀ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತೀರ್ಥರ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಪುರಾತನವಾದ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತಿರುವದು—

ಜಾತೋಭಾಸ್ಯರವಿವ ಪೂಗವನಜಾದ್ರಾಮಾನ್ಯಸಿಂಹಾಪ್ಯಯಾ |

ಸೋಪಿಶ್ರೀಪುರುಷೋತ್ತಮಾದ್ಯತಿರಭೂದ್ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತೀರ್ಥಾಭಿದಃ ||

.... .

(ಪೂಗವನಾನ್ವಯಜ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ತೀರ್ಥರಿಂದ-ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತೀರ್ಥರೆಂಬ ಅಭಿಧಾನವನ್ನು ಪಡೆದರು.)

ಮಧ್ವವಿಜಯದಲ್ಲಾದರೂ--‘ಪೂಗವನಾನ್ವಯಜೋದ್ವಿಜಃ’ ಎಂದು ಉಕ್ತವಾಗಿರುವದು. ಈ ಪಂಚದ್ರಾವಿಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಪೂಗವನಾನ್ವಯಜಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೇನೇ ಅಪಭ್ರಂಶ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ(ತುಳುಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ) ತೋಟಂತಿಲ್ಲಾಯ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆಂಬದಾಗಿ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣ ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರು-ಭಾವದೀಪಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿಯೂ-ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಮಧ್ವವಿಜಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ‘ನಡಂತಿಲ್ಲಾಯ’ ಅಂದರೆ ನಡುಮನೆಯ ಭಟ್ಟ (ಮಧ್ಯಮಂದಿರ) ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದ ಹಾಗೆಯೇ ತೋಟಂತಿಲ್ಲಾಯ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಹೀಗೇನೇ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರೇ (ಕವಿತ್ವ-ನೇದ-ವೇದಾಂಗ ಈ ಮೂರರಲ್ಲಿಯೂ ಒಳ್ಳೇ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವರಾದ್ದರಿಂದ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂತು.) ಮೊದಲಾದವರ ಕುಲಗಳಿಗೆ ‘ಪಜತ್ತಾಯ’-‘ಕುಂಜತ್ತಾಯ’ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಈಗ್ಯೂ ತುಳುವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಿರುವವು.

ಇಂತು ಸಾತ್ವಿಕ ಶಿರೋಮಣಿ ಗಿರಿಯಮ್ಮನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ದೇವತಾ ನುಗ್ರಹದಿಂದ ಹಿಂದು ಗಂಡು ಮಗುವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಮಕ್ಕಳು-ಮರಿಗಳಿಗೆ ದೇವರ ಹೆಸರನ್ನೋ-ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರದ ಹೆಸರನ್ನೋ ಇಟ್ಟು ಕರೆಯುವದೊಂದು ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನಾರ್ಯರ ಪದ್ಧತಿ. ಅದರಿಂದ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ದೇವರನ್ನೂ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿದಂತಾಗುವ ದೆಂದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ನಾಗರಿಕತೆಯ ಈಗಿನ ಕಾಲ ದಲ್ಲಾದರೋ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತ ಬಂದ ನಾವು ಇದೆಲ್ಲವೂ ಮೂಢಭಾವನೆಯೆಂತಲೂ ಅನಾಗರಿಕತೆಯೆಂತಲೂ ಭಾವಿಸಿ ವಸಂತ, ಮನೋಹರ, ಮೇರು, ಕುಸುಮಾ ಚಂಪಾ ಇತ್ಯಾದಿ ಏನೇನೋ ತರತರದ ಹೆಸರುಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಅಕ್ಕರದಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಿರುವೆವು. ನೋಡಿದರೋ! 'ಕಲ್' ಗೋವಿಂದ ಕೀರ್ತನಂ' ಎಂಬಂತೆ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ದೇವರ ಧ್ಯಾನವೇ ಮುಖ್ಯವಾದುದಲ್ಲವೇ? ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ಮನುಷ್ಯಪ್ರಾಣಿಗಂತೂ ಇರಲಿ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕುವ ಆಳು ಮುಂತಾದ ಪಶುಗಳಿಗೂ ಸಹ ಗಂಗೆ-ತುಂಗ-ಯಮುನೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಮಾನುಷ ಜನ್ಮದ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಲು, ಅವರ ವಂತಜರೆಂದೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ನಾವು ಪರ್ಯಾಯದಿಂದ ಕೂಡಾ ಹಾಗೆ ಉಚ್ಚರಿಸಲು ನಾಚಿಕೆಪಡುತ್ತಿರುವೆವಲ್ಲ! ಅಯ್ಯೋ! ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶೋಚನೀಯವಾದುದಿನ್ನೇನು? ಹೀಗೆ ನಾವು ದೇವರನ್ನೂ-ಹಿರಿಯರನ್ನೂ ಹಿಂದೂಡುತ್ತ ಬಂದಿರುವದರಿಂದಲೇ ಅವರೂ ನಮ್ಮನ್ನೂ ಹಿಂದಿರಿಸ ಹತ್ತಿದರು. ಇನ್ನಾದರೂ ಎಚ್ಚರಾಗಿ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಮುದ್ದು ಮುದ್ದಾದ ದೇವರ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮುದ್ದಿ ಸೋಣ! ಗೋರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತ ರಾಗೋಣ! ಅಂದರೆ ದೇವರು ಪ್ರೀತನಾಗುವನು. ಹಿಲಿಯುವನು. ಆಸ್ತು.

ತೇಷಗಿರಿಯಪ್ಪನಾಗಲಿ, ಗಿರಿಯಮ್ಮನಾಗಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ನಮ್ಮ ವರ್ಗ ನರಲ್ಲ. ಅವರು ಸುಮಾರು ಮುನ್ನೂರು-ನಾನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಲದವರು. ಆಗ ಇಂಥ ಹುಚ್ಚುಚ್ಚಾರಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಹನ್ನೆ ಕನೆಯ ದಿವಸ ತಮ್ಮ ಮಗುವಿಗೆ 'ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನೆಂಬ ಹೆಸ ರ್ತರು. ಆಹಾ! ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನೆಂಬ ನಾಮವು ಎಷ್ಟು ಮನೋ ರವಾಗಿರುವದು? ಎಷ್ಟು ಮುದ್ದಾಗಿರುವದು? ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂಥಾ

ಮುದ್ದುಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಮಗುವು ಮುಂದೆ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಮುದ್ದಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇನು? ಅದೆಲ್ಲ ಮುಂದಿನ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ವಾಚಕರಿಗೆ ತಾನೇ ತಿಳಿಯುವದು.

ಮಗುವು ಕಡೆತನಕ ಮಗುವಾಗಿಯೇ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಅದು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಬಳೆಯ ಹತ್ತುವದು. ಅದರಂತೆ ನಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನಾದರೂ ಅಂಬಿಗಾಲಿಟ್ಟು ಆಡಹತ್ತಿದನು. ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ತಪ್ಪು ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನೂ ಇಡಹತ್ತಿದನು. ಹಿಂದೊಂದೇ ತೊದಲು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುವನು. ಮಗುವಿನ ಬಾಲಲೀಲಾವಿನೋದದಿಂದ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳು ಆನಂದಪರವತರಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ತೋಟದ ಶ್ರಮದ ಕೆಲಸವೂ ಸಹ ಶ್ರಮವೆನಿಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ, ದಣೆದು ಬಂದ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಇದೊಂದು ಮನೋಹರವಾದ ಪಾನೀಯ! ಅವ್ಯತ ಕಲಶ!! ಅವ್ಯತ ಪಾನಮಾಡುವ ದೇವತೆಗಳಂತೆ ಮಗುವಿನ ಲೀಲಾರೂಪವಾದ ಅವ್ಯತವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ಹಿರಿ ಹಿರಿ ಹಿಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಹಿರಿಯರನ್ನು ಆನಂದಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನು ನಾಲ್ಕಾರು ವರ್ಷದವನಾದನು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈಗಿನಂತೆ ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಗೆ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಕ್ತಿಯ ಶಿಕ್ಷಣವೆಂದರೇನೋ ಗೊತ್ತೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. 'ಗುರುಶುಶ್ರೂಷಯಾ ವಿದ್ಯಾ' ಎಂಬಂತೆ ಗುರುಸೇವೆ ಮಾಡಿಯೇ ವಿದ್ಯೆ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಾಚೀನ ಪದ್ಧತಿಗೂ ಆರ್ವಾಚೀನ ಪದ್ಧತಿಗೂ ಅಜಗಜಾಂತರವಾಗಿರುವದು. ಈಗ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳುತ್ತ ಕುಳಿತರೆ ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಾದಂಬರಿಯೇ ಆಗಬಹುದು. ಹಿಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ—ಗುರು-ಶಿಷ್ಯ ಸಂಬಂಧವು ಕಡೆತನಕ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಉಳಿದು ನಿಜವಾದ ವಿದ್ಯಾಲಾಭವು ದೊರಕಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಪದ್ಧತಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠತರವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹಿಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಬಿಡುವೆವು. ಆದರೆ—ಆರ್ವಾಚೀನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವೆವೆಂದು ವಾಚಕರು ತಿಳಿಯಕೂಡದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪ್ರೀತಿ, ಸ್ವದೇಶಾಭಿಮಾನ ಇತ್ಯಾದಿ ಉಜ್ವಲ ಗುಣಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಿಡಮೂಡಲು ಹಳೇಪದ್ಧತಿಯೇ ಮೇಲಾಗಿತ್ತೆಂದು ನಮಗೆ ಅನಿಸುತ್ತಿರುವದು. ಅದು ಹೇಗೆ ಇರಲಿ, ಶೇಷಗಿರಿಯಪ್ಪನೂ, ಗಿರಿಯಮ್ಮನೂ ತಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನನ್ನು ಗುರು

ಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟು ವಿದ್ಯೆಕಲಿಸದೆ ಆಗಲೇ ದನ ಕಾಯಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟರು! ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೋ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಈತನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಗುರುಗಳು ಶಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲವೋ? ಅಥವಾ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವೇ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೋ? ಇನ್ನೇನು ದಾರಿದ್ರ್ಯದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಕಲಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲವೋ? ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳೇನಾದರೂ ಇದ್ದವೋ? ಅಂತೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನು ಈಗ ದನಕಾಯುವ ಹುಡುಗ. ಚುಮು ಚುಮು ನಸಕು ಹರಿಯುತ್ತಲೇ ಈತನು ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಎಮ್ಮೆ-ಆಕಳು-ಕರುಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಕೊಂಡು ಅಡವಿಗೆ ಹೋಗುವನು. ದನಗಳೆಲ್ಲ ಚನ್ನಾಗಿ ಮೇದು ಕಾವೇರಿಯ ತೀರರನ್ನು ಕುಡಿದು, ಆನಂದದಿಂದ ಜಿಗಿಯುತ್ತ-ಒದರುತ್ತ ಮನೆಯ ಹಾದೀ ಹಿಡಿಯಲು, ತಾನೂ ಮನೆಗೆ ಬರುವನು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟವಾದೊಡನೆಯೇ ಮತ್ತೂ ಇದೇ ಉದ್ಯೋಗ. ಬರಬರುತ್ತ ಈತನಿಗೆ ಆನೇಕ ದನಕಾಯುವ ಹುಡುಗರು ಸಂಗಾತಿಗಳಾಗಿ ಕೂಡಿದರು. ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಜಂಗುಳಿಯೇ ಆಯಿತು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನೇ ಅಗ್ರಣಿ. ಈತನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಎಲ್ಲರೂ ಕೇಳತಕ್ಕವರು. ಆಗ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನು ದನಕಾಯುವ ಹುಡುಗರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಅಡವಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಗೆಬಗೆಯ ಆಟಗಳನ್ನಾಡುವನು. ಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿಯೂ ಈತನ ಚುರುಕುಬುದ್ಧಿಯು ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಈತನನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಮುಂದಾಳಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೆನೆಸಿದರೆ—ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಯಮುನಾತೀರದಲ್ಲಿ ಗೋಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದ ಬಾಲಗೋಪಾಲ ಮೂರ್ತಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಕಥೆಯೇ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಾಗುವದು. ಭೋ ಕೃಷ್ಣಾ! ವಾಸುದೇವಾ! ನೀನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ. ನಮ್ಮ ಗಿರಿಯಮ್ಮನ ಮಗನಾದರೋ ಹೆಸರಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ.

‘ಹೆಸರು ಹಾಲಯ್ಯ ನೆರೆದುಣ್ಣು ಡಂಬಲಿ ಮೆಂದು|’

(ಹೆಸರೇನೋ ಹಾಲಪ್ಪನೆಂದು, ಉಣ್ಣುವದು ಅಂಬಲಿ ಮಜ್ಜಿಗಿ) ಎಂಬ ಹಾಗೆ ಈತನು ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಶ್ರೀಮಂತ; ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಕಾಸೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೇನು? ಏಕಾಂತಭಕ್ತಿಯಿಂದ ದ್ರೌಪದಿಯು ಕೂಗಿಕೊಂಡಂತೆ:-

“ಹಾ ಕೃಷ್ಣದ್ವಾರಕಾ ವಾಸಿನ ಕ್ವಾಸಿಯಾದವನೆಂದನ ||

ಇಮಾಮವಸ್ಥಾಂ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾಮನಾಥಾಂ ಶಿಮುಖೇಷ್ಟಸಿ ||”

ಎಂಬದಾಗಿ ಈತನು ಹಗಲಿರಳೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರು ವನು. ತಂಗಿ ದ್ರೌಪದಿಗೆ ಅಶ್ವಯ್ಯವಸ್ತ್ರವನ್ನಿತ್ತು ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಕಾಯ್ದ ಹಾಗೆ, ಈತನ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಯಾದರೂ ನೀನೇ ಆಗಿರುವೆ ಯಲ್ಲವೇ? ನಿನಗೆ ಕೋಟ್ಯಂತರ ನಮಸ್ಕಾರಗಳಿರಲಿ.

ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನು ಹೀಗೆ ದನಕಾಯುವ ಹುಡುಗನಾಗಿ ಸ್ವಚ್ಛಂ ದದಿಂದ ಇರುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದೇನು ಅವನ ಪೂರ್ವಸುಕೃತವೋ, ಹಿರಿಯರ ಪುಣ್ಯಪರಿಪಾಕವೋ ತಿಳಿಯದು. ಹಿಂದಾನೊಂದು ದಿವಸ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ ಮಯವಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ದನಕಾಯುವ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ದನದ ಹಿಂಡುಗಳಿಗೆ ನೀರು ಕುಡಿಸಿಕೊಂಡು ಇನ್ನು ಊರ ಕಡೆಗೆ ಹೊರ ಡುವ ಸಮಯ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಡವಿಯೊಳಗೆ ಅದೇ ದಾರಿಯಿಂದ ಭೌಂ ಭೌಂ ತಬ್ಬ ಮಾಡುತ್ತ ಮೇಣೆಯೊಂದನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಕೆಲವು ಜನರು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಪರಿವಾರವೂ ಇತ್ತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ದನಕಾಯುವ ಹುಡುಗರು ಗಕ್ಕನೆ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟರು. ಅವರಿಗೆ ಇದೊಂದು ವಿನೋದವಾದಂತಾಯಿತು. ಮೊದಲೇ ಹುಡುಗರು, ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು; ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಇವರು ದನಕಾಯುವವರು.

“ಜ್ಞಾನಿಗಳೋಳ್ ಯೋಗಿಗಳ | ಜ್ಞಾನಿಗಳೋಳ್ ಗೋಪರಥಿ ಕ
ರದುಕಾರಣದಿಂ” ||

ಎಂಬಂತೆ ಗೋಪಾಲಕರು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರೇಸರರಲ್ಲವೇ? ಇಂಥ ವರಿಗೆ ವಿನೋದವೆನಿಸಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು? ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಜನರನ್ನು ಕಾಣದವರಂತೆ ಮಿಕ್ಕ ಮಿಕ್ಕ ನೋಡುತ್ತ ದೂರ ನಿಂತುಕೊಂಡರು! ಪಾಠಕ ಮಹಾಶಯ! ಇಂಥ ಮುಚ್ಚಂಜೆಯ ವೇಳೆಯೊಳಗೆ ಮೇಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡು ಬಂದವರು ಯಾರಾಗಿರಬಹುದು? ನೀವೇನಾದರೂ ಬಲ್ಲಿರೋ? ಅವರು ಮತ್ತಾರೂ ಅಲ್ಲ. ಮಹಾ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥ ಮಠದ ಯತಿಗಳು. ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣತೀರ್ಥ + ರೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ

+ ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣತೀರ್ಥರು ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥ ಮಠದ ಎಂಟನೆಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು. ಮಾರ್ಕಾಂಡೇಯ ಅಂಶದವರು. ಇವರಿಗೆ ಪರಶುರಾಮತೀರ್ಥ ರೆಂದೂ ಹೆಸರುಂಟು. ಈ ಮಹಾನುಭಾವರು ಒಮ್ಮೆ ವಿಜಯನಗರದ ವಿಜಯ ವೆಂಕಟಪತಿಯೆಂಬ () ಮಹಾರಾಜನಿದ್ದ ಮಹಾವ್ಯಾಧಿಯನ್ನು

ರಾದವರು. ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟಿದ್ದರು. ಅಡವಿ
ಯಲ್ಲಿ ದನಕಾಯುವ ಹುಡುಗರನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ
ಊರು ಇನ್ನೆಷ್ಟು ದೂರವಿರುವದೆಂದು ಕೇಳಿದರು. ಶ್ರೀಗಳವರ ಈ
ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಉಳಿದ ದನಗಾಹಿಗಳೆಲ್ಲ ಬಾಯಿಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಿ-
ದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನು ಮಾತ್ರ ಬಿದ್ದು ಬಿದ್ದು ನಗುತ್ತಿ-
ದನು. ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಈತನನ್ನೇ ಕೇಳಿದರು. ಆಗಂತೂ
ನಗುವು ತೀರ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಬಾಯಿಂದ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಮೋರೆ
ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅರಸನು ಇವರಿಗೆ ಬಹು ರಾಜಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು
ಕೊಟ್ಟದ್ದಲ್ಲದೆ 'ವೆಂಗೇರಿ' ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವನ್ನೂ ಇನಾಮಾಗಿ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟನಂತೆ.
ಹೀಗೆ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಶಾಸನವು ಮುಳಬಾಗಿಲ ಮಠದಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತ
ಇರುವದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಇವರು ಬಹುಕಾಲ ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡಿ ಕಡೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ
ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದರು. ಇವರ ವೃಂದಾವನವು ಸುಮಾರು ೧೩೩ ವರ್ಷಗಳ
ಹಿಂದೆ ಶ್ರೀರಂಗದ ೧೫ನೇ ಪ್ರಾಕಾರದ ದಕ್ಷಿಣ ಚಿತ್ರವೀಥಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಗ್ಗಾದ
ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿತ್ತು. ಅದರ ಹತ್ತರ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಅವರ ಮಠವೂ ಇತ್ತು. ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ
ವಜ್ರಯಾನಗರದ ರಾಜರ ಅರಮನೆಯಿತ್ತು. ಯಾವುದೋ ಕಾರಣದಿಂದ ವೃಂದಾ-
ವನದ ಮಂಟಪಾದಿಗಳು ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿ ಈ ವೃಂದಾವನವು ಭೂಗತವಾಗಿ
ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗುರ್ತು ಸಹ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆ ವೃಂದಾವನವಿದ್ದ ಸ್ಥಳವು ಮುಳ-
ಬಾಗಿಲ ಮಠಕ್ಕೂ, ರಾಜರ ಅರಮನೆಗೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿತ್ತು. ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು
ಈಚೆಗೆ ಶ್ರೀರಂಗದ ಮುನಿಪಾಲ್ಟಿಯವರು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಅಲ್ಲಿ
ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ಒಂದು ಆಳುದ್ದ ತಳವನ್ನು
ನೋಡುತ್ತಿರಲಿಕ್ಕೆ ಈ ವೃಂದಾವನವು ಸಿಕ್ಕಿತಂತೆ. ಈಚೆಗೆ ಸರಕಾರದ ಸಹಾ-
ಯದಿಂದ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಮುಳಬಾಗಿಲ ಮಠಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಮಠದಿಂದ ವೃಂದಾ-
ವನದ ಪೂಜಾದಿಗಳು ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವರು.

ಇವರು ಬೇಕಾಟಪ್ಪಣೆಗಳನ್ನೇನೂ ಬರೆಯದಿದ್ದರೂ, ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತೀರ್ಥ
ಕಂತೆ ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳಾದ ಶಪಸ್ಸುಗಳಾಗಿದ್ದರು.

ಇವರ ಪುಣ್ಯದಿನ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ವದ್ಯ ಚತುರ್ಥಿ.

(ಸಾಧ್ಯಮುನಿವೃಂದ ಚರಿತೆ)

ಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ; ನಗುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಇದೇಕೆ ಹೀಗೆ ನಗುವೆಯೆಂದು ಕೇಳಿದರು. 'ಚಿನ್ನದ ಬಣ್ಣ ಮಣ್ಣೊಳಗೆ ಮುಚ್ಚುವದಿಲ್ಲ'ಂಬ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನು ದನ ಕಾಯುವ ಹುಡುಗನಾದರೂ ಆತನ ಅಪ್ರತಿಮನಾದ ಮೇಧಾಶಕ್ತಿಯು ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬರದೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಚಿಕ್ಕಬಾಲಕನು ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ಏನೆಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನೋ ಅದನ್ನು ನಮ್ಮ ರಸಿಕ ವಾಚಕರು ಹೃತ್ಪಟಲದಲ್ಲಿ ಕೊರೆದಿಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆ ಉತ್ತರವೇನೆಂದು ಕೇಳುವಿರೋ?

“ಸ್ವಾಮೀ! ನಾವಾದರೋ ಚಿಕ್ಕ ಬಾಲಕರು. ಮೇಲಾಗಿ ಬಹು ಮಂದಗತಿಯುಳ್ಳ ಎಮ್ಮೆಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಮಿಸಹತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಂದಮೇಲೆ ಊರು ದೂರವಿರಬಹುದೋ ಸವಿಸವಿರಬಹುದೋ? ಇಷ್ಟು ಸಣ್ಣ ಮಾತನ್ನು ತಮ್ಮಂಥವರು ಅರಿಯದೆ ಹೋದುದಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ದನಕಾಯುವ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೇಳಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ನಗೆ ಬಂತು. ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ”

ಇದೇ ಮಾತನ್ನೇ ಇವರ ವಂಶದ ೨೧ನೇ ಯತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀನಿಧಿ ತೀರ್ಥರೆಂಬವರು ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ ನೋಡಿರಿ:—

ಸಾಯಂಕಾಲೇಕದಾಚಿದ್ಗುಣಗಣಭರಿತೇಸ್ವರ್ಣವರ್ಣೇ ಯತೀಂದ್ರ |
ದೂರೇಗ್ರಾಮಃಪುರಸ್ತಾಲ್ಪಿಯತಿಕಥಯಮೇ ಬಾಲಕೋತಿಪ್ರವಾಣೇ ||
ಸೂರ್ಯಂವಾಂ ಸೌರಭಾಂಸ್ತ್ವಂ ಸಕಲಬುಧಮಣೇ ಯಸ್ಯಕಿಂ
ತ್ವಾಂಬ್ರವೇಹಂ |

ಯೋವಾದಿ ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣಂ ಗುರುಮಿತಿ ಸಹಸಾ ಸೋವತಾನ್ಮಾಂ
ಯತೀಂದ್ರಃ ||

(ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಾಷ್ಟಕ)

ಆಯಿತು; ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನ ಮಾತು ಮುಗಿಯಿತು. ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣತೀರ್ಥರು ಬಾಯಿಮೇಲೆ ಬೆರಳಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬೆಸ್ಪಾದರು. ಅಹಾ! ಈ ಹುಡುಗನು ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲ. ಏನೋ ಅದೃಷ್ಟದೋಷದಿಂದ ದನ ಕಾಯಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವನೇ ಹೊರತು, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇವನು ದನಕಾಯ ತಕ್ಕವನಲ್ಲ. ಛೇ! ಛೇ! ದನಕಾಯುವವನಾಗಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರತಿಭೆ

ಯೆಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು? ಅಲ್ಲ, ಅಲ್ಲ; ದನಕಾಯುವವನು ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ. ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಮಹಾಪುರುಷನು ಈ ರೂಪದಿಂದ ಅವತರಿಸಿರಬಹುದು. ಭಲೆ! ತಹಬಾಸ! ಈತನ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳು ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಸುಕೃತಿಗಳೋ! ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರೋ, ಇಂಥಾ ಪ್ರತಿಭಾ ಶಾಲಿಯಾದ ಮಗುವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವರು, ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ಲಾಘಿಸುತ್ತ:-ಮಗೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಪಡೆವ ಜನನೀ-ಜನಕರು ಧನ್ಯರು! ಧನ್ಯರು! ಎಂಬದಾಗಿ ಆತನ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟರು. ನೋಡಿದಿರಾ! ದನಕಾಯುವವನ ದೈವಶಾಲಿತ್ವವನ್ನು! ಹಿಂದಕ್ಕೆ ದನಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ವೆಂಕಣ್ಣನೆಂಬ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬನು ಶ್ರೀಮದ್ರಾಘವೇಂದ್ರಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ ಕಡೆಗೆ ಆ ಪ್ರಾಂತದ ದಿವಾಣನಾದನೆಂಬುದನ್ನು ರಾಘವೇಂದ್ರ ಗುರುಕಥಾಮೃತದಲ್ಲಿ ನೀವು ಓದಿಲ್ಲವೇ? ತಿಮ್ಮಣ್ಣನೆಂಬವನೊ ಚಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ದನಕಾಯುವ ಹುಡುಗನೇ ಆಗಿದ್ದು, ಮುಂದೆ ರಾಯರ ಅಪ್ಪಾಜಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವಿಜಯನಗರದ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಮಂತ್ರಿಯಾದನು! ಇದರಂತೆಯೇ ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಂತ್ರಿಯೆನಿಸಿದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗೋವಿಂದ ದೀಕ್ಷಿತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದನಕಾದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಚವ್ವನೆಂಬವನು ಅವರನುಗ್ರಹವಾದ ಕೂಡಲೆ ಚವ್ವಪ್ಪನಾಯಕನೆಂಬ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಮ ಧೇಯದಿಂದ ತಂಜಾವೂರಿನ ಅರಸನಾಗಿ ಕುಳಿತನು. * ಅಂತೆಯೇ ಸುಭಾಷಿತಕಾರರು ಹೀಗೆ ಒಕ್ಕನೆಸಿರುವರು:—

ಸಂಸಾರ ವಿಷವೃಕ್ಷಸ್ಯ ದ್ವೇಫಲಹ್ಯವೃತ್ತೋಪಮೆ ||

ಕಾವ್ಯಾಮೃತ ರಸಾಸ್ವಾದಃ ಸಜ್ಜನೈಃ ಸಹಸಂಗಮಃ ||

(ದಿವ್ಯವಾದ ಕಾವ್ಯಗಳ ಅಮೃತರಸಾಸ್ವಾದನವು, ಸಜ್ಜನರ ಸಹವಾಸವು ಇವೆರಡೂ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ವಿಷವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅಮೃತೋಪಮಾನವಾದ ಹಣ್ಣುಗಳು.)

* ಚಾಮರಾಜನಗರದ (ವೈಷ್ಣವರ) ಕಾದಂಬರೀಸಂಗ್ರಹ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯು ಸಂಪಾದಕರಾದ ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟರಮಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗರವರು ರಚಿಸಿದ 'ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಕರ್ನಾಟಕಮಂತ್ರಿ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ರಸಿಕವಾಚಕರು ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಇದನ್ನು ಓದಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳದೆ ಇರಲಾರೆವು. ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆಗೆ ದೊರೆಯುವದು,

ಈಗ ನಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನಿಗಾದರೂ, ಹೀಗೆನೇ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣತೀರ್ಥರ ಪರಮಾನುಗ್ರಹವಾಯಿತು. ಆತನು ಧನ್ಯನಾದನಿಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಕುಲಕೋಟಿಯೇ ಉದ್ಧಾರವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಅಂದಮೇಲೆ ಆತನ ಪುಣ್ಯೋದಯವನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸೋಣ!

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಲಕ್ಷಗಟ್ಟಲೆ, ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ಹುಟ್ಟುವವು. ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಅವೆಲ್ಲವೂ ಜನನ-ಮರಣ ರಚಿಸ್ತರವನ್ನು ತುಂಬಲಿಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವೇ ಹೊರತು, ಇನ್ನಾವ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೂ ಹತ್ತುವದಿಲ್ಲ. ಮಹಾಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಯಾಗಿ ಮುಂದೆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಏಳಿಗೆಗೆ ಕಾರಣಭೂತವಾಗತಕ್ಕದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹತ್ತುಸಾವಿರಕ್ಕೊಂದು ಲಕ್ಷಕ್ಕೊಂದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮಹನ್ನೀಯರ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆದು ಮಹಾತ್ಮನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಲೋಕವನ್ನೇ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಇರುತ್ತದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಹೇಳಲಾಗದು.

‘ಪುಣ್ಯೈರೇವಹಿಲಭ್ಯತೇ ಸುಕೃತಿಭಿಃ ಸತ್ಸಂಗತಿ ದುರ್ಲಭಾ’||

ಎಂಬಂತೆ ಮಹನ್ನೀಯರ ಸಹವಾಸವು ದೊರೆತು ಅವರಿಂದನುಗ್ರಹವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವದು ಜನ್ಮಾಂತರೀಯ ಪುಣ್ಯಶೇಷವೇ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರುವದು; ಅದರೂ—

ಧರ್ಮಕೆ ಕರ್ಮಕ್ಕಿಂತಿಧಿಗೆ| ಪರ್ಮೆಯ ಪಿತ್ಯಗಳ್ಗೆ ದೇವಕಾರ್ಯಕ್ಕೊಂದು||
ನಿರ್ಮಳಸಂತತಿಗಳ್ಗೆ| ಕೂರ್ಮೆಯ ಕುಲವಧುವೆ ಮುಖ್ಯಮೆಲೆಗುಣರತ್ನಾ||

(ಧರ್ಮ-ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರ-ಪಿತೃಕಾರ್ಯ-ದೇವಕಾರ್ಯ-ನಿರ್ಮಲವಾದ ಸಂತತಿ ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕುಲಸ್ತ್ರೀಯಳೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಳಾಗಿರುವಳು.)

ಎಂಬ ಕವಿವಚನದಂತೆ ಇಂಥಾ ಪುಣ್ಯವುರುಷರು ಹುಟ್ಟಬೇಕಾದರೆ ಕುಲವಧುವು ಸಿಕ್ಕಬೇಕಾದುದೂ ಒಂದು ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುವದು. ಅಂತೆಯೇ ಸುಭಾಷಿತಕಾರರು—

‘ಸುತೀಲೋಮಾತೃಪುಣ್ಯಾನಿ ಪಿತೃಪುಣ್ಯಾನಿ ಚಾತುರಾ’||

(ತಾಯಿಯ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಸುತೀಲನಾದ ಮಗನೂ-ತಂದೆಯ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಚತುರನೂ ಹುಟ್ಟುವರು.)

ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವರು. ಅಂದಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನ

ಭಾವೀ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಆತನ ಮಹತ್ಪುಣ್ಯವೊಂದಲ್ಲದೆ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವೂ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯ ವೇನು? ಇಂಥಾ ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಪುಣ್ಯತಮನಾದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಅಂಕುರವೇ ಮುಂದೆ ದೊಡ್ಡದಾಗುತ್ತಾಗುತ್ತಾ ಸಹಸ್ರಾರು ಶಾಖೋಪಶಾಖೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಕರ್ಣಾಟಕಸ್ಥರ ಕೈಗೆ ಬೇಡಿದ ಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಭೂಲೋಕದ ಕಲ್ಪತರುವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಲು ನಮ್ಮ ಅಂತಃಕರಣವು ಉಕ್ಕಿ ಕೋಡಿಹರಿಯುತ್ತಿರುವದು. ಅಂದರೆ— ಈ ಚಿಕ್ಕಬಾಲಕನೇ ಮುಂದೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಮುನಿ, ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅತ್ಯುಜ್ವಲ ಕರ್ಣಾಟಕವಿಭೂತಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಡನು. ಇವರೇ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರು, ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಗುರುಗಳು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನ ಮೇಧಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಲೇ ಸ್ವರ್ಣ ವರ್ಣತೀರ್ಥರಿಗೆ ಅತ್ಯಾನಂದವಾಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಅವರು ಊರೊಳಗೆ ಬಂದವರೇ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಆ ಹುಡುಗನ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳನ್ನು ಕರೆ ಕಳುಹಿದರು. ಶೇಷಗಿರಿಯಪ್ಪನಿಗೂ-ಗಿರಿಯಮ್ಮನಿಗೂ ಭಯ ಹುಟ್ಟಿತು. ಬಡವನಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ಮಹಾ ಯತಿಗಳು ಯಾಕೆ ಕರೆಸಿದರೋ ಏನೋ ಎಂಬುದೇ ಅವರಿಗೆ ಹೆದರಿಕೆ. ಶ್ರೀಗಳವರು ಬಿಡಲೇಇಲ್ಲ. ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸಾರೆ ಕರೆಕಳುಹಿದರು. ಕಡೆಗೆ ಅನಿರ್ವಾಹಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಹೇಗೋ ಬಂದು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಹಾಕಿದರು. ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದ:—“ಅಪ್ಪಾ ಶೇಷಗಿರಿಯಾ! ಅಪ್ಪಾ ಗಿರಿಯಮ್ಮಾ! ನೀವೆಂಥ ಪುಣ್ಯಜೀವಿಗಳವ್ವಾ! ಎಷ್ಟು ಸುಕೃತಿಗಳು! ಇಂಥಾ ಮುದ್ದು ಬಾಲಕನನ್ನು ಪಡೆದ ನಿಮ್ಮ ಪುಣ್ಯೋದರವನ್ನು ನಾವೆಷ್ಟೆಂದು ಹೊಗೆ ಕೋಣ! ಅಹಾ! ಇಂದಿಗೆ ನೀವು ಧನ್ಯರು! ಧನ್ಯರು! ನಿಮ್ಮ ಮಾನುಷ ಜನ್ಮವು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು. ನಿಮ್ಮ ಬಾಲಕನು ಸಾಮಾನ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡಿರಿ. ಈತನು ಪರಮ ತಪೋಧನನೂ ಭಗವದ್ಭಕ್ತನೂ ಆಗಿ ತಕ್ಕವನು. ಇಂಥವನನ್ನು ದನಕಾಯಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚದೆ, ಇನ್ನುಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಲ್ಲಿ ಜನ್ನಾಗಿ ವಿದ್ಯಾ ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಋಷಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವೆವು. ತುಸವಾದರೂ ಯೋಚನೆ ಮಾಡದೆ ಈತ ನನ್ನು ನಮಗೊಪ್ಪಿಸಬೇಕು” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

ಮುಂದಾಗುವ ಮಗನ ಅಭ್ಯುದಯದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂತೋಷಪಾಯಿತಾದರೂ, ಆತನನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಶ್ರೀಗಳವರ ನುಡಿಯು ಅವರಿಗೆ ಸಿಡಿಲು ಹೊಡೆದಂತೆ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ದೊಪ್ಪನೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟರು. 'ಹಕ್ಕಲು ಇಲ್ಲದ ಒಕ್ಕಲಲ್ಲ, ಮಕ್ಕಳು ಇಲ್ಲದ ಭಾಗ್ಯವಲ್ಲ' ಎಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿಯಂತೆ, ಎಂತಹ ದರಿದ್ರರಿಗಾದರೂ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಿನ ಕಕ್ಕುಲತೆಯು ಹೆಚ್ಚಿನದು. ಅಕ್ಕ ರತೆಯಿಂದ ಸಾಕಿ ಸಲಹಿದ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಗಕ್ಕನೆ ಕೊಡುವದೆಂದರೆ ದುಃಖವಲ್ಲವೇ? ಅಂದಮೇಲೆ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಆಗ ಹೇಗಾಗಿದ್ದೀತು? ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರಕಾಮೇಷ್ಟಿಯಾಗೆ ಮಾಡಿ ಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆದ ದಶರಥನಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು ಬಂದು ರಾಮನನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಎಷ್ಟು ವ್ಯಸನವುಂಟಾಗಿತ್ತೋ, ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ವ್ಯಸನವು ಈಗ ಅವರಿಗುಂಟಾಯಿತು. ಸಂತಾನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತರೇನು? ಬಡವರೇನು? ಅದು ಸರ್ವರಿಗೂ ಸಮಾನ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕಂಥಾದ್ದು! ಅದರೊಳಗೆ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ಮಗನಾದ್ದರಿಂದ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಇದೇ ಪ್ರೇಮದ ಪುತ್ಥಳಿ! ಇದೇ ಮುತ್ತಿನ ಚಂಡು! ಇದೇ ಸಕಲಾಭರಣ!! ಅವರ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಇದೇ ಆಗಿತ್ತು! ಇಂಥಾ ಸ್ವರ್ಗೀಯ ರತ್ನವನ್ನು-ಕಾಮಧೇನುವನ್ನು ಪರರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಕೊಟ್ಟಾರು? ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸ್ವರ್ಗಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ್ಯಾದರೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಕೊಟ್ಟರೋ? ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಉಭಯ ಸಂಕಟ ಬಂತು! ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡೋಣವೆಂದರೆ, ಹತ್ತು ತಿಂಗಳು ಹೊತ್ತು, ಹತ್ತು ಹೊಟ್ಟೆಯ ಕರುಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬದುಕಲಾರರು; ಕೊಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಯತಿಗಳ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಬೇಕಾಗುವದಲ್ಲ, ಎಂಬುದೊಂದು ಅಂಜಿಕೆ. ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಂತಾಯಿತು. ಉಗುಳಿದರೆ ನಷ್ಟವಾಗುವದು; ನೆಂಗಿಬಿಡೋಣವೆಂದರೆ ಗಂಟೆಲು ಸುಡುತ್ತಿರುವದು ಇನ್ನೇನು ಗತಿ! ಹೀಗೆ ಒಳಗಿಂದೊಳಗೆ ಕೊರಗುತ್ತಿರುವ ಜನನೀ-ಜನಕರ ಮನದಳಲನ್ನು ಶ್ರೀಗಳವರು ತಿಳಿಯದೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಕೂಡಲೆ ಶೇಷಗಿರಿಯಪ್ಪನನ್ನು ಕರೆದು: "ಅಪ್ಪಾ, ನಿನ್ನ ಮಗನು ಸಾಧಾರಣ ಹುಡುಗನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ.

ಆತನೊಬ್ಬ ಅದ್ವಿತೀಯ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯೂ, ಮಹಾತ್ಮನೂ, ಕರ್ಣಾಟಕ ಕುಲದೀಪಕನೂ ಆಗತಕ್ಕವನಿರುವನು. ಆತನಿಗೆ ನಿನಗೆ ಬಾಲಕನಂತೆ ಕಂಡು ಬಂದರೂ ಬಾಲಕನಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಕೂಡ ಹೋದ ಪ್ರಭು ರಾಮಚಂದ್ರನು ಬಾಲಕನೇ ಆಗಿದ್ದರೂ, ಕ್ರೂರ ರಕ್ತಸ ಸಂಹಾರ ವೆಂಬ ಅಸಾಧ್ಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಲೀಲಾಮೃದಿಂದ ನಡಿಸಿ ಬಿಡಲಿಲ್ಲವೇ? ಈತನನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಭಾವಿಸು. ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಡು. ಅಮ್ಮಾ, ಗಿರಿಯಮ್ಮಾ! ನಿನ್ನೀ ಬಾಲಕನನ್ನು ಮಗನಂತೆ ಕಾಪಾಡುವೆವು. ಆತನು ವಿದ್ಯಾ-ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಕಲಿತು ದೊಡ್ಡವನಾಗಿ 'ಮಾತೃದೇವೋ ಭವ, ಪಿತೃ ದೇವೋ ಭವ' ಎಂಬಂತೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವನು. ಇದು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ಣ ಆಶೀರ್ವಾದವೆಂದು ತಿಳಿ; ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಕೊಡು" ಹೀಗೆಂದು ಪರಿವರಿಯಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿದರು. ಆಗ ಗಿರಿಯಮ್ಮನು ತುಸ ಧೈರ್ಯ ತಂದು ಕೊಂಡು — “ಭೋ ಸ್ವಾಮಿ, ಗುರುವರ್ಯರೇ! ಬಡವಿಯಾದ ನಾನು ಹೆಚ್ಚಿಗಿನ್ನೇನು ಹೇಳಲಿ? ಕಂದಮ್ಮನು ನನ್ನ ಮಗನಲ್ಲ; ತಮ್ಮ ಮಗನು! ತಾವು ಬೇಕಾದಂತೆ ಶಿಕ್ಷಿಸಿ; ರಕ್ಷಿಸಿ! ಆತನ ಎಲ್ಲ ಭಾರವೂ ತಮ್ಮನ್ನೇ ಕೂಡಿರುವದೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಶೇಷಗಿರಿಯಪ್ಪನಾದರೂ ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಅನುಮೋದಿಸಿ, ದಶರಥನು ರಾಮನನ್ನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರಿಗೆ ಹಿಪ್ಪಿಸಿದಂತೆ, ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣತೀರ್ಥರ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನು. ಎಷ್ಟಾದರೂ ಮಾತೆಯ ಅನುಗ್ರಹ! ಕಡೆಗೆ ಅದೇ ನಿಜವಾಯಿತು. ಈ ಬಾಲಕನೇ ಮುಂದೆ ಶ್ರೀಮಾದರಾಜರೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣತೀರ್ಥರಿಗೆ ಮಗನಾಗಿ-ಎರಡನಾಭೀರ್ಥ ಮಠದ ಆಧಿಪತಿಯಾದನೆಂಬದು ಮುಂದಿನ ಆತನ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಾನೇ ತಿಳಿದು ಬರುವದು.

ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಬಟ್ಟನ್ನು ಹುಹರರೂ ತಪ್ಪಿಸಲಾರರೆಂಬ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನ ಅದೃಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಇಂಥಾ ಮಹಾತ್ಮರ ಸಹವಾಸವು ದೊರೆಯಬೇಕೆಂದಿತ್ತು. ಅದು ಹೇಗೆ ತಪ್ಪಿತು? ದನ ಕಾಯುತ್ತ ಆಡವಿಯಲ್ಲಿದ್ದವನನ್ನೂ ಕರಕೊಂಡು ಬಂದಿತು. 'ವೇಳೆ ಬಂದರೆ, ಆಳು ಅರಸಾಗುವನೆ'ಂಬ ಮಾತು ನಿಜ. ಇದಕ್ಕನ್ನಬೇಕು, ಯೋಗಾಯೋಗ! ದೈವವಿಲಾಸ!!

ಯಥಾಚಿಂತಾಮಣಿಂ ಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾ ಲೋಹಕಾಂಚನತಾಂ ವೃಜೇತ್ |

ಯಥಾ ಜಂಬೂನದೀಂಪ್ರಾಪ್ಯಮೃತ್ತಿಕಾಸ್ಪರ್ಶತಾಂ ವೃಜೇತ್ ||

ಯಥಾಮಾನಸಮಭ್ಯೇತ್ಯವಾಯುಸಾಯುತಿ ಹಂಃತಾಂ |

ಯಥಾವೃತಂ ಸಕೃತ್ತೀತ್ವಾ ನರೋದೇವತ್ಯಮಾಪ್ನುಯಾತ್ ||

ತಥೈವಹಿ ಮಹಾತ್ಮಾನೋ ದರ್ಶನಸ್ಪರ್ಶನಾದಿಭಿಃ !

ಸಂತಃ ಪುನುತ್ಯಘೋಷೇತಾನ್ ಸತ್ಸಂಗೋದುರ್ಲಭೋಹ್ಯತಃ ||

(ಸ್ಕಂದಪುರಾಣ-ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾಕ್ಷರವಿಂಡ)

(ಚಿಂತಾಮಣಿಯು ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಲೋಕವು ಬಂಗಾರವಾಗುವಂತೆ, ಜಂಬೂನದಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೃತ್ತಿಕೆಯು ಸುಪರ್ಣವಾಗುವಂತೆ, ಮಾನಸ ಸರೋವರವನ್ನು ಸೇರಿದ ಕಾಗೆಗಳು ಹಂಸಗಳಾಗುವಂತೆ, ಅವೃತವಾನ ಮಾಡಿದ ನರರು ಸುರರಾಗುವಂತೆ—ಮಹಾತ್ಮರ ದರ್ಶನ ಸ್ಪರ್ಶನಾದಿಗಳಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯನ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾಗಿ ಅವನು ಪವಿತ್ರನಾಗುವನು. ಆದಕಾರಣ ಸತ್ಸಂಗವು ಬಹು ದುರ್ಲಭವಾದದ್ದು)

ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸತ್ಸಂಗದ ಮಾಪಾತ್ಮೆಯು ಬಹು ಮುಖದಿಂದ ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವದು: ಇಂಥಾ ದುರ್ಲಭವಾದ-ದುಃಸಾಧ್ಯವಾದ ಸತ್ಸಹ ವಾಸವು ಸಹಜವಾಗಿ ದೊರೆಯಿತೆಂದ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನು ಎಂತಹ ಆದ್ಯಷ್ಟವಂತನೆಂದು ಹೇಳೋಣ! ಯಾವ ಮಹಾತ್ಮರ ಪಾದ ರಜಸ್ಸನ್ನು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನೇ ರನ್ನ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವನೋ, ಅಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರು-ಸತ್ತುರುಷರೊಬ್ಬರು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿದ್ದವನಿಗೆ ದರ್ಶನಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಸೇವೆಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಬುದು ಸಾಮಾನ್ಯನಾದುದಲ್ಲ.

‘ಮಹತ್ಸೇವಾಂದ್ರಾರಮಾಹುವಿ

ಮುಕ್ತೇಸ್ತಮೋದ್ವಾರಂ ಯೋಷಿತಾಂ ಸಂಗಿಸಂಗಂ’ ||

(ಭಾಗವತ.)

ಎಂಬಂತೆ—ನೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಸಬಹುದಾದಂಥ ಮಹಾತ್ಮರ ಸೇವೆಯು ದೊರೆಯಬೇಕಾದರೆ ಆತನು ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿರಬೇಕೋ—ಇಂತಹ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಪುಣ್ಯ ವಿಸ್ತೃತವಾದೋ, ಅದೆಲ್ಲ ನಮ್ಮಂಥ ಪಾಮರರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವದಸಾಧ್ಯವೇ ಸರಿ. ಅಂತೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣಾರ್ಪಣ ಶಿಷ್ಯನಾದನು. ಭೋ ಕುಮಾರಾ! ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾ! ಇಂದಿಗೆ ನೀನು ಧನ್ಯ

ನಾದಿ. ನಿನ್ನ ಜನ್ಮವು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು ಇಂಥಾ ಸತ್ಸಹವಾಸವನ್ನು ಪಾಮರರಾದ ನಮಗೊ-ನಮ್ಮ ವಾಚಕ ವರ್ಗಕ್ಕೂ ಒಂದೇ ಒಂದುಬಾರಿ ದಯಪಾಲಿಸಿ ನಮ್ಮ ಜನ್ಮವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಪಡಿಸಲಾರೆಯಾ? ಹಗಲಿರಳೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಅನನ್ಯ ಭಾವದಿಂದ ಸೆರಗೊಡ್ಡಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವೆವು ಬಡ ಭಕ್ತರ ಮೇಲಿಷ್ಟು ದಯೆದೋರು-ದಯೆದೋರು. ನಿನಗೆ ಅನಂತಾನಂತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳಿರಲಿ.

ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣತೀರ್ಥರು ಹುಡುಗನನ್ನು ಮಠದಸಂಗಡ ಕರಕೊಂಡು ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ನಡೆದರು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಹೋದವು. ಈಗ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಏಳು ವರ್ಷ. 'ವಿದ್ಯಾಕಾಮಂತು ಸಪ್ತಮೆ' ಅಂದರೆ ವಿದ್ಯಾವೇಕ್ಷೆಯಾದವನು ಏಳನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಉಪನಯನ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಶ್ರೀಗಳವರು ಆತನ ಉಪನಯನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಈಗಿನ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಾದರೋ ಇದೊಂದು ನಮಗೆ ನೂತನವಾಗಿ-ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಬರುತ್ತಿರುವದು; ಆದರೆ ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೀಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹುಡುಗರಿಗೆ ಐದನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಏಳನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಉಪನಯನ ಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಗುರುಕುಲವಾಸದಲ್ಲಿಟ್ಟು ವಿದ್ಯಾವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದೆಲ್ಲ ಬದಲಾಗಿ ನಮ್ಮ ಬಾಲಕರು ಹದಿನೊಂದು-ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಉಪನಯನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಟೆಲು ಚಹಾ ಕಾಫಿ ಕ್ಲಬ್ಬುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವನ್ನು ಸದಾ ಬಾಯಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು(ಬೀಡಿ-ಸಿಗರೇಟ ಸೇದುತ್ತ) ಹುರುಳಿಲ್ಲದ ವಿದ್ಯಾವ್ಯಾಸಂಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವರು. ಅಂತೆಯೇ ಆಗಿನ ಕಾಲದಂಥ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ-ವಿರಕ್ತರೂ-ಭಗವದ್ಭಕ್ತರೂ ಈಗ ವಿರಳರಾಗುತ್ತ ನಡೆದಿರುವರೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಕರ್ಣಾಟಕ ವಿಭೂತಿಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಯರವರಿಗೆ ಐದನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ಉಪನಯನವಾಗಿ ಏಳನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ಉತ್ತರಾದಿ ಮಠದ ಶ್ರೀರಘುತ್ಥಮ ತೀರ್ಥರೆಂಬವರಿಗೂ(ರಘುವರ್ಯತೀರ್ಥರ ಶಿಷ್ಯರು. ಭಾವಬೋಧಕಾರರು.) ಎಂಟನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ಆಶ್ರಮವಾಯಿತಂತೆ! ಇವೆಲ್ಲ ನಮಗೀಗ ಕಟ್ಟುಕಡೆಗಳಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವವು. ಆಗಲಿ, ಏನೋ ಅದೊಂದು

ಕಾಲದ ಮಾತಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಈಗಿನ ಕಾಲವೇ ಬೇರೆ. ಈಗಿನ ಮಾತೇ ಬೇರೆ. ಕಾಲಾಯ ತಸ್ಯೈ ನಮಃ

ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನಿಗೆ ದನಕಾಯುವ ಹುಡುಗನಲ್ಲ. ಆತ ನೊಬ್ಬ ಬಾಲಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ. ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಶಿಷ್ಯ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯ ಶಿಷ್ಯ. ಮೇಲಾಗಿ ಅವರನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದವನು. ಅಂದಮೇಲೆ ಕೇಳುವದೇನೇ? ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಆರಂಭ ಮಾಡಿದ್ದೊಂದೇ ತಡ. ದೇವತಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಕರತಲಾನುಲಕವಾಗಿ ಹೋದವು. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯು ಸಾಂದೀಪಿನ್ಯಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಯಲಿಕ್ಕೆ ನಿಂತಂತಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ವಾಯುವೇಗ-ಮನೋವೇಗದಿಂದ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಯುವದು ಅನೇಕ ಮಹನ್ನೀಯರಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಅವರವರ ಜನ್ಮಾಂತರ ಸುಕೃತವೇ ಕಾರಣವೋ ಅಥವಾ ದೇವಾಂಶರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬರುತ್ತಿರುವದೇ ಕಾರಣವೋ, ಅದೆಲ್ಲ ನಮ್ಮಂಥ ಘೃತಬುದ್ಧಿಯವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು? ಕೇವಲ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪುತ್ರರಾಗಿ ಸರದಾರ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ರಾವುತರಾಗಿ ಮೆರೆದ ಧೋಂಡೋ ರಘುನಾಥರೆಂಬವರು ಶ್ರೀ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರ ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಜಯತೀರ್ಥ ‡ ರೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಹದಿನೆಂಟು ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ರಚಿಸಲಿಲ್ಲವೇ? ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು-ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಮೊದಲಾದವರು ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಲೋಕ ವಿಖ್ಯಾತರಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರೆನಿಸಲಿಲ್ಲವೇ? ಹೀಗೆಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ನಾದರೂ ತುಸ ದಿವಸದಲ್ಲಿಯೇ ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿನಾದನು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಶ್ರೀ ಶುಕಾಚಾರ್ಯರಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ವಿರಕ್ತನೂ ಆದನು.

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತರು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಂದಿ ಸಿಕ್ಕಬಹುದು; ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ವೈರಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಅಪರೂಪವೇ ಸರಿ.

‡ ಈ ಮಹಾತ್ಮರ ಚರಿತ್ರವೊಂದನ್ನು 'ಸಂಹಿತ್ಯ'ವೆಂಬ ಶ್ರೈಮಾಸಿಕಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆವು. (ಪಿ. ವಿ. ಕೆ. ಪಟೇಲ್, ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಾರ್ಯಾಲಯ ಪೋಸ್ಟ್ ಪಡ್ರೆಸೆಡೆಂಟ್, ಕಾನಡಾ ಜಿಲ್ಲಾ) ಕ್ರಮಶಃ ಅದೀಗ ಅಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವದು.

ಯಾಕಂದರೆ ವೈರಾಗ್ಯದ ಮಾತು ಬಾಯಿಂದ ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ಸುಲಭವೇ ಹೊರತು, ನಡೆಯಿಂದ ನಡೆದು ತೋರಿಸುವದು ಬಲು ಬಿಗಿಯಾದದ್ದು. ಅದುದರಿಂದಲೇ—

ಪರೋಪದೇಶೇಪಾಂಡಿತ್ಯಂ ಜನಃ ಸರ್ವೇಪಿ ಪಂಡಿತಾಃ ||

ತದನುಷ್ಠಾನಸಮಯೇ ಮನೋಽಪಿ ನ ಪಂಡಿತಾಃ ||

(ಪರರಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಪಂಡಿತರು; ಆದರೆ ಅದನ್ನೇ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ತಂದು ತೋರಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೆ, ಮಹಾನ್ ಮಹಾನ್ ಋಷಿಗಳೂ ಕೂಡ ಅಪಂಡಿತರೇ ಸರಿ)

ಎಂಬದಾಗಿ ಹಿರಿಯರು ಏಕೈಕನಿರುವರು. ಇಂಥ ವೈರಾಗ್ಯಕಾಲಿಗಳೇ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಹಳ. ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಹೇಳಿದಂತೆ: “ಏಕಾಂತದಲಿ ಧನದ ಗೋಷ್ಠಿ | ಲೋಕಾಂತದಲಿ ವೈರಾಗ್ಯದ ಗೋಷ್ಠಿ || ಶ್ರೀಕಾಂತನ ಸೇವೆಗೆ ಅನುಮಾನಾ | ಭೂಕಾಂತನ ಸೇವೆಗೆ ಸನ್ಮಾನಾ ||” ಈ ತರದ ಡಾಂಭಿಕ ವೃತ್ತಿಯವರೂ—ಅನುಭವಾವ್ಯುತದ ವಚನದಂತೆ: “.....ಮಹಾತ್ಮರು | ಬರಿದೆ ಬ್ರಹ್ಮವ ನುಡಿದರಲ್ಲದೆ ಬಿಡರು ಮಡದಿಯರ ||” ಈ ತರದ ಮಾತಿನ ಮಹಾತ್ಮರೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವಾಗಿರುವರು. ಇವರು ಬಾಯಿಂದ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಉದ್ಬವಾನ್ ಮೌಠಾಂತದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವರೇ ಹೊರತು, ನಡೆಯಲ್ಲಿ ಸುತರಾಂ ಅದರ ಗಂಧವೇ ಇಲ್ಲ. ಇಂಥ ವೈರಾಗ್ಯಕ್ಕೇನೇ ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರು:—

“ಉದರ ವೈರಾಗ್ಯವಿದು | ನಮ್ಮ | ಪದುಮನಾಭನಲ್ಲಿ

ಲೇಶ ಭಕುತಿಯಿಲ್ಲ || ಉದರ ವೈರಾಗ್ಯವಿದು” ||

ಉದರ ವೈರಾಗ್ಯವೆಂದು ಹೆಸರು ಇಟ್ಟಿರುವರು. ಹೀಗೆ ವೇಷದ ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಯಾವನು ಅರಿವಿಡ್ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿರುವನೋ, ಯಾವನು ಐಹಿಕ ವಿಷಯವಾಸನೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವನೋ ಅವನೇ ನಿಜವಾದ ವೈರಾಗ್ಯಕಾಲಿ! ಅವನೇ ಮಹಾತ್ಮ!

ಬರೀ ಪಾಂಡಿತ್ಯದಿಂದಾಗಲಿ, ವಯಸ್ಸಿನಿಂದಾಗಲಿ ಇದು ಹುಟ್ಟಲಾರದು. ಇದಕ್ಕೆ ಜನ್ಮಾಂತರೀಯ ಸುಶೃತವಿಶೇಷವೇ ಬೇಕು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯವೂ ಹಿಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ ರೆ ಚಿನ್ನಕ್ಕೆ ಕುಂದಣ ಹಾಕಿದಂ ತಾಗುವದು. ಸುಭಾಷಿತಕಾರರಾದರೋ ಇಂಥವರನ್ನು:—

“ಪ್ರಭುವರ್ವೇಕೇ ದ್ರವದಾ ಸುರೀಲಾ ತುರಂಗಮುಃಶತ್ರುನಿಪಾತಧೀರಃ||

ವಿದ್ವಾನ್ನಿರಾಗೀ ಧನಿಕಪ್ರದಾತಾ ಪಂಚೈವರತ್ನಾನಿ ಮನುಷ್ಯಲೋಕೇ ||”

ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮನುಷ್ಯಲೋಕದ ಅಪೂರ್ವರತ್ನಗಳೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿರುವರು. ಅಂದಮೇಲೆ ಕೇವಲ ಚಿಕ್ಕಮನುಷ್ಯನಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಅತ್ಯಧಿಕವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನೂ ನಿಜವಾದ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ನಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನು, ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ದಿವ್ಯ ತೇಜೋರತ್ನವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅತಿಶಯವೇನು? ಈತನು ಮುಂದೆ ಮಹಾ ಮಹಿಮನಾದ ಭಗವದ್ಭಕ್ತನಾಗಬೇಕೆಂದು ದೇವತಾ ಸಂಕಲ್ಪವಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಇಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯವು ಅಂಕುರಿಸಿತೆನ್ನಬಹುದು.

ನಮ್ಮೀ ಕರ್ಮಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜನರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಭಗವಂತನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಇಂಥಾ ಅವತಾರಿಕ ಪುರುಷರನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ನಮಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಮಂದಮತಿಗಳಾದ ನಾವು ಅವರೂ ನಮ್ಮಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸರರೆಂದೇ ಬಗೆದು ಭಕ್ತಿ-ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನಿಡದೆ, ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆವು. ಇದೇ ಅಜ್ಞಾನ! ಇದೇ ಮಾಯೆ!

“ಹರಿಭರುತಿ ಉಳ್ಳವರ ಶರೀರದೇ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ | ಅವರು |

ಸರರೆಂದು ಬಗೆವರೇ ನರಕವಾಸಿಗಳು ||”

(ಪು. ದಾಸರು.)

ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಮಹನ್ನೀಯರು ಅಂಜಿಬಿಡಿಸಿರುವದರಿಂದ ನಾವು ಅವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟು ಇಂಥವನು ನಂಜಾನುಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡಿ-ಚರಿತಾ ವೃತ್ತವನ್ನು ಪಾಸ ಮಾಡಿ ಧನ್ಯರಾಗಬೇಕು; ಪುನೀತರಾಗಬೇಕು! ಇದೇ ನಮ್ಮ ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮದ ಸಾಧ್ಯಾಶತೆಯು!

ಇಂತು ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನು ದೊಡ್ಡಪಂಡಿತನೂ, ವೈರಾಗ್ಯಶಾಲಿಯೂ ಆದುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣತೀರ್ಥರು ಕೂಡಲೆ ಆತನಿಗೆ ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಮುನಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಿಟ್ಟು, ಶ್ರೀಮನ್ಮಂತ್ರಾಲಯಗೃಹದ ವಿಬುಧೇಂದ್ರತೀರ್ಥರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚತರಗತಿಯ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆಟ್ಟರು. ವಾಚಕರೇ! ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಾವು ಯಾರಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನೆಂದು ಏಕವಚನದಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆವೋ, ಆತನೇ ಈಗ ಯತ್ಯಾಶ್ರಮವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ವಿಬುಧೇಂದ್ರತೀರ್ಥ

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವನು; ಮತ್ತು ರಮೇಶ ಚಂದ್ರದತ್ತನು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸರಿಂದ ವಿನೇಕಾನಂದರೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಧರಿಸಿದಂತೆ, ಈತನೂ ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣ ತೀರ್ಥಗುರುಗಳಿಂದ ಮುನಿಯೆಂಬ ಗೌರವದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಪತ್ರಕೆಯನ್ನು (ಸರ್ಟಿಫಿಕೇಟು) ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವನು. ಅಂದಬಳಿಕ ನಾವಾದರೂ ಇನ್ನು ಈತನನ್ನು ಬಹುವಚನದಿಂದಲೇ ಗೌರವಿಸುವದು ಯುಕ್ತವಾದದ್ದಲ್ಲವೇ?

‘ಕಾಷಾಯದಂಡಮಾತ್ರೇಣ ಯತಿಃ ಪೂಜ್ಯೋ ನ ಸಂತಯಃ’||

‘ಕಾವೀಬಟ್ಟೆ-ದಂಡಕಾಪ್ತ ಮಾತ್ರನಾದ ಯತಿಯೇ ನಮಗೆ ಪೂಜ್ಯನಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ಕೇಳತಕ್ಕದ್ದೇನು?’ ಇರಲಿ.

ವಿಬುಧೇಂದ್ರ ತೀರ್ಥರೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯರಾದವರಲ್ಲ. ದಿಗ್ಗಂತಿಗಳಾದ ಪಂಡಿತರು. ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಬಲದಿಂದ ಬೇರೊಂದು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಮಠವನ್ನೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಂಥ ಅಗಾಧ ಮಹಿಮಾಶಾಲಿಗಳು. (ಇವರೇ ಮಂತ್ರಾಲಯಮಠದ ಉತ್ತಾದಕರು.) ಇಂಥವರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಕೇಳಬೇಕೇನು? ಉಕ್ಕಿನ ಹದನಾದ ಚೂರಿಯನ್ನು ಸಾಣೆ ಹಿಡಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಮುನಿಗಳು ಸಕಲ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಕರತಲಾಮಲಕವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟರು. ಗುರುವಿನಂತೆ ಶಿಷ್ಯನೆಂಬ ಮಾತು ಇವರಲ್ಲಿ ಅನ್ವರ್ಥಕವಾಗಿತ್ತು.

ಹಿಂದಾನೊಂದು ದಿವಸ ಶಿಷ್ಯರೆಂದಿಗೆ ಶ್ರೀ ವಿಬುಧೇಂದ್ರ ಯತಿಗಳು ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಹೊರಟು, ಕೃಷ್ಣಾತೀರದಲ್ಲಿರುವ ‘ಕೊಪ್ಪ’ ಎಂಬ ಗಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಇದೊಂದು ದಿವ್ಯವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹದೇವರ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವುಂಟು.

ಇದೇ ಸುಮಾರಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಾದಿ ಮಠದೊಳಗಿನ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಯತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ರಘುನಾಥ ತೀರ್ಥರೆಂಬವರು † ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ

† ಇವರು ಶ್ರೀಮದುತ್ತರಾದಿ ಮಠದ ೧೨ನೆಯ ಯತಿಗಳು. ಇವರ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ಹೆಸರು ಎಷ್ಟುಶಾಸ್ತ್ರೀ ಎಂದಿತ್ತು. ಇವರು ಬಹು ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳಾದ ತಪಸ್ವಿಗಳು. ಘನಪಂಡಿತರು. ಆದರೂ—‘ಪ್ರಾಚೀನಕರ್ಮವು ಬಿಡಲರಿಯದೋ,’ ಎಂಬ ಕನಕದಾಸನ ಉಕ್ತಿಯಂತೆ ದುಃಖಪ್ರಾಕೃದಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಆದರು ರೋಗವು ಗಂಟು ಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವಾಗ

ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದೇ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ವಿಬುಧೇಂದ್ರತೀರ್ಥರು ಗುರುಗಳಂತೆ ಇವರಿಗೆ ಅದರ-ಸತ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಪರಸ್ಪರ ಪಂಕ್ತಿಭೋಜನ ದಿಂದ ಆನಂದಪಡಿಸಿದರು. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಿಷತಿಗಳು ಯೋಗ್ಯತಾ ಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಸ್ನೇಹವುಳ್ಳವರಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿರುವದು. ಇರಲಿ.

ಆಗ ರಘುನಾಥತೀರ್ಥರು ವಿಬುಧೇಂದ್ರ ತೀರ್ಥರ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು:-
ಎನೇನು ಓದಿರುವರೆಂದು ಕೇಳಿದರು. ಕೂಡಲೆ ನಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಮುನಿಗಳು ವಿನಯದಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿದಂಥ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷ ಸಮಾರ್ಥಸಹಿತ ಆರುನೂರು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಸಮಗ್ರ ಸುಧಾ ಗ್ರಂಥವನ್ನೇ ಬಾಯಿ-ಪಾಠ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು! ಸುಧಾಗ್ರಂಥವೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮಹೋನ್ನತವಾದದ್ದು. ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು. ಇಂಥಾದ್ದನ್ನೇ ಇವರು ಮುಖೋದ್ಗತವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಇವರ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನೆಷ್ಟೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸೋಣ! ಹೀಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಮುನಿಗಳು ಸುಧಾಗ್ರಂಥಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ತ್ರಿನಿಧಿತೀರ್ಥರೆಂಬವರು ತಾವು ರಚಿಸಿದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಾಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬಣ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾರೆ:-

ಶ್ರೀಮಚ್ಛ್ರೀಪಾದರಾಜಪ್ರಮುಖಯತಿವರಾನಾದರಾಧೀತಶಾಸ್ತ್ರಾ |
ನಾಹೂಯಾತಿಪ್ರಮೋದಾಪ್ಯವದತಭವತಾಂತಾರದೇವಾದ್ಯತೀಷ್ಯಃ ||

ಮಾತ್ರ ಕಾವೀಶಾಟುಸ್ತು ಸುತ್ತಿಟ್ಟದಿಡುವರು. ಅದೇ ನಡಗುತ್ತಿತ್ತಂತೆ. ಉಳಿದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ನಡಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾರು ಏನು ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ಭಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಸಿದರೂ ಏನಾದರೂ ತೊಂದರೆ ಒಂದು ಇವರಿಗೆ ಕಡೆಗೆ ಅನ್ನ ಒಂದು ಮೆಣಸಿನ ನೀರು ಉಣ್ಣುವ ಹೊತ್ತೇ ಒರುತ್ತಿತ್ತು.

ಇವರು ಶಾ. ಶಕ ೧೩೬೬ನೇ ರಕ್ತಾಕ್ಷಿ ಸಂ| ಕಾರ್ತಿಕ ಒಹುಳ ೪ ರಿಂದ ೫೨ ವರ್ಷ-೨೭ ದಿವಸ ಆಳಿ ಶಾ. ಶಕ ೧೪೨೪ನೇ ದುಂದುಭಿ ಸಂ|ರ ಮಾರ್ಗಶಿರ ವದ್ಯ ೧ ದಿವಸ ಮುಖೇಡೆಯಲ್ಲಿ ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದರು. ಇವರ ವೃಂದಾವನವು ಶ್ರೀ ಟೀಕಾಚಾರ್ಯರ ವೃಂದಾವನದ ಎಡಮಗ್ಗಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಉತ್ತರದ ಕಡೆಗೆ ಇರುವದು.

ಯಾವತ್ಸಮುರ್ಥ್ಯಮಸ್ತೀತ್ಯುದಿತವತಿಗುರೌಪ್ರಾಗುಪ್ಯಸ್ಯೈಸ್ತವಾನ್ಯಃ |
 ಶ್ರೀಮಾನಾದ್ಯಂತಯುಕ್ತಾಂಬುಧಸದಸಿಸುಧಾಸೇವತಾನ್ಮಾಂಯತೀಂದ್ರಃ ||
 (ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಾಷ್ಟಕ)

ಇವರ ಅಪ್ರತಿಭವಾದ ಮೇಧಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅಂತಹ ರಘು
 ನಾಥತೀರ್ಥರೂ ಬೆರಗಾದರು. ಅವರ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೇಳತೀರದು.
 ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಆನಂದಾಶ್ರುಗಳು ಸುರಿದು ಹೋದವು. ಭಲಿ! ಶಹಬಾಸ್!
 ಇದ್ದರಿಂಥಾ ಶಿಷ್ಯರಿರಬೇಕು. 'ಶಿಷ್ಯಾದಿಚ್ಛೇತ್ ಪರಾಜಯಂ' ಎಂಬಂತೆ
 ನಿಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ವಿಬುಧೇಂದ್ರತೀರ್ಥರು ಏನು ಧನ್ಯರೋ! ಎಂಬದಾಗಿ
 ಕೊಂಡಾಡಹತ್ತಿದರು. ಆಗ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಮುನಿಗಳು ನಮ್ರತೆ
 ಯಿಂದ:—“ಏನಾದರೇನು? ನಾವು ಅನಾಮಧೇಯರಾದ ಬಿಡಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿ
 ಗಳೇ ಸರಿ. ತಾವಾದರೋ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು,” ಎಂದು ನುಡಿಯಲು,
 ರಘುನಾಥತೀರ್ಥರು ಮುಗುಳು ನಗೆಯಿಂದ:—“ಅಪ್ಪಾ, ಮಗೂ, ನೀನು
 ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಾಲಕನಲ್ಲವ್ವಾ! ಸುರಗುರುವನ್ನೂ ವಿೂರಿದ ನಿನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆ
 ಯನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಿ? ನಾವು ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳು ಮಾತ್ರ; ಆದರೆ ನೀನು
 ‘ಶ್ರೀಪಾದರಾಜ’! ಹೀಗೆಂದು ಅತ್ಯಾಪೂರ್ವವಾದ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟ
 ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಹೊಗಳುಭಟ್ಟರಿಂದ ಹೊಗಳಿಸಿಬಿಟ್ಟರು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಮುನಿಗಳಿಗೆ (ಶಿರಿನಾರಾಯಣ
 ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ) ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದದ್ದನ್ನು ಬಿದರಹಳ್ಳಿಯ
 ಅಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರೊಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ಗುರುಕಥಾಕಲ್ಪತರು † ವೆಂಬ ಗ್ರಂಥ
 ದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳಿರುವರು. ಅದನ್ನೇ ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ
 ವಾಗಿ ವಾಚಕರ ಅವಗಾಹನಕ್ಕೆ ತಂದು ಕೊಡುವೆವು.

† ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಬೋಧಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆಯ
 ಮೇರೆಗೆ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು. ಇದರಲ್ಲಿ-ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯ
 ರಿಂದ ಆರಂಭಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸತ್ಯಬೋಧ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರೆವಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಶ್ರೀಗ
 ಳವರ ಚರಿತ್ರವೂ ಅತ್ಯಂತ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಇಂಥಾ ಗ್ರಂಥವು
 ಈ ವರೆಗೂ ಅಚ್ಚಾಗದಿರುವದು ನಮ್ಮ ದುರ್ಬೈವವೇ ಸರಿ. ವೈಷ್ಣವಾಭಿಮಾನಿ
 ಗಳಾದ ಮಹಾಶಯರು ಯಾರಾದರೂ ಇದನ್ನು ಅಚ್ಚು ಮಾಡಿಸುವವರಿದ್ದರೆ,
 ಅಂಥವರು ನಮ್ಮ ಕೂಡ ಸತ್ಸತ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆವು.

ಕೃತ್ವೈವ ಮದ್ಭೃತಂ ಕರ್ಮ ರಘುನಾಥ ಮುನೀಶ್ವರಾಃ
 ಜಗ್ಮುಃ ಕೃಷ್ಣಾತಿರಗತಂ ಕೋಪ್ರಗ್ರಾಮಂ ತತಃಪರಂ ||
 ತತ್ತ್ವೈವ ವಿಬುಧೇಂದ್ರಾಯ ಪ್ಯಾಗತಾಃ ಪೂರ್ವಮೇವಹಿ |
 ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾಪ್ಯೈಶ್ಚ ಶಿಷ್ಯರನ್ಯೈಃ ಸಹಸ್ಮಿತಾಃ ||
 ತದಾನೀಂ ರಘುನಾಥಾಪ್ಯ ತೀರ್ಥಾಸ್ತೀಷಾಂ ಸ್ಥಲಂಪ್ರತಿ |
 ಭಗವತ್ಪಾದ ದೇವಾರ್ಚ ಸಹಿತಾಯ ಯುರಾದರಾತ್ ||
 ತಚ್ಛ್ರುತ್ವಾ ವಿಬುಧೇಂದ್ರಾಸ್ತು ಪ್ರಣಮ್ಯ ರಘುಪುಂಗವಂ |
 ರಘುನಾಥಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠೈಃ ಸಾಷ್ಟಾಂಗಂಸುನಮಸ್ಕೃತಾಃ ||
 ತೇಭ್ಯಃ ಕೃತ್ವಾಸ್ವಯಂ ಮಾನಂ ಪ್ರೇಮಾಲಿಂಗನ ಪೂರ್ವಕಂ |
 ವರಾಸನೇ ಚೋಪವೇಶ್ಯ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಗೌರವಾತ್ ||
 ಕಾರಯಿತ್ವಾ ನಿಜೈರ್ವಿಪ್ರೈಃ ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಲನಾದಿಕಂ |
 ಯೋಗಕ್ಷೇಮಂ ವಿಚಾರ್ಯಾಥ ಗೋಷ್ಠೀಚಕ್ರಃ ಪರಸ್ಪರಂ ||

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತದುಭಯಂ ಶ್ರೀರಘುನಾಥ ಗುರೂತ್ತಮಾಃ |
 ಸಂತುಷ್ಟಾಶ್ಲಘಯಾಂ ಚಕ್ರೂರಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾಭಿಧಾನ್ ||
 ಭೋ ಭೋ ಭವಂತಃ ಕುಶಲಾಃ ಪರಪಕ್ಷಾ ನುವಾದನೇ |
 ಏವಂಭವದ್ಭಿಃ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣ್ಯಭ್ಯಸನೀಯಾನಿ ಸರ್ವದಾ ||
 ಇತ್ಥಮುಕ್ತ್ವಾಸ್ತುತೈಃ ಶ್ರೀಮಲ್ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾಭಿಧಾಃ |
 ಊಚುರ್ಭವಂತಃ ಶ್ರೀಪಾದಾನವಯಂ ಭವತಾಂಸಮಾಃ ||
 ಇತ್ಯುಕ್ತಾಪುನರೂಚುಸ್ತಂ ಶ್ರೀಪಾದಾರ್ಯೋ.....ವಯಂ |
 ಯೂಯಂಶ್ರೀಪಾದ ರಾಜಾಸ್ತು ಪಾಂಡಿತ್ಯಾದಿ ಶಯಾದಿದ ||
 ಏವಂತೇಷಾಂ ನಾಮದತ್ತ್ವಾ ಗಾಯತ್ರೈಸ್ತುಸಭಾತಲೇ |
 ಘೋಷಯಾಮಾ ಸುರತ್ಯಂತಂ ತೇಷುಪ್ರೇಮಸಮನ್ವಿತಾಃ ||

(ಗುರುಕಥಾಕಲ್ಪತರು ನವಮಃ ಶಾಖಾಸರ್ಗಃ)

ಭೋ ವಾಚಕವೃಂದ! ನೋಡಿದಿರಾ, ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನ ಅದೃಷ್ಟ
 ವನ್ನು! ಯಾವ ಹುಡುಗನು ಈಗ ತುಸ ದಿವಸದ ಹಿಂದೆ ದನಗಾಯಿ
 ಯಾಗಿ ಆಡವಿಯಡವಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದನೋ, ಅಂಥವನೇ ಈಗ ಲಕ್ಷ್ಮೀ
 ನಾರಾಯಣಮುನಿ-ಶಿರಿನಾರಾಯಣಯೋಗಿ-ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು ಎಂಬ ಪ್ರ-

ಖ್ಯಾತ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವನು! 'ದರ್ಶನಾದೇವಸಾಧವಃ' ಎಂಬಂತೆ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಅಪ್ರತಿಮವಾದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವಂಥ ಸಾಧುವರ್ಯರು ಸಂಪೂರ್ಣ ಒಲಿದದ್ದೇ ಆದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಇನ್ನೇನು ಕೊಟ್ಟಾರು-ಎನು ಕೊಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ! ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣ ತೀರ್ಥರು ಶೇಷ ಗಿರಿಯಪ್ಪ-ಗಿರಿಯಮ್ಮನಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನನ್ನು ತಮ್ಮ ವಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕೊಂಡು ಬರುವಾಗ ಏನೆಂದು ವಚನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೋ, ಅದನ್ನು ಆ ಸತ್ಯ ಸುಕಲ್ಪನಾದ ಭಗವಂತನೇ ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಇಂದಿಗೆ ಪೂರೈಸಿಕೊಟ್ಟನು ಭಕ್ತರೆಂದರೆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರೇಮ. ಅಂತೆಯೇ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು:—

ರಾಗ | ಭೈರವಿ | ಆದಿತಾಳ.

ನೀನೇಬಲ್ಲಿದನೋರಂಗ ನಿನ್ನ ದಾಸರು ಬಲ್ಲಿದರೋ ||

ನಾನಾತೆರದಿನಿಧಾನಿಸಿ ನೋಡಲು | ನೀನೇ ಭಕುತರಧೀನನಾದಮೇಲೆ ||ಪ||

....

ಖ್ಯಾತಿಯಿಂದಪುರುಹೂತಪಹಿತಸುರ|ಪ್ರಾತವುನಿನ್ನನುವಾಲ್ತಿಸುತಿರೆ|
ಭೂತಳದೊಳುಸಂಪ್ರೀತಿಯಿಂದವಾ | ರಘನರಭಕಿ ನೀ ಸೂತನಾದಮೇಲೆ ||

++

++

++

++

ತರಳನೆಗೋಸುಗವಡದುಖಂಬದಿಬಂದು |

ನಮ್ಮಗೆವೇಷದಿಭಕತರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ | ಕರುಣದಿಸಲಹೋ ಶ್ರೀರಂಗವಿಠಲನಿನ್ನ |

ಸ್ಮರಿಸರಮನದಲಿ ಸರೆಯುಸಿಕ್ಕಮೇಲೆ ||

ಎಂಬದಾಗಿ ಪರವಾತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನ ಮಾಡಿರುವರು. ಇಗಲಿ. ಅಂದಿನಿಂದ ನಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಮುನಿಗಳು ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರಿಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು.

ಇತಿಹಾಸವು ಹೀಗಿದ್ದರೂ—ವಿಜಯನಗರದ ವೀರನರಸಿಂಹನ ಸಿಂಹಾಸನವೇರಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಹೀಗೆ ರಾಜಕಿಂಬ ಹೆಸರು ಬಂತೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಿರುವರು; ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಅನುಮಾನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಲವಾದ ಕಾರಣಗಳೇನೋ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತದ್ದು ಇವರು ಸಂಸ್ಥಾನಾಧಿಪತಿಗಳಾದ ಮೇಲೆಯೇ ಸರಿ. ಅದಕ್ಕೂ ಎಷ್ಟೋ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಹೆಸರು ಅವರಿಗೆ ಬಂದಿರುವದರಿಂದ ಹಾಗೆ

ಅನುಮಾನಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿರುವದಿಲ್ಲ ಇದರಂತೆಯೇ ಅಚ್ಯುತರಾಯನ ಸಿಂಹಾಸನವೇರಿದ್ದರಿಂದ ವಾದಿರಾಜರಿಗೆ ರಾಜರೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವರು; ಆದರೆ ಅವರಿಗಾದರೂ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರಂತೆ ನೋದಲೇ ಆ ಹೆಸರು ಬಂದಿತ್ತೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಆಧಾರಗಳಿರುವವು ಇದು ಹೇಗೇ ಇರಲಿ, ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಮುನಿಗಳು ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜ ಬಿರುದಾಂಕಿತ ಪ್ರೌಢ ಸರರಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವರು. ಅಂದಮೇಲೆ ನಾವು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಇವರನ್ನು ಇದೇ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸಂಬೋಧಿಸುವದು ಉಚಿತವಾಗಿರುವದು

ಈ ರೀತಿ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ-ಇನ್ನೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿರುವಾಗ-ಯೋಗಿ-ಮುನಿ-ಏ ಪಿ-ಶ್ರೀಪಾದರಾಜ ಪಂಚಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಗೌರವದ ಹೆಸರನ್ನು ಧರಿಸಿದವರು ಇವರೊಬ್ಬರೇ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಮುಂದೆ ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜರು-ರಾಘವೇಂದ್ರರು-ಶ್ರೀನಿವಾಸತೀರ್ಥರು ಹೀಗೆಯೇ ಹೆಸರು ಧರಿಸಿದರಾದರೂ ಇವರೆಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರೇ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರೆಂದು ಹೇಳದಿರಲಾರೆವು. ಅಷ್ಟು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾದಂತಾಯಿತು. ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀನಿಬಾಧೇಂದ್ರತೀರ್ಥರಿಗೆ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಅವರಿಂದ ಪೂರ್ಣ ಆರೀರ್ವಾದವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣತೀರ್ಥರ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಊರಿಗೆ ಅರಸನಾದರೂ ತಂದೆಗೆ ಮಗನೆಂಬ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಹಾಕಿದರು. ಇಂಥಾ ಪ್ರಚಂಡ ಪಂಡಿತ ಪ್ರಕಾಂಡನೂ, ಅತ್ಯಂತ ವಿರಕ್ತನೂ ಆದ ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣತೀರ್ಥರ ಅನಂದಕ್ಕೆ ಪಾರವಿಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ತಾವು ನೆಟ್ಟ ಹಿಂದು ಸಣ್ಣ ಬೀಜವೇ ಇಂತಹ ವಿಶಾಲ ವೃಕ್ಷವಾದುದಕ್ಕೆ ಅವರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಅನಂದಾಶ್ರುಗಳು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಸುಸಿದು ಹೋದವು! ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ತಾವೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು.

ಮುಂದೆ ತುಸು ದಿನಗಳು ಕಳೆದವು. ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣತೀರ್ಥರಿಗೆ-ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಸ್ವಸ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಮ್ಮ ತರುವಾಯ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರಿಗೇ ಸಂಸ್ಥಾನಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ ಸೂಚನೆಯಾಯಿತು ಅವರಿಗೆ ಮತ್ತೂ ಅನಂದವು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಮನುಷ್ಯನವೇ ಸ್ವಸ್ಥವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಶ್ರೀ

ಪಾದರಾಜರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಅವರ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳನ್ನು ಕರೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಎಲ್ಲರ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರಿಗೆ ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನೊಪ್ಪಿ ಸಿದರು. ದೇವದುಂದುಭಿಗಳು ಮೊಳಗಿದವು; ದೇವತೆಗಳು ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಶೇಷಗಿರಿಯಪ್ಪನೂ-ಗಿರಿಯಮ್ಮನೂ ಈ ಅನಂದೋತ್ಸವವನ್ನು ನೋಡಿ ಹೌಹಾರಿ ಕೂತರು. ಅವರಿಗೆ ಯುಗವೇ ಬದಲಾಯಿತೆಂಬಂತೆ ತೋರಹತ್ತಿತು. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ದನಕಾಯಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ ತಮ್ಮ ಮಗನೇ ಈಗ ಪಂಡಿತಾಗ್ರೇಸರನೂ-ವಿರಕ್ತಶಿಖಾಮಣಿಯೂ ಆಗಿ ಕೇವಲ ವಸಿಷ್ಠಾದಿ ಋಷಿಗಳಂತೆ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಧರ್ಮಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢನಾದದ್ದನ್ನು ಕಣ್ತುಂಬಾ ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ಸಂತೋಷ ಪರವಶರಾದದ್ದೇನಾಶ್ಚರ್ಯ! ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣತೀರ್ಥರನ್ನು ಮನದಣಿಯು ವಂತೆ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದೇನು ಸೋಜಿಗ! ವಾಚಲರೇ, ಹಾಗಾದರೆ ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾವೂ ಇಷ್ಟು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಶ್ರೀಗಳವರ ಜಯಜಯಕಾರ ಮಾಡೋಣ! ನಡೆಯಿರಿ ತ್ರಿವಾರ ಜಯಘೋಷ ಮಾಡಿರಿ.

ಶ್ರೀಸತ್ಯವೃತತೀರ್ಥ ಗುರುಕರಕಮಲ ಸಂಜಾತಾ!

ಶ್ರೀಮತ್ ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣತೀರ್ಥಗುರು ಸಾರ್ವಭೌಮಾ! ಯತಿಕುಲಲಾಮಾ!
ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಗುರುವರಾ! ನಿನಗೆ ಅನಂತಾನಂತವಾಗಿ ನಮಿಸುವೆವು.
ಪಾಮರರಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸು-ಉದ್ಧರಿಸು.

ಇನ್ನು ಈಗಿನ ೨೦ನೇ ಶತಮಾನದ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ—ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣ ತೀರ್ಥಮಹಾರಾಜಕೀ ಜಯ್. ಶ್ರೀಪಾದರಾಜತೀರ್ಥ ಮಹಾರಾಜಕೀ ಜಯ್! ಎಂದೊಮ್ಮೆ ಉದ್ಘೋಷಿಸೋಣ. ಅಲ್ಲದೆ—

ರಾಗ | ಪೂರ್ವಿ | ಆದಿತಾಳ.

ಮಹಿಮೆಸಾಲದೇ | ಇಷ್ಟೇ ಮಹಿಮೆ ಸಾಲದೇ || ಪಲ್ಲ ||

ಅಹಿಶಯನನ ಹಿಲಿಮೆಯಿಂದ | ಮಹಿಯೊಳೆಮ್ಮ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ|ಅ.ಪ|

ಮುತ್ತಿನಕವಚಮೇಲ್ಗಲಾಯರತ್ನ | ಕೆತ್ತಿದ ಕರ್ನಕುಂಡಲ ||

ಕಸ್ತೂರಿತಿಲಕ-ಶ್ರೀಗಂಧಲೇಪನ | ವಿಸ್ತಾರದಿಂದಮೆರೆದುಬರುವ || ೧ ||

ವಿಪ್ರಗೆಗೋಹತ್ಯದೋಷಬರಲು | ಕ್ಷಿಪ್ರಶಂಖೋದಕದಿಕಳೆಯೆ ||

ಅಪ್ರಬುದ್ಧರುದೂಷಿಸಿಕೇರೆಣ್ಣೆ | ಕಪ್ಪುವಸನಕುದ್ಧಮಾಡಿದ || ೨ ||

ಹರಿಗೆಸಮರ್ಪಿಸಿದನಾನಾ | ಪರಿಯಕಾಖಗಳನ್ನು ಭುಂಜಿಸೆ ||
ನರರುನಗೆಲು ಶ್ರೀಶಕೃಷ್ಣನ | ಕರಣದಿಂದ ಹುಸಿಯ ಮಾಡಿದ || ೩ ||

ಎಂಬೀ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅವರ ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡೋಣ!
ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣತೀರ್ಥರು ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನೆಲ್ಲ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ
ನಾಲ್ಕು ಉಪದೇಶದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಕೆಲವು ದಿವಸ ಶ್ರೀರಂಗದ
ಲ್ಲಿಯೇ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದರು.
ಈ ವೃಂದಾವನದ ವಿಷಯವನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿರುವೆವು.

ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಹಾ ಮಹಿಮರಾದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು ಎಲ್ಲಿಲ್ಲಿ
ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿದರು? ಅಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ಅವರ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಗಳೇನು? ಎಂಬು
ದನ್ನು ದ್ವಿತೀಯ ಪಟಲದಲ್ಲಿ ಯಥಾಮತಿ ವಿವರಿಸುವ ಯತ್ನ ಮಾಡುವೆವು.

ಪ್ರಥಮ ಪಟಲ ಸಮಾಪ್ತ.

ದ್ವಿತೀಯ ಪಟಲ.

ಯದ್ವೃಂದಾಕನಸೇವಯಾ ಸುನಿಮಲಾಂ ವಿದ್ಯಾಂ ವಶೂನ್ಮಂತತಿಂ |
ಜ್ಞಾನಾಜ್ಞಾನ ಮಸಲ್ಪಕೀರ್ತಿನಿವಹಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಸೌಖ್ಯಂ ಜನಃ ||

ತಂ ವಂದೇ ನರಸಿಂಹ ತೀರ್ಥನಿಲಯಂ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಟ್ ಪೂಜಿತಂ |
ಧ್ಯಾಯಂತಂ ಮನಸಾ ನೃಸಿಂಹಚರಣಂ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಂ ಗುರುಂ ||

(ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಯಕೃತ-ಪಂಚರತ್ನ ಮಾಲಿಕಾ.)

ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ಮಹಿಮೆಯು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬ ಬೇಕೆಂದೇ ಚಿತ್ರ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ತರುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಭಕ್ತರಾದವರು ಎಂಥ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚಂಚಲ ವಾಗಗೊಡದೆ ದೇವರಲ್ಲೇ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಆತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪಾರಾಗುವರು. ಹೀಗೆ ಅವರಲ್ಲಿ ತೋರುವ ದೈವಾನುಗ್ರಹವೇ ಪಾಮರರಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ದಂಗು ಪಡಿಸುತ್ತಿರುವದು. ಇದಕ್ಕೆ ನಾವು ಸತ್ಪುರುಷರ ಲೀಲೆಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವೆವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸತ್ಪುರುಷರ ಚರಿತ್ರದಲ್ಲೂ ಇಂಥ ಅನೇಕ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಪ್ರಕೃತಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಾದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಗಂತೂ ಅಗಾಧ ಮಹಿಮಾಶಾಲಿಗಳು; ಮಹಾ ಯೋಗಿಗಳು; ಹಿಳ್ಳೇ ತಪಸ್ವಿಗಳು. ಇಂತಹ ಮಹಾನುಭಾವರ ಲೀಲಾ ವಿನೋದಗಳನ್ನು ಸಾಕಲೇನ ಬಲ್ಲೆ ಸುವ್ರದಕ್ಕೆ ಕ್ಷುದ್ರಾದಪಿ ಕ್ಷುದ್ರನಾದ ನಾನು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೂ ಶಕ್ತನಲ್ಲವೆಂದರೂ ಪುಣ್ಯಪುರುಷರ ನಾನೋಚ್ಚಾರಣ ಮಾತ್ರ ದಿಂದಲೇ ಅನೇಕ ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಾಂತರದ ಪಾಪಗಳು ಖಂಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿ, ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗಬಹುದೆಂದು ನಂಬಿ, ಈ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಿರುವೆನು. ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನು ಬಡಪಾಯಿಯಾದ ವಿದುರನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹಿಂದು ಕುಡಿತೆ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿದು ಕಡಲಿ ನಂಥ ಕಾಲುಮೆಯನ್ನು ಹರಿಸಿದ ಹಾಗೆ, ಆಸ್ತಿಕ ಮಹಾಶಯರಾದ ರಸಿಕ ವಾಚಕರ: ಸನ್ನೀ ಶುಷ್ಕವಾದ ಲೇಖನಿಯಿಂದ ಹೊರಟಿ ಹಿಂದೆಡು ಬಿಂದುಗಳನ್ನೇ ಕ್ಷೀರಸಾಗರದಂತೆ ಭಾವಿಸಿ, ನನ್ನನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥನೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ವಿನಯದಿಂದ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

೧ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಶಿಷ್ಯತ್ವ.

ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣತೀರ್ಥರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಯಾವಾಗ ಮುಳಬಾಗಿಲಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಥಾನಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ ಕುಳಿತರೋ, ಅಂದಿನಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರಹತ್ತಿದರು.

ಮುಳಬಾಗಿಲವು ಮೈಸೂರ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಕೋಲಾರ ದಿಪ್ತಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಬಾರಿಂಗವೇಟೆ ಅಥವಾ ಕೋಲಾರಗಣಿ ಸ್ವೇತ ನ್ನಿಗೆ ಇಳಿದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೋಟಾರಿನ ಮೇಲೆ ಹೋಗಬಹುದು (೨೪ ಮೈಲು ಆಗುವದು) ಉತ್ತರ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಮನೆಗಳಿವೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆಗಳೂ ನಾಲ್ವತ್ತು-ಐವತ್ತರ ವರೆಗುಂಟು. ಉರಿಂದ ಒಂದು ಮೈಲಿನ ಮೇಲೆ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ದೂರ್ವಾಸಾಪುಷ್ಪಿಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಂಥ ಶ್ರೀ ನೈಸಿಂಹ ದೇವರ ದೇವಸ್ಥಾನವೂ, ನೈಸಿಂಹ ತೀರ್ಥವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಸರೋವರವೂ ಉಂಟು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಗುಹೆಯಿದ್ದು ಅದರೊಳಗೆ ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಒಂದು ಪ್ರತಿಮೆಯೂ ಇದೆ. ಈ ಗುಹೆಯೇ ವ್ಯಾಸರಾಯರು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳವೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಾಣವೇವರೂ ಇರುವದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾಗಿ-ಶ್ರೀ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರು ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರನ್ನು ನಾದದಲ್ಲಿ ಜೈಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ-ಜಯಸ್ತಂಭವು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ಇರುವದು. ಈದು ಇಗೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾರೋ ಕುಹಕ ಜನರಿಂದ ತುಂಡುತುಂಡಾಗಿ ಒಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಅಕ್ಷರಗಳು ಕಾಣದಂತೆ ನಾಶವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವದು ಇರಲಿ.

ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ತಾಯಿಯ ಅಕ್ಕನನ್ನು ಕಾನೇರಿತೀರವಾಸಿಯಾದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರೆಂಬವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟತ್ತೆಂತಲೂ, ಅವರ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗನೇ ಶ್ರೀ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತೀರ್ಥರೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ನಂತಲೂ ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸುವೆವಷ್ಟೆ? ಈ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತೀರ್ಥರು ಅಬ್ಬಿರಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸಂಚಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಂದ ಷಾಸ್ತ್ರಿಕ † (ಅರುವತ್ತೊಕ್ಕಲು) ದಂಪತಿಗಳಾದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯ-ಸೀತಾಂಬಾ ಎಂಬವರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ಅವರ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಗಂಡುಮಗುವನ್ನು (ಕ್ರಿ. ಶ.

ಅರುವತ್ತೊಕ್ಕಲೆಂಬುದು—ವೈಷ್ಣವರಜ್ಜಿಯೇ ಒಂದು ಭೇದವಾಗಿದೆ.

೧೪೪೬) ಭೂಸ್ವರ್ತ ಕೂಡಾ ಆಗಗೊಡದಂತೆ ಬಂಗಾರದ ಹರಿವಾಣ ದ್ವಲ್ಲಿಟ್ಟು ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಣ್ವನದಿಯ ಬಿಳೀಕಲ್ಲು ಮಡುವು ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ತಾವೇ ತೋಳಿದು, ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಮುಂದೆ ಈ ಮಗುವಿಗೆ ಐದನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ೧೪೫೧ ರಲ್ಲಿ ಉಪನಯನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಏಳನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ (೧೪೫೩ ರಲ್ಲಿ) ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತಮಗೆ ಆಪ್ತರೂ-ವಿದ್ಯಾಪಾರಂಗತರೂ ಆದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆಟ್ಟರು. + ವಾಮನ ನಂತಿದ್ದ ಈ ಸಣ್ಣ ವಟುವೇ ಮುಂದೆ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾವತಾರವನ್ನು ತಾಳಿದ ಭಗವಂತನೆಂತೆ ದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗಿ ಬೆಳೆದು ವಿಜಯನಗರ ರಾಜರ ಕುಲಗುರುವೆನಿಸಿಕೊಂಡು ಕನ್ನಡದೇಶ-ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಹು ಮುಂದಕ್ಕೆ ತಂದರು. ಇವರೇ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರು; ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಿಂಹಾ ಸನಾಧಿಶ್ವರರು.

ಇವರು ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಿದ್ದಾಗ ಹಗಲೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಕಾವೀಶಾಟಯನ್ನು ಗುರುಗಳ ಮುಂದೆ ಸುತ್ತಿಟ್ಟು ಹುಡುಗರೊಡನೆ ಯಾವುದೊಂದು ಆಟಪಾಟಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹೊತ್ತುಗಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಾಠ ವನ್ನೇ ಸರಿಯಾಗಿ ಹಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರೇನು? ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಕೇಳಿ ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಯಾವ ಪಾಠವನ್ನೇ ಆಗಲಿ, ಇವರಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿದರೆ ಸಾಕು; ಅದರ ಉಹಾ ಪೋಹವನ್ನೆಲ್ಲ ತಾವೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯೂ-ಮೇಧಾಶಕ್ತಿಯೂ ಇತರ ಬಾಲಕರಿಗೆಲ್ಲ ಹೇಗೆ ಬರಬೇಕು? ಆದರಿಂದ ಅವರು ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಮೇಲೆ ಅಸೂಯೆಪಡಹತ್ತಿದರು; ಹೊತ್ತು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಗುರುಗಳ ಮುಂದೆ ಚಾಡಿಯನ್ನೂ ಹೇಳಿದರು. ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಕಡಿಮೆಯವರಲ್ಲ. ಅವರು ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಮೇಧಾ

+ ಈ ಮಾತನ್ನು ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರು ತಮ್ಮ 'ವ್ಯಾಸರಾಯಸುಳಾದಿ' ಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಒಣ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾರೆ:—

“ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣಯೋಗಿಯಾದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರಲಿ ವಿಹಿತವಾದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದೆ ನೀನು ಧರೆಯೊಳು ವಿಜಯೊಂದ್ರ-ವಾದಿರಾಜರೆಂಬಿ ಸರಮ ಶಿಷ್ಯರ ಪಡೆದು ಮೆರೆದೆ”

ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ-ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ಪೂರಾ ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು. ಶಿಷ್ಯರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರಿಗೆ ನಗೆ ಬಂತು. ಆಗ ಹೇಳಿದರು:—“ಆಪ್ತಾ, ಶಿಷ್ಯರುಗಳಿರಾ! ಈ ಬಾಲಕನು ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವಿರಿ? ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಮಹಾ ದೈತ್ಯನಿಂದ ಲೋಕವೆಲ್ಲ ತ್ರಸ್ತಗೊಂಡು ದೇವತೆಗಳು ಕೂಡಾ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮರೆಹೊಕ್ಕು ಬದುಕಿಕೊಂಡರೋ, ಅಂಥಾ ಹಿರಣ್ಯ ಕಶಿಪುವನ್ನು (ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಭಾರತೀಯರಂತೆ) ಕೇವಲ ಸತ್ಯಾ ಗ್ರಹದ ಬಲದಿಂದಲೇ ಜಯಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಸದೆದಿಕ್ಕಿದ ಪ್ರಲ್ಬಾದನೇ ಈ ರೂಪದಿಂದ ಅವತರಿಸಿರುವನು. ಇಂಥವನಲ್ಲಿ ನೀವು ಅಸೂಯವನ್ನೂ-ವೃಥಾಭಿಮಾನವನ್ನೂ ತಾಳಕೂಡದು. ಆತನ ಯೋಗ್ಯತೆ ಎಂಥಾದ್ದೆಂಬದನ್ನು ನಾವು ಬಲ್ಲೆವು. ನಿಮಗಿನ್ನೂ ಅದರ ಅರಿವು ಇಲ್ಲ. ಬೇಕಾದರೆ ಹಿಮ್ಮೆ ಅದರ ನಿರರ್ಥಕವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುವೆವು, ಎಂದು ಹೇಳಲು ಶಿಷ್ಯರು ಹೌಹಾರಿ ಕುಳಿತರು.

ಮುಂದೆ ಹಿಂದಾನೊಂದು ದಿವಸ ಶ್ರೀಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತೀರ್ಥರು ಮಗನ (ವ್ಯಾಸರಾಯರ) ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೊಂದು ಬಂದರು. ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಆಟದಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತೀರ್ಥರು:—ನಮ್ಮ ಹುಡುಗನು ಪಾಠವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿಯುವಂತೆ ತೋರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರನ್ನು ಕೇಳಲು, ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು:—ನಿಮ್ಮ ಹುಡುಗನ ಮೇಧಾಶಕ್ತಿಯು ಅಪೂರ್ವವಾದದ್ದು. ಆತನು ಹಗಲೆಲ್ಲ ಆಟದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ಪಾಠವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹಿಪ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ ನೋಡಿರೆಂದು ವ್ಯಾಸರಾಯರನ್ನು ಕರೆದು ಸುಧಾಪಾಠವನ್ನು ಅನುವಾದಮಾಡ ಹೇಳಲು, ಚಾ-ಚೊ ತಪ್ಪದಂತೆ ಇಡೀ ಸುಧಾ ಗ್ರಂಥವನ್ನೇ ಮುಖ ಪಾಠ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು. ವೇದಾಂತಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆದ್ವಿತೀಯು ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಇಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವರಿಗಾದ ಅಪೂರ್ವ ಗುರ್ವನುಗ್ರಹವನ್ನು ಕಂಡು ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತೀರ್ಥರು ಬೆರಗಾಗಿ ಕುಳಿತರು. ಅವರ ಅನಂದಕ್ಕೆ ಪಾರವಿಲ್ಲದಾಯಿತು! ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹಿಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ ಮಹಾರಾಜನಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರವಾದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರಿಗೆ ಆಮಂತ್ರಣ ಬಂತು. ಅವರು ಇದೇ ಸಮಯವೆಂದು ಶಿಷ್ಯರಾದ ವ್ಯಾಸರಾಯರನ್ನು ಕರೆದು:—

“ಶೀಮನ್ಮಧ್ವನುತೇ ಹರಿಃ ಪರತರಃ ಸತ್ಯಂ ಜಗತ್ ತತ್ವತೋ |

ಭೇದೋಜೀವಗಣಾ ಹರೇರನುಚರಾಃ ನೀಚೋಚ್ಯ ಭಾವಂ ಗತಾಃ ||

ಮುಕ್ತಿನೈಜ ಸುಖಾನ ಭೂತಿರಮಲಾ ಭಕ್ತಿಶ್ಚ ತತ್ಸಾಧನಂ |

ಹ್ಯಕ್ಕಾ ದಿತ್ರಿತಯಂ ಪ್ರಮಾಣಮಖಿಳಾ ಮ್ನಾಯೈಕವೇದ್ಯೋಹರಿಃ” ||

ಎಂತ ಉಪದೇಶಮಾಡಿ ತಾವು ಹೊರಡದೆ ಅವರನ್ನೇ ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತೀರ್ಥರಾದರೂ-ಹುಡುಗನು ಪ್ರಚಂಡ ಪಂಡಿತರನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಜಯಿಸುವನೋ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ತಾವೂ ಅವರ ಸಂಗಡ ಹೊರಟರು. ಮಹಾರಾಜನಿಂದ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಮಾನಮರ್ಯಾದೆಯಾಯಿತು. ವಾದಿಪ್ರತಿವಾದಿಗಳು ಅಲಂಕೃತವಾದ ರಾಜಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವೀರಾಸನದಿಂದ ಕುಳಿತರು. ಶಾಸ್ತ್ರವಾದಕ್ಕಾರಂಭವಾಯಿತು. ವಾದಿಜಯದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹ ಸ್ವರೂಪರಾದ ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಕೋರಿಗೆ ಪ್ರತಿಕೋರಿಯನ್ನು ಏರಿಸುವದು ಯಾರಿಂದಲೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುವಾದಕ್ಕೆ ಸಮಸ್ತ ಪಂಡಿತರೂ ಬೆರಗಾಗಿ ಹೋದರು. ಜಯಪತ್ರಿಕೆಯು ಸಿಕ್ಕುಹೋಯಿತು. ಈ ವಾದಿಜಯದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತೀರ್ಥರಿಗಾದ ಆನಂದವನ್ನು ಹೇಳಲಾಸಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಜನು ವ್ಯಾಸರಾಯರಿಗೂ-ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತೀರ್ಥರಿಗೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಂಭಾವನೆಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಇವರು ಕನ್ನಡಿಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೆಂಬ ಅರಸನು (೧೪೫೧-೧೪೬೫) ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನು ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಮೆರವಣಿಗೆಯಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಆದರಸತ್ಕಾರ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಇಡೀ ಕರ್ಣಾಟಕ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅನಾವೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ ವೀರಕ್ಕಾಮವು ಬಂದೊದಗಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ರಾಜನೂ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಕೂಡಿ ವ್ಯಾಸರಾಯರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡರು. ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಅವರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಜಪಕ್ಕೆ ಕುಳಿತರು. ಅವರ ದಿವ್ಯವಾದ ತಪಃಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮುಂದೆ ತುಸು ದಿವಸದಲ್ಲಿಯೇ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ವೃಷ್ಟಿಯುಂಟಾಗಿ, ಕ್ಷಾಮವು ಹೇಳಹೆಸರಿಲ್ಲದೆ ಓಡಿಹೋಯಿತು. ರಾಜಪ್ರಜರಿಗಾದ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೇಳತೀರದು. ಅವರು ವ್ಯಾಸರಾಯರನ್ನು ತಮ್ಮ ಕುಲದೈವತವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಸಂಭಾವನೆ ಮಾಡಿದರು.

ಈ ರೀತಿ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಅನೇಕ ವಾದಿಗಳನ್ನು ಜೈಸಿ ಜಯಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನೂ-ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನೂ ಪಡೆದು ಪುನಃ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ಹತ್ತರ ವ್ಯಾಸಂಗೆಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತರು. ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತೀರ್ಥರು ಅತ್ತ ತಮ್ಮ ಪ್ರವತ್ಯಪಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಗುಹೆಗೆ ನಡೆದರು.

ಪ್ರಾಚೀನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಪದ್ಧತಿಗೋ-ಅರ್ವಾಚೀನ ಪದ್ಧತಿಗೋ ಕಡಲು-ಕಾಲುವೆಗಳಷ್ಟು ಅಂತರವಾಗಿರುವದು. ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಾದರೋ ಕಾಲೆ-ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತುಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಅಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯನ್ನೋದಿ ಬಿ. ಎ. ಎಮ್. ಎ. ಡಿಗ್ರಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರೇ ಪಂಡಿತರೆಂತಲೂ, ಇತರ ಪ್ರಾಕೃತ-ವೈದಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಅಪ್ರಯೋಜಕರೆಂತಲೂ ಭಾವಿಸಹತ್ತಿರುವರು. ಹೀಗಾಗಿ ಸುಧಾರಣಾ ಪಕ್ಷದವರು-ಸಾಂಪ್ರದಾಯಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಎಂಬೆರಡು ಪಂಗಡಗಳುಂಟಾಗಿ, ಅವರವರಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವು ಶಿಥಿಲವಾಗುತ್ತ ನಡೆದಿರುವದು. ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಎರಡೂ ಪಕ್ಷದವರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವೂ ಪುಸ್ತಕವಿದ್ಯೆಯೇ ಆಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿರುವದೆಂದೂ ಅದರಿಂದಲೇ ಹೀಗಾಗಿರುವದೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೀಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹನುಮಂತ ದೇವರು ಗಾನಮಾಡಲಾಗಿ ಕಲ್ಲು ಕರಗಿ, ಅದರ ಮೇಲಿಟ್ಟ ನಾರದರ ತಂಬೂರಿಯು ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳುವ ಪುರಾಣದ ಮಾತಂತೂ ಇರಲಿ; ಅಕಬರ ಬಾದಶಹನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸಂಗೀತ ಗಾರನು ದೀಪಕ ರಾಗಮಾಡಿ ದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಸಿದನೆಂದೂ, ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಇನ್ನೊಂದು ರಾಗದಿಂದ ಯಮುನಾನದಿಯ ನೀರನ್ನು ಕಾಯಿಸಿದನೆಂದೂ ಚರಿತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತಲಿವೆ. ಶ್ರೀಮದ್ರಾಘವೇಂದ್ರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅಗ್ನಿ ಸೂಕ್ತವನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತ ಗಂಧವನ್ನು ತೇದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಕೊಡಲು, ವೈಗಲ್ಲ ಕೊಳ್ಳಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿದಂತಾಯಿತೆಂತಲೂ-ಪುನಃ ವರುಣಸೂಕ್ತದಿಂದ ತೇದುಕೊಟ್ಟ ಮೇಲೆ ತಂಪಾಯಿತೆಂತಲೂ ಅವರ ಚರಿತ್ರದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುವದು. ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಜಪಮಾಡಿ ಅನಾವೃಷ್ಟಿದೋಷವನ್ನೂ-ಕ್ಷಾಮವನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸಿದರೆಂಬ ಮೇಲಿನ ಮಾತಾದರೂ ಆದನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುವದು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಪಂಡಿತರು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾ

ಭ್ಯಾಸವನ್ನು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ತಂದುತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೇ ಆಗ ಅವರಿಗೂ ಆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೂ ಅಷ್ಟು ಮರ್ಯಾದೆ ಇತ್ತು. ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗಿ ಕಲಿಯುಗ-ಕಲಿಕಾಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ, ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಪ್ರವರ್ತರಾಗಿ, ಮಂದಿಯ ನಂದೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಪಾತ್ರರಾಗಿರುವೆವು. ಮೇಲಿನ ಉದಾಹರಣೆಗಳೆಲ್ಲ ಕಲಿಕಾಲದವೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಅಂದಮೇಲೆ ನಾವೀಗ ಪ್ರಾಚೀನ-ಅರ್ವಾಚೀನ ಪದ್ಧತಿಗಳೆರಡನ್ನೂ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ವ್ಯವಹಾರೋಪಯೋಗವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಪೂರ್ವದ ಮರ್ಯಾದೆಯುಂಟಾಗಬಹುದು. ಹಿಂದೂಜನರು ನಾವು ಮುಂದೂ ಜನರಾಗಬಹುದು. ಇರಲಿ.

ಹಿಂದಾನೊಂದು ದಿವಸ ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಒಬ್ಬರೇ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿದ ಪಾಠವನ್ನು ಚಿಂತನೆಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಪಾಠವು ಮುಗಿಯುತ್ತಲೆ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಡ್ಡಾದರು. ಅಡ್ಡಾದುದೊಂದೇ ತಡ. ಗಾಢವಾದ ನಿದ್ರೆಯು ಹತ್ತಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಹಂದು ಹೆಬ್ಬಾವು ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು. ಸುತ್ತಲೂ ದೃಷ್ಟಿಸಿತು. ಮನುಷ್ಯರಸುಳಿವೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲ. ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ವೃಗಚರ್ಮಾಸನದ ಮೇಲೆ ವ್ಯಾಸರಾಯರು ನಿದ್ರೆಹತ್ತಿ ಮಲಗಿದ್ದರು. ಹಾವಿಗೆ ಅಡ್ಡಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅನುವಾಯಿತು. ಅದು ನೆಟ್ಟಗೆ ಹೋದದ್ದೇ ಮಲಗಿದ ವ್ಯಾಸರಾಯರನ್ನು ತನ್ನ ಅಗಲವಾದ ಬಾಯಿತೆಗೆದು ಕಾಲಕಡೆಯಿಂದ ನುಂಗಹತ್ತಿತು. ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟು ನೋಡಿದರು; ಘಟಿಸರ್ಪವೊಂದು ತಮ್ಮನ್ನು ನುಂಗಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದೆ ಈಗಾಗಲೇ ಕಾಲುಗಳೆರಡೂ ಅದರ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟವೆ. ಮೇಲಕ್ಕೇಳಲು ಸಹ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕೇನು? ಅವರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಭಗವಂತನನ್ನೂ ಗುರುಗಳನ್ನೂ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡ ಹತ್ತಿದರು. ಹಾವು ಟೊಂಕದವರೆಗೂ ನುಂಗಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ಶಿಷ್ಯರು ಯಾರೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾರೆ, ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಅರ್ಧದೇಹವು ಹಾವಿನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದೆ! ಅವರು ಕಂಠು ಬಿಡ ಹತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಅದ್ಭುತ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಓಡಿಹೋದವರೇ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರಿಗೆ ಈ ವರ್ತಮಾನ ಹೇಳಿದರು. ಶ್ರೀಪಾದ

ರಾಯರು ಕೂಡಲೇ ಗುಹೆಗೆ ಬಂದು ನೋಡಲು ಘಟಿಸರ್ಪವೊಂದು ಬಿದ್ದಿದೆ. ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಅದರ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಹಿಡ್ಡಾಡ ಹತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಭೀಮಸೇನ ದೇವರನ್ನು ಸರ್ಪವು ನುಂಗಿದ ಭಾರತ ಕಥೆಯು ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂತು. ಆ ಸರ್ಪವನ್ನು ಧರ್ಮರಾಜನು ಬಂದು ಬಿಡಿಸಿದಂತೆ ಈಗ ಅವರಾದರೂ ಸರ್ಪವನ್ನು ಕುರಿತು:—ಸರ್ಪದ ಭಾಷೆಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಶ್ನಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉತ್ತರ ವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಸರ್ಪವು ಸಂತೋಷದಿಂದ ವ್ಯಾಸರಾಯರನ್ನು ಹೇಗೆ ನುಂಗಿತ್ತೋ ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಹೊರಟು ಹೋಯಿತು. ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಶೇಷಾವೇಶವುಳ್ಳ ಪ್ರಲ್ಪಾದಾಂತರು.* ಪ್ರಲ್ಪಾದನಿಗೆ ಅವನ ತಂದೆಯಾದ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವು ಸರ್ಪಗಳಿಂದ ಕಡಿಸಿ ದಾಗ್ಯಾದರೂ ಅವನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಾಧೆಯಾಗಲಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಈಗಾ ದರೂ ವ್ಯಾಸರಾಯರಿಗೆ ಸರ್ಪಬಾಧೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಎದ್ದ ವರೇ ಗುರುಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದರು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ಇತರ ಶಿಷ್ಯ ರಂತೂ ಏನು ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ಪ್ರಭಾವವೋ ಎಂದು ಗುರುಗಳ ಜಯ ಜಯಕಾರ ಮಾಡಿದರು.

ಇದೇ ಮಾತನ್ನೇ ತ್ರಿನಿಧಿತಿರ್ಥರು ತಮ್ಮ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಾಷ್ಟಕ ದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬಣ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾರೆ:—

* ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಿಕಾಚಾರ್ಯ ಚರಿತ್ರವು ಹೀಗೆ ಹೇಳುವದು.

“ರಾಮಾಚಾರ್ಯ ಸುಧೀಮಣೇರ್ಧಯಿತಯಾಗಭೇದ್ಯತಃ ತ್ರೀಮತೋ |

ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಮಾಪ್ತಿಯತೀಶಿತುಃಕರುಣಯಾ ಸಂವತ್ಸರೇಷ್ವಾದಿಮಿ ||

ವೈಶಾಖಾದಿಮಸಕ್ಷಕ ದಿನಮಣೇರ್ವಾರೇದಿನೇ ಸಪ್ತಮೇ |

ಪ್ರಲ್ಪಾದೋವತತಾರಭೂಮಿವಲಯೇ ನಾಗಾಧಿಪಶ್ಯಾಂತಭೃತ” ||

ಇದೇ ಮಾತನ್ನೇ ಮಹನ್ನೀಯರಾದ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ತಮ್ಮದೊಂದು ಪದ್ಯ ದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ —

“ಕನಕಕಶಿಪುತನಯನ ಘನ ಅಂಶದಿ | ಘಟೆಗಣರಮುಗನಾವೇಶದಿ ಪೊಳೆ ಯುತ | ದಿನದಿನದಲಿ ಹರಿಯಮನದಣಿಸುತಲಹ | ಘನಮಹಿಮೆಯ ಯತಿಕಲ ತಿಲಕನುನೀ” ||ಎದುರ್ಯಾರೊ | ಗುರುವೆ ಸಮರ್ಯಾರೊ ||

“ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಜ ಘನಬಂಧನಿವಾರಕಾಯ ತದ್ಭಾಷಯೈವ ಘನ
ರಾಜ ಸುತೋಷಕಾಯ ||

ಶ್ರೀಮತ್ಸುರತ್ನಖಚಿತೋಜ್ವಲಕುಂಡಲಾಯ ಶ್ರೀವಾದರಾಜ ಗುರವೇ
ಸ್ತು ನಮಃ ಶುಭಾಯ” ||

ಅಲ್ಲದೆ—ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸರ ವಟ್ಟಶಿಷ್ಯರೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಭೃಗುಯುಷಿಗಳ
ಅಂತರ್ಭೂತರೂ ಆದ ಶ್ರೀವಿಜಯದಾಸರು ತಮ್ಮದೊಂದು ಉಗಾಭೋಗ
ದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ:—

“ಪುರಂದರದಾಸರು ವೈಶ್ಯ ಮಾದವ್ಮನಾವರಕುಮಾರನೆ ಬದುಕಿಸಿ
ದರುಗಡಾ | ಗುರುವ್ಯಾಸಮುನಿರಾಯರು ಭೂಪತಿಗೆ ಬಂದ ದುಸ್ತರವಾದ
ಕುಯೋಗವ ಬಿಡಿಸಿದರುಗಡಾ | ಶಿರಿನಾರಾಯಣಯೋಗಿ ವ್ಯಾಸಮುನಿಗೆ
ಬಂದ ಉರಗಬಾಧೆಯುಕಳೆದು ಪಾಲಿಸಿದರುಗಡಾ | ಹರಿಯೆ ಈ ಕಲಿ
ಯುಗದೊಳಗೆ ನಿನ್ನ ಶರಣರು ಇಂಥ ಚರಿತೆ ಮಾಡಿವರು- -” ||

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹರಿಶರಣರೆಂಬ ಮಹಾತ್ಮರು ಅದ್ಭುತ ಲೀಲೆಗಳನ್ನೇ ತೋರಿ
ಸಿರುತ್ತಾರೆ

ಒಮ್ಮೆ ವಾದಿರಾಜಗುರುಗಳು ಪಂಥರಪುರದ ಹತ್ತರ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿ
ಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಂಡಿರಲು ಅಲ್ಲಿಯ ಒಬ್ಬ ರೈತನು ಬಂದು:—ಸ್ವಾಮಿ!
ನಿಮ್ಮದೊಂದು ಬೀಳೇ ಕುದುರೆಯು ನನ್ನ ಕಡ್ಲಿಯ ಹೊಲವನ್ನೆಲ್ಲ
ಮೇದುಬಿಟ್ಟಿರುವದು, ಎಂದು ದೂರು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ವಾದಿರಾಜರು:-
ಅಪ್ಪಾ! ನಮ್ಮ ಉಪಾಸ್ಯ ದೇವತೆಯಾದ ಹಯಗ್ರೀವ ಸ್ವಾಮಿಯೇ ನಿನ್ನ
ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಿರುವನು. ನೀನೇನೂ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಡ.
ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಡ್ಲೆಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಬಂಗಾರದ ಕಡ್ಲೆಗಳೇ ನಿನ್ನ ಹೊಲದಲ್ಲಿ
ಬೆಳೆದಿವೆ ಹೋಗು, ಅಂದುಬಿಟ್ಟರು. ರೈತನು ಆಷ್ಟಕ್ಕೇ ಸುಮ್ಮನಾಗಿ
ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ಜೊಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡಲು, ನಿಜವಾಗಿಯೂ
ಬಂಗಾರದ ಕಡ್ಲೆಗಳೇ ಆಗಿದ್ದವಂತೆ!

ಶ್ರೀ ಮಂತ್ರಾಲಯುಮಠದ ಜಿತಾಮಿತ್ರರೆಂಬ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು
ಒಮ್ಮೆ ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಸಹಿತರಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಾನದಿಯ ಉಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಜಪಕ್ಕೆ ಕುಳಿ
ತಿರಲು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ನದಿಯ ನೀರು ಎರಹತ್ತಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು
ಶಿಷ್ಯರು:—ಸ್ವಾಮಿ! ನದಿಯು ಬರಹತ್ತಿದೆ. ದಂಡೆಗೆ ದಯಮಾಡಿಸ

ಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲು, ಕೃಷ್ಣವೇಣೆಯು ನಮಗೆ ದರ್ಶನ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವಳು. ನೀವು ಹೆದರುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟರು. ಆದರೇನು? ಶಿಷ್ಯರು ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಓಡಿ ಬಂದು ದಂಡೆಗೆ ಹತ್ತಿದರು. ಕೃಷ್ಣವೇಣೆಯು ಪೂರ್ಣಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಹರಿಯು ಹತ್ತಿದಳು. ಮುಂದೆ ಏಳು ದಿವಸದ ಮೇಲೆ ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹವಿಳಿದು ಮೊದಲಿನಂತಾಗಲು, ಶಿಷ್ಯರು ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾರೆ, ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಜಪ ಮಾಡುತ್ತ ಹಾಗೇ ಕುಳಿತಿದ್ದರಂತೆ.

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಂದ ಅನೇಕ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿರುವನು. ಇನ್ನೂ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಮುಂದಾದರೂ ಮಾಡಿಸುವನು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನಾವು ಆ ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ ನೈಜವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟರೆನೇ ನಮ್ಮ ಮಾನುಷಜನ್ಮವು ಸಾರ್ಥಕ; ನಮ್ಮದೊಂದು ಬಾಳು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಜನ್ಮವೇ ಹಾಳು. ಅಂತೆಯೇ ದಾಸರಾಯರು:—

ನಿಚ್ಛ ಸುಭಕುತಿಯೊಳಚ್ಯುತನೆಂಘ್ರಿಗೆ | ಕರ್ಚಿಸಿ ಮೆಚ್ಚಿ ಸುತೆಚ್ಚರದಿ ||
ತುಚ್ಛವಿಷಯಗಳನಿಚ್ಛಿಸದೆಯ | ದೃಚ್ಛಲಾಭದಿಂ ಪ್ರೋಚ್ಛನಾಗುವದಿ ||
ಫಲವಿದು ಬಾಳ್ವದಳಿಸಿರಿ | ನಿಲಯನಗುಣಗಳತಿಳಿದು ಭಜಿಸುವುದೆ ||
ಜಗನ್ನಾಥರಾಯರು ಹೀಗೆ ಕೂಗಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

೨ ಭಾಗೀರಥಿಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದದ್ದು.

ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಮುಳಬಾಗಿಲದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅವರಿಗೆ ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗಿ ಗಂಗಾಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ಭಾರತೇಯರ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಂತೆ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರವೂ, ಭಾಗೀರಥೀತೀರ್ಥವೂ ಭಾರತವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪರಮಪವಿತ್ರವಾದವುಗಳು.

ಯದಾವರ್ಣಯೇತ್ಯರ್ಣಮೂಲೇಽಪಿಕಾಲೇ ಶಿವೋರಾಮ ರಾಮೇತಿ
ರಾಮೇತಿ ಕಾಶ್ಯಾಂ ||

ತದೇಕಂ ಪರಂ ತಾರಕ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಂ ಭಜೇಹಂ ಭಜೇಹಂ

ಭಜೇಹಂ ಭಜೇಹಂ ||

(ಶ್ರೀ ರಾಮ ಭುಜಂಗ ಸ್ತೋತ್ರ) ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯಕೃತ

(ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುವುದಾದರೆ, ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾದ್ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನೇ ಬಂದು, ಆ ಸನ್ನಿಹಿತ ವೃತ್ತ್ಯಪ್ರಾಯರಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ತಾರಕಮಂತ್ರ(ರಾಮಮಂತ್ರ)ವನ್ನು ಉಚ್ಛೇದಿಸುವುದು ಸರಿಯಷ್ಟೆ? ಅಂತಹ ತಾರಕಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ನಾನು ಸೇವಿಸುತ್ತೇನೆ)

“ಸರ್ವತೀರ್ಥಮಯಿ ಗಂಗಾ, ಸರ್ವ ದೇವಮಯೋ ಹರಿಃ||

ಸರ್ವವೇದಮಯಿ ಗೀತಾ, ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಮಯೋ ಮನುಃ” ||

(ಹಾರೀತ ಸ್ತೂತಿ)

ಸರ್ವ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗೀರಥಿಯೂ, ಸರ್ವ ದೇವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯೂ, ಸರ್ವವೇದದ ಆರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ ಗೀತೆಯೂ, ಸರ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಾರವನ್ನು ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ ಮನುಸ್ಮೃತಿಯೂ ಅಧಿಕವು)

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಹು ಮುಖದಿಂದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರ-ತೀರ್ಥಗಳೂ ವರ್ಣಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವು ಅಂದಮೇಲೆ ಇಂತಹ ಮಹಾಯಾತ್ರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು ಯಾರಿಗೆ ಹುಟ್ಟಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ? ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕೇವಲ ಭಕ್ತಿಯೋಗವಿಶಿಷ್ಟರಾದ-ಮಹಾನುಭಾವರಾದ-ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರಿಗೆ ಇಂತಹ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಏನಾಶ್ಚರ್ಯ! ಆಗ ಅವರು ಇಂಥ ದಿವಸ ಹೊರಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದರು.

‘ಭಕ್ತ್ಯುಕ್ತವಶ್ಯಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮೋಸೌ’ ||

ಎಂಬಂತೆ ಭಕ್ತರ ಕೈವಾರಿಯಾದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ತನ್ನವರ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಯೇ ತಿಳಿಯದು. ಮರುದಿನವೇ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರಿಗೆ ಸ್ವಸ್ಥವಾಯಿತು ಸ್ವಸ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಭಾಗೀರಥಿಯೇ ಬಂದು:—
“ನೀವು ಬಹು ದೂರವಾದ ಕಾಶಿಗೆ ಬರುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ನಾನೇ ನೀವಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ದರ್ಶನ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನೈಸಿಂಹತೀರ್ಥದ ಈಶಾನ್ಯ ಮೂಲೆಯೊಳಗೆ ಇಂಥ ದಿವಸ ಇಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ನಾನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಳಾಗುವೆನು. ಕಾದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು.” ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಬೋಧೆಯಾಯಿತು. ಶ್ರೀ ಪಾದರಾಯರು ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ತೋರಿದ ಭಗವಂತನ ಕಾರುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬೆರಗಾಗಿ ಕುಳಿತರು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅವರ ಕಾರ್ತಿಯಾತ್ರೆಯು ನಿಂತಂತಾಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ಊರಿಲ್ಲಲಿ ಸುದ್ದಿ. ಗುರುಗಳಿಗೆ ಭಾಗೀರಥಿಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ

ಳಾಗುವಳೆಂದು ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಕೂತೂಹಲವಿಶಿಷ್ಟರಾದರು. ಭಾಗೀರಥಿಯು ಬರುವ ದಿನವನ್ನೇ ಎಣಿಸಹತ್ತಿದರು. ಆ ದಿವಸವೂ ಬಂತು. ಉರಿಗೆ ಹಿಂದು ಹಿಂದೂವರೆ ಮೈಲು ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ದೂರ್ವಾಸ ಋಷಿಗಳಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ನೃಸಿಂಹದೇವರ ಗುಡಿಯ ಹತ್ತರ ಇರುವ ನೃಸಿಂಹತೀರ್ಥದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಚುಮು ಚುಮು ನಸಕು ಹರಿಯುವದರೊಳಗಾಗಿಯೇ ಜನಸಂ ದಣೆಯು ಕೂಡಿತು. ಗಂಡಸರೂ, ಹೆಂಗಸರೂ, ಹುಡುಗರೂ ನೆರೆದರು. ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರಾದರೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾತರಾಹ್ನಿಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಭಾಗೀರಥಿಯನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತ ನೃಸಿಂಹತೀರ್ಥದ ಹತ್ತರ ಬಂ- ದರು. ಇನ್ನೇನು! ಭಾಗೀರಥಿಯು ಬರುವದೊಂದೇ ಉಳಿಯಿತು ಎಲ್ಲರೂ ಅದನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತರು. ಹಿಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಲ್ಹಾದನ ನುಡಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಖಂಬವನ್ನೊಡೆದು ಬಂದಂತೆ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕೆ ನೃಸಿಂಹತೀರ್ಥದ ಈಶಾನ್ಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಡೆಯನ್ನೊಡೆದು ಭಾಗೀರಥಿಯು ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿತು! ಕೂಡಲೆ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಅತ್ಯಂತ ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಾಗೀರಥಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಹಾಕಿ ಆ ನಿರ್ಮಲ ಜಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಅರಿಷಡ ಕುಂಕುಮಾದಿ ಪರಿಮಳ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ದರು; ಮತ್ತು ದಿವ್ಯವಾದ ಮರದ ಬಾಗಿಣಗಳನ್ನು ಕೊಡುವದಕ್ಕಿಂದು ಸಿದ್ಧವಾದ ಬಾಗಿಣಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು:—‘ಅಮ್ಮಾ ಭಾಗೀ ರಥೀ, ತಾಯೇ! ನಾನು ಕೊಡುವ ಈ ಅಲ್ಪ ಬಾಗಿಣಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡು.’ ಹೀಗೆಂದು ದೀನವಾಣಿಯಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಂಡು ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಲು, ಭಾಗೀರಥಿಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ತನ್ನ ರತ್ನದ ಕಂಕಣಗಳುಳ್ಳ ಕೈಗಳಿಂದಲೇ ಬಾಗಿಣವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಳು. ಅಹಹಾ! ಆಗಿನ ಕಲ ಕಲವನ್ನು ಏನೆಂದು ಹೇಳೋಣ! ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಈ ಅದ್ಭುತ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಭಾಗೀರಥಿಯು ಜಯ ಜಯಕಾರವನ್ನೂ ಗುರುಗಳ ಕೀರ್ತನವನ್ನೂ ಮಾಡಹತ್ತಿದರು. ಮಂಗಳ ವಾದ್ಯಗಳು ಬೋರ್ಗರೆಯ ಹತ್ತಿದವು. ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಅರಿಷಡ-ಕುಂಕುಮಾದಿಗಳಿಂದ ಭಾಗೀರಥಿ ಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಹತ್ತಿದರು. ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರಂತೂ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಆನಂದ ಬಾಷ್ಪಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತ ಭಾಗೀರಥೀ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟರು. ಮುಂದೆ ಎಷ್ಟೋದೊತ್ತು ಜನರ ಸ್ನಾನಾಹ್ನಿಕಗಳು ನಡೆ

ದವು. ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಆ ಹೊತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯೇ ದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸುನಾಸಿನಿಯರಿಗೆಲ್ಲ ಉಟ ಉಪಚಾರಾದಿಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಬಡಿಸಿದರು.

ಮಹಾತ್ಮರ ಚರಿತ್ರವೆಲ್ಲ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವೇ ಆಗಿರುವದು. ಹಿಮ್ಮೆ ಬೇಸಿಗೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಘುನಾಥತೀರ್ಥರೆಂಬ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಗಂಗಾಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಮಾರ್ಗವಶಾತ್ ಕಂಸಲಿಗೆ ಬಂದು ತುಂಗ ಭದ್ರಾಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ತುಂಗಭದ್ರೆಯು ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಎರಡೂ ದಡಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಸಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಅವರ ಸಂಗಡ ಲಿದ್ದ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರು:—ಗಂಗಾಯಾತ್ರೆಗೆ ನೀವು ಹೋಗುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ನೀವಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುತ್ತಾಳೆ ಅಂದರಂತೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಪ್ರವಾಹವು ಮೂರು ದಿವಸವಿದ್ದು ರಘುನಾಥ ತೀರ್ಥರು ಭಾಗೀರಥೀ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಿದರು!

ಇದರಂತೆ ಸವಣೂರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಬೋಧ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರಿಗೂ—ಹೊಳೆಹೊನ್ನೂರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಧರ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರಿಗೂ—ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಸಂಧ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೂ ಭಾಗೀರಥಿಯು ಪತ್ಯಕ್ಷಗಾಗಿರುವಳು.

ಅಂತೆಯೇ ಮಹನ್ನೀಯರಾದ ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥ ದಾಸರಾಯರು:—

ಶ್ರೀವರನಿಗಭಿಷೇಕವೆಂದರಿ | ದೀವಸುಂಧರೆಯೊಳಗೆ ಬಲ್ಲವ |

ರಾವಜಲದಲಿಮಿಂದರೆಯು ಗಂಗಾದಿತೀರ್ಥಗಳು ||

ತಾವಲಿದು ಬಂದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂ | ಡೀವನಖಿಳಾರ್ಥಗಳ ನರಿಯದ |

ಜೀವರಮರತರಂಗಿನೆಯ ನೈದಿದರೆ ಫಲವೇನು ||

ಎಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

(ಹರಿಕಥಾವೃತ್ತಸಾರ)

೩ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದೋಷವನ್ನು ಕಳೆದದ್ದು.

ಹಿಮ್ಮೆ ಹಿಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದೋಷವು ಬಂದಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೇನೆಂದು ಆತನು ಅನೇಕ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತ ಪ್ರಕಾಂಡರಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ದೀನವಾಣಿಯಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದೋಷವೆಂದರೆ, ಬಹು ಭಯಂಕರವಾದದ್ದು. ಇತರ ದೋಷ

ಗಳಂತೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಾಯಸ್ಥಿತ್ವವಿಲ್ಲ ದೇಹಾಂತ ಪ್ರಾಯಸ್ಥಿತ್ವ
ವೊಂದೇ ಮಾರ್ಗವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೌಹಾರಿ ಹೋದನು.
ಅಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದನು. ಆತನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಕಂಡು ಬಂತು:—

“ಸದ್ಗುಣಪುನಿಶ್ಚಿದ್ಧಾ ಸ್ಯಾದ್ಭವಾ ಗೋಕರ್ಣ ದರ್ಶನಾತ್ ||

ಜಿಪಿಪಾಸಶತಂಕೃತ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿಮಾನವಃ ||

(ಗೋಕರ್ಣ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ)

“ಈ ಭರತಖಂಡಮೊಳಗಿಲ್ಲ ತೀರ್ಥ-ಕ್ಷೇತ್ರ |

ವೈಭವಾಬ್ಜಭವಾಂಡ ಪೌರಾಣದೊಳಗೆ ಹರಿ |

ನಾಭಿಸಂಭವಕ್ಷೇತ್ರ ನಾರದನಿಗಿಂತೆಂದು ಪರಮ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದಾ||

ಶ್ರೀಬಾಲವಿಸ್ತರಾತಾ-ವಿಶ್ವಗಳ ಧನ |

ಲೋಭದಿಂದಲಿ ಕೊಂದಪಾತಕವ ಪರಿಹರಿಸಿ |

ಶ್ರೀ ಭವಾವಾಣಜಗನಾಥ ವಿಠಲ ಪೂಜೆನ ಬೇಡಿದಿಪ್ಪಾಧವಿತ್ತು”||

(ತೀರ್ಥ-ಕ್ಷೇತ್ರ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ)

ಎಂಬಂತೆ ಭಗವಂತನ ಅಂಶಮಾತ್ರವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ತೀರ್ಥ-ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೇ
ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿ ದೋಷವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಭಗವ
ನ್ನಾಮುಕ್ತ-ಹೆಯಂತೂ ಇನ್ನೇನನ್ನು ತಾನೇ ಮಾಡದು? ಅದರಲ್ಲಿರುವ
ಶಕ್ತಿಯಾದರೋ—

ಶ್ರೀಮುಕುಂದನ ಪರಮ ಮಂಗಳ | ನಾನುನರಕಸ್ಥರನ ಸಲಹಿತು |

ಪಾಮರರ ಪಂಡಿತರೆನಿಸಿ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಕೊಡುತಿಹುದು ||

ಅಲ್ಲದೆ

ಶ್ರವಣಮನಕಾನಂದವೀವುದು | ಭವಜನಿತ ದುಃಖಗಳಕಳೆವುದು |

ವಿವಿಧಭೋಗಗಳಿಹಪರಂಗಳಲಿತ್ತು ಸಲಹುವುದು ||

ಎಂಬ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರಾಯರ ಉಕ್ತಿಯಂತೆ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದದ್ದು;
ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದದ್ದು. ಅಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರು:—

ಅಭಿಕ್ಷೇಪಕ್ಷಣಾತ್ಪ್ರಾಪ್ತಮಗಮ್ಯಾಗಮನಾದಿಜಂ ||

ನಶ್ಯತೇನಾತ್ರ ಸಂದೇಹೋ ಗೋವಿಂದಸ್ಯಚ ಕೀರ್ತನಾತ್ ||

ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣಸ್ತ್ರೀಯಂ ಸುರಾಪಾನಂ ಗುರುದಾರಾಭಿದರ್ಶನಂ ||

ಗೋವಿಂದ ಕೀರ್ತನಾತ್ ಸದ್ಯಃ ಪಾಪಂ ಯಾತಿ ಮಹಾಮುನೇ ||

....

ರೋಗವಿಘ್ನಹತಶ್ಚೈವ ಬ್ರಹ್ಮಹಾ ಗುರುತಲ್ಪಗಃ ||

ಪ್ರೀಹತ್ಯಾಬಾಲ ಘಾತೀಚ ಸುರಾಪೀ ವೃಷಲಿಃಪತಿಃ ||

ಮುಚ್ಯತೇ ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯೋಯಃ ಪಲೇನ್ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ||

ಇತ್ಯಾದ್ಯನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಭಗವನ್ನಾಮಸ್ಮರಣಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಗಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂದಮೇಲೆ ಇಂತಹ ಭಗವಂತನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯು ನನ್ನೇ ಅಲ್ಪವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲಾರದೇ? ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಾತಕಿಗಳಲ್ಲಿಮಹಾಪಾತಕಿಯಾದ ಅಜಾಮಿಷನು ಹಿಂದೇಹಿಂದು ಬಾರಿಯ ಭಗವಂತನ ನಾಮಸ್ಮರಣದಿಂದ (ಅದೂ ಪೂರ್ಣನಾಮಸ್ಮರಣವಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿ ಯೋ ಹಿಂದೆರಡು ಅಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳದ್ದು.) ಮುಕ್ತಿಪಥವನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲವೇ? ಬೇಡಜಾತಿಯವನಾಗಿ ಕ್ರೂರಹಿಂಸಾಕೃತ್ಯದಿಂದ ಉದರಪೋಷಣೆ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಂಥವನು, ನಾರದರ ಉಪದೇಶವಾಗಲೂ, ಕೇವಲ ಪರಮಾತ್ಮನ ನಾಮಸ್ಮರಣದಿಂದಲೇ ಮಹಾಕವಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯಾಗಲಿಲ್ಲವೇ? ನಾನೇಕೆ ಪರಿಶ್ರದ್ಧನಾಗಿಕೂಡದ? ಇವರಿಗಿಂತಲೂ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕಾರ್ಯವು ಅಧಿಕವಾದುದೇ! ಹೀಗೆಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರಲು, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಹನ್ನೀಯರಾದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ನೆನಪು ಬಂತು. ಆಹಾ! ನಾನೆಂಥ ಮೂರ್ಖನು? ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರಿರಲು, ಸುಮ್ಮನೆ ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಯೋಚಿಸಿದೆನಲ್ಲ! ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋದುದಾದರೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ನನ್ನೇ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ದೋಷವು ದೂರಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸತ್ಪುರುಷ ಶಿಖಾಮಣಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಅಕ್ಕೋಭ್ಯ ತೀರ್ಥರ ಹತ್ತರ ಹೀಗೆಯೇ ಇಬ್ಬರು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ದೋಷಿಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೋಗಿ ಅವರ ಮೊರೆಬಿದ್ದು ತಮ್ಮ ದೋಷವನ್ನು ಕಳೆಕೊಂಡರೆಂದು ಅವರ ಚರಿತ್ರದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರುವದು. ಅಂದಮೇಲೆ ನಾನೇಕೆ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಕು? ಅಂದವನೇ ತಕ್ಷಣ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ದ್ವಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟು ಬಿಟ್ಟನು ಮುಳಬಾಗಿಲವು ಬಂತು ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಪಾಠಪ್ರವಚನ ಹೇಳುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಹೋಗಿ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ

ವಾಗಿ ವಂದಿಸಿ ತನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗಾದ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವನ್ನು ಕಂಡು ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರಿಗೆ ಈತನನ್ನು ದೋಷಮುಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯು ಹುಟ್ಟಿತು. ಕೂಡಲೆ ಹಿಂದೇ ಮಾತು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು. "ನಾಳಿನಿಂದ ನಮ್ಮ ದೇವತಾರ್ಚನೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೋ. ಅಂದರೆ ನಿನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ದೋಷವು ದೂರಾಗುವದು." ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗಾದ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳೋಣ! ಫಾಶೀ ಶಿಕ್ಷೆಯಾದವನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು! ಅವನಿಗೆ ಅವರ ಹೇಳಿಕೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಆಪ್ತಿಯೊಂದು ದೃಢವಿಶ್ವಾಸ. ನಂಬುಗೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಎಳೆಪ್ಪಾದರೂ ಅಪನಂಬುಗೆಯೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ಆಹಾ! ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪರಮ ಸಂತಿತ ಶಿಖಾಮಣಿ! ಇದ ವರೂ ಕೂಡಾ ದೇಹಾಂತಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾದ ಹೊರತು ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ ವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದರು. ಇಂದಾದರೋ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಇಷ್ಟೊಂದು ಸುಲಭೋಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರಲ್ಲ! ಆಬ್ಬಾ! ಮಹಾನು ಭಾವರಾದವರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುವದೋ? ದೇವರನ್ನೇ ಕುಣಿ ಸುವವರಿಗೆ ಇದಾವ ಗಿಡದ ತೊಪ್ಪಲು? ಹೀಗೆಂದು ಸಂತೋಷಾತಿಶಯ ದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹಿಗ್ಗಿ ಹಿಗ್ಗಿ ಹೀರೀಕಾಯಿಯಾದನು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ಶಿಷ್ಯರು ಮಾತ್ರ ಮಹಾ ಯೋಗೀಶ್ವರರಾದ ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳು ಏನು ಮಾಡ್ಯಾರು, ಏನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೆಂದು ಕೆಲ ವರೂ ಭಯಂಕರವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದೋಷವು ಬರಿವೈಯಿಂದ ದೇವರೆದು ರಿಗೆ ಕುಳಿತರೆ ಹೋಗಬಹುದೆ! ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಹಲವರೂ, ಇನ್ನೂ ಅನೇ ಕರು ಅನೇಕ ತೆರನಾಗಿರೂ ತರ್ಕತಾಂಡವ ಮಾಡುತ್ತ ಗುಜು ಗುಜು ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಲೋಕೋಭಿನ್ನರುಚಿ' ಎಂಬಂತೆ ಎಂತಹ ನಿರ್ವಹಲ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಾದರೂ ಹಲವರು ಹಲವು ವಿಧವಾಗಿ ಊಹಿಸುವದು ಲೋಕದ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿರುವದು. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪರ ಮಾತ್ಮನೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರೂಪದಿಂದ ಅವತರಿಸಿರಲು, ಕೌರವಾದಿಗಳು ಇವ ನೊಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯಗೊಲ್ಲನೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿಲ್ಲವೇ! ರಾವಣಾಸುರನು ಪ್ರಭು ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ನರಮನುಷ್ಯನೆಂದೇ ಬಗೆಯಿಲ್ಲವೇ? ಇದೂಹಾಗೆಯೇ. ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರಿಗೆ ಈ ಗುಜುಗುಜು ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ಗೊತ್ತಾಯಿ

ತಾದರೂ ಅವರು ಏನೆಂದೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತರಾಗಿಯೇ ಇದ್ದು ಬಿಟ್ಟರು. ಚಂಚಲಚಿತ್ತರಾದ ನಮ್ಮಂಥ ಸುಸಾರಿಕರ ಸ್ಥಿತಿಯು ಅವರಿಗೆ ಪೂರಾ ಗೊತ್ತು ಅಂದಮೇಲೆ ಯಾತಕ್ಕೆ ಮಾತಾಡಿಯಾರು?

ಅಯಿತು ಮರುದಿನ ಸ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ದೇವತಾರ್ಚನೆಗೆ ಕುಳಿತರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಕುಳಿತನು. ಅವನ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲ ಶ್ರೀ ಬಾಲಗೋಪಾಲ ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಮೊದಲೇ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ದಗ್ಧನಾಗಿದ್ದನು. ಗುರುಗಳು ಪೂಜೆಯೆಲ್ಲ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮೇಲೆ ಶಂಖೋದಕವನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿದರು. ಇದೇ ರೀತಿ ಮೂರು ದಿನ ಸ ನಡೆಯಿತು. ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನ ಸ ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯಿಂದ ದೂರಾದಿ ನಡೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಸಂತೋಷವಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋದನೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕೇ? ಅವನ ಸಂತೋಷವು ಉಕ್ಕಿ ಉಕ್ಕಿ ಕೋಡಿ ಹರಿಯಹತ್ತಿತು. ಅನಂದಾಶ್ರುಗಳಿಂದ ಗುರುಚರಣವನ್ನು ತೊಳೆದು:—ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ! ಗುರುವಯಾ! ನಾನಿನ್ನು ತಮ್ಮ ಪಾದರೇವೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಾರೆ-ಹೋಗಲಾರೆ ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ದೈವ್ಯದಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳ ಹತ್ತಿದನು. ರಾಜರು: -ತಥಾಸ್ತು! ಅಂದರು.

ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡ ವರ್ತಮಾನ ಪಂಡಿತರು ಮೊದಲಾದವರಿಗಲ್ಲ ಇದು ಸರಿಬರಲಿಲ್ಲ. ಏನಿದು? ಶಂಖೋದಕವನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದೋಷವು ಹೋಗಬಹುದೇ? ಹಾಗಾದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಭಾಗೀರಥಿಯೊಳಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಕತ್ತಿಯು ಕುದುರೆಯಾಕಾಗಬಾರದು? ಚಾಂಡಾಲನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇಕಾಗಬಾರದು? ಇದರಿಂದ ಶ್ವಪಚಂದವರಿಗೆ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಮಾತ್ರವೇ ಆಗುವದಲ್ಲದೆ, ಅವರು ಎಂದಿಗೂ ಶುದ್ಧವಾಗಲಾರದು. ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಸರನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮೇಲೆ ತೊಳಕೊಂಡರೆ ಅದು ಶುದ್ಧವಾಗುವದೇ? ಹಾಗೇನೇ ಹೀಗೆ ಘೋರವಾದ ಪಾಪವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೇಲೆ ಶಂಖೋದಕವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡರೆ ತಾನೇ ಏನಾದೀತು? ಇತ್ಯಾದಿ ತರ್ಕ-ವಿತರ್ಕಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. 'ಹನುಮಂತನ ಮುಂದೆ ಹಾರ ಗುಬ್ಬಿ' ಎಂದಂತೆ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರಂಥ ಮಹಾನುಭಾವರೆದುರಿಗೆ ತಾವು ಯಾವ

ಗಿಡದ ತೊಪ್ಪಲೆಂಬದನ್ನು ಅವರು ಅಳವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿಲ್ಲ. ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಮದದಲ್ಲಿ ಸತ್ಪುರುಷರು ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೇ ಕಾಣಿಸದೆ ಹೋದರು. ಸಿರಿ ಬಂದವರಿಗೆ ಪರಿ ಬರುವದು ಸಹಜ.

ಈ ಸುದ್ದಿಯು ನಾರ್ಕಳು ನಿರ್ಕೇಳೆಂದು ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ಕಿವಿಯ ವರೆಗೂ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿತು. ಮೂರು ಕಿವಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿದ್ದು ಮೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟುವದೆಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಅದರೇನು? ಅವರು ಪಂಡಿತರ ಅಲೋಚನೆಗೆ ನಕ್ಕು ಬಿಟ್ಟರು. ಆಗಲಿ, ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗರಿಂದಲೇ ಕಿವಿ ಚುಚ್ಚಿಸಿದರೆ ಕಿವಿಯು ನೋಯುವದಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಇವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನೇ ತೋರಿಸೋಣವೆಂದು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನದ ಮೇಲೆ ಅಂತ್ಯಂತ ಶುಭ್ರವಾದ ಎಂಟು ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ ಅದೇ ಪಂಡಿತರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು, ಕೇರೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದರು. ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಇದರ ಮರ್ಯಾದೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿಯಾಗಿರಬಹುದೆಂದೇ ಅವರು ಭಾವಿಸಿದರು. ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೇರೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದಿದ ಮೇಲೆ ಕೇಳುವದೇನು? ಕವು ಬಡದು ಹೋದವು. ಅದರಲ್ಲಿ ಹಿಂದನ್ನು ಪಂಡಿತರ ಹತ್ತರ ಭದ್ರವಾಗಿಡಿ, ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ದೇವತಾರ್ಚನೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೇ ತರಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದರು. ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಮತ್ತೇನನ್ನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಶಂಖೋದಕವನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿದಂತೆ, ಈಗ ಆ ಕವು ವಸ್ತ್ರಕ್ಕೂ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿದರು. ಆಯಿತು ಹೀಗೆಯೇ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಸ ನಡೆದು ಹೋಯಿತು. ಅಹಹಾ! ಅದೇನು ಶಂಖೋದಕದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೋ, ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ಮಹಿಮೆಯೋ ಎನೆಂದು ಹೇಳೋಣ! ಅಂತಹ ಮಲಿನವಾದ ಕವುವರ್ಣದ ವಸ್ತ್ರವೂ ಕೂಡ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಶುಭ್ರವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಹಿಂದು ಕವು ಕಲೆಯು ಕೂಡಾ ಅದರಲ್ಲೊಳಿಯಲಿಲ್ಲ; ವಸ್ತ್ರದ ಕವೆಲ್ಲ ಪಂಡಿತರ ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂತಂತಾಯಿತು ಅವರು ಝುಝನೆ ಇಳಿದು ಹೋದರು ಮೋರೆ ಇಷ್ಟಾಯಿತು. ಗುರುಗಳಿಗೆ ಶರಣಾಗತರಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡರು.

ಭೋ ಸ್ವಾಮಿ! ಗುರುವರ್ಯಾ! ನಿನ್ನ ಅಗಾಧವಾದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪಾಮರರಾದ ನಾವು ಬಾಯಿಂದ ಬಿಲ್ಲು ಸಲಿಕ್ಕೂ ಸಮರ್ಥರಲ್ಲ.

ಇಂಥಾ ಅಲ್ಪಜ್ಞರೂ ಅಲ್ಪ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರೂ, ನಿನ್ನನ್ನು ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವದೊಂದರಿ, ಕುಹಕನು ಸೂರ್ಯನ ಮೇಲೆ ಮಣ್ಣು ತೂರಿ ತನ್ನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕೆಡವಿಕೊಂಡಂತೆಯೇ ಸರಿ ನಮ್ಮಿಂದ ಸರ್ವಾಪರಾಧವಾಯಿತು. ತಮ್ಮಂಥ ಮಹಾನುಭಾವರನ್ನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ ಪಾಂಡಿತ್ಯವು ಎಷ್ಟಿದ್ದರೇನು? ಅದು ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಲಾರದು. 'ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಹೃದಯವು ಒಡಕು ಮಡಿಕೆಗೆ ಸಮಾನವಾದದ್ದು.'

ಹೀಗೆಂದು ಬಿದ್ದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಪಂಡಿತರನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ, ಶ್ರೀ ಪಾದರಾಯರು:—ಎಲೈ ಪಂಡಿತರುಗಳಿರಾ! ಇದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮಹತ್ವವೇನೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲವೂ ಭಗವಂತನ ಲೀಲೆ. ಭಗವಂತನ ಇಚ್ಛೆ. 'ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರ ಪ್ರಭೋ ಸೃಷ್ಟಿಃ|' ಎಂಬಂತೆ ಕೇವಲ ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಭಗವಂತನೇ ಸರ್ವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೂ ನಿಂತು, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿರುವನು; ಆದರೆ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ನಿಜ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ವಶನಾಗುವನೇ ಹೊರ್ತು ಅನ್ಯಥಾ ಇಲ್ಲ. ಇದೊಂದನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಿರಿ. ಎಂಬದಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿದನು

ಇದೇ ಮಾತನ್ನೇ ಶ್ರೀ ನಿಧಿತೀರ್ಥರು ತಮ್ಮ ಶ್ರೀ ಪಾದರಾಜಾಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡದ್ದು ಹೇಗೆಂದರೆ—

“ಶಂಖಸ್ಥಿತೇನ ವಯಸಾ ದ್ವಿಜಘಾತ ಪಾಪೇ ದೂರೀ ಕೃತೇ

ಬಹುಜನೇಷು ವಿಶಂಕಿತೇಷು ||

ತೇನೈವ ಶುದ್ಧಾವಿಲನಾತಿಪಟಚ್ಚರಾಯ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜ

ಗುರುವೇಸ್ತುನಮಃಶುಭಾಯ ||”

ಅಲ್ಲದೆ ಇವರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿಷ್ಯರೇ ಆದ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರು ತಮ್ಮ ದೊಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೊಗಳಿರುವರು.

ರಾಗ|

ವಿಪ್ರಗೆ ಹತ್ಯಾ ದೋಷಬರಲು| ಕ್ಷಿಪ್ರಶಂಖೋದಕದಲಿಳಿಯಿ ||

ಅಪ್ರಬುದ್ಧರು ದೂಷಿಸೆ ಕೇರೆಂಣೆ | ಕಪ್ಪುವಸನ ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿದ||

ಮಹಿಮೆ ಸಾಲದೇ| ಇಷ್ಟೇ| ಮಹಿಮೆ ಸಾಲದೇ||

ಅಹಿಂಸೆಯ ಹಿಲಿಮೆಯಿಂದ| ಮಹಿಮೆಗಳೆನ್ನ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ||ಪಲ್ಲ||

ಇದೇ ರೀತಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು ಸಂಚಾಂಕ್ರಮದಿಂದ ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ, ಅಲ್ಲಿಯ ಅರಸನಾದ ವೀರನರಸಿಂಹನು + (೧೫೦೫-೧೫೦೯) ರೋಷಾವೇಶದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಮಾಡಿ ಅನಂತರ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಡುತ್ತ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಸರಿಯಾದ ಗುರುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ಶ್ರೀ ಪಾದರಾಯರು ಬಂದಿರುವರೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯು ಹತ್ತಿತು. ಕೂಡಲೆ ರಾಜನು ತನ್ನ ಸಕಲರಾಜವೈಭವದೊಂದಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಶ್ರೀಗಳವರನ್ನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮೆರವಣಿಗೆಯಿಂದ ಕರೆತಂದು, ತನಗೊದಗಿದ ಸಂಕಟವನ್ನೆಲ್ಲ ನಿವೇದನ ಮಾಡಿ, ಕೆಲವು ಕಾಲ ಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢರಾಗಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಹತ್ತಿದನು. ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ, ಭಗವಂತನಾದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಇಚ್ಛೆಯೇ ಹೀಗಿರುವದೆಂಬುದನ್ನರಿತು, ಅದಕ್ಕೊಪ್ಪಿಕೊಂಡು ತುಸು ದಿವಸ ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಷ್ಠಿತರಾಗಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿದರು (ಆಗ ರಾಜಪೋಷಾಕು ಮಾತ್ರ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೇ ಹೊರತು ಇತರ ಯಾವ ರಾಜ ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ)

+ ವಿಜಯನಗರದ ಮೊದಲನೇ ವಂಶದಲ್ಲಿ, ಹರಿಹರ, ಬುಕ್ಕ, ಎರಡನೇ ಹರಿಹರ, ಎರಡನೇ ಬುಕ್ಕ, ೧ನೇ ದೇವರಾಯ, ವೀರವಿಜಯ, ೨ನೇ ದೇವರಾಯ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ವೀರಪಾಕ್ಷರಾಯ ಎಂಬವರು ಆಗಿಹೋದರು. ಈ ವೀರಪಾಕ್ಷರಾಯನನ್ನು ಆತನ ದಂಡನಾಯಕನಾದ ಸಾಳುವ ನರಸಿಂಹರೆಂಬವನು ೧೬೧೪ರಲ್ಲಿ ಕೊಂದು ತಾನು ಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢನಾದನು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಎರಡನೇ ವಂಶವು ಆರಂಭವಾಯಿತು.

ಈ ಸಾಳುವ ನರಸಿಂಹನ ಅಣ್ಣನ ಮೊಮ್ಮಗನೂ, ಸೇನಾಪತಿಯೂ ಆಗಿದ್ದ ತುಳುವ ನರಸಿಂಹಸಿಂಹನಿಗೆ ತಿಪ್ಪಾಂಬಿಕೆ, ನಾಗಲಾಂಬಿಕೆ, ಓಜಾಂಬಿಕೆಯೆಂಬ ಮೂರು ಜನ ಹೆಂಡಂದಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ತಿಪ್ಪಾಂಬಿಕೆಯು ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ವೀರನರಸಿಂಹರಾಯನೂ, ನಾಗಲಾಂಬಿಕೆಯು ಉದರದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣರಾಯನೂ, ಓಜಾಂಬಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಚ್ಯುತರಾಯನೂ ಜನಿಸಿದರು. ವೀರನರಸಿಂಹನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಸಂತರ ಕೃಷ್ಣರಾಯನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು (೧೫೦೯-೧೫೨೦). ಇವನ ಕರು ವಾಯು ಅಚ್ಯುತರಾಯನು ೧೨ ವರ್ಷ ಆಳಿದನು.

ಹಾಗೂ ರಾಜನಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದೋಷವನ್ನು ಕಳೆದರು. ಇದರಿಂದ ರಾಜನು ಬಹು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಇವರಿಗೆ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಸಂಭಾವನೆ ಕೊಟ್ಟು ಸತ್ಕರಿಸಿದನು.

ಈ ಮಾತನ್ನು ನಿಧಿತೀರ್ಥರು—

“ಶ್ರೀಮದ್ವೀರನೃಸಿಂಹರಾಜ ನೃಪತೀರ್ಥೋದೇವಹತ್ಯಾ ವೃಥಾಂ |
ದೂರೀ ಕೃತ್ಯ ತದರ್ಪಿತೋಜ್ವಲ ಮಹಾ ಸಿಂಹಾಸನೇ ಸಂಸ್ಥಿತಃ ||
ಶ್ರೀಮತ್ಪೂರ್ವಕವಾಟನಾಮಕ ಪುರೇ ಸರ್ವೇಷ್ಟ ಸಿದ್ಧಿಪ್ರದಃ |
ಶ್ರೀಶ್ರೀಪಾದಯತೀಂದ್ರ ಶೇಖರಮಣಭೂಯಾತ್ಸನಃಶ್ರೇಯಸಿ ||”
(ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಾಷ್ಟಕ)

ಹೀಗೆ ಬಣ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಭಕ್ತರೆಂದರೆ, ಭಗವಂತನಿಗೆ ಜೀವಪ್ರಾಣ. ಅವರು ಕೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೊಡುವನು; ಹೆಳಿದ್ದನ್ನು ಮಾಡುವನು (ಅಂತೆಯೇ ಅಂಬರೀಷನಿಗೆ ತನ್ನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಚಕ್ರವನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟನು.) ಧರ್ಮರಾಜನೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಂಜಲನ್ನು ಸಹ ಬಳಿದನು. ಅದ್ದರಿಂದೇನೇ ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥದಾಸರಾಯರು ಹೀಗೆ ಅಂದಿರುವರು:—

“ಅಚ್ಯುತನೆ ನಿನ್ನಂಥ| ಹುಚ್ಚು ಧೊರೆಯ ಕಾಣೆ | ಕಚ್ಚಿ ಬೈದೊದ್ದ
ಭಕತರಾ|| ಭಕತರಾ || ಅಪರಾಧವನು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಎಣಿಸಿದ್ಯಾ||”

ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಆನಂದದಾಸರೆಂಬವರು ಹೀಗೆ ಅಂದಿರುವರು:—

“ಇಂದಿಂ ಪತಿ ಅವರ ಮುಂದೆ ಕುಣವನೊ |

ಅಂದ ವಚನವ ನಿಜಕೆ ತಂದು ಕೊಡುವನೊ ||”

೪ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಪ್ರತಿಮಾ ಲಾಭ.

ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಶಿಷ್ಯರಾದ ವ್ಯಾಸರಾಯರಿಗೆ ಅಖಂಡ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸಿ, ಘನಪಂಡಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಆಗ ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರನ್ನು ಕರೆಕೊಂಡು, ಮೂಲಗುರಗಿಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತೀರ್ಥರಿರುವ ಪ್ರವಸ್ಯವಲ್ಲಿ ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಅಲ್ಲಿ ಹಿಂದು

ಪಾಣದೇವರನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಮಾಡಿ + ಆ ಪ್ಲೇತ್ರಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ಹೆಸರನ್ನೇ "ಎಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಪುರವೆಂದೇ ಹೆಸರಿಟ್ಟರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪಂಥ ರಾಪುರಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಸ್ವಸ್ಥನಾಯಿತು. ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಸಂತೋಷ ವನ್ನು ಹೇಳತೀರದು. ಇಬ್ಬರು ಗುರುಗಳನ್ನೂ ಸಂಗಡ ಕರಕೊಂಡೇ ಪಂಥರಾಪುರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದರು. ನಾಂದ್ರಾಹ್ನನೆನಿಸಿದ ಶ್ರೀ ವಿಠ್ಠಲನ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲವು ದಿವಸ ನಿಂತರು. ಹಿಂದೂ ನೊಂದು ದಿನ ಬೆಳಗುಮುಂಜಾನೆ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ಸ್ವಸ್ಥದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಬಂದು, "ಭೀಮಾಂಧಿ-ವುಷ್ಪವತಿ" ನೆನಿಗಳ ಸಂಗಮ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರುವ ವಿಷ್ಣುಪಾದದ ಹತ್ತರ ಶ್ರೀವೆಣುಗೊಪಾಲಕೃಷ್ಣದೇವರ ಪ್ರತಿಮೆಯುಳ್ಳ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಂದು, ಪಾಂಡವರ ವಂಶದ ಕಡೆಯ ಅರಸನಾದ ಪ್ಲೇಮಕರಾಜನಿಂದ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹೂಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೀವು ಪೂಜಾ ಮಾಡಬೇಕೆ"ಂದು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಬೋಧೆಯಾಯಿತು. ಕೂಡಲೆ ಸ್ವಸ್ಥದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಸಿದರು. ಆಗ ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಆಗಿದ್ದು ನೋಡಲು ಸ್ವಸ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಂದು ದೊರೆಯಿತು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಶ್ರೀ ನಿಧಿತೀರ್ಥರು ತಮ್ಮ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಾಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬಣ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

"ಶ್ರೀಮತ್ಪಾಜಾಂಬುವತ್ಸಾಯದುಪತಿನಗರೇ ಪೂಜಿತಃ ಫಲಸ್ಸನೇನ |

ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ತೇನಾರ್ಚಿತಾಂಭ್ರಿಸ್ತಕಲಸುಖಕರೇ ಪಾಂಡುರಂಗೇ ತರಂಗ ||

+ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಯರು ಘನಶೈಲಪುರಿ ಅಥವಾ ಪೆನಗೊಂಡೆ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷ ನಿಂತು ದಿನಕ್ಕೊಂದರಂತೆ (ಮುನ್ನೂರಾ ಅರವತ್ತೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುವರು) ಏಳುನೂರಾ ಮೂವತ್ತು ೭೩೦ ಪ್ರಾಣದೇವರನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರೆಂತಲೂ, ಅವೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ಇದೇ ನೊಂದಲನೆಯದೊಂದಿಗೂ ಇವರ ಒಂದೊಂದು ಪುರಾತನ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುವದು.

ಮೂವರು ಯತಿಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರೆಂತೆ

ಇದೇ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೋಡ ತಾಲೂಕು ಸಾತೇನಹಳ್ಳಿಯ ಪ್ರಾಣದೇವರನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವರು ಇದೇ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತೀರ್ಥರು. ವ್ಯಾಸರಾಯರುಗಳು.

ಭೂಮೌಕ್ಷೇತ್ರೈಃ ಸಕಲ ಒಂಧಗುರೋರ್ಯಸ್ಯ ಲಬ್ಧೋವ
ತಾನ್ಮಾಂ |

ಸ್ವಪ್ನ ಶ್ರೀಮಾನ್‌ರಮೇಶಃ ಪ್ರಭುವರತನಯಾಸತ್ಯಭಾಮಾಸಮೇತಃ ||”
ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಸಂತೋಷಾತಿಶಯದಿಂದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತಲೆಯ
ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಒಂದು ನೋಡುತ್ತಾರೆ, ಒಂದು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ
ಬಾಂಬುವರ್ತಿ ಅರ್ಜುನಚರಿತ ರುಕ್ಮಿಣೀ ಸತ್ಯಭಾಮಾ ಸಮೇತ ಶ್ರೀರಂಗ
ವಿಠಲ ಮೂರ್ತಿಯಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ತೆಗೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದರು.
ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಅದರ ಮುಚ್ಚಳವೇ ಬದಲಿಲ್ಲ. ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಬಾಯಿ
ತೆರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಶ್ರೀ ಪಾದರಾಯರು ಅದೊಂದೇ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನೇ
ತಕ್ಕೊಂಡು ಪೂಜಿಸಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಹಾಗೇ ಮಂಗಳಾರತಿ ಮಾಡಿ
ಬಿಟ್ಟರು.

ಎಷ್ಟೋ ದಿವಸ ಹೀಗೆಯೇ ನಡೆಯಿತು. ಮುಂದೆ ಸಂಚಾರ
ಮಾಡುತ್ತ ಮಾಡುತ್ತ ಅನೇಕ ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿಕೊಂಡು
ಪುನಃ ಮೂವರು ಯತಿಗಳೂ ಮುಳಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಒಂದಾನೊಂದು
ದಿವಸ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು-ಯಾವಾಗಲೂ ಸುಖಪ್ರಾರಬ್ಧವನ್ನೇ ಬೋಗಿಸ
ತಕ್ಕವರಾದ್ದರಿಂದ, ಸುಗಂಧತೈಲಗತಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅಭ್ಯಂಗನ ಮಾಡಿ
ಕೊಳ್ಳುವದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ, ಶಿಷ್ಯರಾದ ವ್ಯಾಸರಾಯರಿಗೇನೇ ಸಂಸ್ಥಾನದ
ಪೂಜಾ ಮಾಡುವಂತೆ ಆಪ್ತನೆ ಮಾಡಿದರು ಆಗ ವ್ಯಾಸರಾಯರು
ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪೂಜೆಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಪ್ರತಿಮಾಗಳ ಸಂಗಡ ಭೀಮ
ರಥೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಮುಚ್ಚಳವನ್ನೂ ತೆಗೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದರು.
ಅದು ಸಹಜವಾಗಿ ಬಂತು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಅದರೊಳಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ವೇಣು
ಗೋಪಾಲಮೂರ್ತಿಯು ಕೊಳಲನ್ನೊದುತ್ತ-ನರ್ತನ ಮಾಡುತ್ತ ಸ್ವತ್ಯಕ್ಷ
ವಾಗಿಯೇ ಎದ್ದು ಬಂದನು. ಸ್ವಾಮಿಯೇ ಈ ರೀತಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ,

ಯಾಂ ಯಾಂ ಪರೇತ ಉಪಧೈವಕರೋತಿ ಲೀಲಾಂ |

ತಾಂ ತಾಂ ಕರೋತ್ಯನು ತಥೈವ ರಮಾಪದೇವೀ ||

ನೈತಾವತಾಪಿ ಪರಮಸ್ಥ ತಥಾ ರಮಾಯಾಃ |

ದೋಷೋಣುರಪ್ಯನು ವಿಚಿಂತ್ಸ ಉರುಪ್ರಭೂಯಾತ್ ||

(ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯ. ೫-೩೫)

ಎಂಬಂತೆ. ಕ್ಷೈಣ-ರತ್ನಭಾನುಯರು ಸಕ ತಾವೂ ಹಿಂದಿನಿಂದ ನರ್ತನ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದುಬಿಟ್ಟರು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಲ್ಛಾದನಿಗೆ ಒಲಿದ ಸ್ವಾಮಿಯು ಖಂಬದಿಂದಲೇ ಬಂದು ದರ್ಶನ ಕೊಟ್ಟಂತೆ, ಈಗಲಾದರೂ ಅದೇ ಪ್ರಲ್ಛಾದಾಂತರಾದ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಯರ ಭಕ್ತಿಭಾವಕ್ಕೆ ಒಲಿದು ಸ್ವಾಮಿಯು ದರ್ಶನ ಕೊಟ್ಟನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು ಹೀಗೆ ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಒದಗಿದ ಅಘಟಿತ ಘಟನಾ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಆನಂದಪರವಶರಾಗಿ ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಮೆಯ್ಯೆರೆದು ಕುಳಿತರು. ಸ್ವಾಮಿಯು ನರ್ತನವು ನಡದೇ ಇತ್ತು. ಆಗ ವ್ಯಾಸರಾಯರಿಗಾದ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಏನೆಂದು ಹೇಳೋಣ! ಭೋ ಸ್ವಾಮಿ! ಭಂಗವಂತಾ! ಕೇವಲ ಕ್ಷುದ್ರಾದಪಿ ಕ್ಷುದ್ರನಾದ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಎಂತಹ ಅಪಾರವಾದ ದಯೆಯನ್ನು ತೋರಿದೆಯಲ್ಲಾ! ನನ್ನೀ ಗುರು-ಹಿರಿಯರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಈ ಹೊತ್ತು ಇಂಥಾ ಪರಮಪಾವನಮೂರ್ತಿಯ ಪಾದ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಧನ್ಯನಾದೆ! ಧನ್ಯನಾದೆ! ಹೀಗೆಂದು ಅನೇಕ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿ ಸಾಲಗ್ರಾಮಗಳನ್ನೇ ತಕ್ಕೊಂಡು ಸ್ವಾಮಿಯು ನರ್ತನಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಾಳ ಹಾಕುತ್ತ ವೇದಗೀತದಿಂದಲೂ, ತಕ್ಷಣ ತಾವೇ ರಚಿಸಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಂಗಳಾಷ್ಟಕದಿಂದಲೂ ಗಾಯನ ಮಾಡಹತ್ತಿದರು. ಮೆಯ್ಯೆರೆಲಿ ಎಚ್ಚರದಪ್ರಹೇಯಿತು ಎರಡೂ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದಬಾಷ್ಪಗಳು ಧಾರಧಾರೆಯಾಗಿ ಸುರಿಯಹತ್ತಿದವು ಅಹಹಾ! ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಭಕ್ತಿಯೋಗ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಇನ್ನೆಂಥಾದ್ದೋ? ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಕಾರುಣ್ಯವನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೋ? ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಣ್ಣಿಸಲು ಪಾಮರರಾದ ನಾವು ಏನು ಸಮರ್ಥರಾದೇವು? ಇರಲಿ.

ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಗಾಯನವೂ-ಸ್ವಾಮಿಯ ನರ್ತನವೂ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆದಿರಲು ಶಿಷ್ಯರು ಬಂದು ನೋಡಿದರು. ಮೂಲೋಕ ಪ್ರಭುವಾದ ಸ್ವಾಮಿಯು ದರ್ಶನವು ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಹೇಗಾಗಬೇಕು? ಅವರು ಬರೇ-ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಸಾಲಗ್ರಾಮದಿಂದ ತಾಳಹಾಕುತ್ತ ಗಾಯನ ಮಾಡುವದನ್ನಷ್ಟು ಕಂಡರು. ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ನಿಂತರೂ ಅವರಾಸ್ಮಿತ್ರವು ಮುಗಿಯಲಿಲ್ಲ. ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಶಿಷ್ಯರು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಓಡುತ್ತೋಡುತ್ತ ಶೀವಾದರಾಯರ ಹತ್ತರ

ಬಂದು—ಸ್ವಾಮಿ! ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪೂಜ್ಯಮಾಡುವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಸಾಲಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಅವು ಹಿಡೆಯುವ ಪರಿವೆ ಸಹ ಇಲ್ಲದೆ ತಾಳೆ ಹಾಕುತ್ತ ಗಾಯನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರುವರು. ನಾವು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ನಿಂತರೂ ನಮ್ಮನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಲೂ ಇಲ್ಲ ಬೇಗನೆ ಬಂದು ನೋಡಬೇಕು. ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿದ ಶಿಷ್ಯರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅದೇ ಅಭ್ಯಂಗನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಹಾಗೆಯೇ ಓಡಿ ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾರೆ ಶ್ರೀವೇಣು ಗೋಪಾಲ ಮೂರ್ತಿಯು ಕೂಕಲು ಊದುತ್ತ ಸಾಕಷ್ಟಾತ್ತಾಗಿ ನರ್ತನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಹಿಂದೆ ರುಕ್ಮಿಣಿ-ಸತ್ಯಭಾಮೆಯರೂ ನರ್ತನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು ಎದುರಿಗೆ ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಮೆಯ್ಯೇಲಿ ಪರಿವೆ ಇಲ್ಲದೆ ಗಾಯನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಪರಮಾನಂದಭರಿತರಾಗಿ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಬಾಷ್ಪದಿವಕಗಳು ಕೋಡಿಯಿಟ್ಟು ಹರಿಯುತ್ತಿರಲು ಹಾಗೆಯೇ ಹೋಗಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪಾದದ ಮೇಲೆ ತಲೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಸಾಷ್ಟಾಂಗವಾಗಿ ವಂದಿಸಿದರು. ತಕ್ಷಣ ಸ್ವಾಮಿಯು ನರ್ತನವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬಿಟ್ಟನು. ಯಾವಾಗ್ಗೆ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನವಾಯಿತೋ ಆಗ ಬಲಗಾಲ ಮೇಲೆ ಎಡಗಾಲನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದ ಆತನು ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಸಂತೋಷಪರವಶರಾಗಿ—

ಹೇ ಕೃಷ್ಣ ಪುಷ್ಪಾಸಿ ನಿಜಂತುಭಕ್ತಂ | ವಿಶೇಷತೋಮಾಂ

ನಹಿಸಂಶಯೋತ್ರ||

ತಥಾಪಿಲೋಕೇ ಯಶಸೋವಿತತ್ಕೃ | ವಾಮಂತು ಪಾದಂ

ತ್ವಿತರತ್ರ ನಿಕ್ಷಿಪ ||

ಮಲೇಮದೀಯೇ ಮಮಶಿಷ್ಯ ಸಂಘಕೈಃ | ಸಂಪೂಜ್ಯ

ಮಾನೋನಿವಸೇತಿಯಾಚಿತಃ ||

ಅದ್ಯಾಪಿ ವಾಮಂ ನಿಜಪಾದಸಂಕಜಂ | ಸ್ವದಕ್ಷಿಣಾಂಘ್ರೌ

ಪ್ರಣಿಧಾಯ ದೃಶ್ಯತೇ ||

ಹೀಗೆಂಬದಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೂ ಈಗಲೂ ಆ ಮೂರ್ತಿಯು ಅಂದಿನಂತೆಯೇ ಇರುವದು. ರುಕ್ಮಿಣಿ-ಸತ್ಯಭಾಮೆಯರು ಸಹ ಹಿಂದೊಂದು

ಕಾಲನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿದ್ದು ಈಗಲೂ ನೋಡಬಹುದು. ಈ ರೀತಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನದಿರದ ಧೈರ್ಯರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಭಕ್ತಿ ಭಾವವನ್ನೂ-ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವರಿಗೊಲಿದು ಬಂದುದನ್ನೂ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ವ್ಯಾಸರಾಯರಿಗೇ ಪೂಜೆಗೋಸ್ಕರ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು. ಅದರಿಂದ ಅದು ಈ ಹೊತ್ತಿಗೂ ಕುಂದಾವುರ ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಮಠದಲ್ಲಿರುವದು.

“ನೀಲಾಸಾರ್ಥಾ ಚಿತ್ತಾಂಭುಃ ಕಲುಷಚಯಹರೇಭೀಮರಥಾಃ ಸುತೀರೇ |
ರಂಗಕ್ಷೇತ್ರೇಽಥ ಗುಪ್ತಃ ಸಕಲ ಸುಖಕರೇ ವೇಣುಗೋಪಾಲ ಕೃಷ್ಣಃ ||
ಸ್ವಪ್ನೇಲಬ್ಧೋಯಮಸ್ಯದ್ವಿಜವರಗುರವೇ ವ್ಯಾಸರಾಜಾಯಯೇನಾ |
ದಾಯಿ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಃ ಸಭವತುನಿತರಾಂ ಭೂಯಸೇ ಶ್ರೇಯಸೇವೇ||”

(ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಾಷ್ಟಕ)

ಭಕ್ತರಿದ್ದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಿರುವನೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಿಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸ್ವಯಂ ಸ್ವಾಮಿಯೇ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವನು:—

“ನಾಹಂ ವಸಾಮಿ ಮೈಕುಂಠೇ ನ ಯೋಗಿ ಹೃದಯೇ ರವಾ ||

ಮದ್ಭಕ್ತಾಯತ್ರಗಾಯಂತಿ ತತ್ರತಿಷ್ಠಾಮಿನಾರದ” ||

ಅಂದಮೇಲೆ ಇಂಥಾ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡ ಭಕ್ತರ ಸಹವಾಸವು ಕಡೆಗೆ ಅವರ ಚರಿತಾವೃತ್ತವು ಮಂದಮತಿಗಳಾದ ನಮಗೆ ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಾಂತರಕ್ಕೂ ತಾರಕವಾಗದೆ ಹೋದೀತೆ? ನಡೆಯಿರಿ ಹಾಗಾದರೆ, ಮಹಾಭಾಗವತ ಶಿಖಾಮಣಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಗುರು ಗೋಪಾಲದಾಸರು ಆ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಏನೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರೋ ನಾವೂ ಅದನ್ನೇ ಬೇಡಿ ಕೊಳ್ಳೋಣ!

ಅನ್ಯಾವಾರ್ತೆಗೆ ಪೋಗಲೀಸದೆಮನಾ ನಿನ್ನಂಘ್ರಿಯೋಳು ನಿಲ್ಲಿಸೋ |
ನಿನ್ನಾವಾರ್ತೆಯ ಕೇಳಿಸಯ್ಯಮನದೀ ನಿನ್ನಾಮಕೊಂಡಾಡಿಸೋ ||
ನಿನ್ನಾಮೂರ್ತಿಯ ತೋರಿಸಯ್ಯ ಮನದೀ ನಿನ್ನ ಚರ್ನೇಮಾಡಿಸೋ |
ನಿನ್ನಂತಾಗಲಿ ಸರ್ವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ನಿನ್ನಾಸ್ಥಳ ಶೂನ್ಯವೋ ||

೫ ಅದೃಷ್ಟ ಪರೀಕ್ಷೆ.

ಹಿನ್ನೆ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜತೀರ್ಥರು ತಮಗೆ ಮೊದಲು ಬಿರುದಾಂಕಿತ ವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದಂಥ ಉತ್ತರಾದಿಮಠದ ಶ್ರೀ ರಘುನಾಥತೀರ್ಥರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ಈ ರಘುನಾಥತೀರ್ಥರಿಗೆ ದುಃಖ ಪ್ರಾರಬ್ಧದಿಂದ ಅದರುರೋಗವಿತ್ತೆಂದೂ, ಯಾರು ಏನು ಸಕ್ಕಾನ್ನ ಭಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಸಿದರೂ ಕಡೆಗೆ ಮೆಣಸಿನ ನೀರು, ಅನ್ನ ಉಣ್ಣುವ ಹೊತ್ತೇ ಇವರ ಪಾಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತೆಂದೂ ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿರುವೆವು. ಇವರ ವಿರುದ್ಧ ನಾಗಿ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀ ಪಾದರಾಜರಿಗೆ ಸುಖಪ್ರಾರಬ್ಧವಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರು ಎಲ್ಲಿಯೇ ಹೋದರೂ ಪಂಚಭಕ್ಷೆ ಪರಮಾನ್ನಗಳೂ, ಅರವತ್ತುನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಶಾಕ-ಪಾಕಗಳೂ ಆಗಿಯೇ ತೀರುತ್ತಿದ್ದವು ಇದು ಅವರವರ ಪೂರ್ವಜನ್ಮಾರ್ಜಿತ ಕರ್ಮಫಲ ಹೋದ ಹೋದಲ್ಲಿ ಹೀಗಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಲಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ ಮಹಾರಾಜನು ಇವರ ಪ್ರಾರಬ್ಧವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಬಿಡೋಣವೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು.

“ಅರಿಗಾದರು ಪೂರ್ವಕರ್ಮಬಿಡದೊ|

ಬೇರೆ ಬಯಸಿದರೆ ತಾ ಬರಲಿಯದಯ್ಯಾ”||

ಎಂಬ ಕನಕದಾಸರ ಉಕ್ತಿಯಂತೆ ಎಂಥವರೇ ಆದರೂ ಅದನ್ನನುಭವಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕಾಗುವದು. ಇದು ದೈವಕೃತವಾದ್ದರಿಂಥ ಮನುಷ್ಯ ಮಾತ್ರರಾದವರು ಎಂದಿಗೂ ತಪ್ಪಿಸಲಾರರು. ಭಾಸ್ಕರಾಚಾರ್ಯರಂಥ ಜ್ಯೋತಿರ್ವಿದರು ತಮ್ಮ ಮಗಳ ವೈಧವ್ಯವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ಕಡೆಗೆ ಬೆವ್ವಾಗಿ ಕೂಡಲಿಲ್ಲವೆ? ಇವರೂ ಹಾಗಿರಲಿ, ಕೇವಲ ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞನಿಗಳಾದ ವಸಿಷ್ಠ ಮಹಾಮುನಿಗಳಂಥವರಿಗೂ ಕಟ್ಟುಭಿಷೇಕಕ್ಕೆಂದು ತೆಗೆದ ಶುಭಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಕಟ್ಟಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುವ ಹೊತ್ತು ಬರಲಿಲ್ಲವೇ? ಇಂತಿತವರ ಪಾಡೇ ಹೀಗಾಗಿರಲು, ನಾವು ಯಾವ ಗಿಡದ ತೊಪ್ಪಲಿ? ರಾಜನು ಇಷ್ಟೊಂದು ಆಳವಾದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಏಕದಾ ಧುಮುಕಿಬಿಟ್ಟನು.

‘ದೈವಮಾಶ್ವಾಸನಾಮಾತ್ರಂ ದುಃಖೇಪೀಲವ ಒದ್ದಿಷು’||

ಅಂದರೆ — ದುಃಖಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಂದಬುದ್ಧಿಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನೋಕ್ತಿ ಮಾತ್ರ ವಾದುದು ದೈವವೇ ಹೊರತು ಅದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೇನೂ ಹರಳಿಲ್ಲವೆಂದೂ,—

‘ಮೂಢೈಪ್ರಕಲ್ಪಿತಂ ದೈವಂ ತತ್ಪ್ರಾಪ್ತೀಕ್ಷಯಂ ಗತಾಃ’||

ಎಂಬಂತೆ— ದೈವವು ಅಥವಾ ಪ್ರಾಕಲ್ಪವು ಮೂಢರಿಂದ ಕಲ್ಪಿತವಾದುದು. ಇದನ್ನಾರು ನಂಬುವರೋ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕ್ಷಮನನ್ನೇ ಹೊಂದುವರೆಂದೂ ಆತನ ತಿಳುವಳಿಕೆ. ಅಂತೆಯೇ ಕ್ಷುದ್ರವಾದಿ ಪ್ರಾಗ್ಬಂಧವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದು ಮಾನವನ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವದೆಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಟೀಕ ಕಟ್ಟಿ ನಿಂತನು ಹೀಗೆ ನಿಂತದ್ದೊಂದೇ ತಡ, ಶ್ರೀ ರಘುನಾಥತೀರ್ಥರಿಗೆ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಸಿ ಅತ್ಯಂತ ಷಡ್ರಸೋಪೇತವಾದ ವಿವಿಧ ಭಕ್ಷ್ಯಭೇಜ್ಜಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವಂತೆ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿದನು ಹಾಗೂ ಇದರ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಶ್ರೀವಾದರಾಯರನ್ನು ಹಿಂದು ಕಟ್ಟಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, (ವನಭೋಜನ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆಂಬ ಸುಳ್ಳು ನೆನದಿಂದ) ಅಲ್ಲಿ ಅವರ ಸುತ್ತಲೂ ಸಂಜೆಯ ವರೆಗೆ ಕಾವಲಿರುವಂತೆ ಸೇವಕರಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು ಮೊದಲೇ ರಾಜಕಾಸನ. ಕೇಳಬೇಕೇ? ಆತನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ತತ್ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೀವಾದರಾಜರು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಕಳುಹಲ್ಪಟ್ಟರು ರಘುನಾಥತೀರ್ಥರು ಅರವನೆಗೆ ತೆರಳಿದರು ಅಲ್ಲಿಯಾದರೋ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸರ್ವವೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ರಘುನಾಥತೀರ್ಥರು ಶ್ರೀ ರಾಮದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದರು. ಪೂಜಾ ವಿನಿಯೋಗಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿದವು. ಇನ್ನೇನು? ಎಲೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಸಾವಿರಾರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸುವಾಸಿನಿಯರ ಹಾಗೂ ಯತಿಗಳ ಸಂತರ್ಪಣೆಯೂ ನಡೆಯಬೇಕು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗಡಿಬಡಿಯ ಕಾಲ. ಮಹಾರಾಜನ ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ಈಗ ಒಳ್ಳೇ ನೆಗುವು. ಶ್ರೀ ರಘುನಾಥತೀರ್ಥರಿಗೆ ಇದ್ದ ದುಃಖಪ್ರಾರಬ್ಧವನ್ನು ಇಂದು ನಾನು ತಪ್ಪಿಸಿಬಿಟ್ಟೆನಲ್ಲ! ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಸುಖಪ್ರಾರಬ್ಧವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಬೇಕು ಬೇಕಾದ ಪಂಚಪಕ್ವಾನ್ನಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಂಥ ಶ್ರೀವಾದರಾಯರು ಈ ಹೊತ್ತು ಹಿಂದು ಗೊಜ್ಜೂ ಅನ್ನವನ್ನು ಕಾಣಲಿ, ನೋಡೋಣ! ಇದೇನು ಬುಟಾಟಕೆಯ ವಾತು. ಸಮ್ಮನೆ ಮಂದಿಗೆ ಟೀಪ್ಪಿಗೆ ಹಾಕುವ ಮಾರ್ಗ ಪ್ರಾರಬ್ಧವು ಏನು ಮಾಡಿತು? ಅದೊಂದು ಕಾಲು ಮುಂದೆ. ಗುಬ್ಬಿಯಂತಿರುವುದು, ನಾನಾಗಿ ಅದನ್ನು ತಡೆ

ಕೊಂಡು ದೈವೇಚ್ಛೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ಅದಕ್ಕಾರೇನು ಮಾಡಬೇಕು? ಇನ್ನೇ ಮೊದಲಾದ ದರ್ಪಣೀಕ್ತಿಗಳೇ ಅವನ ನಗುವಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದವು. ವಿಧಿವಿಲಾಸವು ವಿಚಿತ್ರವಾದದ್ದೆಂಬುದು ಅವನಾ ಸ್ಥೂಲಬುದ್ಧಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೊಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಣು-ರೇಣು-ತೃಣ-ಕಾಷ್ಠ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದಾ ಭಗವಂತನ ಮಾಯಾಜಾಲವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಲ್ಲಿ ದೇವಾನುದೇವ ತೆಗಳೇ ಕೈಯೂರಿರುವಾಗ ನನ್ನ ಪಾಡೇನೆಂಬದನ್ನೂ ಆತನು ಯೋಚಿಸಲಿಲ್ಲ.

‘ಕಡೆಗಾಭೂಷಣಶಕ್ತಿ ನಾಲ್ಕಳಿಗೆಸಲ್ಲಂ ಮರ್ತ್ಯ ಕೀಟಿಂಗಕೋಳಂ’ ||

ಎಂಬ ಕವಿಯ ಉಕ್ತಿಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯರಿಗೇನೇ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ಅಹಂಕಾರ. ಅಂದಮೇಲೆ—

‘ಯೌವನಂಧನಸಂಪತ್ತಿ : ಪ್ರಭುತ್ವ ಮವಿವೇಕತಾ ||

ಏಕೈಕಮವ್ಯನರ್ಥಾಯ ಕಿಮುಯತ್ರ ಚತುಷ್ಟಯಂ’ ||

ಎಂಬದಾಗಿ— ಇವು ಹಿಂದೊಂದೇ ಅನರ್ಥವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಥಗಳಾಗಿರುವಾಗ (ಯೌವನ-ಧನಸಂಪತ್ತಿ-ಪ್ರಭುತ್ವ-ಅವಿವೇಕತೆ) ನಾಲ್ಕೂ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಕೂಡಿದಂಥ ಮಹಾರಾಜನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೇ? ಆತನು ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೊಳಗಾದನು. ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಬಲವನ್ನು ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಶ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ:—ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಪ್ರತಿಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದಂಥ ಮಹಾ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ಏಶ್ವಾಮಿತ್ರನಂತಹ ಅರಸನೇ ‘ಧಿಗ್ಬಲಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯಬಲಂ’ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವಾಗ ಕಲಿಕಾಲದ ಅಲ್ಪರಾದ ನಮ್ಮಂಥವರ ಪರಿಣಾಮ ವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಆತನು ತುಸವಾದರೂ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಏನೂ ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಾಗಿ ಹೋದಂಥ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಮಹಾರಾಜನು ಸಂತೋಷಭರಿತನಾಗಿ ಮೆಯ್ಯರೆತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನಿಗೆ ಇದೊಂದೂ ಯೋಚನೆ ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಆದರೇನು? ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪನಾದಾ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ನೆರೆವೇರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆತನ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ತಡೆಯುಂಟೆ? ಆಗಲೇ ರಾಜನಿದ್ದ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ಮಗನು ಏಕದಾ ಸತ್ತುಹೋದನು! ತೀರಿತು, ಕುಂಬಾರನಿಗೆ ವರುಷ ಡೊಣ್ಣೆಗೆ ನಿಮಿಷ’ ವೆಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿಯಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಮಹಾರಾಜರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಮಂಡಿಗೆಗಳೆಲ್ಲ ಹಿಂದೇ ಹಿಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ

ಮಾಯೆಯಿಂದ ನುಚ್ಚುನೂರಾಗಿ ಹೋದವು. ಭಗ್ನ ಮನೋರಥನಾದನು. ಇಷ್ಟೇ ಜಿಲ್ಲೆ. “ಪಾಪಕ್ಷಯವಾಗಲೆಂದು ಕಾಶಿಗೆ ಹೋದರೆ ಕುಲಕ್ಷಯವಾಗಲೆಂದು ವೊಸಳೆ ಎಳಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು” ಎಂಬ ಗಾದೆಗೆನು ಸಾರವಾಗಿ ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ಯತಿಗಳನು ತೋರಿಸಪಡಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಅನುಗ್ರಹ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ನನ್ನ ಕುತೂಹಲವು ಹಿತ್ತಟ್ಟಿ ಗುಳಿದು ಕುಲನಾಶವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತಾಯಿತಲ್ಲಾ! ಎಂಬದಾಗಿ ಹಲುಬಹತ್ತಿದನು. ಮಹನ್ನೀಯರಾದ ಯತಿಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ ಫಲವು ಇದೇ ಏನೆಂದು ವಾಚಕರು ಇಲ್ಲಿ ನಮಗೊಂದು ಪಕ್ಷ ಹಾಕಬಹುದು; ಮತ್ತು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ ದುಷ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಸತ್ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಫಲವಿಲ್ಲೆಂದೂ ಅವರು ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ವಾಚಕವೃಂದ! ಹಾಗೆ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯಕೂಡದು. ನಾವು ಭಗವಂತನನ್ನಾಗಲಿ, ಭಗವದ್ಭಕ್ತರನ್ನಾಗಲಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕಾದರೆ ಕೇವಲ ಭಕ್ತಿಭಾವವನ್ನಿಟ್ಟರಬೇಕಲ್ಲದೆ ಡಂಭಾಚಾರಕ್ಕಾಗಲಿ—ಪರರನ್ನು ಕಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ದುರುದ್ದೇಶದಿಂದಾಗಲಿ ಎಂದಿಗೂ ಮಾಡಬಾರದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಫಲವು ದೊರೆಯುವದಂತೂ ಇರಲಿ, ಅದರ ಬದಲು ಅನಿಷ್ಟವು ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದು. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ದುರ್ಯೋಧನನು ವಿಷ್ಣು ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ವೈಷ್ಣವ ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದನಾದರೂ ಸ್ವಾಮಿಯು ಆತನನ್ನು ನರಕದಲ್ಲಿ ತಳ್ಳಿಬಿಟ್ಟನೇಕೆಂಬದರ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಈ ಮಾತು ಗೊತ್ತಾಗುವದು. ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಈ ಮಾತನ್ನು ದುರ್ಯೋಧನನ ಭಾಯಿಂದಲೇ ಕರ್ಣನ ಎದುರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

“ರಾಜಸೂಯಂ ಪಾಂಡವಸ್ಯ ದೃಷ್ಟ್ವಾಕೃತುವರಂ ತದಾ ||

ಮುನುಶ್ಚುಹಾಸಮುತ್ಪನ್ನತಾಂ ಸಂಪಾದಯು ಸೂತಜ” ||

(ಭಾರತ-ವನಪರ್ವ ೨೫೬-೬)

(ಎಲೈ ಕರ್ಣನೇ, ಧರ್ಮರಾಜನು ಮಾಡಿದ ರಾಜಸೂಯ ಯಾಗವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಲಿಂದ ನನಗೆ ಅಸೂಯೆಯುಂಟಾಗಿದೆ. ಅಂಥಾ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ನನಗೆ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿಕೊಡು.)

ನೋಡಿದಿರಾ! ಇಂಥಾ ದುರುದ್ದೇಶವು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿತೇ? ಆತನು ವಿಷ್ಣುವಾಗ ಮಾಡಿದರೂ ಆತನಿಗೆ ನರಕವೇ

ಗತಿಯಾಯ್ತು. ಇಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹೀಗೆಯೇ ರಾಜನ ಉದ್ದೇಶವು ಭಕ್ತಿಯ ಸಕಲ ಸುಗುಣ ಅದೊಂದು ಅಹಂಕಾರ ವರ್ತನೆ 'ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಉದ ಶಿವನೇ ವಟ್ಟಿ'ವೆಂಬಂತೆ ಸ್ವಾಮಿಯು ಉದಾಸೀನನಾದನು. ಆದ ವನೆಯೆಲ್ಲವೂ ಶೋಕಾಕುಲವಾಯಿತು ಇನ್ನೇನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಭೋಜನ? ಎಲ್ಲಿನು ಈ ಭೋಜನ? ಇದನ್ನು ಕೇಳುವವರಾರು? ಪಾಪರಾದ ನಮ್ಮಂಥ ಸಂಸಾರಿಕರ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಹೀಗೆಲ್ಲವೇ? ನಮಗೆ ಸುಖ-ಸಂತೋಷ ವುಂಟಾದಾಗೆ ಮಾತ್ರ, ಅದೂ ಏನೋ ಕಿಂಚಿತ್ತು ದೇವರು ದಿಂಡರಿಸುವೆವು! ಅದೇ ದುಃಖವುಂಟಾಗಲು ದೇವರು ದಿಂಡನ್ನು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕಟ್ಟಿ ಹೀಗೆ ಯುವೆವು ಇಂಥವರಿಗೆ ದೇವರ ಗೌರವಾದರೂ ಹೇಗೆ ಸಿಕ್ಕೀತು? 'ಮನಸ್ವೀಕಂ ವಚಸ್ವೀಕಂ ಕರ್ಮಣ್ಯೇಕಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಂ' ಎಂಬಂತೆ ಕಾಯಾ-ವಾಚಾ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪರಾದ ಮಹತ್ತ್ವರಿಗೇ ಅಲ್ಲದೆ ಆತನು ನಮ್ಮಂಥ ಚಂಚಲಚಿತ್ತರಾದವರಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಹಿಲಿಯಲಾರ. ಇರಲಿ.

ಶ್ರೀರಘುನಾಥತೀರ್ಥರು—ಶ್ರೀರಾಮದೇವರ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಹೆಗೆ ಲಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಶಿಷ್ಯರೂ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಸಹಿತವಾಗಿ ಬೇರೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದೇವರನ್ನು ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ, ಪುನಃ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ತಾವು ಹಿಂದು ಮೊಣಶಿನ ನೀರೂ, ಅನ್ನವನ್ನೇ ಉಂಡರು ರಾಜನು ಮಾಡಿಸಿದ ಪಂಚ ತೇಕ್ಯಾನ್ನಗಳು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತವು. ದೈವವಿಲಾಸವನ್ನು ಕಂಡವರಾರು? ಅಂತೆಯೇ ಭಗವದ್ಭಕ್ತ ಶ್ರೀರಾಮಣಿ ಕನಕದಾಸನು—

ರಾಗ—ಕಾಂಬೋದಿ—ಝಂಪೆ ತಾಳ ||

ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ಮವು ಬಿಡಲರಿಯದೋ | ಯೋಚನೆಯ ಮಾಡಿ ಬಳಲುವ
ದ್ಯಾಕೆ ಮನುಜಾ ||ಪಲ್ಲ||

ಸೇತುವೆಗೆಟ್ಟ ಲಂಕೆಗೆ ಹಾರಿ ಹನುಮಂತ | ಖ್ಯಾತಿಯಿಂದಲಿ ರಾಮಣನ
ಕೊಲಿಸಿ||

ಸೀತೆಯನು ತಂದು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಕೊಡಲವನ | ಪ್ರೀತಿಯಲಿ ಕೌಪೀನವ
ಬಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ ಹರಿಯು || ೧ ||

ದೇಶದೇಶಗಳೆಲ್ಲ ಚುಸುವಾರವಿರಥಕೆ | ಏಕಗಾಲಿಯು ಸಪ್ತ ಕುದುರೆ ಕಟ್ಟಿ||

ಲೋಕಲೋಕಗಳೆಲ್ಲ ಚರಿಸುವಾ ಅರುಣಂಗ | ಬೇಕೆಂದು ಚರಣಗಳ ಕೂಡ

ಲಿಲ್ಲ ಹರಿಯು || ೨ ||

ಸಾಸಿರಾನಾಮದಾ ಬಡದಾದಿ ಕೇಶವನ | ಬ್ಯಾಸರದೆ ಪೆಗೆಲಮೇಲಿರಿಸಿ

ಕೊಂಡು ||

ದೇಶದೇಶಕ್ಕೆಲ್ಲ ಚರಿಸುವಾಗರುಡಂಗ | ನಾಸಿಕದ ಕೊನಿಡೊಂಕು ತಿದ್ದ

ಲಿಲ್ಲ ಹರಿಯು || ೩ ||

ಎಂಬದಾಗಿ ಹಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ

ಎಲೈ ಪಾಠಕವೃಂದ! ಇಲ್ಲಿ ಹೇಗೂ ರಘುನಾಥತೀರ್ಥರ ಭೋಜನ ವಾದಂತಾಯಿತು. ಆದರ ಕೂಡ ಅವರ ದುಃಖಪ್ರಾರಬ್ಧದ ಪರಿಕ್ಷೆಯೂ ಆದಂತಾಯಿತು. ಇರಲಿ. ಅತ್ತ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಕಳುಹಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ರೀಪಾದರಾ ಜರ ಸ್ಥಿತಿಯೇನಾಯಿತೆಂಬದನ್ನಿಷ್ಟು ನೋಡೋಣ, ನಡೆಯಿರಿ.

ರಾಜನೇನೋ ಇವರನ್ನು ಕಟ್ಟಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿದನಷ್ಟೆ? ಅಲ್ಲಿಯಾ ದರೋ ನೀರಿಲ್ಲ ನೆರಳಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯರ ಸುಳಿವು ಕೂಡಾ ಇಲ್ಲ. ಇದರ ವೇಲಿ ಸಾಲದ ದಕ್ಕಿ ನೀಲದ ಬಾವುಲಿ' ಎಂಬಂತೆ ಸುತ್ತಲೂ ರಾಜರ ಬಲವಾದ ಕಾವಲ ತಾಸಾಯಿತು. ಎರಡು ತಾಸಾಯಿತು. ಮಧ್ಯಾ ಹ್ನಕ್ಕೆ ಬಂತು ಅವರು ನೋಡಿರುರು ಹಿಂದು ನರಪ್ರಾಣಿಯೂ ಸುಳಿಯ ಲಿಲ್ಲ ರಾಜನು ವಸಭೋಜನ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಸುಳ್ಳುಹೇಳಿ ಸಮ್ಮ ಪ್ರಾರಬ್ಧವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ತೀತಿ ಮಾಡಿರುತ್ತಾನೆ; ಆಗಲಿ. ಇದು ನಮ್ಮ ಪರಿಕ್ಷೆಯಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿನ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಗಂತಾಯಿತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಾವು ಹಗಲಿರುಳು ಆತನನ್ನೇ ನೆ ಬಿಡೊಂ ಡಿರತಕ್ಕವರು ಆತನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತಾ'ಲಿ ಎಂದಿಷ್ಟೇ ಸುಡಿದು, ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟರು. ಇವರು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿ ತರೂ ಸ್ವಾಮಿಯು ಹೇಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಾನು?

“ಪಡೆದಜನನಿಯಂತೆರದೆ ಸ್ವಾಮಿ ಹೊಣೆಗಾರಾಗಿ |

ಬಿಡದೆ ರಕ್ಷಿಸದಿಕೆ ಸಂದೇಹಬೇಡಾ” ||

ಎಂಬಂತೆ ಹೊಣೆಗಾರನಾದಾಭಗವಂತನು ಕೈಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತದ್ದೇ ಆದರೆ ಲೋಕವು ಬದುಕಬಹುದೇ? ಎಂದಿಗೂ ಆಗದು. ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ, ಸರ್ವಜ್ಞ. ರಾಜನ ಈ ಯೋಚನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಮೊದಲೇ

ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮರುದಿವಸ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ತನ್ನೊಬ್ಬ ಭಕ್ತನ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ರೀತಿ ಅವನು ಮಾಡಿದ್ದನು:—

“ನೀನು ಇವತ್ತಿಗೆ ಮೂರು ದಿವಸಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನೋರಾರು ಜನರಿಗೆ ಪಂಚಪಕ್ವಾನ್ನದ ಊಟವಾಗುವಷ್ಟು ಸೀಧಾ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟಿಸಬೇಕು.” ಅಹಾ! ನೋಡಿದಿರೋ! ರಾಜನು ಇನ್ನೂ ನಾಳೆಯೇ ನಾಡದೋ ಇವರ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡೋಣವೆಂದು ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯು ಅವನಿಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕಾರವಾದ ಈ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಟ್ಟಿರುವನು. ಹೀಗೆ ಮುಂದಾಲೋಚನೆ ಮಾಡುವ ಸ್ವಾಮಿಯು ಕೈ ಹಿಡಿದಿದ್ದನೆಂದೇ ಪಾಂಡವರು ಜಯಶಾಲಿಗಳಾದರೆಂಬುದನ್ನೂ ಕೌರವರು ನಾಶವಾದರೆಂಬುದನ್ನೂ ಮಹಾಭಾರತದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆತನ ಸಹಾಯವೇ ಇಲ್ಲದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕೌರವ ಬಲದ ಮುಂದೆ ಪಾಂಡವರು ಒಂದು ಕ್ಷುದ್ರಕೀಟವಾಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸಹಾಯವೊಂದಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಅವರ ಸಂಕಲ್ಪಗಳೆಲ್ಲ ಕೊನೆಗಂಡವು. ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗಳು ಪೂರೈಸಿದವು. ಅಹಹಾ! ಆತನ ಭ್ರೂ ಸಂಜ್ಞಾಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿ-ಲಯಾದಿಗಳೂ ಆಗುತ್ತವೆಂದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಒಂದು ಕ್ಷುದ್ರವಾದ ಸಂಕಲ್ಪವು ನೆರವೇರುವುದೇನು ತಡ! ಇತ್ತ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು ಯಾವ ದಿನ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಕಳುಹಲ್ಪಟ್ಟರೋ ಅಂದೇ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅವನುಂಟೆ ಆ ಭಕ್ತನು ಸೀಧಾ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಚಕ್ಕಡಿಯ ಮೇಲೆ ಹೇರಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರಿದ್ದ ಊರಿಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದನು. ದಾರಿಯು ಈಗ ಇವರಿದ್ದ ಅರಣ್ಯದ ಮೇಲೆಯೇ ಅಡ್ಡಬದಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರವಾಗಿತ್ತು. ಜನರು ಓಡಾಡದಂಥ—ಯಾರಿಗೂ ಸುದ್ದಿ ಸಹ ಗೊತ್ತಾಗದಂಥ ಅರಣ್ಯಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇಕೆಂದೇ ರಾಜನು ಇವರನ್ನಿಳಿಸಿದ್ದನು. ಭಕ್ತನ ಚಕ್ಕಡಿಯು ನೆಟ್ಟಗೆ ದಾರಿಹಿಡಿದು ಬಂತು. ಆ ದಾರಿಯು ಮುಂದೆ ರಾಜನ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದುದು. ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರಾದರೋ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವರು. ಏನು ಗತಿ? ಭಕ್ತನಿಗೆ ಇದು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು? ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರಿಗೆ

ಅತನು ಸಾಮಾನನ್ನು ಹೇಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಬೇಕು? ವಾಚಕವೃಂದ! ಇದೆಲ್ಲವೂ ನಮ್ಮಂಥವರ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲವೇ? ಇದ್ದೆಲ್ಲ ಪೂರ್ವಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದ ಆ ಕಸಟನಾಟಕ ಸೂತ್ರಧಾರಿಯಾದ ಸ್ವಾಮಿಯು ಇದನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಲಾರನೇ? ಅತನ ಲೀಲೆಯ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ಬಲ್ಲವರಾರು? ಹಾಗಾದರೆ ನಾವಿಗೆ ಆ ಭಕ್ತನೆ ಚಕ್ಕಡಿಯ ಹಿಂದೆಯೇ ಹೋಗೋಣ ನಡೆಯಿರಿ; ಅಂದರೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಲೀಲಾವಿನೋದವೂ ತಿಳಿಯುವದು. ಶ್ರೀಮಾದರಾಜರ ದರ್ಶನ ಲಾಭವೂ ಸಿಕ್ಕುವದು. ಮೇಲಾಗಿ ಪಂಚ-ಪಕ್ವಾನ್ನದ ಊಟವೂ ದೊರೆಯುವದು. ತಡವೇಕೆ? ನಡೆಯಿರಿ ಹಾಗಾದರೆ.

ನೆಟ್ಟಿಗೆ ದಾರೀ ಹಿಡಿದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಚಕ್ಕಡಿಯು ಹಿನ್ನಿಂದ ದೊಮ್ಮೆ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡದಾರೀ ಹಿಡಿಯಿತು. ಭಕ್ತನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಅತ್ತಕಡೆಗೆ ದಾರಿಯಿಲ್ಲ; ಬಿಟ್ಟೆಯಿಲ್ಲ. ಎತ್ತುಗಳಾದರೋ ಅಸುಗೊಳ್ಳದೆ ಹಿಂಪೇಸವನೆ ಓಡುತ್ತಲಿವೆ. ಸೇವಕರು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದರು. ಎತ್ತುಗಳು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಚಕ್ಕಡಿಯನ್ನು ದಾರಿಗೆ ತಿರುಗಿಸುವದಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಬೇಸತ್ತು:—ಅವು ಹೋದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಲಿ. ಎಲ್ಲಿಗೆ ಸಾಕಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುವವೋ ಅಲ್ಲಿಂದ ತಿರುಗಿಸೋಣವಂತೆ. ಎಂಬ ದಾಗಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೈ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು. ಎತ್ತುಗಳು ನೆಟ್ಟಿಗೆ ಶ್ರೀಮಾದರಾಜರಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡವು. ಪಾಪ! ಭಕ್ತನಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ಏನು ಗೊತ್ತು? ಆ ಅರಣ್ಯಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಜನರನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೆ:—ಅವ್ವಗಳಿರಾ! ಎತ್ತುಗಳು ಅಸುಗೊಳ್ಳದೆ ನಮ್ಮನ್ನು ದಾರಿ ಬಿಡಿಸಿ ಈ ಅರಣ್ಯಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ತಂದು ಬಿಟ್ಟವು. ಈಗಲೇ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ನೀಂಷ್ಟು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ ಬೇಗನೆ ನಮ್ಮನ್ನು ದಾರಿಗೆ ಹಚ್ಚಿರಿ. ಅಂದರೆ ಯತಿಗಳಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿದ ಪುಣ್ಯವು ನಿಮ್ಮ ಪದರಿನಲ್ಲಿ ಬೀಳುವದು, ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಶ್ರೀಮಾದರಾಜರ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. “ಏನಪ್ಪಾ! ನೀನು ಯಾರು? ಎಲ್ಲಿ ಹೊರಟಿರುವಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಅತನು:—ಅಯ್ಯಾ, ನನಗೀಗ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವಷ್ಟು ವೇಳೆಯಿರುವದಿಲ್ಲ. ಹೊತ್ತು ಏರಿ ಬಂತು. ಪದಮಾಸ್ಥನ ಅನುಜ್ಞೆಯಾದಂತೆ

ಈ ಸಿಧಾಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಈಗಲೇ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರವರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಬೇಕಾಗಿರುವದು. ಕಾರಣ ನನ್ನ ಪೂರ್ವೋತ್ತರವನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಚಾರಿಸದೆ ಬೇಗನೆ ನನ್ನನ್ನು ದಾರಿಗೆ ಹಚ್ಚಿರಿ' ಅಂದನು. ಶಿಷ್ಯರ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೇಳತೀರದು. ಅವರು:—ಎಲೈ ಭಕ್ತಾಗ್ರಣೀ! ನೀನು ಯಾವ ಯತಿವರರನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವೆಯೋ, ಅವರೇ ಈಗ ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವರು. ಅದೋ ನೋಡು. ಅವರೇ ಗುರುವರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು. ಮಹಾನುಭಾವರು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದವರು! ಎಂದು ತೋರಿಸುತ್ತ ಆತನನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಅಹಾ! ಆಗ ಭಕ್ತನಿಗಾದ ಅನಂದವನ್ನು ನಮ್ಮೀ ಶುಷ್ಕವಾದ ಲೇಖನಿಯು ಏನೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿತು? ಆತನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದೇವರನ್ನೇ ಕಂಡಂತಾಯಿತು. ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಅನಂದಾಶ್ರುಗಳು ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಶಿರಗಳು ಉಬ್ಬಿಹೋದವು. ಹೋದವನೇ ಸಾಷ್ಟಾಂಗವಾಗಿ ವಂದಿಸಿದನು. ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು ವಿಚಾರಿಸಿದರು. ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ನಿವೇದಿಸಿದನು. ಮುಗ್ಧರಾಗಿ ಹೋದರು. ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಭಗವಂತನನ್ನು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ಹೇ ಸ್ವಾವಿ! ಭಗವಂತಾ! ಸರ್ವಲೋಕೇಶ್ವರನೂ, ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿ-ಲಯ ಕರ್ತನೂ ಆದಂಥ ನೀನು ಕೇವಲ ಹೃದ್ರಾದಪಿಕ್ಷುದ್ರನಾದ-ಪಾಮರನಾದ ನನ್ನ ದೆಶೆಯಿಂದ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟೆಯಲ್ಲ? ಆಯ್ಯೋ! ಪಾಪಿಯಸಿಯಾದ ನಾನು ಈ ಕೆಟ್ಟ ಹೊಟ್ಟೆಯಗೋಸುಗ ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟು ಶ್ರಮಕೊಡಬೇಕಾಯಿತೇ? ಛೇ! ನಾನೆಂತಹ ಪಾಪಿ? ಎಂತಹ ಕರುಣಾಶೂನ್ಯ? ಇನ್ನೆಂತಹ ಕೃತಘ್ನ? ನನ್ನೀ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ. ಭೋ! ಅನಾಥರಕ್ಷಕಾ! ಭಕ್ತಾಭಿಮಾನೀ! ದೀನದಯಾಲೋ!

ಪಾಪೋಹಂ ಪಾಪಕರ್ಮಾಹಂ ಪಾಪಾತ್ಮಾ ಪಾಪಸಂಭವಃ||

ತ್ರಾಹಿಮಾಂ ಕೃಪಯಾ ಕೃಷ್ಣ ತರಣಾಗತ ವತ್ಸಲ||

ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಪಾಪಕರ್ಮಿ. ಪಾಪದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದವನು. ನನ್ನನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡು, ಉದ್ಧಾರಮಾಡು! ಹೀಗೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡು ಕಂಠ ತುಂಬಾ ನೀರು ತಂದರು. ಶ್ರೀಗಳವರ ಈ ಭಕ್ತ್ಯಾತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಶಿಷ್ಯರ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ನೀರಿನಿಗೆ ಕಂಬಿದವು ಭಕ್ತನೆಂತೂ ಮೆಚ್ಚುರೆತು

ಹೋಗಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಎತ್ತುಗಳು ತನಗೆ ಅಸುಗೊಳ್ಳದೆ ಹೀಗೆ ಬಂದು ದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದು ತಿಳಿಯದಂತಾಯಿತು. ಅವನ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಪಾರವೇ ಇಲ್ಲ. ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಮನೆ ದಣೆ ಕೊಂಡಾಡಿ ನೀರು-ನೆರಳಿಲ್ಲದ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ದಿವ್ಯವಾದ ಹಿಂದು ಸರಸ್ಸನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿದ್ದೇನು. ತಡ! ಅರವತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯಗಳೂ, ಶಾಕಪಾಕಾದಿಗಳೂ ತಯಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಪೂಜೆ ನಡೆಯಿತು. ಉಟ-ಉಪಚಾರಾದಿಗಳೂ ಮುಗಿದವು. 'ಶೆಟ್ಟಿ ಇಳಿದಲ್ಲೇ ಪಟ್ಟಣ' ಎಂಬ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ ಭೋವಾಚಕವುಂದ! ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ಸುಖಪ್ರಾರಬ್ಧವು ಹೇಗಿದೆ ನೋಡಿದಿರೇನು? ನಾವು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿಲ್ಲವೇ? ಭಕ್ತರ ಕೈವಾರಿಯಾದ ಭಗವಂತನೇ ಅವರ ಮೈನೆಳಲಿನಂತೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಕಾಪಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ಅವರು ಉರಲಿದ್ದರೇನು? ನೆಟ್ಟಡವಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೇನು? ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಭಕ್ತಾಗ್ರೇಸರರಾದ ಪಾಂಡವರು ಅಡವಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿರಲು, ಅದೂ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ, ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ ಶಿಷ್ಯರೊಡಗೂಡಿ ಬಂದಂಥ ದುರ್ವಾಸ ಏಷಿಗಳಿಗೆ ಇಚ್ಛಾಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ ತೃಪ್ತಿಬಡಿಸಿ ತೇಗಿಸಿ ಬಿಡಲಿಲ್ಲವೇ? ಇಂಥಾ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಇದು ಯಾವ ದೊಡ್ಡ ಮಾತು! ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಅಮೃತಾನ್ನವೇ ಸಿಕ್ಕಿತು.

ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಶ್ರೀ ನಿಧಿತೀರ್ಥರು ಹೇಗೆ ಬಣ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ನೋಡಿರಿ.

“ನಾನಾಶಾಕ ಸುಭಕ್ಷ್ಯ ಪಾಯಸ ಘೃತ ಪ್ರಾಜ್ಯಾನ್ನ ಭುಕ್ತ್ಯಾಜನೇ |
ನಿಂದಾಂ ಕುರ್ವತಿ ಕಾನನಂ ಗತವತೇ ಯಸ್ಮೈದದೌ ಶ್ರೀಪತೇ ||
ಮೃಷ್ಟಾನ್ನಂ ಸಘೃತಂ ಪಯೋದಧಿಯುತಂ ಸೋಪಸ್ಕರಂ ಕಾನನೇ |
ಗೋವೀನಾಥ ಪದಾಬ್ಜ ಸತ್ತ ಸುಮನಾ ಭೂಯಾತ್ಸನಃ ಶ್ರೇಯಸೇ || ”

(ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಾಷ್ಟಕ)

ಇತ್ತ ಮಗನನ್ನು ಕಳಕೊಂಡು ಶೋಕಾಕುಲನಾಗಿದ್ದ ಮಹಾರಾಜನು ಶ್ರೀರಘುನಾಥತೀರ್ಥರಿಗೆ ಮೊರೆ ಹೊಕ್ಕು ತನ್ನ ಹಿಡಲಿನ ದುಃಖವನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿದನು. ರಾಜನ ಸಂಕಟವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರ ಅಂತಃ

ಕುಣವು ಕರಗಿತು. ಆಗ ಅವರು:—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜಾ! ನೀನು ನಮ್ಮ ಪ್ರಾರಬ್ಧವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಇಲ್ಲದ ಆಟವನ್ನು ಹೂಡಿ, ಮಹನ್ನೀಯರಾದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರನ್ನು ಆರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ತಪಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದಿ.

ಶುಷ್ಕಚರ್ಮಾಣಿ ವಿಶ್ವಾಸೋ ದಹತೆ ಪಂಚಲೋಹಕಂ ||

ಸಾಧುಸಜ್ಜನ ಸಂತಾಪಂಕಿಮಾಶ್ಚರ್ಯಂ ಕುಲಕ್ಷಯಂ ||

ಎಂಬಂತೆ ಆ ಮಹಾತ್ಮರ ಹಿಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರೇ ನಿನ್ನ ವಂಶವನ್ನು ಕಮರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವದು; ಕಾರಣ ಈಗಲೆ ಹೋಗಿ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸು. ಅವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಿನ್ನ ಮಗನು ಜೀವಿಸುವನು. ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಕೂಡಲೆ ಮಹಾರಾಜನು ಸಕಲ ರಾಜವೈಭವದೊಂದಿಗೆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಕಳಿಸಿ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರನ್ನು ಕರಿಸಿಕೊಂಡು:— ಭೋ ಸ್ವಾಮೀ! ಗುರುವರ್ಯಾ! ಕೇವಲ ಪಾಮರನಾದ ನಾನು ತಮ್ಮಂಥ ಮಹಾತ್ಮರಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯದೆ ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಉದ್ಧಾರಮಾಡಬೇಕು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ತಮ್ಮ ಕೈವಾರಿಯಾಗಿರುವಾಗ ಕ್ಷುದ್ರ ಕೀಟವಾದ ನನ್ನಿಂದ ತಮ್ಮ ಅದೃಷ್ಟವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವದಕ್ಕಾದೀತೇ? ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದೆನು. ಇಗೋ ತಮಗೆ ಶರಗೊಡ್ಡಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಪುತ್ರಭಿಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಾಪಾಡಬೇಕು-ಕಾಪಾಡಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಹುಲುಬಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಾರಾಜನನ್ನೂ ಆತನ ಪರಿವಾರವನ್ನೂ ಕಂಡು ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರಿಗೆ ಕಣ್ಣು ತುಂಬಾ ನೀರು ಬಂದವು. ಅವರು ತತ್ಕ್ಷಣ ರಾಜನು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆತು ರಘು ನಾಥತೀರ್ಥರ ಅನುಮತಿಯಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಮನಸಾ ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಕಮಂಡಲೋದಕದಿಂದ ಪ್ರಾಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿ ರಾಜನ ಮಗನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದರು. ಸತ್ತುರುಷರ ಅಂತಃಕರಣವೇ ಆಷ್ಟು ಕೋಮಲವಾದದ್ದು. ಆಗ ರಾಜನಿಗೂ ರಾಜಪರಿವಾರಕ್ಕೂ ಆದ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳೋಣ! ಅವರು ಶ್ರೀಗಳವರನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದ ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ಮನ್ನಿಸಿದರು ಸತ್ತಾರ ಮಾಡಿದರು. ಅನೇಕ ಭೂಮಿ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಹಾಕಿ ಕೊಟ್ಟರು.

ಅಲ್ಪಜ್ಞರೂ ಅಲ್ಪಮತಿಗಳೂ ಆದ ನಮ್ಮಂಥವರು ದೊಡ್ಡವರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕೆ ಸರ್ವಥಾ ಹೋಗಬಹುದು. ಅದು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಶುಭವನ್ನು ಕೊಡಲಾರದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರನ್ನಂತೂ ಕೇಳಬೇಕೇ? ಅವರು ಏನು ಮಾಡ್ಯಾರು, ಏನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೆಂಬ ನಿಯಮವೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಇಂಥದೊಂದು ಕಾರ್ಯವು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಎದೂ ತೋರದು. ಅಘಟಿತಘಟನಾಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಅವರ ಬೆಂಬಲಕ್ಕಿರುವಾಗ ಯಾವುದು ತಾನೇ ಅಸಾಧ್ಯವಾದೀತು? ಅಂತಿವೇ ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರ ಮಕ್ಕಳಾದ ಗುರುರಾಯರು ಇಂಥವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

“ನೀರು ಕೂಡಿದ ಹಾಲ ನೀರೆನ್ನಬಹುದೇ |

ನೀರೋಳ್ ಪುಟ್ಟಿದ ಮುತ್ತು ನೀರಹುದೇ ||

ಅರಿದಭಾಂಡವು ಮೃತ್ತಿಕೆಯಹುದೆ ನಮ್ಮ |

ಶಾಯಿ ಶರಣರ ನರರೆನ್ನಬಹುದೇ” ||

ನೋಡಿದ್ದಾಕಲ್ಪಭೂರುಹರೆನಿಸರ |

ನಾಡೊಳು ಶ್ರೀ ಹರಿದಾಸರು ನರರೆ || ಪ ||

(ಗುರು ಪುರಂದರದಾಸರು)

೭ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಅಡಗಿಸಿದ್ದು.

ಮುಂದೆ ರಘು ನಾಥತೀರ್ಥರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀವಾದರಾಜರು ಉತ್ತರದ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಲು, ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಅರಸನು ಇವರನ್ನು ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಸತ್ಕರಿಸಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಲೋಚಿಸಿದನು.

ಅನ್ನದಾನಾತ್ ಪರಂ ನಾಸ್ತಿ |

ಎಂಬಂತೆ—

ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಅನ್ನದಾನವೇ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಮಹನ್ನೀಯರಾದ ಇಬ್ಬರು ತಪಸ್ವಿಗಳಾದ ಯತಿಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವದರಿಂದಂತೂ ಇನ್ನಷ್ಟು ತಾನೇ ಪುಣ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಬಹುದೆಂಬದನ್ನು ಭಾವಿಕರಾದ ರಾಜಕರೇ ಊಹಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ,

ಬರೆದು ತೋರಿಸಲು ನಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. 'ಎಕಂ ಸಂತಂ ಬಹುಧಾ ಕಲ್ಪಯಂತಿ' ಎಂದ ಹಾಗೆ ಒಬ್ಬ ಸತ್ತುರುಷರನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವದೇ ಕಲ್ಪಾಂತಕೋಟಿ ಪುಣ್ಯಸಾಧನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವದು. ಇದೇ ಕಾರಣ ದಿಂದ ಹಿಮ್ಮೆ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಯರಿಗೆ ಲಕ್ಷಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸ ಬೇಕೆಂದು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಲು, ಅವರು ಮಹಾನು ಭಾವರಾದ ಶ್ರೀವರಂದರದಾಸರನ್ನು ಕರೆದು ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿಬಿಟ್ಟಿರಂತೆ!

ಅರಸನಾದರೂ ಹೀಗೆಯೇ ಆಲೋಚಿಸಿ ಇಬ್ಬರು ಯತಿಗಳನ್ನು ಕರೆ ದೊಯ್ದನು. ಆದರೇನು? ಅದೆಂತಹ ವಿಷಮಂತ್ರಿಗಳೋ ಅಥವಾ ಅರ ಸನ ದುರದ್ರವ್ಯವೋ ತಿಳಿಯದು. ಶ್ರೀ ರಘುನಾಥತೀರ್ಥರಿಗೆ ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾ ಲನ ಮಾಡಿ, ಆ ಜಲವನ್ನು ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀಪಾದರಾ ಜರ ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಲನಕ್ಕೆ ಕುಳಿತ ಅರಸನಿಗೆ ಅವರ ಲಂಬಕರ್ವಾದಿಗೆ ಳನ್ನು ನೋಡಿ ಹಿಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ನಗೆ ಬಂತು ಬೊಳ್ಳನೆ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟನು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಅಶ್ವದಂತೆ ಉದ್ದ ಕಿವಿಗಳಿರು. ವವೆಂದೂ, ಇಂಥವರು ಪೂಜಾ ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲವೆಂದೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿದನು. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಾಂಡವರ ರಾಜಸೂಯ ಯಾಗದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಪೂಜೆಗೆ ಬಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಶಿಶುಪಾಲನು ನಿಂದೆ ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು.

ನೋಡಿದಿರಾ! ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ಯೋಗ್ಯತೆಯೇನು? ಈ ಹುಲ್ಲು ಮಾನವನಾದ ಅರಸನ ಯೋಗ್ಯತೆಯೇನು? ಇಂಥವನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತ್ವ ದೇವತಾಸ್ವರೂಪರಾದಂಥವರನ್ನು ನಿಂದಿಸಬಹುದೇ? ಅರಸನು ಇನ್ನೂ ಹುಡುಗನಾದ್ದರಿಂದ ಬಾಲಬುದ್ಧಿಗೆ 'ತಕ್ಕಂತೆ' ಆಚರಿಸಿದನು; ಆದರೆ ಶ್ರೀ ಪಾದರಾಯರಿಗೆ ಇದರಿಂದೇನು ಹಿಗ್ಗೂ ಇಲ್ಲ. ಕುಗ್ಗೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರು ಸುಮ್ಮನೆ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಸಾಧು ಸಂತರ ಮಾತೇ ಇಷ್ಟು. ಅವರು ತನುಗಾಗುವ ಯಾವದೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೇ ಅರ್ಪಣ ಮಾಡಿಬಿಡುವರು. ಸಕಲವೂ ಭಗವಂತನ ಲೀಲಾ ವಿನೋದವೆಂದೇ ಅವರ ಭಾವನೆ. ನಮ್ಮಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೆ ನಾನು ಮಾಡಿದೆ; ನನ್ನಿಂದ ಈ ಕೆಲಸವಾಯಿತು; ನಾನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಎಂಬದಾಗಿ ಅಹಂ ಭಾವವನ್ನು ಮೆರೆಯಿಸುವದೂ, ಹೇವ-ಪಂಥಗಳಿಂದ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದೂ ಅವರ ಸ್ವಭಾವವೇ ಅಲ್ಲ; ಅಂದಮೇಲೆ ಇಂಥವನಿಗಾದ ಅಪಮಾನ

ವನ್ನು ಆ ಭಕ್ತಾಧೀನನಾದ ಭಗವಂತನು ಹೇಗೆ ತಾಳಿಕೊಂಡಾನು? ಸ್ವಂತ ತನಗಾದ ಅಪಮಾನವನ್ನು ಹಿಂದುವೇಳೆ ತುಸು ತಡೆದರೂ ತಡೆ ದಾನು. ಭಕ್ತರ ಅಗೌರವವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ತಡೆಯಲಾರನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಂಚಪ್ರಾಣದಂತಿರುವ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಅವಮಾನ ಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಬುದ್ಧಾಂಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ ಬಂದ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಗಂಧರ್ವರಿಂದ ಹೆಡೆಮುರಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಹೆಂಗಸರಿಂದ ಹಿಡಿಯಿಸಲಿಲ್ಲವೇ?

ಅಂತೆಯೇ ದಾಸರಾಯರು—

‘ತಾಳತನ್ನವರಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಹೇಳಿನವ ಹೆದ್ದೆವ ವಿದುರನ |

ಯಾಲಯದಿ ಪಾಲುಂಡು ಕುರುಪನೆ ಮಾನವನೆ ಕೊಂಡಾ’ ||

(ಹರಿಕಥಾವ್ಯುತಸಾರ)

ಹೀಗೆ ಹಿಕ್ಕುಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು ಹೊರಗೆ ಹೋದದ್ದೊಂದೇ ತಡ. ಒಮ್ಮಿಂ ದೊಮ್ಮೆ ಅರಮನೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತಿತು. ಕಟ್ಟಿ ಮೇಲೆ ಬುದ್ಧಿ ಬಂತೆಂಬಂತೆ ಅರಸನು ಕಕ್ಕಾವಿಕ್ಕಿಯಾದನು. ಶ್ರೀರಘುನಾಥತೀರ್ಥರ ಚರಣಕಮಲ ದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡಹತ್ತಿದನು. ಆಗ ರಘುನಾಥತೀರ್ಥರು:—“ಎಲೈ ನೈವರೋತ್ತಮಾ! ನೀನು ಶುದ್ಧ ಮೂಢನಂತೆ ಅವಿವೇಕ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದಿ. ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರಂಥ ವ ಹಾತ್ಮರನ್ನು ಹೀಗೆ ಜರೆಯಬಹುದೇ? ಭಗವಂತನು ಭಕ್ತಾಧೀನನಾದ್ದರಿಂದ ಆತನು ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ಅಪಮಾನ ವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಸ್ವೀಕರಲಾರನು. ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಹಿಂದುವೇಳೆ ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದರೂ ಅವರ ಅಭಿಮಾನಿಯಾದ ಸ್ವಾಮಿಯು ನಿನ್ನನ್ನೂ, ನಿನ್ನ ವಂಶವನ್ನೂ ಈಗಲೇ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ ಮಾಡಿ ಬಿಡುವನು. ಹೋಗು. ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸು. ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬಂದ ದುರ್ವಾಸಯುಷಿಯ ಗತಿಯಾ ದೀತು.” ಹೀಗೆಂದು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದರು.

ಅರಸನಿಗಾಗ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದವು. ಓಡಿ ಬಂದವನೇ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ಚರಣವನ್ನು ಗೆಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು:— ಭೋ ಸ್ವಾಮಿ! ಗುರುವರಾ, ನಾನು ಬಾಲಬುದ್ಧಿಗನುಸರಿಸಿಯೋ, ಮದಾಂಧ ತನದಿಂದಲೋ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಗುರುದ್ರೋಹ

ವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೆನು. ಆ ದ್ರೋಹವು ಈಗ ನನ್ನ ವಂಶವನ್ನೇ ಸುಟ್ಟು ಸೂರೆಗೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಿರುವದು. ದಯಮಾಡಿ ಇದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು-ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು, ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರಿಗೆ ಕರುಣ ಬಂದಿತು. ಅವರು ಕೂಡಲೆ ರಘುನಾಥತೀರ್ಥರ ಅನುಮತಿಯಿಂದ ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕಮಂಡಲೋದಕವನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಲು, ಉರಿಯೆಲ್ಲೆವೂ ಮಾಯವಾಗಿ ಅರಮನೆಯು ಮೊದಲಿನಂತಾಯಿತು.

ಇದನ್ನೇ ಶ್ರೀನಿಧಿತೀರ್ಥರು ಹೀಗೆ ಬಣ್ಣಿಸಿರುವರು:—

“ಪಾತುಃ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಃ ಸ್ವಖಿವಿರ ರಘುನಾಥಾರ್ಯ ಯುಕ್ತಃ ಕದಾಚಿ |
ದ್ಗಂಗಾನ್ನಿನಾಯಗಚ್ಛನ್ ಪಥಿನೃಪಸದನಂ ಪ್ರಾಪ್ಯಭೈಕ್ಷ್ಯಂ ಯಯಾಚಿ ||
ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಲನಾರ್ಥಂ ಸ್ಥಿತವತಿಯತಿಪೆಭರ್ತ್ಸನಾದಸ್ಯಕೋಪಾ |
ದ್ಗೇಹೇದಗ್ಗೇತಿನಮ್ರಂ ಪದಯುಗಲಗತಂ ಯೋರರಕ್ಷಾ ವನೀಶಂ ||”

(ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಾಷ್ಟಕ.)

೭ ವಾದಿ ಜಯ.

(ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳನ್ನು ಯತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದು.)

ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಹಿಮ್ಮೆ ಕಾಶಿಗೆ ಹೋದರು. ಕಾಶಿಯು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಂಡಾರಕ್ಕೆ ಖನಿಯಂತಿರುವದು. ಅಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ, ಮಹಾಮಹೋಪಾಧ್ಯಾಯರೂ ಹೇರಳವಾಗಿರುವರು. ಕೇವಲ ಮೃತಭಾಷೆಯೆನಿಸಿಕೊಂಡಂಥ ಈ ಕಲಿ ಕಾಲದಲ್ಲೇನೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಿಸತಕ್ಕವರು ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪಂಡಿತರಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವರೆಂದಮೇಲೆ, ಈಗ ನಾನೂರು ವರ್ಷದ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಂತೂ ಎಷ್ಟು ಉನ್ನತಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂಬದನ್ನು ವಾಚಕರೇ ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಕಾಶಿಗೆ ಹೋದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿ ಮಠತ್ರಯವ ಪ್ರಚಂಡಪಂಡಿತಪ್ರಕಾಂಡರು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಜನರಿದ್ದರು. ಅವರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಪಟಕಾಸ್ತ್ರಿ ನಿರತರು. ವೇದ-

ವೇದಾಂಗ ನಿವುಣರು. ಹೊತ್ತುಬಿದ್ದರೆ ಕಪಿಲ, ಗೌತಮ, ಕಣಾದ, ಪತಂಜಲ, ಪಾಣಿನ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೇ ತಾಸೆರಡು ತಾಸು ತರುಬಿ ನಿಲ್ಲಿಸತ ಕ್ಕಂಥವರು. ಇಂಥ ಉದ್ವಾಮ ಪಂಡಿತರು ಯತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಬಹುದೇ? ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಇವರು ಕರ್ಣಾಟಕ ದೇಶದವರು ಕರ್ಣಾಟಕ ದೇಶದ ಪಂಡಿತರೆಂದರೆ ಕಾಶಿಯ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಕಣ್ಣಿಲ್ಲೇ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮಗೆ ಇವರೊಂದು ಕ್ಷುದ್ರಕೀಟವೆಂದು ಅವರ ತಿಳುವಳಿಕೆ. ಅಷ್ಟೊಂದು ವಿದ್ವತ್ತಿಯ ಬಲ-ಅಹಂಕಾರ. ಮಹನ್ನೀಯರಾದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರನ್ನೂ ಅದೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಎಳೆದುಬಿಟ್ಟರು. ಎಷ್ಟಾದರೂ ಇವರು—

‘ಶಬ್ದಜಾಲಂ ಮಹಾರಣ್ಯಂ ಚಿತ್ತಭ್ರಮಣ ಕಾರಣಂ|’

(ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ)

ಎಂಬಂತೆ, ಚಿತ್ತಭ್ರಮಣವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂಥ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮರಾದ ಪಂಡಿತರೇ ಹೊರತು ದೃಢಚಿತ್ತವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೀಕರಿಸಿಕೊಂಡಂಥವರಲ್ಲ. ಅಂದಮೇಲೆ ಇಂಥವರು ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಾದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ಪಾಸಂಗಕ್ಕಾದರೂ ಹತ್ತಬಹುದೇ! ಪಂಡಿತರು ಅಳವಾದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಏಕದಾ ಧುಮುಕಿಬಿಟ್ಟರು. ತತ್ಕ್ಷಣ ಪಂಡಿತರ ತಂಡವೊಂದು ಎವೆಯುಬ್ಬಿಸಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರೆದುರಿಗೆ ಹೋಗಿ ವಿರಾಸನ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿತು. ತಾಸೆರಡು ತಾಸು ಆ ಮಾತು ಈ ಮಾತು ನಡೆದವು ಅಲ್ಲಿಂದ

‘ವಿದ್ಯಾ ವಿನಾದಾಯ ಧನಂ ಮದಾಯ|’

ಎಂಬಂತೆ ವಿನಾದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ವಿದ್ಯೆಗಲಿತಂಥ ಪಂಡಿತರು ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಶಾಸ್ತ್ರವಾದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರನ್ನು ಅಹ್ವಾನ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು. ಗವಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಿಂಹವನ್ನು ನರಿಯು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಯುಗ್ಧಕ್ಕೆ ಕರೆದಂತಾಯಿತು. ಆದರೇನು? ಪಂಡಿತರ ಅಹಂಭಾವದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರಿಗೆ ನಗೆ ಬಂದಿತು. ಆಗ ಅವರು ಇಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದರು:— ‘ಶಾಸ್ತ್ರವಾದ ಕ್ಕೇನೋ ನಾವು ಸಿದ್ಧರೇ ಇರುವೆವು; ಆದರೆ ಇದು ಬರೇ ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಡೆಯಕೂಡದು. ಇಲ್ಲಿಯ ಮಹಾರಾಜನು ಮಧ್ಯಸ್ಥನಾಗಬೇಕು; ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ನಡುವೆ ಒಂದು ಪಣ(ಕರಾರು)ನಾಗಬೇಕು. ಅಂದರೆ

ಮಾತ್ರ ನಾವು ಬರುವೆವು.' ವಾದಕ್ಕೆ ಆತುರಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಪಂಡಿತರು ಹಿಂದುಮುಂದಿನ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಹಾಗೇ ಆಗಲೆಂದರು. ಕೂಡಲೆ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಮಧ್ಯಸ್ಥನನ್ನಾಗಿ ಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪಣವೇನಾಗಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು:—‘ಈ ವಾದದಲ್ಲಿ ನಾವು ಸೋತದ್ದೇ ಆದರೆ ಯತ್ಯಾಶ್ರಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವೆವು. ನೀವು ಸೋತ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಯತ್ಯಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು’ ಇದೇ ಪಣವೆಂದು ಹೇಳಿದರು ಮಹಾರಾಜನೂ, ಪಂಡಿತರೂ ಇದಕ್ಕೊಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಶಾಸ್ತ್ರವಾದಕ್ಕಾರಂಭವಾಯಿತು. ಹಿಂದು ದಿನವಾಯಿತು; ಎರಡು ದಿನಗಳಾದವು ವಾದಿ ಜಯದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಸ್ವರೂಪರಾದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರೆದುರಿಗೆ ಈ ಅಹಂಮುನ್ಯ ಪಂಡಿತರು ಎಷ್ಟು ದಿವಸ ತಾನೆ ತಡೆದಾರು? ‘ಹಿಟ್ಟು ಇದ್ದಷ್ಟು ರೊಟ್ಟಿ’ ಎಂಬ ಗಾದೆಯಂತೆ ಅವರ ಬಂಡವಾಳವೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಯಿತು. ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಕೋಟಿಯ ಮೇಲೆ ಕೋಟಿಯನ್ನು ಎರಿಸಿಹತ್ತಿದರು. ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಾಯೇ ಬಾರದು. ಮೋರೆಗೆಲ್ಲ ಕವು ಬಡೆದವು. ಮಧ್ಯಸ್ಥನಾದ ಮಹಾರಾಜನು:—ನೀವು ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಅಹಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಾದ ಮಹಾ ಯತಿವರರನ್ನು ಕಣಕಿದುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ನಿಮಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ. ಈಗಲೇ ಎಲ್ಲರೂ ನಿಮ್ಮ ಪಣದಂತೆ ಯತ್ಯಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರಿ, ಎಂದು ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟನು. ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳಾದ ಪಂಡಿತರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಜೀವದ ಸುತ್ತು ಬಂದಿತು. ಮಾಡಬೇಕೇನು? ಮಹಾರಾಜನ ಸಮಕ್ಷ ಪಣವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಮರುಮಾತಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಯತ್ಯಾಶ್ರಮಿಗಳಾದರು. ಮಾಡಿದವನುಣ್ಣುವನು ಮಣಿಯಂಥ ಕಡಬು!

ಹೀಗೆ ಯತ್ಯಾಶ್ರಮವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಪಂಡಿತರು ಮುಂದಾದರೂ ಬುದ್ಧಿಗಲಿತರೆಂದು ನೀವು ತಿಳಿದಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲ, ಹಾಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇವರು ಯತ್ಯಾಶ್ರಮಿಗಳಾದದ್ದೇ ಹುಲಿದೊಗಲು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡ ನರಿಯಂತೆ ತೋರಿಕೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಆಗಿದ್ದರು; ಅಂದಮೇಲೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಯತ್ಯಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಗುಣಗಳು ಹೇಗೆ ಬಂದಾವು? ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳು ಹೇಗೆ ನಾಶವಾದವು? ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಮಾಟಗಾರನಿಂದ ಏನೋ ಮಾಟ ಮಾಡಿಸಿ, ಶ್ರೀ ಘಾದರಾಯರಿಗೆ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಾರದಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಕೈಲಾಗದ್ದು

ಮೈಯೆಲ್ಲ ಹರಕೊಂಡಿತೆಂಬ ಗಾದೆಯ ಸಮಾಚಾರ. ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಬೆದರುವರೇ? ಆಗಲೇ ಕೋಟ ಕೋಟ ಜಪಮಾಡಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಂದು ಹಯಗ್ರೀವ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದರು.

ಹಯಗ್ರೀವ ಹಯಗ್ರೀವ ಹಯಗ್ರೀವೇತಿ ಯೋ ವದೇತ್ ||

ತಸ್ಯ ನೀಸರತೇವಾಣೇ ಜಹ್ನು ಕನ್ಯಾ ಪ್ರವಾಹವತ್ ||

ಎಂಬ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವದೇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸುರಗುರುವಿ ನಂತೆ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದುದಲ್ಲದೆ ಪಂಡಿತರು ಮಾಡಿಸುವ ಮಾಟಗಳು ಹಿಂದೂ ಇವರ ಮೇಲೆ ನಡೆಯದಂತಾದವು. ಆಗ ಸರ್ವರೂ ಮೋರೆಯನ್ನೂ ಣಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದರು.

ಈ ಹಯಗ್ರೀವ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಮಠದಲ್ಲಿ ಆದ್ಯಾಪಿ ನೋಡಬಹುದು.

ಭೋ ವಾಚಕವೃಂದ! ಭಗವದ್ಭಕ್ತರನ್ನು ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ತಡವಿದ ಪಂಡಿತರ ಗತಿಯೇನಾಯಿತೆಂಬದನ್ನು ನೋಡಿದಿರೇನು? ಭಕ್ತರೆಂದರೆ ಭಗ ವಂತನಿಗೆ ಜೀವವ್ರಾಣ. ಅವರನ್ನು ಹಿಂದುಕ್ಷಣವಾದರೂ ಬಿಟ್ಟಿಗಲಲಾರನು.

ಒಡಲನೆಳಲಂದದಲಿ ಹರಿಸೆ | ಮೊಡನೆ ತಿರುಗುವ ಹಿಂದರಕ್ಷಣ |

ಬಿಡದೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ಭಕ್ತಾಧೀನನೆಂದೆನಿಸಿ ||

(ಹರಿಕಥಾಮೃತಸಾರ)

ಎಂಬ ದಾಸರಾಯರ ವಾಕ್ಯದಂತೆ ಭಕ್ತಾಧೀನನಾದ ಭಗವಂತನು ಯಾವಾಗಲೂ ಅವರ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆಯೇ ಇರುವನೆಂದಮೇಲೆ ಅಂಥವರನ್ನು ತಡವುವದು ಮುಂದಿನ ಅನರ್ಥಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸರಿ.

ಹಿಮ್ಮೆ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ಇತರ ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ತಮ್ಮ ಒಡ ನಾಡಿ ಬಾಲಕರಾದ ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಮೇಲೆ ಆಸೂಯೆಪಟ್ಟು ಭೋಜನ ದಲ್ಲಿ ವಿಷವನ್ನು ಹಾಕಿ ಉಣಿಸಲು, ಅಂದೇ ರಾತ್ರಿ ಸ್ವಾಮಿಯು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತೀಕಾರ ಔಷಧವನ್ನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಸಲಹಿದನು. ಆಗ ಶಿಷ್ಯರ ಮೋರೆಗಳು ಬತ್ತಿ ಹೋದವು. ಗುರುಗಳ ಎದುರಿಗೆ ನಾಚಿಕೆಗೇಡಾದರು.

ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಅಪಮಾನಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕೆಂದು ಬಂದ ಕಾರವ ವನನ್ನು ಗಂಧರ್ವರಿಂದ ಸಿಚಂಡಿ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಕೂಡಿಸಲಿಲ್ಲವೇ?

ಅಂಬರೀಷ ಮಹಾರಾಜರ ಏಕಾದಶೀವ್ರತವನ್ನು ಹಾನಿಗೆಯ್ತು ಬೇಕೆಂದು ಬಂದ ದೂರ್ವಾಸಯುಷಿಗಳನ್ನು ಚಕ್ರದ ಬಾಧೆಯಿಂದ ತ್ರಾಹಿ ತ್ರಾಹಿ ಎನಿಸಿಬಿಡಲಿಲ್ಲವೇ?

ಅಂತೆಯೇ ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರು ಇಂಥ ಮಹಾನುಭಾವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನಮಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ.

“ಕರವಮುಗಿದು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಶಿರಬಾಗಿ ಚರಿಸುತಿರೆಚ್ಚರಿಕೆ ||

ಸಿರಿಯೆಂಬ ಸೊಡರಿಗೆ ಮಾನ್ಯರ ಅವಮಾನ ಬಿರುಗಾಳಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆ||”

೮ ಕಂಕಣಚಾರ್ಯ.

ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಉತ್ತರ ದೇಶದ ಸಂಚಾರವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು, ದಕ್ಷಿಣದ ಕಡೆಗೆ ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆಗ್ಗೆ ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ವೀರನರಸಿಂಗ ಅರಸನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆಗಳು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಸಾಧು-ಸಂತರಲ್ಲಿ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಅತುಲವಾದ ಭಕ್ತಿ-ವಿಶ್ವಾಸವುಳ್ಳವರು. ಪಂಡಿತರಿಗೂ-ಕವಿಗಳಿಗೂ ಆಶ್ರಯದಾತರು. ಅಂತೆಯೇ ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ಸಾಧು-ಸಂತರೂ, ಕರ್ಣಾಟಕಾಂಧ್ರ ಕವಿಗಳೂ-ಪಂಡಿತರೂ ಮರುಗಳೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದರು. ಇರಲಿ.

ವೀರನರಸಿಂಹನು ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಬಂದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಒಳ್ಳೇ ರಾಜವೈಭವದೊಂದಿಗೆ ಅವರನ್ನು ಮೆರವಣಿಗೆಯಿಂದ ಕರೆದೊಯ್ದನು. ಅಂದು ಅರಸನೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ದೇವರ ಪೂಜೆ ನಡೆಯಿತು. ಪೂಜೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯು ದೇವರಿಗೆ ಹಿಂದು ಅವಕೌಲ್ಯವಾದ ರತ್ನಕಂಕಣವನ್ನರ್ಪಿಸಿದನು. ಯಾವ ಗೆಜಪತಿ ರಾಜನನ್ನು ಗೆದ್ದು ಅವನಲ್ಲಿದ್ದ ಎರಡು ರತ್ನಕಂಕಣಗಳನ್ನು ತಂದಿದ್ದನೋ, ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಇದೊಂದು. ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬಲವಾದ ಬೀಗಮುದ್ರೆ ಮಾಡಿಸಿದ್ದನು. ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಕಳೆದವು. ಶ್ರೀ

ಪಾದರಾಯರು ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದ್ದರು. ಒಂದಾನೊಂದು ದಿವಸ ಅದೇನು ಕಾರಣದಿಂದಲೋ ಅರಸನು ತನ್ನ ಭಂಡಾರದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆಸಲು ಅದರಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ರತ್ನಕಂಕಣವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಹಾ! ಇದೇನು ವಿಚಿತ್ರ! ಅರಸನು ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ ಮೊಹರು ಮಾಡಿಟ್ಟಿದ್ದ ಭಂಡಾರ ದೊಳಗಿನ ರತ್ನಕಂಕಣವು ಹೋಯಿತೆಲ್ಲಿ? ಕಂಕಣಚೋರರು ಯಾರಿರ ಬಹುದು? ಅರಸನಿಗೆ ಇದೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ಕುಳಿತಿತು. ಜನರಿಗೂ ಸೋಜಿಗ. ಭಂಡಾರದ ಕಾವಲುಗಾರರಂತೂ ಕೈಕಾಲು ಬಿಡಹತ್ತಿದರು. ಧೋರೆಯು ಆಗಲೇ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿ ದನು. ಇನ್ನು ಮೂರು ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಇದರ ಶೋಧವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಯೇ ತೀರ ಬೇಕೆಂದು ಕರ್ಮಚಾರಿಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಒಂದು ದಿನ ವಾಯಿತು, ಎರಡುದಿನಗಳಾದವು, ಮೂರನೆಯ ದಿನವೂ ಅರ್ಧ ಸವೆಯಿತು. ಕಂಕಣಚೋರನ ಸುಳಿವೇ ಇಲ್ಲ. ಕರ್ಮಚಾರಿಗಳ ಮೋರೆ ಕಪ್ಪಿಟ್ಟಿತು. ಅರಸನು ನಮಗೆ ಎಂತಹ ಕ್ರೂರಕಾಸನವನ್ನು ವಿಧಿಸುವ ನೋ, ಎಂದು ಅವರು ಅಂಜಿ ಗಡಗಡ ನಡುಗಹತ್ತಿದರು ಕಂಕಣವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದಲ್ಲ ಮೇಲಾಗಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಬಲಿಷ್ಠ ದೋರೆಯನ್ನು ಗೆದ್ದು ತಂದದ್ದು.

ಇಂಥಾದ್ದು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಮಹಾರಾಜನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಟ್ಟಾನೇ? ಕಾವಲುಗಾರರ ಗತಿಯೇನಾಗುವದೋ? ನಮ್ಮ ಅವಸ್ಥೆ ಏನೋ? ಎಂಬ ದಾಗಿ ಕರ್ಮಚಾರಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾದರು. ಹಿಂದಕ್ಕೆ: — ಸೀತಾಮಾತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಹೋದ ಹನುಮಂತನೇ ಮೊದಲಾದವರು ತಮ್ಮ ಗಡುವು ಮೀರಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸುಗ್ರೀವನ ಉಗ್ರಕಾಸನಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾರಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಂತೆ ಈಗಿನ ಕರ್ಮಚಾರಿಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯಾಯಿತು. ಕಂಕಣಚೋರರಾದರೋ ಸಿಕ್ಕುವ ಸಂಭವವೇ ಇಲ್ಲ. ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದರೆ ಕರ್ಮಚಾರಿಗಳೂ, ಕಾವಲುಗಾರರೂ ಉಳಿಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಮಾಡಬೇಕೇನು? ಇದೊಳ್ಳೇ ಬಿಗುವು ಬಂದಿತು. ಸಂಕಟ ಬಂದಾಗ್ಗೆ ವೆಂಕಟರಮಣನನ್ನುವಂತೆ ದೇವರನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅದೇನು ಕರ್ಮಚಾರಿಗಳ ಸುದ್ದೆವವೋ, ಕಂಕಣವಿರುವ ಸ್ಥಳವು ಗೊತ್ತಾದಂತಾಯಿತು. ಅದರೇನು? ಅದು ಹಳ್ಳಿ ರಹಸ್ಯ

ವಾದ ಸ್ಥಳ. ಕರ್ಮಚಾರಿಗಳು ಕೂಡ ಅದನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಬೈಲಿಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಅಂದಮೇಲೆ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಅಯ್ಯೋ! ದೇವರು ವರವು ಕೊಟ್ಟರೂ ಪೂಜಾರಿಯು ವರವು ಕೊಡಲಿಲ್ಲೆಂಬ ಗಾದೆಯಂತೆ ಕಳವಿನ ಮಾಲು ಇರುವ ಸ್ಥಳವು ಗೊತ್ತಾದರೂ, ಮಾಲು ಮೋರೆಯ ಎದುರಿಗೇ ಇದ್ದರೂ, ಅದನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಾರದಂಥ ಅದಾವ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು? ಅಂಥಾ ರಹಸ್ಯವಾದ ಸ್ಥಳವಾದರೂ ಇನ್ನಾವುದಿದ್ದೀತು? ಭೋ ವಾಚಕ ಮಹಾಶಯ! ಅದು ಮತ್ತಾವುದೂ ಅಲ್ಲ. ರಾಜನ ಪರಮಪ್ರೀತಿಯ ವೇಶ್ಯೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಕಣಗಳಿವೆ. ನೋಡಿದಿರಾ! ರಾಜನ ಹೊರತು ಮತ್ತೊಂದು ಗಂಡು ಹುಳವೂ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ರಾಜನೇ ಒಯ್ದು ಕೊಟ್ಟಿರಬಹುದೇ? ತಾನೇ ತನ್ನ ವೇಶ್ಯೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಘಟಾಟೋಪವೇತಕ್ಕೇ? ಇಲ್ಲ-ಇಲ್ಲ. ರಾಜನು ಕೊಟ್ಟೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ವೇಶ್ಯೆಗೆ ಕಂಕಣಗಳೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂದವು? ಕರ್ಮಚಾರಿಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಗೊಥಬಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕುವದೇ ಕಠಿಣ ಬಂತು. ಕಡೆಗೆ ಏನೇನೋ ಮಾಡಿ ಪುಂತ್ರಿಯ ಮುಖದಿಂದ ರಾಜನಿಗೆ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ರಾಜನಿಗೆ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಎಲಾ, ಇದೇನು? ನಾನು ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ ಬೀಗ-ಮುದ್ರೆ ಮಾಡಿಟ್ಟ ಕಂಕಣವು ವೇಶ್ಯೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬಂತು? ಎಂದವನೇ ಅಕೆಯನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿದನು. ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ಎರಡೂ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ರತ್ನಕಂಕಣಗಳು. ಅತೀವ ಸೋಜಿಗವಾಯಿತು ಅಹಹಾ! ನಾನು ಒಂದು ಕಂಕಣವನ್ನು ಹುಡುಕುವದೊಳಗೆ ಎರಡು ಕಂಕಣಗಳೂ ಈಕೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕವಲ್ಲ! ಇದೇ ನಾಗಿದ್ದೀತು? ಒಂದನ್ನು ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆನು. ಅದಂತೂ ಇಲ್ಲಿ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಸಂಭವವೇ ಇಲ್ಲ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಈ ಕಂಕಣಗಳೇ ಬೇರೆಯಾಗಿರಬಹುದೇ? ಅಥವಾ ನಾನೇ ಭ್ರಾಂತನಾಗಿರಬಹುದೇ? ಏನಾದರೂ ಆಗಲಿ. ಅಕೆಯನ್ನೇ ಕೇಳೋಣ! ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾಳೋ ತಿಳಿದು ಹೋಗುವದು; ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ವೇಶ್ಯೆಯನ್ನೇ ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ಆಕೆಗೆನು ಭಯ? ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಳು:—ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರೆಂಬ ಯತಿವರ್ಯರು ಈಗ ಎರಡು ದಿನದ ಹಿಂದೆ ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಇವೆರಡೂ ಕಂಕಣಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹೋದರು. ದೊರೆಯು

ಮುಗ್ಧನಾಗಿ ಹೋದನು. ಅಯ್ಯೋ! ಇದೇನು? ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಗುರುಗಳು ವೇಶ್ಯೆಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದು, ಕಂಕಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹೋದರೇ? ಛೀ-ಛೀ! ಇದನ್ನು ನಾನು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ನಂಬಲಾರೆ-ನಂಬಲಾರೆ. ಹಿಂದುವೇಳೆ ಅವರೇ ಕೊಟ್ಟರೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿದರೂ ಹಿಂದು ಕಂಕಣವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಂದು ಅವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂತು? ಗುರುಗಳು ಜಾರಕರ್ಮದ ಕೂಡ ಚೋರಕರ್ಮವನ್ನೂ ಮಾಡಿದರೇ! ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನಾನು ಹೇಗೆ ನಂಬಲಿ? ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ವಿಚಾರಿಸಿದನು; ಮತ್ತು ಆದೇ ಹೇಳಿಕೆ. ರಾಜನಿಗೆ ಭಸು-ಪಿಶ್ತುಗಳುಂಟಾದವು. ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಆತನಿಗೆ ಪುರಾ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಇವಳಾದರೂ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಳು. ಮಾಡಬೇಕೇನು? ವೇಶ್ಯೆಯನ್ನೂ, ಮಂತ್ರಿಯನ್ನೂ ಕರೆದು ಕೊಂಡೇ ಗುರುಗಳ ಹತ್ತರ ಹೋದನು. ಗುರುಗಳಿಗೆ ಪಾಪ ಯಾವ ಸುದ್ದಿಯೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಅವರು ನಿತ್ಯದಂತೆ ಪ್ರಾತರಾಹ್ನಿಕವನ್ನು ತೀರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಪಾಠಪ್ರವಚನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಸಾಷ್ಟಾಂಗವಾಗಿ ವಂದಿಸಿದರು. ಗೆಳೆಗೆಯಾಯಿತು; ಎರಡು ಗೆಳೆಗೆಯಾಯಿತು ಹಿಬ್ಬರ ಬಾಯಿಂದಲೂ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲ. ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ಯತಿವರ್ಮರೆದುರಿಗೆ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಅಂಜಿಕೆ-ಭಯ. ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ನೋಡಿದರು ಕಡೆಗೆ ತಾವೇ ವಿಚಾರಿಸಿದರು:—“ಎಲೈ ಅರಸೇ, ಇಷ್ಟು ಜನರೂ ಏನೋ ಕಾರಣದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿರಲ್ಲಾ! ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳು? ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಅರಸನಿಗೆ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಶಿರಗಳು ಬಿಗಿದುಹೋದವು. ಕಣ್ಣುತುಂಬಾ ನೀರು ಬಂದವು. ಅಯ್ಯೋ, ಗುರುಗಳಿಗೆ ಏನೆಂದು ಹೇಳಲಿ? ನಿಜಾಂಶವಾದರೋ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸದಿದ್ದರೆ ತಿಳಿಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೇನು ಮಾಡುವದು? ಎಂದು ವೇಚಾಡಹತ್ತಿದನು. ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಕರ್ಮಚಾರಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಅವರಿಗೂ ಹೆದರಿಕೆ. ಮಹಾರಾಜನೂ, ಮಂತ್ರಿಯೂ ಸುಮ್ಮನಿರುವಾಗ ತಾವೇನೆಂದು ಹೇಳುವರು? ಕಡೆಗೆ ಗುರುಗಳು ಹತ್ತಾಯಪಡಿಸಲು, ಕರ್ಮಚಾರಿಗಳು ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ನಿವೇದಿಸಿದರು. ವೇಶ್ಯೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಂಕಣಗಳಿರುವದನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದರು. ಇವರಿಗಾದರೋ ಯಾವ ಗಂಧವೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಕರ್ಮಚಾರಿಗಳಿಗಾಗಲಿ, ರಾಜನಿಗಾಗಲಿ ಏನು ಉತ್ತರ ಹೇಳಬೇಕು? ಅವರಾದರೋ ಸಾಕ್ಷಿಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿರುವರು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಕೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಪಾದ ರಾಯರಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಿಲ್ಲ-ಪಟ್ಟಿಯಿಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯೆಂದರೆ, ಸರ್ವ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೊಬ್ಬನೇ. ಆತನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. ರಾಜನಿಗೂ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೂ ಇದರಿಂದ ಸಮಾಧಾನವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಆಗ ಶ್ರೀಗಳವರು ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಲು, ಎಲ್ಲವೂ ಸ್ವಾಮಿಯ ಆಟವೆಂದು ತಿಳಿಯಬಂತು. ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಆನಂದಾಶ್ರುಗಳು ಸುರಿದುಹೋದವು. ಕ್ಷಣ ಹೊತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಕಣ್ಣು ತುಂಬಾ ನೋಡಿ—ಅಪ್ಪಾ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ! ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನೀನು ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರ ಗೋಪಿಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಾಡಿದಂತೆ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತ ನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಈ ವೇಶ್ಯೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಾಡಿಸಿದೆಯಾ? ಆಗಲಿ, ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ನಡೆಯಲೇಬೇಕು ಅದನ್ನು ಮೀರುವದಕ್ಕೆ ನಾನೆಷ್ಟರವನು? ಆದರೆ ಸರ್ವವೂ ನೀನೇ, ಎಂದು ನಂಬಿದ ಭಕ್ತರನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಭಾರವು ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನದು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿಕೋ. ಇಲ್ಲ ದಿದ್ದರೆ ಶರಣಾಗತ ರಕ್ಷಕ, ಭಕ್ತರ ಕಾಮಧೇನು, ಭಕ್ತಾಭಿಮಾನಿ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳೆಲ್ಲ ಅಳಿಸಿ ಹೋಗುವವು. ಹೀಗೆಂದು ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಮೊರೆ ಯಿಟ್ಟರು. ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ಭಕ್ತಿಭಾವವು ಇನ್ನೆಂಥಾದ್ದೋ? ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಇನ್ನೆಷ್ಟು ನಿರ್ಮಲವಾದದ್ದೋ? ಸ್ವಾಮಿಯು ಅವರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಕರುಣವನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದನೋ? ಪಾಮರರಾದ ನಮ್ಮಿಂದ ಅದನ್ನು ಉಹಿಸಲೂ ಅಸಾಧ್ಯ. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಭಕ್ತನಾದ ಪ್ರಲ್ಹಾದನ ನುಡಿಗೆ ಕಂಬವನ್ನೊಡೆದು ಬಂದಂತೆ, ಗಜರಾಜನ ಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕೆ ಗರುಡಗಮನನಾಗಿ ಓಡಿ ಬಂದಂತೆ ತಕ್ಷಣ ಸ್ವಾಮಿಯು ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ವೇಷದಿಂದಲೇ ಬಂದುಬಿಟ್ಟು, ಈ ಕಂಕಣಗಳನ್ನು ನಾನೇ ಹಿಡ್ಡು ವೇಶ್ಯೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ಅದೃಶ್ಯನಾದನು.

ಸುಳ್ಳಲ್ಲ.

“ಕರೆಕರೆದಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವನು | ತನ್ನ | ಶರಣರ ಕಾದುಕೊಂಡಿರುವನು || ಮರೆದು ಬಿಟ್ಟವರನ್ನು ಮರೆವನು | ತನ್ನ | ಸರಿಯೆಂದರ್ದಲ್ಲ ಮುರವನು ||” ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಶ್ರೀದ ವಿಠ್ಠಲರ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ.

ರಾಜನೊ, ಮಂತ್ರಿಯೊ, ಕರ್ಮಚಾರಿಗಳೊ ಈ ಅದ್ಭುತದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಭಯಚಕಿತರಾದರು. ಯಾವ ಸ್ವಾಮಿಯು ಕೌರವನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಕಟಮಾಡಿ ತನ್ನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದವರನ್ನು ವೋಹಗೊಳಿಸಿದ್ದೆನೋ, ಅದೇ ಸ್ವಾಮಿಯು ಈಗ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ರೂಪದಿಂದ ಬಂದು ಅರಸನೇ ವೋದಲಾದವರನ್ನು ಭ್ರಾಂತಿಗೊಳಿಸಿದನು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಶ್ರೀನಿಧಿತೀರ್ಥರು—

“ಜಿತ್ವಾನೀತಂ ನೃಪೇಣಪ್ರಬಲ ಗಜಪತಿಂ ಕಂಕಣದ್ವಂದ್ವಮೇಕಂ |
ಯಸ್ತೈದತ್ತಂ ಮನೋಜ್ಞಂ ತದನುನರಪತೇರ್ಭೋಗೇ ನಾಯಕೌ
ನಿಕಾಯಾಂ ||
ಯದ್ರೂಪಃ ಶ್ರೀರಮೇಶಃ ಪರಿಜನಸಹಿತೇ ಜಾಗರೂಕೇದ್ವಿತೀಯಂ |
ದತ್ತಂ ಭೂಪಾಲಮೌಲೌ ಪುನರಪಿತದದಾತ್ಸೋವದಾನ್ಮಾಂ
ಯತೀಂದ್ರಃ ||”

(ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಾಷ್ಟಕ)

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವರು.

ಆಯಿತು. ರಾಜನ ಸಂದೇಹವು ದೂರಾಯಿತು. ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ಮೇಲೆ ಬಂದ ಅಪವಾದವು ಬಯಲಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗವಾಗಿ ಎರಗಿ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ರಾಜನಂತೂ ಅತ್ಯಂತ ಲೀನನಾಗಿ ಹೋದನು. ಭೋ ಸ್ವಾಮಿ! ಗುರುವರ್ಯಾ! ನಿನ್ನ ದಯದಿಂದ ಕ್ಷುದ್ರಾದಪಿ ಕ್ಷುದ್ರರಾದ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಇಂದು ಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನವಾಯಿತಲ್ಲ! ಧನ್ಯರಾದೆವು. ಪುನೀತರಾದೆವು; ನಮ್ಮ ಸರ್ವಾಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಕಾಪಾಡಬೇಕು. ಎಂಬದಾಗಿ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ ಅವರಿಗೆ ಬಹು ಮಾನ-ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ರಾಜನನ್ನು ಸಾಂತ್ವನಚನಗಳಿಂದ ಸಂತೈಸಿ, ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ತೋರಿದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕಾರುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಆತನನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದರು:—

ರಾಗ—ಆನಂದಭೈರವಿ ಆಟತಾಳ.

ಇಟ್ಟಾಂಗ ಇರುವೆನು ಹರಿಯೇ ಎನ್ನ ಧೊರೆಯೇ || ಪಲ್ಲ ||
ಸೃಷ್ಟಿಗೊಂದಿಹ ಪಾದ ಪದುನು ಶ್ರೀ ಹರಿಯೇ || ಅ. ಪ. ||

ಸಂಣಶಾಲೆಯೊಡನೆ ಬೆಂಟ ಕಾಸಿದ ತುಪ್ಪ | ಚಿನ್ನದ ಹರಿವಾಣದಲಿ
ಭೋಜನ || ಘನ್ನಮುಹಮ ನಿನ್ನ ಕರುಣ ತಪ್ಪಲು ಕಾ | ದನ್ನಕ್ಕೆ ಬಾಯ
ಬಿಡಿಸುವಿ ಯಲ್ಲೋ ಸ್ವಾಮಿ || ೧ ||

ಕೆಂಪಿಲಿ ಪೂಳಿವ ಪೀತಾಂಬರ ನುಡಿಸುವಿ | ಸೊಂಪಿನಂಚಿನ ಕಾಲು
ಹೊದಿಸುವಿಯೋ || ಕಪಿಲ ಹರೇ ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಯು ತಪ್ಪಿದ ಮೇಲೆ | ಹೇ
ಪಿನಾಕಿ ವಂದ್ಯ ಕೌಪಿ(ನ ದೊರೆಯದೋ || ೨ ||

ಚಂದ್ರಶಾಲೆ ಚಂದ್ರಕಿರಣದಂತೊಪ್ಪುವ | ಚಂದದ ಮಂಚದೋಳ
ಮುಲಗಿಸುವಿ || ಮಂದರೋದ್ಧರ ನಿನ್ನ ಮಮತೆ ತಪ್ಪಿದ ಮೇಲೆ | ಮಂದಿರ
ದೊಕ್ಕಲೆದಿಂಬು ಮಾಡಿಸುವಿ || ೩ ||

ನರಯಾನದೊಳು ಕ್ಷಣ ನರವರ ನೆನಿಸುವಿ | ವರಭಕ್ತಚಾಮರ ಹಾಕಿ
ಸುವಿ || ಕರುಣನಿಧೇ ನಿನ್ನ ಕರುಣ ತಪ್ಪಿದ ಮೇಲೆ | ಚರಣ ಭರಣ ಪಾದ
ರಕ್ಷೆಯು ದೊರೆಯದೊ || ೪ ||

ಗಂಗಾಜನಕ ಪಾಂಡುರಂಗ ನಿನೆ ಭಕುತರ | ಸಂಗವಿರಲಿ ದುಷ್ಟ
ಸಂಗ ಬೇಡಾ || ಅಂಗನೆಯರ ಕೂಡಾನಂಗಬಾಣಕ ಶಿಲ್ಕಿ | ಭಂಗವ ಪಡ
ಲಾರೆ ರಂಗವಿಠಲ ಕಾಯೊ || ೫ ||

ಸುಳ್ಳಲ್ಲ.

ದಯಾಳು ದೇವರನೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂ ನೆನೆದರೆ| ಅಳಿನಾಳಿಯೊ ||

ಎಂಬ ಸರ್ವಜ್ಞಕವಿಯ ವಚನವೂ,

‘ಹೂವು ತರುವರ ಮನೆಗೆ ಹುಲ್ಲು ತರುವಾ||’

ಎಂಬ ದಾಸೋತ್ತಿಯೂ ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ಭಗವಂತನು ಭಕ್ತರ
ಅಧೀನನಾಗಿರುವನು ಅಂತೆಯೇ ಆತನು ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರಿಗೆ ಮಗನೆ
ರೂಪದಿಂದ(ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಭಾಗವತ)ತುಪ್ಪದ ಬಿುದಿಗೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಂದು
ಕೊಟ್ಟನು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅದೇ ಪುರಂದರದಾಸರಿಂದ ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ
ಹೊಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಚಂಡಾಲನ ರೂಪದಿಂದ ಹಣ ತಂದು ಹಿಪ್ಪಿಸಿ,
ದಾಮಾಜಿಯ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದನು

ಕೊಲ್ಲಾಪುರದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಖೂಬಾಯಿ ಎಂಬ ಭಕ್ತ
ಳೊಬ್ಬಳು ವಿಠಲನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಅನಾಥ ಶುದ್ಧ ಏಕಾದ
ಶಿಯ ದಿವಸಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರೊಂದಿಗೆ ಸಂಧ್ಯಾಪೂಜೆ ಹೋಗಿ

ಬೇಕೆಂದು ಹವಣಿಸಿದ್ದಳು. ಈ ಸುದ್ದಿಯು ಅವಳ ಅತ್ತೆಗೆ ತಿಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಆಕೆಯು ಸಖೂಬಾಯಿಯನ್ನು ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಜೈದು, ಹಿಂದು ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಕಂಬಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿ ಬಾಗಿಲಕ್ಕೆ ಬೀಗವನ್ನು ಜಡಿದಳು. ಪಾಪ! ಸಖೂಬಾಯಿಯು ಏನು ಮಾಡ್ಬಾಳು? ಕೂತಲ್ಲಿಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟಳು. ಆಗ ಸ್ವಾಮಿಯು ಅವಳ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ತಾನೇ ಸಖೂಬಾಯಿಯ ರೂಪದಿಂದ ಬಂಧನದಲ್ಲಿದ್ದು ಆಕೆಯನ್ನು ಪಂಥ ರವುರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ತಿರುಗಿ ಹದಿನೈದು ದಿವಸದ ಮೇಲೆ ಸಖೂಬಾಯಿಯು ಸಂತೋಷದಿಂದ ತಿರುಗಿ ಬರಲು, ಸ್ವಾಮಿಯು ಅದ್ಭುತವಾದನು. ಈ ಅದ್ಭುತದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳ ಅತ್ತೆಗೂ, ಉಳಿದ ಮನೆ ಯವರಿಗೂ ಮೈಮೇಲೆ ಮುಳ್ಳುಗಳೆದ್ದವು. ಕೂಡಲೆ ಅವರು ಸಖೂಬಾಯಿಯ ಕಾಲು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ತಪ್ಪನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರಂತೆ.

ಹೀಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ದೇಸೆಯಿಂದ ಬೇಕಾದ ಸಂಕಟ ವನ್ನು ಸಹಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆಮುಂದೆ ನೋಡುವದಿಲ್ಲ ಅವರಲ್ಲಿ ಆತನದು ಅಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರೀತಿ. ಅಂತೆಯೇ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರಾಯರು—

ಜನಪ ಮೆಚ್ಚಿದರೀವ ಧನವಾ| ಹನವಿಭೂಷಣ ವಸನ ಭೂಮಿಯು|
ತನುಮನಗಳಿತ್ತಾದರಿಪರುಂಟೇನೊ ಲೋಕದಲಿ ||
ಅನವರತ ನೆನೆವರನಂತಾ| ಸನವೆ ಮೊದಲಾದಾಲಯದೊಳಿ |
ಟ್ಟಣುಗೆ ನಂದದಲವರ ವಶನಾಗುವ ಮಹಾಮಹಿಮ ||

ಹರಿಕಥಾವ್ಯುತಸಾರ

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವರು.

೯ ದೇವದರ್ಶನ.

ಹಿಂದಾನೊಂದು ದಿವಸ ಮುಳಬಾಗಿಲ ಮಠದೊಳಗೆ ಶ್ರೀಪಾದ ರಾಯರು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಪಾಠಪ್ರವಚನ ಹೇಳುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಪಾಠವು ಹಿಳ್ಳೇ ಭರದಿಂದ ಸಾಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಂತರಿಕ್ಷದಿಂದ ಹಿಂದು ಕುಸು ಮವು ಬಂದು ಅವರೆದುರಿಗೆ ಬಿತ್ತು. (ಕುಸುಮವು ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ

ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತಿಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುವರು.) ಕುಸುಮವೆಂದರೆ ಏನೋ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದಲ್ಲ. ಅತ್ಯಂತ ಸುವಾಸನೆಯುಳ್ಳದ್ದು; ಮನೋಹರವಾದದ್ದು. ಗುರುಗಳೂ ಶಿಷ್ಯರೂ ಆ ಕುಸುಮವನ್ನು ನೋಡಿ ಮುಗ್ಧರಾಗಿ ಹೋದರು. ಇಂತಹ ಕೋಮಲವಾದ ಘನುಘನು ಸುವ ಕುಸುಮವನ್ನು ಅವರು ಎಂದೂ ನೋಡಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚೇನು? ಅದು ಈ ಭೂಲೋಕದ ಕುಸುಮವೇ ಅಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಅದೊಂದೇ ಬಂತು? ಹಿಗ್ಗದವರಾದರೂ ಯಾರು? ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಮೋರೆಯೆತ್ತಿ ನೋಡಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಏನು ತಿಳಿಯಿತೋ ಏನೋ ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ. ಹಿಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಪಾಠವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು ಸಾಕ್ಷಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕಿದರು; ಮತ್ತು ಆ ಕುಸುಮವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಕಣ್ಣು-ಮೂಗಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರು. ಗುರುಗಳ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಶಿಷ್ಯರು ಬೆಪ್ಪಾಗಿ ಹೋದರು. ಎಲಾ! ಇದೇ ನಾಗಿರಬಹುದು? ನಮಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತ ಕುಳಿತ ಗುರುಗಳೆದುರಿಗೆ ಈ ಅಮೋಘವಾದ ಕುಸುಮವೊಂದೇ ಬಂತು? ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಗುರುಗಳು ಸಾಕ್ಷಾಂಗವಾಗಿ ವಂದಿಸದರೇಕೆ? ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸ್ವರ್ಗಾಧಿಪತಿಯಾದ ಇಂದ್ರನಾಗಲಿ, ದೇವತೆಗಳಾಗಲಿ ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ಮೇಲೆ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿರಬಹುದೇ? ಛೇ-ಛೇ! ಹಾಗಿರಕೂಡದು. ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಪುಷ್ಪಗಳ ಸುರಿಮಳೆಯಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು; ಹಾಗೂ ಗುರುಗಳ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಎರಿದಂತೆ ಬೀಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇದಾದರೂ ಹಿಂದೇ ಪುಷ್ಪ! ಗಾಳಿಗೆ ಹಾರಿ ಬಂದಂತೆ ಬಂದು ಅದೂ ಗುರುಗಳ ಎದುರಿಗೆ ಬಿದ್ದಿರುವದು. ಅಂದಮೇಲೆ ಇದರಲ್ಲೇನೋ ಕೌತುಕವಿರುವದು. ಹೀಗೆಂದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ತರ್ಕತಾಂಡವವನ್ನು ಹೂಡಿದರು. ಏನಾದರೂ ಅವರಿಗೆ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯು ಬಗಿಹರಿಯಲೊಲ್ಲದು. ಗುರುಗಳನ್ನೇ ಕೇಳಿ ಬಿಡೋಣವೆಂದರೆ ಯಾರೂ ಅವರೆದುರಿಗೆ ಬಾಯಿಬಿಚ್ಚಿ ಮಾತನ್ನೇ ಆಡಲಾರರು. ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ದೇವರಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿತ್ತು. ಗುರುಗಳಾದರೂ ಅಂತಹ ಶಾಪಾದಪಿ ಶರಾದಪಿಗಳೇ ಆಗಿದ್ದರು. ಅಂತೆಯೇ ಶಿಷ್ಯರೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಪರಮಪೂಜ್ಯಭಾವವನ್ನಿಟ್ಟು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಗುರುಗಳ ಎದುರಿಗೆ ಆಸನವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೂಡುತ್ತಿ

ರಲ್ಲಿ. ಗದ್ದರಿಸಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರಡಿಲ್ಲ. ನಗುವು, ಚೇಷ್ಟೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಸುದ್ದಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲ ಅವುದೋ ಹಿಂದು ಕಾಲದ ಮಾತಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಈಗಲಾದರೋ ಗುರುಗಳೆದುರಿಗೆ ಕಾಷ್ಠಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕಾಲು ಚಾಚಿಕೊಂಡು ಕೂಡುವ ಹಾಗು ಗುರುಗಳಿಗೇ ತಿರುಮಂತ್ರ ಹೇಳುವ ಶಿಷ್ಯರನ್ನೇಕರನ್ನು ಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆಂತೂ, ಅಂದರೆ ಶಿಕ್ಷಣವು ನಮ್ಮ ಜನರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಂದಂದಿನಿಂದಂತೂ ಗುರುಗಳೇ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿಯೂ, ಶಿಷ್ಯರೇ ಗುರುಗಳಾಗಿಯೂ ಮಾರ್ಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವರು. ಕಲಿಕಾಲವು ಇನ್ನೂ ಏನೇನನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡುವದೋ ಅದನ್ನಾರು ಬಲ್ಲರು? ಆಗಲಿ, ಇದೂ ಹಿಂದುಕಾಲದ ಮಾತೆಂದು ಹೇಳೋಣ.

ಈಗ ನಾಲ್ಕುನೂರು ವರ್ಷದ ಹಿಂದಿನ ಗುರುಶಿಷ್ಯರ ನಡತೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಿರಾ! ಶಿಷ್ಯರೇನು ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲ. ಬೇಕಾದಷ್ಟು ದೊಡ್ಡವರೇ ಇದ್ದರು. ಆದರೂ ಗುರುಗಳನ್ನು ಕೇಳುವಷ್ಟು ಧಾರ್ಮ್ಯವನ್ನು ಅವರು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರೇ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳತೊಡಗಿದರು: —

ಅವ್ರಾ, ಶಿಷ್ಯರಾದ ಬಾಲಕರುಗಳಿರಾ! ಇಷ್ಟೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ಪಾಠವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದೇಕೆಂಬುದನ್ನೂ, ಈ ಕುಸುಮದ ವೃತ್ತಾಂತವೇನೆಂಬುದನ್ನೂ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ನೀವೀಗ ಹಿಳ್ಳೇ ಕುತೂಹಲವುಳ್ಳವರಾಗಿರಬಹುದಲ್ಲವೆ? ಹಾಗಾದರೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳಿ.

ನಮಗೆ ಗುರುಸ್ವರೂಪರಾದ ಉತ್ತರಾದಿಮಠದ ಶ್ರೀ ರಘುನಾಥ ತೀರ್ಥರೆಂಬ ಮಹಾತ್ಮರನ್ನು ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲರಷ್ಟೇ? ಅವರು ಈ ಹೊತ್ತು ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾಗಿ ದೇವತಾ ವಿಮಾನದೊಂದಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಹೋಗುವಾಗ ಅವರು ನಮ್ಮ ಮೇಲಿನ ಅನ್ಯಾಜ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಅಂತಃಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿಯೇ ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಬಂದು ಹಿಂದು ಕುಸುಮವನ್ನೊಗೆದು ತಮ್ಮ ಸ್ವರ್ಗಯಾನವನ್ನು ನಮಗೆ ಸೂಚಿಸಿದರು. ಇದೇ ಅವರು ಹೀಗೆ ಕುಸುಮವು. ದೇವದೂತರಿಂದ ಮನ್ನಣೆ ಹೊಂದಿ ಸ್ವರ್ಗೀಯವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಗಮನ ಮಾಡಿದ ನಮ್ಮ ಗುರುವರ್ಯರು ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಪುಣ್ಯವಂತರೋ! ಇದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ನಾವು ಅವರಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗವಾಗಿ ವಂದಿಸಿದುದು.

ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ಈ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಿಷ್ಯರು ಹೌಹಾರಿ ಹೋದರು. ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡ ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ರಲ್ಲವೆಂದು ಅವರನ್ನು ಮನದಣಿ ಕೊಂಡಾಡಿದರು.

ಮುಂದೆ ನಾಲವಾರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಇಂಥ ದಿವಸ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಶ್ರೀ ರಘುನಾಥತೀರ್ಥರು ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದರೆಂಬ ವರ್ತಮಾನವು ಮಳ ಖೇಡಾದಿಂದ ಮುಳಬಾಗಿಲಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಈ ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೂ ಶ್ರೀಪಾದ ರಾಯರು ನೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿದುದಕ್ಕೂ ಚಾ-ಚೂ ತಪ್ಪು ಬೀಳದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಕೊಂಡಾಡಿದರೋ ಅದನ್ನು ಹೇಳತೀರದು.

ಹೀಗೆ ಗುರುಗಳಿಗೆ ದೇವದರ್ಶನವಾದುದನ್ನು ಶ್ರೀ ನಿಧಿತೀರ್ಥರು ತಮ್ಮ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಾಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಬಹು ಮನೋಹರವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿರು ತ್ತಾರೆ.

“ಶ್ರೀಮದ್ಯತೀಶ ರಘುನಾಥ ಮುನೀಶ್ವರಮಾಯಾ

ಪುಷ್ಪೈಸ್ತಮೂರ್ಧ್ನಿಕ ಪತತಿಪ್ರಸವೋಕ್ಷ್ಯ ಚೋರತ್ತಾ ||

ಸಂಪ್ರೇರಿ ತೋರು ರಘುನಾಥ ಮುನೀಶ್ವರಾಯ

ಶ್ರೀಪಾದರಾಜ ಗುರವೇಸ್ತು ನಮಃಶುಭಾಯ ||”

ಶ್ರೀ ರಘುನಾಥತೀರ್ಥರು ಹೂವನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಹಿಗದರೋ, ಆ ಸ್ಥಳ ದಲ್ಲಿ ದೇವರ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯವನ್ನು ಹಾಕುವದೊಂದು ಪದ್ಧತಿಯು ಮುಳ ಬಾಗಿಲಮಠದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪೊತ್ತಿಗೂ ಬಿದ್ದುಹೋಗಿರುವದು.

ರಘುನಾಥತೀರ್ಥರು ಶಾ. ಶಕೆ ೧೪೨೪ (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೫೦೨) ನೇ ದುಂದುಭಿ ಸಂ|| ದ ಮಾರ್ಗಶಿರ ವದ್ಯ ಪ್ರತಿಪದೆಯ ದಿವಸ ಮಾನ್ಯಖೇಟ ಪುರದಲ್ಲಿ (ಮಳಖೇಟೆ) ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದರು. ಇವರ ವೃಂದಾವನವು ಶ್ರೀ ಜಯತೀರ್ಥರ ವೃಂದಾವನದ ಎಡಮಗ್ಗಲಲ್ಲಿದೆ.

೧೦ ಕುಷ್ಠರೋಗ ನಿವಾರಣೆ.

ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರಿಗೆ ಸುಖಪ್ರಾರಬ್ಧವಿತ್ತೆಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವೆ ವಷ್ಟೆ? ಅದರಿಂದಲವರು ಬೇಕಾದಂಥ ಸುಗಂಧ ತೈಲಗಳನ್ನು ಲೇಪನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಭ್ಯಂಗನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ದಿನಾಲು ಅರವತ್ತು

ಅಲ್ಪ ಬಗೆಯ ಭಕ್ಷ್ಯ-ಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಶಾಕ-ಪಾಕಾದಿಗಳನ್ನೂ ಭೋಜನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ವಿಲಾಸಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ನಮ್ಮಂಥ ಅಹಂಮನ್ಯಪಂಡಿತರು ಕೆಲವರು: ಏನಿದು? ಯತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಾರವೇ ಇಲ್ಲ. ಸುಖಪ್ರಾರಬ್ಧವೆಂಬ ನೆವಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಯತ್ಯಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಅನುಚಿತವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಇಂಥ ಯತ್ಯಾಶ್ರಮವನ್ನು ಬೇಕಾದವರು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಬಹುದು. ಇವರೆಲ್ಲಿಯ ಯತಿಗಳು? ಎಲ್ಲಿಯ ಸಾಧುಗಳು? ಹೀಗೆಂದು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ನಂದೆ ಮಾಡಿದರು ಇದು ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲವೆಂತಲ್ಲ. ಒಂದೆರಡು ಸಾರೆ ಅವರೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಿವಿಯಿಂದಲೂ ಕೇಳಿದರು. ಆದರೇನು? ಪರಮಯೋಗೀಶ್ವರರೂ, ಸಮಸ್ತ ಜೀವಜಂತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ಕಾಣತಕ್ಕಂಥವರೂ ಆದ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಯಾರ ನಂದೆ-ಸ್ತುತಿಗಳಿಂದೇನು? ಅವರಿಗೆ ಎರಡೂ ಅಷ್ಟೇ. ದುಃಖವೂ ಇಲ್ಲ; ಸಂತೋಷವೂ ಇಲ್ಲ ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರು ಹೇಳಿದಂತೆ—

“ಹಿಂದಾಡಿಕೊಂಬುವರ ಮುಂದೆ ಕರಿಯಲಿ ಬೇಕು| ನಂದಿಸುವವರ ಕೂಡ ಬಿರಿಯಬೇಕು || ನಂದನಿಲವಿಗೆ ಸೇರದವರ ಕೂಡುಣಬೇಕು| ಕೊಂದವನ ಗೆಳೆತನವ ಮಾಡಬೇಕಯ್ಯಾ||”

ಧರ್ಮವೇ ಜಯವೆಂಬೆ| ದಿದು ದಿವ್ಯಮಂತ್ರಾ ||
ಇಂಥಾ ಉದಾತ್ತಧ್ಯೇಯವುಳ್ಳವರು. ಸ್ವಯಮೇವ ನಂದೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ ಎಲ್ಲವೂ ಶ್ರೀಶೇಷ್ಠ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತಾಗಲಿ, ಎಂದು ನುಡಿದು ಸುಮ್ಮನಾದರು. ಇವರು ಸುಮ್ಮನಾದರೂ ಇವರ ಭಾಗದ ಸ್ವಾಮಿಯು ಹೇಗೆ ಸುಮ್ಮನಾದಾನು? ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ನಂದೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಹೇಗೆ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಾನು? ಸಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕೂಡಲೆ ನಂದೆ ಮಾಡಿದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕುಪ್ಪರೋಗವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ‘ಮಾಡಬಾರದ್ದನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಆಗಬಾರದ್ದು ಆಗುವದು’ ಎಂಬ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನನಿಂದೆಯೇ ನರಕದ ಬಾಗಿಲವನ್ನು ತೆರೆಯುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಲು, ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಸಾಧು-ಸತ್ಪುರುಷರ ನಂದೆಯಂತೂ ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಮಹಾನರ್ಥಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದೀತೆಂದು ಹೇಳೋಣ? ವಿಜಯದಾಸರನ್ನು ನಂದಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲವೇ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು ಕ್ಷಯ

ರೋಗಿಗಳಾದದ್ದು? ರಾಮದಾಸರಂಥ ಅನೇಕ ಹರಿಶರಣರ ಮುಖಭಂಗಿತ ಮಾಡಹೋದದ್ದರಿಂದಲ್ಲವೇ? ಜಯವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯರು ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ ಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದದ್ದು? ಅದರಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ನಿಂದೆ ಮಾಡಿದವರು ಕುಷ್ಠರೋಗಿಗಳಾದರು. ಕಂಡವರೆಲ್ಲರೂ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಂತೆ, ದೊಡ್ಡವರ ನಿಂದೆ ಮಾಡಿ ಇಂಥ ದ್ರೋಹವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರೆಂದು ಛೇ-ಛೂ ಮಾಡಹತ್ತಿದರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು, ಹನುಮಂತನ ಮುಂದೆ ಹಾರಗುಬ್ಬಿ ಎಂದ ಹಾಗೆ ಅಂಥಾ ದೊಡ್ಡವರ ಮಾತು ನಿಮಗೇಕೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತೆಂದು ಅವರ ನೋರೆಯ ಮೇಲೆ ಉಗುಳಿದರು. 'ಕಟ್ಟಿ ಮೇಲೆ ಬುದ್ಧಿ ಬಂತು' ಎಂಬಂತೆ ಆಗ ಅವರಿಗೆ ನಿಜ್ಜಳವಾಗಿ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದವು. ಹೋದವರೇ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗವಾಗಿ ಎರಗಿ:—“ಸ್ವಾಮಿ, ಗುರುವರ್ಯ! ಮಹಾನುಭಾವಾ! ಮಂದ ಮತಿಗಳಾದ ನಮ್ಮಿಂದ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಪರಾಧವಾಗಿರುವದು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಕ್ಷಮಿಸುವ ಹಾಗೆ, ನಮ್ಮ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ, ಕೃಪಾಪೂರ್ಣದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವದಾಗಬೇಕು.” ಹೀಗೆಂದು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಹತ್ತಿದರು. ಸತ್ತುರುಷರ ಹೃದಯವು ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಕೋಮಲವಾದದ್ದೋ! ಎಷ್ಟು ಔದಾರ್ಯವುಳ್ಳದ್ದೋ ತಿಳಿಯದು. ನೋದಲು ತಮ್ಮನ್ನು ಬಗ್ಬಬಗ್ಬಿಯಿಂದ ನಿಂದೆ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಈಗ ಬೇಡಿಕೊಂಡ ಕೂಡಲೆ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ಅಂತಃಕರಣವು ಕರಗಿ ಹೋಯಿತು. ಮರುದಿವಸ ಬೇವತಾರ್ಜನೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಬರಹೇಳಿ ಶಂಖೋದಕವನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿದರು. ಕುಷ್ಠರೋಗವು ಹೇಳ ಹೆಸರಿಲ್ಲದಂತಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಮುನ್ನಿನಂತಾದರು. ನೆರೆದವರೆಲ್ಲರೂ ಈ ಅದ್ಭುತಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು, ಏನು ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವೋ! ಎಂದು ಅವರನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಹತ್ತಿದರು. ಕುಷ್ಠರೋಗವನ್ನು ಕಳಕೊಂಡವರಂತೂ ಗುರುಗಳ ಪಾದತಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡಿ ಶೇಷಾಯುಷ್ಯವನ್ನು ಅವರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದರು.

ಇದೇ ರೀತಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೆಲವು ಕುಹಕರು, ದಿನಾಲು ಪಂಚ ಭಕ್ಷಪರಮಾನ್ನವನ್ನು ಹೊಡೆಯುವ ಇವರೆಂಥ ಯತಿಗಳೆಂದು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದು,

ಮುಂದೆ ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನಸ ಉಟ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳ
ಗಿಂದ ಉಟ ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲ ಹಸಿ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹಾಗೇವೇ ಹೊರಗೆ
ತೆಗೆದಿಟ್ಟು, ಪುನಃ ಅವನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿರಿಸಿದಂತೆ ಇದನ್ನು ನೋಡಿ
ಮೊದಲು ಹಾಸ್ಯಮಾಡಿದ ಕುಹಕರೆಲ್ಲರೂ ಗಲ್ಲ ಗಲ್ಲ ಬಡಿದುಕೊಂಡು
ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರಲ್ಲಿ ತ್ವಮೆಯನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದರು.

ಈ ಮಾತನ್ನು ಶ್ರೀ ನಿಧಿತೀರ್ಥರು ಹೀಗೆ ಬಣ್ಣಿಸಿದರು:—

“ಶ್ರೀಗೋಪಿಕಾವತಿನಿವೇದಿತ ಪಷ್ಕರಾಕ ಮುಖ್ಯೋರುಭೋಜನ
ವಿದೂಷಣ ತತ್ಪರಾಣಾಂ ||

ಸಂದರ್ಶಿತೋರುನಿಜಕುಕ್ಷಿಗತಾದ್ರ್ಯಶಾಕ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜ ಗುರ
ವೇಸ್ತು ನಮಃ ಶುಭಾಯ||”

(ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಾಷ್ಟಕ)

ಅಲ್ಲದೆ—ಇವರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಯರೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮದೊಂದು
ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವರು:—

“ಹರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ನಾನಾ | ಪರಿಯಶಾಖಗಳನ್ನು ಭುಂಜಿಸೆ ||

ನರರ: ನೆಗಲು ಶ್ರೀಶಕ್ಯಪ್ಲನ | ಕರುಣದಿಂದಹುಸಿಯ ಮಾಡಿದ||”

ಮಹಿಮೆ ಸಾಲದೇ | ಇಷ್ಟೇ ಮಹಿಮೆ ಸಾಲದೆ || ಪ ||

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿಂದೆಯ ನುಡಿಯೆಂಬುದೇ ಕಟ್ಟಿದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಹ
ನ್ನೀಯರ ನಿಂದೆಯನ್ನಂತೂ ಸರ್ವಥಾ ಮಾಡಕೂಡದು. ಅವರು ತೋ
ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಇರಲಿ, ಏನೇ ಮಾಡಲಿ, ಅಂತರಂಗಶುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ
ವರೂ ನಿರ್ಮಲಚಿತ್ತರೂ ಆಗಿರುವದರಿಂದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪ್ರಿಯರಾಗಿರು
ವರು. ಅಂಥವರ ನಿಂದೆ ಮಾಡೋಣವೆಂದರೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿ
ದಂತೆಯೇ ಸರಿ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸರು—

“ದಾಸರ ನಿಂದಿಸಬೇಡ | ಮನವೇ | ಹರಿದಾಸರ ನಿಂದಿಸಬೇಡ||”

ಎಂಬದಾಗಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

೧೧ ದೃಢ ಚಿತ್ತ.

ಹಿಂದಾನೊಂದು ದಿವಸ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಊರೊಳಗೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ್ಗೆ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದ ಒಬ್ಬ ವೇಶ್ಯಾಸ್ತ್ರೀಯಳನ್ನು ಏಕದಾ ಅಲಿಂಗನ ಮಾಡಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟರು. ಆಯ್ಯೋ! ಇದೇನು? ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರಂಥ ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ಯತಿಗಳೂ ಕೂಡ ವಿಷಯ ವ್ಯಾವೋಹಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು ಇಂದ್ರಿಯ ಚಾಪಲ್ಯವನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿದರಲ್ಲ! ಎಂಬದಾಗಿ ಜನರು ತಂಡ ತಂಡವಾಗಿ ನೆರೆದು ಗುಜು ಗುಜು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಯತಿಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನುಚಿತವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದೂ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮಾಡಿದರು. ನಮ್ಮಂಥ ಚಿತ್ತಚಾಂಚಲ್ಯವುಳ್ಳವರ ಮಾತೇ ಇಷ್ಟು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೊಗಳುವದಕ್ಕೂ ತಡವಾಗದು; ಬೊಗಳುವದಕ್ಕೂ ತಡವಾಗದು. ಈ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರಂತೂ ಇರಲಿ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೇ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುವೆವು; ಮತ್ತೊಂದರ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ (ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಂತೆ ಕಾರ್ಯವಾಗದಿದ್ದಾಗ) ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಬಿಡುವೆವು. ಇಂಥ ಮಂದಮತಿಗಳಾದ ನಾವು ದೃಢಚಿತ್ತವುಳ್ಳವರ ಲೀಲಾ ವಿನೋದಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಸಮರ್ಥರಾದೇವು? ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ವೇಶ್ಯೆಯನ್ನು ರಾಜಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ ಅಲಿಂಗನ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೋ ಆಗಲೇ ಜನ ಜಾತ್ರೆ ಕೂಡಿತು. ಅವರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಇವರಿಂಥ ಸಾಧುಗಳು? ಕಾರ್ಯಸಾಧುಗಳೇ ಸರಿಯೆಂದೂ, ಮತ್ತೆಷ್ಟೋ ಜನರು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ಗೋಪಿಯರೊಡನೆ ಲೀಲಾ ಮಾಡಿದಂತೆ ಇದೊಂದು ಬಗೆಯ ಅವರ ಲೀಲೆಯೆಂದೂ, ಇನ್ನೆಷ್ಟೋ ಜನರು ಎಷ್ಟೋ ತೆರನಾಗಿಯೂ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಜನರ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚುವವರಾರು? ಸತ್ಯ-ರಜ-ತಮೋಗುಣಗಳುಳ್ಳ ತ್ರಿವಿಧ ಜೀವಿಗಳೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗುಣಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಜನಜಾತ್ರೆಯು ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ಬೆನ್ನಹತ್ತಿ ನಡೆದಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತುಸು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು, ಅದೇ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕಮ್ಮಾರನು ಕುಲಿಮೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಕುಡವನ್ನು ಕಾಯಲಿಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ್ದನು. ಅದು ಕಾದು ಕಾದು ನಿಗಿ ನಿಗಿ ಕಂಡದಂತಾ

ಗಿತ್ತು. ಕನ್ಯಾರನು ಇನ್ನು ಅದನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದು ಬಡಿಯತಕ್ಕವನು; ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಹೋದವರೇ ಆ ಕಂಡದಂ ತಿದ್ದ ಕೂಡವನ್ನು ಸರಕ್ಕನೇ ಹಿರಿದು ಮೈಮೇಲೆಲ್ಲ ಹಿತ್ತಿಕೊಂಡರು. ಅಹಹಾ! ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡ ಆಗಿನ ಜನರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಏನೆಂದು ಹೇಳೋಣ! ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಇವರೊಬ್ಬರು ಕಾರ್ಯಸಾಧುಗಳೆಂದು ಯಾರು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅವರು ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಬೆಪ್ಪಾಗಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟರು! ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಾಯೇ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅಗ್ನಿಯನ್ನೇ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಂಥ ಮಹಾನುಭಾವರಿಗೆ ಏನೆಂದು ಹೆಸರಿಡಬೇಕು? ಆಗ ಎಲ್ಲರೂ ಏಕಕಂಠ ದಿಂದ ಗುರುಗಳ ಜಯಜಯಕಾರಮಾಡಿ ಇವರು ನರರಲ್ಲ-ಸುರರೇ ಸರಿ! ಎಂದು ಕೊಂಡಾಡಿದರು.

ದೇಹಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂಥ ಮಹಾ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಸುಖ-ದುಃಖಾದಿಗಳ ಲೇಪವೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಇಲಿಯೂ ಅಷ್ಟೆ, ಹುಲಿಯೂ ಅಷ್ಟೆ. ಬೆಂಕಿಯೂ ಹಿಂದೇ; ಬರ್ಫವೂ ಹಿಂದೇ. ಅದರೆ ಇದು ಬಾಯಿಂದ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಸುಲಭವೇ ಹೊರತು, ಅಂಥಾ ದೃಢ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವದು ಪರಮ ದುರ್ಲಭವಾದದ್ದು. ಯಾರು ಇಂತಹ ದೃಢ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವರೋ ಅವರೇ ನಿಜವಾದ ಯೋಗಿಗಳು. ಸತ್ಪುರುಷರು. ಭಗವದನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರು.

ಆದವಾನಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಗಾಢಾಮ ತಿಮ್ಮಣ್ಣ ದಾಸರೆಂಬ ಮಹಾ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರೊಬ್ಬರಿದ್ದರು. ಅವರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜನರ ಕೂಡ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಕೆಲವರು ಕುಹಕರು ಕೂಡಿ ದಾಸರ ನೀರಿನವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಹಿಡೆದುಕೊಂಡು ಹಿಂದಾನೊಂದು ದಿವಸ ಅವರು ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ನೀರನ್ನು ಎಸರು ಬರುವ ಹಾಗೆ ಕಾಯಿಸಿ ಇಡಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಪಾಪ! ದಾಸರಿಗೆ ಇದಾವುದೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವರು ಬಂದವರೇ ಆ ಎಸರು ಬಂದು ಕುದಿಯುವ ನೀರನ್ನೇ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು. ತತ್ಕ್ಷಣ ಕುಹಕರ ಮೈತುಂಬ ಗುಳ್ಳಿಗಳಿದ್ದು ಅವರು ಬಾಯಿ ಬಾಯಿ ಬಡಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ದಾಸರಿಗೆ ಇವರು ಮಾಡಿದ ಆಟವು ತಿಳಿಯಬಂತು. ಅದರೂ ಅವರು ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ತಮ್ಮದೊಂದು ಹದ್ದೆಯ ಅರಿವೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಇದರಿಂದ ಹಿಂಸಿಕೊಳ್ಳರೆಂದು ಹೇಳಲು, ಅವರ ಮೈ ಮೇಲಿನ ಗುಳ್ಳಿಗಳೆಲ್ಲ

ಮಾಯಾವಾದವು!

ಹಿಂದಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಜನಕಮಹಾರಾಜನು ಭಾಗವತ ಸಪ್ತಮ ಕೇಶವೇ ಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಚಪ್ಪರವನ್ನು ಹಾಕಿ ಸಿದನು ಸನತ್ಕುಮಾರರು ಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದರು. ಜನಕನು ನಿಂತುಕೊಂಡೇ ಬಹು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಪುರಾಣಶ್ರವಣಕ್ಕೆ ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ದಿನಾಲು ಕೂಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ್ಗೆ ಹಿಂದು ದಿವಸ ಪರಮಾತ್ಮನು ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡುವ ಜನಗಳ ಚಿತ್ತಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಪುರಾಣವು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಚಪ್ಪರಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿಸಿಬಿಟ್ಟನು! ಕೂಡಲೆ ಶ್ರೋತೃಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕಕ್ಕಾವಿಕ್ಕಿಯಾಗಿ ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಓಡಹತ್ತಿದರು; ಮತ್ತು ಚಪ್ಪರವು ಸುಡಹತ್ತಿದೆ, ತಾವು ಹೊರಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಜನಕರಾಜನನ್ನೂ, ಪುರಾಣವನ್ನು ಸಾಕುಮಾಡಿರೆಂದು ಸನತ್ಕುಮಾರರನ್ನೂ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಜನಕನೂ ಸನತ್ಕುಮಾರರೂ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟರು. ತಾಸೆರಡು ತಾಸಿನಲ್ಲಿ ಚಪ್ಪರವೆಲ್ಲ ಭಸ್ಮೀಭೂತವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಆ ಮೇಲೆ ಉರಿಯೆಲ್ಲ ಶಾಂತವಾಗಲು, ಜನಕನೂ ಸನತ್ಕುಮಾರರೂ ಸುಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸತ್ತಿರುವರೆಂದೇ ತಿಳಿದು ಶ್ರೋತೃಗಳು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆಹಾ! ಆಗಿನ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ಏನೆಂದು ಹೇಳೋಣ! ಸನತ್ಕುಮಾರರು ಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಜನಕನು ಕೇಳುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಸರ್ವರೂ ಪರಮಾತ್ಮಾರ್ಥಪಟ್ಟು ನಿಮ್ಮಂಥ ದೃಢ ಚಿತ್ತವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ನಮಗೆ ಪುರಾಣಶ್ರವಣವು ತಪ್ಪಿತೆಂದು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡಹತ್ತಿದ್ದರಂತೆ.

ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಇಂಥಾ ದೃಢಚಿತ್ತವುಳ್ಳವರಾದ್ದರಿಂದಲೇ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೀಕರಿಸಿಕೊಂಡರು.

ತೃತೀಯ ಪಟಲ.

ಯಚ್ಚಿಷ್ಟೋನ್ಯಾಸರಾಜಃ ಪ್ರತಿಭಟಿ ಜನತಾ ಸರ್ವಗರ್ವಾಪಹರ್ತಾ |
ಕರ್ತಾ ಗ್ರಂಥತ್ರಯಸ್ಯ ಪ್ರತಿಭಟಿ ವಿಜಯ ಪ್ರೋಚ್ಚ ಶಾಸ್ತ್ರೋತ್ತಮಸ್ಯ ||
ಪ್ರಖ್ಯಾತಾಯತ್ಪ್ರಶಿಷ್ಯಾ ಜಗತಿಚವಿಜಯಿಂದ್ರಾಖ್ಯಯೋಗೀಂದ್ರಚಂದ್ರಃ |
ಶ್ರೀಮಚ್ಚ್ರೀಪಾದರಾಜ ಪ್ರಮುಖ ಯತೀವರಾಃ ಸೋವತಾನ್ಮಾಂ
ಯತೀಂದ್ರ ||

(ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಾಷ್ಟಕ.)

ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ಕಾಲವಿಚಾರ, ಗ್ರಂಥರಚನೆ
ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯಥಾಮತಿ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಡುವದು.

೧ ಕಾಲವಿಚಾರ:—ಇವರ ಕಾಲನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ
ವಾದಂಥ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಾಗಲಿ, ತಾಮ್ರಪಟಗಳಾಗಲಿ ಈ ವರೆಗೆ ಎಲ್ಲಿ
ಯೂ ದೊರೆತಂತೆ ನಮಗೆ ತಿಳಿದು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಇವರದೇ ಆದ ಮುಳಬಾ
ಗಿಲನುರದಲ್ಲಿ ಹಿಂದು ತಾಮ್ರಶಾಸನ ಮಾತ್ರವಿದೆ. ಅದೂ ಇವರ ಕಾಲಕ್ಕೆ
ಸರಿ ಬೀಳುವದಿಲ್ಲ; ಇವರ ಹಾಗೂ ಇವರ ಶಿಷ್ಯರ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮೇಲಿಂದ
ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾಲನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಲನುಕೂಲವಾಗುವಂತಿದೆ. ಅದನ್ನೇ
ಇಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಿಸುವೆವು.

ಕರ್ನಾಟಕ ಕುಲತಲಕರೂ, ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜಗುರುಗಳೂ ಆದ
ಶ್ರೀನ್ಯಾಸರಾಯರು ಇವರಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ
ರೆಂಬಂತವು.

“ವಿದ್ಯಾಪ್ರಾಪ್ತಿ ಕೃತೇಯತೀತ ಮಗಮಚ್ಚ್ರೀಪಾದ ರಾಜಾಭಿದಂ |
ಹ್ಯಬ್ಬಾನ್ ದ್ವಾದಶ..... ||”

(ಚಂದ್ರಿಕಾಚಾರ್ಯ ಚರಿತ)

“ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾಖ್ಯಾ ಮಲಹರಿ ಚರಣಾ ಸೇವಕಃ ಪ್ರಾಪ್ಯವಿದ್ಯಾ |
ಭಿಷ್ಣುಂ ಪೂರ್ಣಮಥಾ ಸೌದ್ವಿಜ ವರಗಣ ಸನ್ಮಾನ್ಯತಾಮಾಜಗಾಮ ||”

* * * * *
ತತ್ರಾಧೀತ್ಯಂ ದ್ವಾದಶಾಬ್ದಂ ಯತೀತಃ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿದ್ಯಾ

ಕಲಯಾಭಿಪೂರ್ಣಃ |

ಶೀವ್ಯಾಸತೀರ್ಥಾಭಿಧಪೂರ್ಣಚಂದ್ರಃ ಕೃತಾಂಜಲೀಪ್ರಾಹ

ಗುರುಂ ಸುಭಕ್ತಿತಃ||”

(ವ್ಯಾಸವಿಜಯ)

ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿರುವದು. ಈ ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಶಾ. ಶಕೆ ೧೩೬೮ರಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶಕೆ ೧೪೪೬ನೇ ಪ್ರಭವ ಸಂವತ್ಸರದ ಮೈಶಾಖ ತುದ್ಧ ಸಪ್ತಮಿ ಭಾನುವಾರದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದರೆಂದೂ, ಶಾ. ಶಕೆ. ೧೩೭೩ ರಲ್ಲಿ (೧೪೫೧) ಉಪನಯನವಾಗಿ ೧೩೭೫ರಲ್ಲಿ (೧೪೫೩) ಸಂಸ್ಕೃತರಾದರೆಂದೂ, ಈ ೧೪೫೩ ರಿಂದ ೧೪೬೫ರ ವರೆಗೂ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆಂದೂ ಶಾ. ಶಕೆ. ೧೪೬೦ರಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶಕೆ. ೧೫೩೮ರಲ್ಲಿ ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದರೆಂದೂ ಪಂಡಿತರು ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವರು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ೧೫೨೩-೧೫೨೫-೧೫೨೭ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನಗಳೂ, ೧೫೧೬-೨೩-೨೫-೩೨ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳೂ ಬಲವಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಾಗಿವೆ. (ಶಾಸನಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಶೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬರೆಯುವೆವು.)

ಇದು ಅಲ್ಲದೆ ಶೀಪಾದರಾಯರ ಶಿಷ್ಯಸಂಪರ್ದೆಗೆ ಸೇರಿದ ಶೀ ನಿಧಿ ತೀರ್ಥರಿಂಬವರು ರಚಿಸಿದ ಶೀಪಾದರಾಜಾಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ—

“ಶೀಮದ್ವೀರನೃಸಿಂಹರಾಜನೃಪತೀರ್ಥೋದೇವ ಹತ್ಯಾವೃಥಾಂ |

ದೂರೀಕೃತ್ಯತದರ್ಪತೋಜ್ವಲಮಹಾ ಸಿಂಹಾಸನೇ ಸಂಸ್ಥಿತಃ ||

ಶೀಮತತ್ಪರ್ವಕವಾಟಿನಾಮಕವುರೆ ಸರ್ವೇಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಪ್ರದಃ |

ಶೀ ಶೀಪಾದಯತೀಂದ್ರ ಶೇಖರಮಣಿರ್ಭೂಯಾತ್ಸನಃಶ್ರೇಯಸೇ||”

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಮೇಲಿಂದ—ಶೀಪಾದರಾಯರು ವಿಜಯನಗರದ ವೀರನರಸಿಂಹರಾಜನಿಂದ (೧೫೦೫-೧೫೦೯) ಮನ್ನಣೆ ಹೊಂದಿದ್ದರೆಂಬಂತವು ಗೊತ್ತಾಗುವದು.

ಇನ್ನು ಶೀಪಾದರಾಜರ ಚರಿತ್ರದ ಮೇಲಿಂದಲೇ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳು ತಿಳಿದು ಬರುವವು, ಅವಾವೆಂದರೆ:—

೧ ಶೀಪಾದರಾಯರ ಆಶ್ರಮಗುರುಗಳು ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣತೀರ್ಥರು. ಇವರು ವಿಜಯನಗರದ ‘ವಿಜಯ ವೆಂಕಟಪತಿ’ಯೆಂಬ ರಾಜನಿಗಿದ್ದ ಮಹಾ ವ್ಯಾಧಿಯನ್ನು ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ರಾಜರು ಇವರಿಗೆ ಬಹು ರಾಜ

ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟದ್ದಲ್ಲದೆ 'ವೆಂಗರೆ' ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಇನಾ
ಮಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನಂತೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಮುಳಬಾಗಿಲ ಮಠದಲ್ಲಿ ಶಾಸನವಿರುವ
ದೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಷಯವೆಂಕಟಪತಿಯ ಕಾಲವೆಂದರೆ,
ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೪೨೨-೧೪೨೩.

೨ ಇವರು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದು ಶ್ರೀಮನ್ಮಂತ್ರಾಲಯ ಮಠದ
ಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಶ್ರೀ ವಿಬುಧೇಂದ್ರತೀರ್ಥರೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಬಳಿ
ಯಲ್ಲಿ. ಈ ವಿಬುಧೇಂದ್ರರ ಕಾಲವೆಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೪೩೬-೧೪೮೬.

೩ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ತಾಯಿಯ ಅಕ್ಕನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ
ತೀರ್ಥರೆಂಬವರು ವ್ಯಾಸರಾಯರನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರಲ್ಲಿ
ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಿಟ್ಟರೆಂದೂ, ಈ ಮೂವರೂ ಯತಿಗಳು ಕೂಡಿ ಕೆಲ ಕಾಲ
ದೇಶಸಂಚಾರ ಮಾಡಿದರೆಂದೂ ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳುವದು. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ
ತೀರ್ಥರ ಕಾಲವೆಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೪೪೨-೧೪೬೭.

೪ ಉತ್ತರಾದಿಮಠದ ಶ್ರೀರಘುನಾಥ ತೀರ್ಥರೆಂಬವರು ಇವರಿಗೆ
ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರೆಂಬ ಬಿರುದು ಕೊಟ್ಟರೆಂದೂ, ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿಯೇ
ಕೆಲವು ಕಾಲ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿದರೆಂದೂ, ಮುಂದೆ ರಘುನಾಥತೀರ್ಥರು
ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತೆರಳುವಾಗ ಅವರ ವಿಮಾನವನ್ನು ಶ್ರೀಪಾ
ದರಾಯರು ಕಂಡರೆಂದೂ ಇವರ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮೇಲಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರು
ವದು. ಈ ರಘುನಾಥತೀರ್ಥರ ಕಾಲವೆಂದರೆ ೧೪೪೪-೧೫೦೨.

ಇನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳ ಮೇಲಿಂದ ನೋಡಲು ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು
ಸುಮಾರು ೧೫೦೦ರಲ್ಲಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಲು ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ.

೨ ಗ್ರಂಥರಚನೆ:— ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ತೀರ ಚಿಕ್ಕವರಿರುವಾಗಲೇ
ಸುಧಾಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬಾಯಿಪಾಠ ಹೇಳಿ ಶ್ರೀರಘುನಾಥ ತೀರ್ಥರಿಂದ ಬಿರು
ದನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಸಂಗತಿಯು ವಾಚಕರಿಗೆ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ಅಂದ ಮೇಲೆ
ಅವರ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅನ್ಯಾದೃಶ
ವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಇವರು ಸಂಸ್ಕೃತ
ದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಯಾವವೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಿಲ್ಲ. ಬಹು ಅಮೌಲ್ಯ
ವಾದ 'ವಾಗ್ವೈಜ್ರ'ವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವೊಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬರೆದರೆಂಬುದು ಶ್ರೀ
ನಿಧಿತೀರ್ಥರು ರಚಿಸಿದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಾಷ್ಟಕದ

“ಯದ್ವಾಗ್ವಿಜ್ರಾಭಿಧೋಚ್ಚ ಪ್ರಬಲ ತಮ ಮಹಾಗ್ರಂಥವಜ್ರೇಣ
ಹೃಷ್ಯ |

ದ್ವರ್ವಾದಿಕ್ಷಾಧರಾಣಾಂ ಯತಿವರಸುರಪಶ್ಫೇದ ಯಾ ಮಾಸ
ಪಕ್ಷಾನ್ ||

ಯಸ್ಯಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಜ ಪ್ರಮುಖಯತಿವರೈರ್ವರ್ಣಿತಂ ನೈವಶಕ್ಯಂ |
ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂತಾಪಸೇಂದ್ರಃ ಸಭವತುನಿತರಾಂ ಭೂಯಸೇ ಶ್ರೀಯ
ಸೇನೇ || ”

ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಮೇಲಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವಾದರೂ ಇದು
ವರೆಗೆ ಪ್ರಚುರವಾಗಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಇದನ್ನು ಬರೆದ ಮೇಲೆ
ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ವ್ಯಾಸರಾಯರು—ನ್ಯಾಯಾಮೃತ, ಚಂದ್ರಿಕಾ, ತರ್ಕ
ತಾಂಡವ ಎಂಬ ೩ ಅದ್ಭುತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು (ಇವಕ್ಕೇ ವ್ಯಾಸತ್ರಯ
ವೆನ್ನುವರು) ಬರೆದು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದರು. ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ
ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ಬಹಳ ಚನ್ನಾಗಿವೆ, ಇವೇ ಪ್ರಕಟವಾ
ಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿರಂತೆ. ಈಗ
ಲೀಗ ಕೆಲವರು ಅಚ್ಚು ಮಾಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ.

ಇದು ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು—ಪ್ರಾಕೃತವನ್ನು ಚ್ಚರಿಸಬಾರದು.
ಪ್ರಾಕೃತಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬಾರದು, ಎಂಬೀ ವೈದಿಕರ
ಹಟವಾದವನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ಕೇವಲ ಭಾಷಾ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಕರ್ಣಾಟಕ
ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನೂ-ಸುಳಾದಿ-ಉಗಾಭೋಗಗಳನ್ನೂ
ಬರೆದು ಕರ್ಣಾಕಸ್ಥರ ಮೇಲೆ ಮಹೋಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿರುವರು.
ಇವರಿಗಿಂತಲೂ ೨೦೦-೩೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಶ್ರೀನರಹರಿ ತೀರ್ಥರೇ
ಮೊದಲಾದವರು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದರೂ ಅವು
ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹಿಂದೆರಡು ಮಾತ್ರ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿರುವದರಿಂದಲೂ, ನರಹರಿತೀರ್ಥ
ರಿಂದ ಇವರ ಕಾಲದ ವರೆಗೆ ಅಂದರೆ ನಡುವಿನ ೨೩ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ
ಯಾವ ದಾಸರು ಅಥವಾ ದಾಸಕೂಟದವರು ಅಗಿಹೋದರೆಂಬುದು
ತಿಳಿದು ಬಂದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಇವರ ಕಾಲವನ್ನೇ ನಾವು ದಾಸಕೂಟದ
ಅರುಣೋದಯ ಕಾಲವೆಂದು ಹೇಳಿರುವೆವು.

ಇನ್ನು ಇವರು ಬರೆದುದರಲ್ಲಿ ಭ್ರಮರಗೀತೆ-ಮಧ್ವನಾಮಗಳ ಎಷ
ಯವಾಗಿ ಹಿಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಗೋಪಗೀತ-ವೇಣುಗೀತ-ಭ್ರಮರಗೀತ ಎಂಬ ಮೂರು ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಗೀತಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತವಾಜ್ಞಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಾಗವತಪುರಾಣವೆಂಬ ಮಹಾಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಈ ಗೀತಗಳು—ಗೋಪಿಯರಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿರುವ ಅವ್ಯಾಜ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು—ಅಪಾರವಾದ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಅಲ್ಲದೆ ಇವು ಹಿಳ್ಳೇ ಆಲಂಕಾರಿಕವಾಗಿಯೂ, ತಾಳ-ಲಯ ಬದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದು, ದಿವ್ಯವಾದ ಭೇದಸ್ಥಿನಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಮನೋಹರವಾಗಿರುವವು. ಅಂತೆಯೇ ಮಹಾಭಗವದ್ಭಕ್ತರೂ, ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಆದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು, ಪುರಂದರ ದಾಸರು, ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜರು, ಪ್ರಸನ್ನವೇಂಕಟರು ಇವರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಈ ಗೀತಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾದರವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಅನಂದಾಶ್ರುಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ, ತದೇಕಧ್ಯಾನಪರರಾಗಿ ದೀನಜನರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇವುಗಳನ್ನು ಹಾಡಿಕೊಂಡಿರುವರು.

ಭ್ರಮರಗೀತೆಯಲ್ಲಿ—ಗೋಪಿಯರು ಭ್ರಮರವನ್ನೇ ಮಥುರೆಯಿಂದ ಬಂದ ಕೃಷ್ಣನ ದೂತನೆಂಬ ವ್ಯಾಜದಿಂದ ಮಾತನಾಡಿಸಿ ಆತನದೊರೆಗೆ ತಮ್ಮ ವಿರಹ ದುಃಖವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಂತಿರುವದು. ಇದು ಬಹಳ ರಸವತ್ತಾದುದು. ಭಕ್ತೋದ್ರೇಕವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಹದು. ಇಂತಹ ಗೀತೆಯು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ರಸಿಕವಾಚಕರ ಅವಗಾಹನಕ್ಕೂ ಬಲೆಂದು ಇದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿಯಂತಿರುವ ಶೃಂಗಾರಪಾರಿಜಾತವನ್ನೂ-ಗೀತೆಯನ್ನೂ-ಕಳಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ.

ಶೃಂಗಾರ ಪಾರಿಜಾತ.

ಕಂಸನ ಆದೇಶದಿಂದ ಅಕ್ರೂರನು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಮಥುರೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಬೇಕೆಂದು ಬರಲು ಕೃಷ್ಣನು ಹೊರಡಲನುವಾದನು. ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಗೋಕುಲದೊಳಗಿನ ಗೋಪಿಕಾಸ್ತ್ರೀಯರೆಲ್ಲ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯ ರಥವನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿದು ನಿಂತು, ಮಥುರೆಗೆ ಹೋಗಬೇಡೆಂದು ಯಾವ ರೀತಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಅದನ್ನೇ ಶೃಂಗಾರಪಾರಿಜಾತದಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದೆ.

ರಾಗ—ಮೋಹನ| ತಾಳ—ರೂಪಕ.

ಮಾನನಿಧಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮಥುರೆಘೋಗುವನಂತೆ ಏನು ಪಥವಮ್ಮ

ನಮಗ|| ಪಲ್ಲ || ಮಾನವೇನಿದಕೆ ಮಾನಿನಿಯರೆಲ್ಲರು ಕೂಡಿ| ಆಣೆಯನು
ಕೊಟ್ಟವನ ಅಡ್ಡನಿಲಿಸುವ ಬನ್ನಿ || ಅ. ಪ. ||

ಕಳ್ಳತನವೆ ನಮಗಲ್ಲದವ ಸುಳ್ಳು ಎಲ್ಲವನು ಬಲ್ಲಿರಮ್ಮಾ|ಬಿಲದಲಿ ನಮ್ಮ
ಬಿಟ್ಟದೇ ಹಿಳಿತು ವನಜಾಕ್ಷ|ಎಲ್ಲಿಗೈದಿದರೆ ನಾವಲ್ಲಿಘೋಗುವ ಬನ್ನಿ || ೧ ||

ಇಂದು ದಯದಿ ನೊದಲು ಇಂದೀವರಾಕ್ಷಿಯರು ಗೋ| ವಿಂದನಾಬಳಿ
ಗೈದುವಾ| ಹಿಂದು ಕಡೆಯಲಿ ಕುಳಿತು ಅರುಣಾಕ್ಷಿಯೋರ್ವಳೇ ಕೈಯಿಂ
ದಲ್ಲಿಗೆ ಕರಸಿ ಕೇಳುನು ಕೇಳುನು || ೨ ||

ಹರಿಣಾಂಕ ವದನೆಯರು ನೆರೆದು ಬರುತಿಹರು ಕೇಳಿ | ಪರಮಹರುಷ
ದಲಿ ಬಂದು|ಸರರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಬರುವೆನೆಂದೆನಲಾಗಿ | ಎರಗೆ ಬಿನ್ನೈ
ಸಿದರು ಅಂಬುಜದಳಾಕ್ಷನಿಗೆ || ೩ ||

|| ಶ್ಲೋಕ ||

ಹಲವು ಕಾಲವು ನಿನ್ನ ಸ್ನೇಹ ಸುಖವಾ ಹಾರೈಸಿಕೊಂಡಿರುತಿಹಾ |
ಲಲನಾವ್ಯೂಹವ ಬಿಟ್ಟು ಕ್ರೂರನೊಡನೆ ನೀ ಮಥುರೆಗೆ ಪೋದಡೆ |
ಕಲಿತಾಲಾಭವೆ ಕಾಂತ ಕೇಳು ದಿನವಾ ಆ ಕಂಠುವಿನ ಬಾಧೆಗೆ |
ಘಳಿಗೆಂದು ಯುಗವಾಗಿ ತೋರುತಲಿದೆ ಜಲಜಾಕ್ಷ ನೀನಿಲ್ಲದೆ ||೧||

|| ಪದ ||

ಬ್ಯಾಡಮಥುರೆಗೆ ಪೋಗಿಬ್ಯಾಡಲವೊ ತ್ರೀಕೃಷ್ಣ |
ಬೇಡಿಕೊಂಬೆವೊ ದೈನ್ಯದಿ | ನೋಡು ನಮ್ಮಾಲದಯ
ಮಾಡು ಮದನಂಗೆ ಗುರಿಮಾಡುವದು ಉಚಿತವೇನೆಲೊ
ಮಾಧವ ಕೃಪಾಕರನೆ || ೧ ||

|| ಶ್ಲೋಕ ||

ಬಾಲಭಾವದಲಿದ್ದಾ ಲಿಂಗಸುಖವ ಬಹುಬಗೆಯಲಿಂದುಳುಹಿದಾ |
ಲೋಲಲೋಚನೆ ನಿಮ್ಮ ಬಿಟ್ಟು ಪುರದಾಬಾಲೇರಿಗಾನೊಲಿದರೆ |
ನೀಲಕಂಠನು ನೆಚ್ಚು ನೋಡು ನಿಜವಾ ನಿಮಗ್ಯಾತಕೆ ಸಂಶಯ |
ಕಾಲಕ್ಷೇಪವನಲ್ಲಿ ಮಾಡೆ ಕಿಂಚಿತ್ಕಾಲದೊಳಾನ್ವೆದುವೆ || ೨ ||

|| ಪದ. ||

ನಾಲಿಸುವುದಪ್ಪನೆಯ ಪಾಟಿಲಸುಗಂಧಿಯರೆ ಕಾಲಹರಣವಮಾಡದೆ |
ನಾಳೆ ಉದಯಕೆ ಪೋಗಿನಾಲ್ಕೆಂಟುದಿನದೊಳಾ | ವೇಳೆಗಿಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವೆ
ಕಾಳಾಹನೇಣೆಯರೆ || ೨ ||

|| ಶ್ಲೋಕ ||

ಮಾರನಯ್ಯನೆ ಕೇಳು ಅಲ್ಲಿರುತ್ತಿಹ ನಾರೇರು ಬಲು ನಿಪುಣರೊ |
ನೀರಜಾಂಬಕ ಕೇಳು ನಿನ್ನ ಮನವಾ| ನಿಮಿಷಾರ್ಧದೊಳು ಸೆಳೆವರೊ||
ಮಾರಕೇಳಿಯ ಶಾಸ್ತ್ರಮರ್ಮವರಿತು ಆ ನಾರಿಯರು ನೆರೆಯಲು |
ಗಾರುಹಳ್ಳಿಯಲಿಪ್ಪ ಗೋವಳೆಯರಾ ವಿಚಾರಂಗಳ ಸ್ಮರಿಸಿಯಾ ||೩||

|| ಪದ ||

ಬಿಲ್ಲುಹಬ್ಬವೆ ಸುಳ್ಳು ಬಿಸರುಹಾಕ್ಷಿಯರಿಷ್ಟಬಿಲ್ಲಿನುತ್ಸಹಕೆ ನಿಷ್ಟ |
ಖುಲ್ಲ ಅಕ್ಕರನಾ ಕಳುಹಿಕರೆಸಿದರು ನೀನೆಲ್ಲಿ |
ವಲ್ಲಭೇರ ನೆರೆದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಾ ಮರೆವಿಯಾ|| ೩ ||

|| ಶ್ಲೋಕ ||

ನಾರಿ ಹಾರ ಕಿರೀಟಿ ಕುಂಡಲಯುಗ ಕೇಯೂರಪರಿಯಾದಿಗಳು |
ಚಾರು ವಸ್ತ್ರ ಸುಗಂಧವುಷ್ಟನಿಜ್ಜ ಹಾರಂಗಳ ಧರಿಸಿದೆ ||
ಮಾರಕೇಳಿಯ ಮಾತಿಲಿಂದಲವರಾಮನಸೆಮ್ಮೆ ಲೊಂದಾಗದೆ |
ನಾರೆರೊಲುಮೆಯುಂಟೆ ಲೋಕದೊಳಗೆ ಇನ್ಯಾತಕೆ ದೂರ್ವಿರೆ || ೪ ||

|| ಪದ ||

ಮಲ್ಲಯುಧ್ಧವ ಕೊಡಬೇಕೆನುತ ಮಾವನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಸಲದಕೆ |
ಇಲ್ಲದಪವಾದ ಈ ಸುಳ್ಳುಸುದ್ದಿಗಳು ನೀನೆಲ್ಲ ಸೃಜಿಸಿದರೆ ಸರಿಯಲ್ಲ
ನಿಮಗಿಳೆಯೊಳಗೆ || ೪ ||

|| ಶ್ಲೋಕ ||

ಪತಿ ಸುತ ಪಿತರು ಮುಖ್ಯಾ ಭ್ರಾತೃ ಬಾಂಧವರು ಎಂಬಾ |
ಅತಿಶಯ ನಮಗಿಲ್ಲಾ ಲಾಲಿಸೀಮಾತನೆಲ್ಲ ||
ರತಿ ಪತಿ ಪಿತ ನೀನು ರಾತ್ರಿಯೊಳು ಕೊಳಲನೊಡೆ |
ಕ್ಷಿತಿ ಪತಿ ನಿನ್ನಡಿಗೆ ಕ್ಷಿಪ್ರದಿಂ ಬಂದೆನೆಂದು || ೫ ||

|| ಪದ ||

ಬಾಲತನದಲಿ ರವಿಜೆತೀರದಲಿ ನೀ ವತ್ಸಪಾಲನೆಯ ಮಾಡುತ್ತಿಪ್ಪಾ|
ಕಾಲ ಮೊದಲಾಗಿ ಈ ವೇಳೆಪರಿಯಂತರವು ಅಲಯವಗಲಿರುವ ಕಾಂತ್
ಯರ ತ್ಯಜಿಸಿನ್ನು || ೫ ||

|| ಶ್ಲೋಕ ||

ನೀಲಕುಂತಳೆ ಕೇಳು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಾ ಆನೆಲುವಿನ ಮೇಲಿನ |
ಪಾಲು ಬೆಂಕೆಯ ಕದ್ದು ಮೆದ್ದು ಬಹಳಾಕಾಲಂಗಳ ಕಳೆದಿನ ||
ಬಾಲೆ ಮನ್ಮಥಬಾಣವೆತ್ತು ತವನೆ ಬಲುಬಗೆಯಲಿಂದುಳುಹಿದಾ |
ಲೋಲಲೋಚನೆ ನಿಮ್ಮೊಳಾನುಬಹಳಾ ಜಾಲಂಗಳೆನುಮಾಳ್ತಿನೆ || ೬ ||

|| ಪದ ||

ಬಟ್ಟಕಂಗಳೆ ನಿಮ್ಮ ಬಿಟ್ಟು ಘಳಿಗಿರಲಾರೆ ದುಷ್ಟ ಕಂಸನು ಕರೆಸಲ
ದಕೆ | ಅಟ್ಟ ಪೋಗದಲಿರೆ ಶಿಟ್ಟನಿಂದಲಿ ವ್ರಜಕೆ | ಅಟ್ಟಳೆಯ ಮಾಡು
ವನು ಅಂಬುಜಸುಕಂಠಿಯರೆ || ೬ ||

|| ಶ್ಲೋಕ ||

ವಾರಿಜೋದ್ಭವನಯ್ಯಾ ನಿನ್ನ ವಿರಹ ವಾರಾಸಿಯೋಳ್ ಮುಣಗಿಹ |
ವಾರಿವಾಹನಿಭಾಂಗ ವಾಸವನುತ ವಾಕೆಮ್ಮದೊಂದಾಲಿಸೋ ||
ವಾರಿಜಾಂಬಕ ವಾರಿಜಾರಿವದನಾ ವಾರಾಸಿಜಾ ವಲ್ಲಭಾ |
ನಾರಿ ನಿಚಯ ಪಾರಗುಣಿಸೊ ಕೃಪಾನಾವಿಯಲಿಂದೆಮ್ಮನು || ೭ ||

|| ಪದ ||

ಮಾರನೆಂಬವ ಬಲುಕ್ರೂರನಮ್ಮಗಲಿ ನೀ ಊರಿಗೆ ಪೋದುದನು
ಕೇಳಿ | ವಾರಿಜಾಸ್ತ್ರವನೆ ಎದೆಗೆರಿಸೆಮ್ಮನು ಬಿಡದೆ | ಹೋರುವನೆ
ಹೋರಾತ್ರಿಯಲಿ ಚರಿಸುತಾ || ೭ ||

|| ಶ್ಲೋಕ ||

ಪರಿಪರಿಯಲಿ ನಿಮ್ಮಪಾಡನೆ ಕೇಳಿ ಮುನ್ನಾ | ಕರುಣವು ನಿಮಗಿಲ್ಲಾ
ಕಾಂತೆ ಕೇಳೆಮ್ಮ ಸೊಲ್ಲಾ | ತ್ವರಿತದಿ ಬರದಿಲ್ಲೆ ತಡದು ನಾನಿರಲು
ಅಲ್ಲೆ | ಸರಸಿಜ ಭವಮಾರನಾಣೆ ಕೇಳೆ ಪ್ರವೀಣೆ || ೮ ||

|| ಪದ ||

ಹರಿಣಾಂಕವದನೆಯರುಹರುಷಪೂರಿತರಾಗಿ | ಕರೆದು ತಾಂಬೂಲವಿತ್ತು
ಕಳುಹಿರೆನ್ನನು ನಿಮ್ಮ ಋತುಕಾಲಕೆ ಬಂದು ನೆರೆಯದಿದ್ದರೆ ನಾನು
ಪರಮ ಪುರುಷನೆ ಕೇಳೆ || ೮ ||

|| ಶ್ಲೋಕ ||

ಮಾರನೆಂಬುವ ಮಡಿದು ಪೋದಶಿವನಾ ಆ ಮೂರನೇ ಕಣ್ಣಿನಿಂದಾ |

ನಾರೇರಿಲ್ಲದೆ ನಾಭಿಯಿಂದ ಪಡೆದಾ ತಾ ಬ್ರಹ್ಮನೆಂಬಾತ ನಾ ||
ನಾರಿಯೀರ್ವ ಕುಮಾರರಾಣೆ ಹರಿಯ ಸೇರಿ ನಿಲ್ವುದು ಎಂತೆನೆ |
ಮಾರಿಹೊರಗಿನ ಹೊರಗೆ ಹೋಯಿತೆಂಬನ ತಿರಿಗಿರೆ ಭಾಮಿನಿ || ೯ ||

|| ಪದ ||

ಹಲವು ಮಾತುಗಳ್ಯಾಕೆ ಜಲಜಾಕ್ಷಿ ನಿಮ್ಮ ಪದನಳಿನವನು ನೆರೆನೆಂಬಿಹ |
ಬಲುಮೆಯಿಂದಿರುತಿಪ್ಪ ಲಲನಾವ್ಯೂಹವ ಬಿಟ್ಟು ಸಲಹೊ ಬಾ
ಹೆಮ್ಮನು ರಂಗ ವಿಠಲರೇಯ || ೯ ||

ಭ್ರಮರ ಗೀತೆ.

ರಾಗ—ಮುಖಾರಿ—ಅಟಿತಾಳ.

ಭೃಂಗಾನಿನ್ನಟ್ಟಿದನೆ ಶೀರಂಗ ವಾಧುರೆಲಿನಿಂತು | ಅಂಗಜಲುಬ್ಧಕ ಪೊಂ
ಗೊಳಲ ತಡೆಯನಿಕ್ಕಿ | ಅಂಗನೇರೆಂಬ ಹುಲ್ಲೆಮ್ಮಗಂಗಳಿಗೆ ಗುರಿ ಹಚ್ಚಿ |
ಹಿಂಗಿಸುತ್ತೈದಾನೆ ಅಸುವಾ ಹೇ ಕಿತವಾ || ಪಲ್ಲ ||

ನಿನ್ನ ನೋಡೆ ನಮ್ಮ ಅಚ್ಯುತನ್ನ ಕಂಡಂತಾಯಿತಯ್ಯೊ | ಚನ್ನಿಗರರಸು
ಕುಶಲೋನ್ನತಿಯೊಳಹನೇನೊ | ಚಿನ್ನತನ ವೊದಲಾಗೆವನಕಿತವಲ್ಲವೊ |
ಗನ್ನಗಾರಾ ಚಿತ್ತಚೋರನ್ನ ಶ್ರೀಹರಿಯ | ಮನ್ನಣೆಗೆ ಮೆಚ್ಚಿತನುವನ್ನೊ
ಪ್ಪಿಸಿದ ಮುಗುಧ | ವೆಣ್ಣುಗಳ ವಿರಹಾಬ್ಧಿಯನ್ನೆ | ದಾಟಿಸುವೆನೆಂದು |
ತನ್ನನೇಹವೆಂಬ ನಾವಿಯನ್ನೇರಿಸಿ ಮೋಸದಿ ನಡುನೀರೊಳು ತೋರ
ಧೋಗತಾನೆಯೇ ಕಿತವಾ || ೧ ||

ತಮ್ಮ ನಂದಗೋಪರುತೋದೆಮ್ಮನ ಕಂಡು ಬಾರೆಂದು | ರಮ್ಮೆಯಾ
ರಮಣನಿನ್ನಾ ಹಿಮ್ಮೆ ಕಳುಹಿದನೈಸೆ ಹಮ್ಮುಗೆಟ್ಟು | ರಮ್ಮಾಣೆರೆಂದು
ಮೃಳಿಸಿದವೊ ವೃಥಾ | ನಮ್ಮ ಹಂಬಲಿನ್ನೇನವಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ | ಹೊಮ್ಮೆ
ಲಟ್ಟದಲಂಚೆಯಾಗಮ್ಮನೆರಡು ಕುಚದ ಕುಂಕುಮ ಕಸ್ತೂರಿಯಕರ |
ದಿಮ್ಮದಿ ಶಿಲುಕಿದಂಗೆ ಕಮ್ಮಗೋಲನ ಬಾಣಂಗಳುಮೃಳಿಸಿ ಈಸುತಿದೆ
ಸುಮ್ಮನೆ ಬಾ ಹೋದೆ ಸುಲಭ ಯೇ ಕಿತವಾ || ೨ ||

ಮಧುಕುಂಜವನದಲ್ಲಿ ಮಧುವೈರಿ ಕೊಳಲೂದಲು | ಮಧುರ ಸುಸ್ವರ
ಕೇಳಿ ಮದಿರಾಕ್ಷೆಯರೆಲ್ಲರು ಧಾಮದ ಧ್ಯಾನಬಿಟ್ಟು ಮೃಗಮದಗಂಪ

ವಿಡಿದೈದಿ ಮದನನಯ್ಯನ ಕಾಣುತಶ್ರೀಹರಿಯು | ಮುದವೇರಿ ತಲೆನಾಗಿ
ಮೇದಿನಿ ನಿಟ್ಟುಸಲಾಗ | ಮೃದುವಾಕ್ಯದೊಳೆಮ್ಮಪ್ಪಿ | ಅಧರಾಮೃತಭೋ
ಜನಕೊದಗು | ವಾಸತತ ಸನ್ನದ ನಮ್ಮನಗಲಿ ಕಲ್ಲೆದೆಯಾದನೆಂತೊ
ಕೃಪಾಳು || ೩ ||

ವಜ್ರಾಂಕುತ ಧ್ವಜಾಂಕಿತ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನೆ ತಿಳಿದ ಆ | ಅಬ್ಬಾಕ್ಷಿಯರೊಡನೆ
ರತಿಕಜ್ಜದುಪವನದಲ್ಲಿ | ನಿರ್ಜರೋತ್ತಂಸರೊಡನೆ ಮಜ್ಜನಕ್ರೀಡ್ಯಾಡುವ
ಸಾ | ಯುಜ್ಯ ಸುಖ ಎತ್ತಲಿಪ್ಪದೊ ಶ್ರೀಹರಿ | ಅಬ್ಬಭವ ಮುನಿಜನ
ಪೂಜ್ಯನಗಲಿದ ಮೇಲೆ | ನಿರ್ಜೀವಿಗಳಾಗಿ ಕಣ್ಣುಕಜ್ಜಲ ಕಲಕಿಕೊಂಡು |
ಲಜ್ಜೆಗೆಟ್ಟು ತನುವತಿ ಜಜ್ಜರಿತದಿ ಜೀವಿಸೆ | ವಜ್ರದೆದೆಯಲ್ಲವೆ ನಮ್ಮದು
ಹೇ ಕಿತವಾ || ೪ ||

ಕತ್ತಲೆ ಮೈರಿಯು ಬಿಟ್ಟು ಮುತ್ತಿನ ಜೊಲ್ಲೆದುರುಬಿಲಿ | ಕಸ್ತೂರಿ ತಿಲಕವು
ವಾಲಿ ತಾ ಕುಂಡಲ ಬೆಳಗುತಿರೆ | ವೃತ್ತವಾರನಾರಿ ಮಂದಸ್ಥಿತತಿಂಗಳಿಂದ
ಎಮ್ಮಯ | ಹೃತ್ತಾಪವ ಪರಿಹರಿಸುವ ಶ್ರೀಹರಿಯಾ | ಮತ್ತೆವಕ್ಷದ ಶ್ರೀ
ವತ್ಸ ಕೌಸ್ತುಭ ವೈಜಯಂತಿ ಮಾಲೆ ಶ್ರೀ ತುಳಸಿ ಘಮಘಮಿಸುತ್ತಲಿಹ
ವನಮಾಲೆಯು ರತುನಕಂಕಣ ಭುಜಕೀರ್ತಿಯಿಂದೊಪ್ಪುವಾ ಪುರುಷೋ
ತ್ತಮನ್ನ ಬಣ್ಣಪರುಂಟೆ ಹೇ ಕಿತವಾ || ೫ ||

ಉತ್ತಲಶ್ಯಾಮಲವೋದವೆತ್ತ ಭಾವಚನ್ನದಿಂದ | ಅತ್ಯಮಲಾಪೊನ್ನಂಬರ
ಸುತ್ತಿದಡಾ ಮತ್ತ ನೂಪುರ ಯುಣತ್ಕಾರದಿ ಮಿಂಚುವ ಚಿತ್ತಶಿಖಿಗೆ
ಪೀಯೂಷ | ಸುತ್ತಮೇಘನಂತೆ ಒಪ್ಪುವಾ ಶ್ರೀಹರಿಯು | ಹೆತ್ತತಾಯಿ-
ಅಪ್ಪ-ಬಂಧು-ಗೋತ್ರ ಗತಿ ನೀನೇ ನಮ್ಮ | ಚಿತ್ತವೆಂದು ನಂಬಿ ತನ್ನ
ಹತ್ತಿಲಿ ಸಾರಿದವರ ವತ್ತಿ ತಾ ರಥವನೇರಿ | ಸತ್ವರಾ ಬರುವೆನೆಂದು ಮತ್ತ
ಕ್ರೂರನೊಡನ್ನೆದಿದಾ ಹೇ ಕಿತವಾ || ೬ ||

ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮಿರಮಣನವ ಸೂಕ್ಷ್ಮದಗೊಲ್ಲತೆರು ನಾವು | ಕುಕ್ಷಿಯೊಳುಬೊಮ್ಮಾಂ
ಡವವಗೆ ಮಕ್ಷಿಗಳಂತಿಪ್ಪೆವೊ | ಮೋಕ್ಷಿಗಳ ರಸನವ ಗೋಕ್ಷೀರದಿ ತಪ್ಪ
ರಾವು ರಕ್ಷಿಸುವನೆಂತೊ ನಮ್ಮನು ಶ್ರೀಹರಿಯು | ರಕ್ಷಿಸಲು ದಿಶಿಜನ ರಕ್ಷ
ಣೆಗೆ ಪಾಲ್ಪಿಣ್ಣೆಯಾ | ಭಕ್ಷಿಸಿ ನಿರುತಾ ನಮ್ಮ ಅಕ್ಷಿಗೆ ಹಬ್ಬವನುಣಿಸಿ ಈ
ಕ್ಷೋಣಿ ಭಾರ ಹಾರ್ಯಮ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಕರಂಸಾಮ್ಯ ವಕ್ಷ ಮಾಣರಾದೆ
ಮೂರ್ಖರೋ ಹೇ ಕಿತವಾ || ೭ ||

ಹಿಂದೆಮಾಡಿದ ಸದ್ಗುಣದಿಂದಮಧುನಗರದ | ಇಂದೀವರಾಕ್ಷೀರಾನಂದ
ಸಿಂಧುಉದಿಸಿದಪೂರ್ಣ | ಚಂದ್ರನಂತೊಪ್ಪುವಸಿರಿಮಂದರಧರನಂಘ್ರಿಯಾ |
ಪೊಂದುವಾಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆಣೆಯುಂಟೆ ಶ್ರೀಹರಿಯಾ | ಅಂದೆಮ್ಮೊಳು ರಾಸಕ್ರೀಡೆ
ಯಿಂದ ಬಂದ ಪರಾಭವ | ವಂದನೆಣಿಸದೆ ಸಲಹೆಂದು ಬಿನ್ನೈಸಿ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ
ದಿಂದ ವಂದಿಸೆವು ಭಕ್ತ | ಬಂಧುವಿಗೆ ಎಮ್ಮ ಹೃದಯ ಮಂದಿರದೊಳಿಂ
ದೆಂದಿರೆಂದು | ಹೇ ಕಿತವಾ || ೮ ||

ಹೆಂಗಳೆರೊಂದಾಗಿ ಅಂತರಂಗದರಸನಾಡಿದ | ಮಂಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು
ಸಂಗೀತದಿಂದ ಪೊಗಳುತ್ತ ಕಂಗಳು ಶೃಂಗಾಳುವುತ್ತ ಇಂಗಿತಜ್ಞದೇವಾ
ನಂಗಸಂಗದಾನಂದವಾನೆನೆದು | ಶ್ರೀಹುಯು | ಮಂಗಳ ವೇದಸ್ತಿಯ ನಾರಿ
ಶೃಂಗಾರಕೂರುಮಾ ನಮ್ಮ ಪೊಂಗಣ್ಣನ ಶೀಲನರ | ಸಿಂಗವಟುಭಾರ್ಗ
ವನೆ ಅಂಗದಾಪಾರ್ಥಪತಂಭು ತುರಂಗಾದ ರಂಗವಿಠಲ ತುಂಗಮಹಿಮಾ
ನವೇ ಎಂಬೆ ಏ ಕಿತವಾ || ೯ ||

|| ಮಧುನಾಮ ||

ಇದು ದ್ವೈತಮತಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಸ್ತೋತ್ರ
ವೆಂಬುದು ಹೆಸರಿನ ಮೇಲಿಂದಲೇ ಗೊತ್ತಾಗುವದು; ಆದರೂ ಇದರಲ್ಲಿ
ಮೂಲ ಮುಖ್ಯ ವಾಯುಪರವಾಗಿ ೪ ಪದ್ಯಗಳೂ, ಆ ವಾಯುದೇವರ
ಮೊದಲನೇ ಅವತಾರವಾದ ಶ್ರೀ ಹನುಮಂತದೇವರ ಪರವಾಗಿ ೭ ಪದ್ಯ
ಗಳೂ, ಎರಡನೇ ಅವತಾರವಾದ ಭೀಮಸೇನ ದೇವರ ಪರವಾಗಿ ೧೦ ಪದ್ಯ
ಗಳೂ, ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಪರವಾಗಿ ೭ ಪದ್ಯಗಳೂ (ಅಂತೂ ೨೭
ಪದ್ಯಗಳು) ಇವೆ. ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ದಾಸಕೂಟ ಪ್ರಮುಖರೂ, ಅಪರೋಕ್ಷ
ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರಾಯರು ೩ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ
ಬಹು ಮನೋಹರವಾದ ಫಲಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿರುವರು. ಇದು
ಸೌರಾಷ್ಟ್ರರಾಗದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ.

|| ಶ್ರೀ ಗುರುಭ್ಯೋನಮಃ ||

|| ಹರಿಃ ಓಂ ||

ರಾಗ—ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ

ಜಯ ಜಯ ಜಗತ್ತಾಣ | ಜಗದೊಳಗೆ ಸುತ್ತಾಣ | ಅಖಿಳಗುಣಸದ್ಭಾಮ |
ಮಧುನಾಮಾ || ಪಲ್ಲ ||

(ಮೂಲ ಮುಖ್ಯ ವಾಯುಸ್ತೋತ್ರಂ)

ಆವ ಕಚ್ಚಪರೂಪದಿಂದಲಂಡೋದಕವವೋವಿ ಧರಿಸಿದ ಶೇಷ ಮೂರುತಿ
ಯನು || ಆವವನ ಒಳಿವಿಡಿದು ಹರಿಯು ಸುರರೈದುವರು ಆ ವಾಯು
ನಮ್ಮ ಕುಲಗುರುರಾಯರು || ೧ ||

ಆವವನು ದೇಹದಲಿ ಇರಲು ಹರಿ ನೆಲಸಿಹನು ಆವವನು ತೊಲಗೆ ಹರಿತಾ
ತೊಲಗುವ || ಆವವನು ದೇಹದೊಳಹೊರನಿಯಾಮಕನು ಆ ವಾಯು
ನಮ್ಮ ಕುಲಗುರುರಾಯರು || ೨ ||

ಕರ್ಣಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಸುರರು ದೇಹವ ಬಿಡಲು ಕುರುಡ ಕಿವುಡನು ಮೂಕ
ನೆಂದೆನಿಸುವ || ಪರಮ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ ತೊಲಗೆಲಾ ದೇಹವನು ಅರಿತು
ಪೆಣನೆಂದು ಪೇಳ್ವರು ಬುಧಡನ || ೩ ||

ಸುರರೊಳಗೆ ನರರೊಳಗೆ ಸರ್ವಭೂತಗಳೊಳಗೆ ಪರತರನೆನಿಸಿ ನಿಯಾಮಿಸಿ
ನೆಲಸಿಹ || ಹರಿಯನ್ನಲ್ಲದೆ ಬಗೆಯ ಅನ್ಯರನು ಲೋಕದೊಳು ಗುರುಕುಲ
ತಿಲಕ ಮುಖ್ಯ ಪವಮಾನನು || ಜಯ ಜಯ || ೪ ||

|| ಪ್ರಥಮಾವತಾರ—ಶ್ರೀಹನುಮಂತ ಸ್ತೋತ್ರಂ ||

ಶ್ರೀತೆಯಲಿರಘುಪತಿಯು ಸೇವೆಮಾಡುವನೆಂದು ಪಾತಸುತ ಹನುಮಂತ
ನೆಂದೆನಿಸಿದ || ಪೋತಭಾವದಿ ತರಣ ಬಿಂಬಕ್ಕೆ ಲಂಘಿಸಿದ ನೀತಗಣೆಗಾಣೆ
ಮೂರ್ತೀಕದೊಳಗೆ || ೫ ||

ತರಣೆಗಭಿಮುಖನಾಗಿ ಶಬ್ದಕಾಸ್ತ್ರವ ಪರಿಸಿ ಉರವಣಿಸಿ ಹಿಂದುಮುಂದಾಗಿ
ನಡೆದ || ಪರಮ ಪವಮಾನಸುತನುದಯಾಸ್ತ ಶೈಲಗಳಭರದಿಯೈದಿದ
ನೀತಗುಪಮೆಯುಂಟೇ || ೬ ||

ಅಖಿವೇದಗಳ ಸಾರವ ಧರಿಸಿ ಮುನ್ನಿವನು ನಿಖಿಲ ವ್ಯಾಕರಣಗಳ ನಿವಹ
ಪೇಳ್ವಾ || ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಿಂಚಿದಪ ಶಬ್ದ ಇವಗಿಲ್ಲೆಂದು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನೆನು
ರಾಮನನುಕರಿಸಿದ || ೭ ||

ತರಣಿಸುತನೆನುಕಾಯ್ದು ಶರಧಿಯನೆನೆರೆದಾಂಟಿ ಧರಣಿಸುತಿಯಳ ಕಂಡು
ದನುಜರೊಡನೆ || ಭರದಿ ರಣವನುಮಾಡಿ ಗೆಲಿದು ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳ ವುರುಹ
ಲಂಕೆಯ ಬಂದ ಹನುಮಂತನು || ೮ ||

ಹರಿಗೆ ಚೂಡಾಮಣಿಯನಿತ್ತು ಹರಿಗಳಕೂಡಿ ಶರಧಿಯನು ಕಟ್ಟ ಬಲು
ರಕ್ಕಸರನಾ || ವರಸಿರಣದಲ್ಲಿ ದಶಶಿರನ ಹುಡಿಗುಟ್ಟ ತಾಮರೆದ ಹನುಮಂತ
ಬಲವಂತ ಧೀರಾ || ೯ ||

ಉರಗೆ ಬಂಧಕೆ ಶಿಲುಕಿ ಕಪಿವರರು ಮೈಮರೆಯೆ ತರಣೆ ಕುಲತಿಲಕ
ನಾಜ್ಞೆಯ ತಾಳಿದ || ಗಿರಿಸಹಿತ ಸಂಜೀವನವ ಕಿತ್ತು ತಂದಿತ್ತು ಹರಿವರಗೆ
ಸರಿಯುಂಟೆ ಹನುಮಂತಗೆ || ೧೦ ||

ವಿಜಯ ರಘುಪತಿ ಮೆಚ್ಚಿ ವರವ ಬೇಡೆಂದೆನಲು ಭಜಿಸಿ ಮೌಕ್ತಿಕಹಾರ
ವನೆ ಪಡೆದ || ಅಜಪದವಿಯನು ರಾಮ ಕೊಡುವೆನೆನೆ ಹನುಮಂತ ನಿಜ
ಭಕುತಿಯನೆ ಬೇಡಿ ವರವ ಪಡೆದಾ || ೧೧ ||

|| ದ್ವಿತೀಯಾವತಾರ—ಶ್ರೀ ಭೀಮಸೇನ ಸ್ತೋತ್ರಂ ||

ಆ ಮಾರುತನೆ ಭೀಮನೆನಸಿ ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಸೋಮಕುಲದಲಿ ಜನಿಸಿ
ವಾರ್ಧರೊಡನೆ || ಭೀಮ ವಿಕ್ರಮರಾದ ರಕ್ಕಸರ ಮುರಿದೊಟ್ಟಿದಾ
ಮಹಿಮ ನಮ್ಮ ಕುಲುಗುರುರಾಯರು || ೧೨ ||

ಕರದಿಂದ ಶಿಶುಭಾವನಾದ ಭೀಮನೆ ಬಿಡಲು ಗಿರಿಯೊಡೆದು ಶತಶೃಂಗ
ನೆಂದೆನಿಸಿತು || ಹರಿಗಳಾಹರಿಗಳಿಂ ಕರಿಗಳಾಕರಿಗಳಿಂತರಿವ ವೀರನಿಗೆ
ಸುರ-ನರರು ಸರಿಯೆ || ೧೩ ||

ಕುರುಪಗರಳವನಿಕ್ಕಿ ನೆರೆಯುಂಡು ತೇಗಿದಾ ಉರಗೆಗಳ ಮ್ಯಾಲೆ ಬಿಡಲು
ಅವನೊರಿಸಿದ || ಅರಗಿನಾ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉರಿಯನಿಕ್ಕಲು ವೀರ ಧರಿಸಿ
ಜಾಹ್ನವಿಗೊಯ್ದ ತನ್ನನುಜರ || ೧೪ ||

ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಬಕಹಿಡಂಬಕರೆಂಬ ರಕ್ಕಸರ ನಿಲ್ಲದೊರಿಸಿದ ಲೋಕಕಂಟಕರನಾ ||
ಬಲ್ಲಿದ ಸುರರಗೆಲಿದು ಭಾರತಿಯ ಕೈವಿಡಿದು ಎಲ್ಲ ಸುಜನರಿಗೆ ಹರುಷವ
ತೋರಿದಾ || ೧೫ ||

ರಾಜಕುಲಗಿರಿ ವಜ್ರಮಾಗಧನೆ ಮುರಿದೊತ್ತಿ ರಾಜಸೂರ್ಯಾಗವನು ಮಾಡಿ
ಸಿದನು || ಅಜಿಯೊಳು ಕೌರವರ ಬಲವ ಸವರುವೆನೆಂದು ಮೂರ್ಜಗೆ
ವರಿಯೆ ಕಂಕಣ ಕಟ್ಟಿದಾ || ೧೬ ||

ಮಾನನಿಧಿ ದ್ರೌಪದಿಯ ಮನದಿಂಗಿತವನರಿತು ದಾನವರ ಕುಲ ಸವರ
ಬೇಕೆಂದು ಬೇಗ || ಕಾನನವ ಪೊಕ್ಕು ಕಿಮ್ಮೀರನ್ನ ಮುರಿದೊತ್ತಿ ಮಾನಿಗೆ
ಸಾಗಂಧಿಕವತಂದ || ೧೭ ||

ದುರುಳ ಕೀಚಕನು ತಾ ದ್ರೌಪದಿಯ ಚಲ್ವಿಕೆಗೆ ಮರುಳಾಗಿ ಕರಕರೆಯ
ಮಾಡಲವನಾ || ಗೆರುಡಿನಾನೆಯಲಿ ಬರಿಸಿ ಸವರಿ ಯವನನ್ನಯವ ಕುರುಡ
ನಟ್ಟಿದ ಮಲ್ಲಕುಲವ ಸದೆದ || ೧೮ ||

ವೈರಿದುಃಕಾಸನನ ರಣದೊಳಗೆ ಅಡಗೊಡಹಿ ಎರ ನರಹರಿಯ ಲೀಲೆಯ
ತೋರಿದಾ || ಕೌರವನ ಬಲ ಸವರಿ ವೈರಿಗಳ ನೆಗ್ಗೊತ್ತಿವೋರಂತೆ ಕೌರ
ವರ ಮುರಿದು ಮೆರೆದಾ || ೧೯ ||

ಗುರುಸುತನ ಸಂಗರದಿ ನಾರಾಯಣಾಸ್ತ್ರವೊಂದುರವಣಿಸಿಬರಲು ಶಸ್ತ್ರವ
ಬಿಸುಟರು || ಹರಿಕೃಪೆಯ ಪಡೆದಿದರ್ಭೀನು ಹುಂಕಾರದಲಿಹರಿಯದಿವ್ಯಾ
ಸ್ತ್ರವನು ನೆರೆಯಟ್ಟಿದಾ || ೨೦ ||

ಚಂಡವಿಕ್ರಮನು ಗೆದ್ದೊಂಡು ರಣದಲ್ಲಿ ಭೂಮಂಡಲದೊಳಿರಾಂತಖ
ರನೆಲ್ಲಾ || ಹಿಂಡಿಬಿಸುಟಹ ವೃಕೋದರನ ಪ್ರತಾಪವನು ಕಂಡು ನಿಲ್ಲು
ರಾರು ತ್ರಿಭುವನದೊಳು || ೨೧ ||

|| ತೃತೀಯಾವತಾರ--ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಸ್ತೋತ್ರಂ ||

ದಾನವರು ಕಲಿಯುಗದೊಳವತರಿಸಿ ಎಬುಧರೊಳುನೇನು (ಹೀನ) ಮು
ವನ್ನರುಹಲದನು ಅರಿತು || ಜ್ಞಾನಿ ತಾ ಪವಮಾನ ಭೂತಳದೊಳವತರ
ಮಾನನಿಧಿ ಮಧ್ವಾಖ್ಯಾನೆಂದೆನಿಸಿದಾ || ೨೨ ||

ಅರ್ಭಕನಾಗಿ ಕಾಸನವೆಯ್ವಿ ಬದರಿಯಲಿ ಮಧ್ವಮುನಿ ನಿರ್ಭಯದಿ ಸಕ
ಶಾಸ್ತ್ರವ ಪರಿಸಿದಾ || ಉರ್ವಿಯೊಳು ಮಾಯೆ ಬೀರಲು ತತ್ಸಮಾರ್ಗವನ
ಸರ್ವ ಸುಜನರಿಗೆ ತೋರಿ ಮೆರೆದಾ || ೨೩ ||

ಸರ್ವೇಶ ಹರಿ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲ ಪುಸಿಯೆಂದೆಂಬ ದುರ್ವಾದಿಗಳ ಮತವನೆರೆ ಖ
ಡ್ವಿಸಿ || ಸರ್ವೇಶ ಹರಿ ವಿಶ್ವ ಸತ್ಯವೆಂದರುಹಿದಾ ಶರ್ವಾದಿ ಗೀರ್ವಾಣ
ಸಂತತಿಯಲಿ || ೨೪ ||

ಬದರಿಕಾತ್ರಮಕೆ ಪುನರಪಿಯೈದಿ ವ್ಯಾಸಮುನಿ ಪದಕರಗಿ ನಿಖಿಳ ವೇದಾ
ರ್ಥಗಳನು || ಪದುಮನಾಭನ ಮುಖದಿ ತಿಳಿದು ಬ್ರಹ್ಮತ್ವವೈದಿದ ಮಧ್ವ
ಮುನಿರಾಯಗಭಿವಂದಿಸೆ || ೨೫ ||

ಜಯಜಯತು ದುರ್ವಾದಿ ಮತತಿಮಿರ ಮಾತಾಂಡ ಜಯಜಯತುನಾ
ಗಜಪಂಚಾನನಾ || ಜಯಜಯತು ಚಾರ್ವಾಕ ಗರ್ವ ಪರ್ವತ ಕುಲಿ
ಜಯಜಯ ಜಗನ್ನಾಥ ಮುನಿಮಧ್ವನಾಥ || ೨೬ ||

ತುಂಗಳಕುಲಗುರುವರನ ಹೃತ್ಕಮಲದೊಳು ನಿಲಿಸಿ ಭಂಗವಿಲ್ಲದ ಸುಖವ ಸುಜನರಿಗೆ || ಹಿಂಗದೆ ಕೊಡುವ ನಮ್ಮ ಮಧ್ವಾಂತರಾತ್ಮಕ ಶ್ರೀರಂಗ ವಿಠಲನೆಂದು ನೆರೆಸಾರಿರೈಯ್ಯಾ || ೨೭ ||

|| ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥ ದಾಸರು ಹೇಳಿದ ಫಲಸ್ತುತಿ ||

ಸೋಮಸೂರ್ಯೋಪರಾಗದಿ ಗೋಸಹಸ್ರಗಳ ಭೂಮಿ ಸುರರಿಗೆ ಸುರ ನದೀತಟದೀ || ಶ್ರೀಮುಕುಂದಾರ್ಪಣವೆಂದು ಕೊಟ್ಟ ಫಲಕಧಿಕವೀಮಧ್ವ ನಾಮವನು ಬರೆದೊದಿದವರ್ಗೆ || ೨೮ ||

ವುತ್ರರಿಲ್ಲದವರು ಸತ್ತುತ್ತರೈದುವರು ಸರ್ವತ್ರದಲಿ ದಿಗ್ವಿಜಯವಹುದು || ಶತ್ರುಗಳ ಕುಲ ಕೆಡುವದಪಮೃತ್ಯು ಬರಲಂಜುವದು ಸೂತ್ರನಾಮಕನ ಸಂಸ್ತುತಿ ಮಾತ್ರದಿ || ೨೯ ||

ಶ್ರೀಪಾದರಾಯ ಪೇಳಿದ ಮಧ್ವನಾಮವಿದು ಸಂತಾಪಗಳ ಕಳೆದು ಪರಮ ಸೌಖ್ಯವನೀವುದು || ಶ್ರೀಪತಿ ಜಗನ್ನಾಥ ವಿಠಲನ್ನ ತೋರಿ ಭವಾ ಕೊಪಾರದಿಂದ ಕಡೆಹಾಯಿಸುವದು || ೩೦ ||

ಜಯಜಯ ಜಗತ್ಪ್ರಾಣ ಜಗದೊಳಗೆ ಸುತ್ರಾಣ ಅಖಿಳಗುಣ ಸದ್ಭಾಮ ಮಧ್ವನಾಮ ||

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅನೇಕ ಕೀರ್ತನೆ, ಸುಳಾದಿ, ಉಗಾಭೋಗಗಳನ್ನು ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಮಹೋಪಕಾರ ಮಾಡಿರುವ ಈ ಮಹಾನುಭಾವರ ಹೆಸರನ್ನು ಕೂಡಾ ಕನ್ನಡಿಗರಾದ ನಾವೇ ಅರಿಯ ದಿರುವದು ತೀರಾ ಶೋಚನೀಯವಾದ ಸಂಗತಿಯೇ ಸರಿ. ಅಂತೆಯೇ ನಾವೀಗ ಇವರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅತಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿರಾದರೂ ಆಗಲೊಲ್ಲ ದೇಕೆ. ಮಹಡಿಯ ಮನೆಯ ತಳಹದಿಯಂತೆ ಇದೊಂದು ಪುಟ್ಟಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದು, ಕರ್ಣಾಟಕಸ್ಥರಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆವು. ಶೋಧಕರು ಈ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಬೇಕಾದಂಥ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಸೌಧವನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸಲಿ. ಕೃಂಗಾರ ಮಾಡಲಿ. ಕನ್ನಡಿಗರ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಿ. ಇದೊಂದು ನಮ್ಮ ಆಶೆ.

ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಮುಂದೆ ಹಯಗ್ರೀವ ತೀರ್ಥರೆಂಬವರಿಗೆ ಸಂಸ್ಥಾ ನವನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶುದ್ಧ ಚತುರ್ದಶೀ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ವೃಂದಾವನಸ್ಥ

ರಾದರು. ಇವರು ಸಂಸ್ಥಾನ ಪಡೆದದ್ದಾಗಲಿ, ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದದ್ದಾಗಲಿ ಕಾಲವು ನಿಶ್ಚಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಮುಳಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಇವರ ಆರಾಧನೆಯು ಹಿಳ್ಳೇ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವದು. ಇಂಥ ಮಹಾತ್ಮರ ವಾಸಸ್ಥಳವಾದ ಮುಳಬಾಗಿಲ ಶ್ವೇತ್ರವನ್ನೂ, ಅವರ ವೃಂದಾವನವನ್ನೂ ನಮ್ಮ ವಾಚಕ-ವಾಚಕಿಯರು ಹಿಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪುಣ್ಯಭಾಗಿಗಳಾಗಲೆಂದು ಅವರಲ್ಲಿ ವಿನಯದಿಂದ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆವು.

ನಮಃ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಾಯ ನಮಸ್ತೈ ವ್ಯಾಸಯೋಗಿನೆ ||

ನಮಃ ಪುರಂದರಾರ್ಯಾಯ ವಿಜಯಾರ್ಯಾಯ ತೇ ನಮಃ ||

ಇದು ಆನಂದವನ-ಆಗಡಿ ಶ್ರೀ ಶೇಷಾಚಲ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ

ಬಿ. ಪ. ಕಾಳೆ, ಇವರಿಂದ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

(ಪರಿಶಿಷ್ಟ)

ಶ್ರೀಮತ್ಪದ್ಮನಾಭ ತೀರ್ಥಮಠೀಯ ಗುರುಪರಂಪರಾಪೀಳಿಗೆಯು.

ನಂಬರ.	ಶ್ರೀಗಳವರ ಹೆಸರು.	ವೃಂದಾವನಸ್ಥ ರಾಜ ದಿವಸ.
೧	ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು	ಶಕ ೧೨೩೯ನೇ ಪಿಂಗಳ ನಾಮ ಸಂ ಮಾರ್ತು
೨	ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭ ತೀರ್ಥರು	೧೨೫೬ ಶ್ರೀಮುಖ ಸಂ ಪು ವ ೭
೩	ಲಕ್ಷ್ಮೀಧರ ತೀರ್ಥರು	
೪	ಸಂಕರ್ಷಣ ತೀರ್ಥರು	
೫	ಪರಶುರಾಮ ,,	
೬	ಆದಿರಾಜ ,,	
೭	ಸತ್ಯವೃತ ,,	
೮	ಸುವರ್ಣವರ್ಣ ,,	
೯	ಶ್ರೀಪಾದರಾಜ ,,	ಜ್ಯೇ. ಶು ೧೪
೧೦	ಹಯಗ್ರೀವ ,,	
೧೧	ಶ್ರೀಪತಿ ,,	
೧೨	ಶೀಧರ ,,	
೧೩	ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ ,,	
೧೪	ರಾಮಚಂದ್ರ ,,	
೧೫	ರಘುನಾಥ ,,	

ನಂ.ಬರ.	ಶ್ರೀಗಳವರ ಹೆಸರು.	ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದ ದಿವಸ.
೧೬	ಲಕ್ಷ್ಮೀಮನೋಹರ ,,	ಶಾ. ಶ. ೧೬೩೦
೧೭	ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ತೀರ್ಥರು	
೧೮	ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾಥ ,,	
೧೯	ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ ,,	ಶಾ. ಶ. ೧೬೮೯
೨೦	ಶ್ರೀಕಾಂತ ,,	
೨೧	ಶ್ರೀನಿಧಿ ,,	
	ತೇಜೋನಿಧಿ ,,	
	ತಪೋನಿಧಿ ,,	
	ಯಶೋನಿಧಿ ,,	
	ಸುಗುಣನಿಧಿ ,,	ಇವರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಠ ಹಿಂದಾಯಿತು.
೨೨	ವಿದ್ಯಾನಿಧಿ ,,	
೨೩	ಜ್ಞಾನನಿಧಿ ,,	
೨೪	ಗುಣನಿಧಿ ,,	
೨೫	ಗುಣಸಾರನಿಧಿ ,,	
೨೬	ಪ್ರಜ್ಞಾನಿಧಿ ,,	ಚೈ. ಶು ೯
೨೭	ಸುಬೋಧನಿಧಿ ,,	ಅ. ಬ ೪
೨೮	ವೈರಾಗ್ಯನಿಧಿ ,,	ಅ. ಶು ೭
೨೯	ಸುಜ್ಞಾನನಿಧಿ ,,	ಫಾ. ಶು ೧೫
೩೦	ಸುಗುಣನಿಧಿ ,,	ವೈ. ಬ ೧೪
೩೧	ಸುಧೀನಿಧಿ ,,	ಫಾ. ಬ ೮
೩೨	ಮೇಧಾನಿಧಿ ,,	

